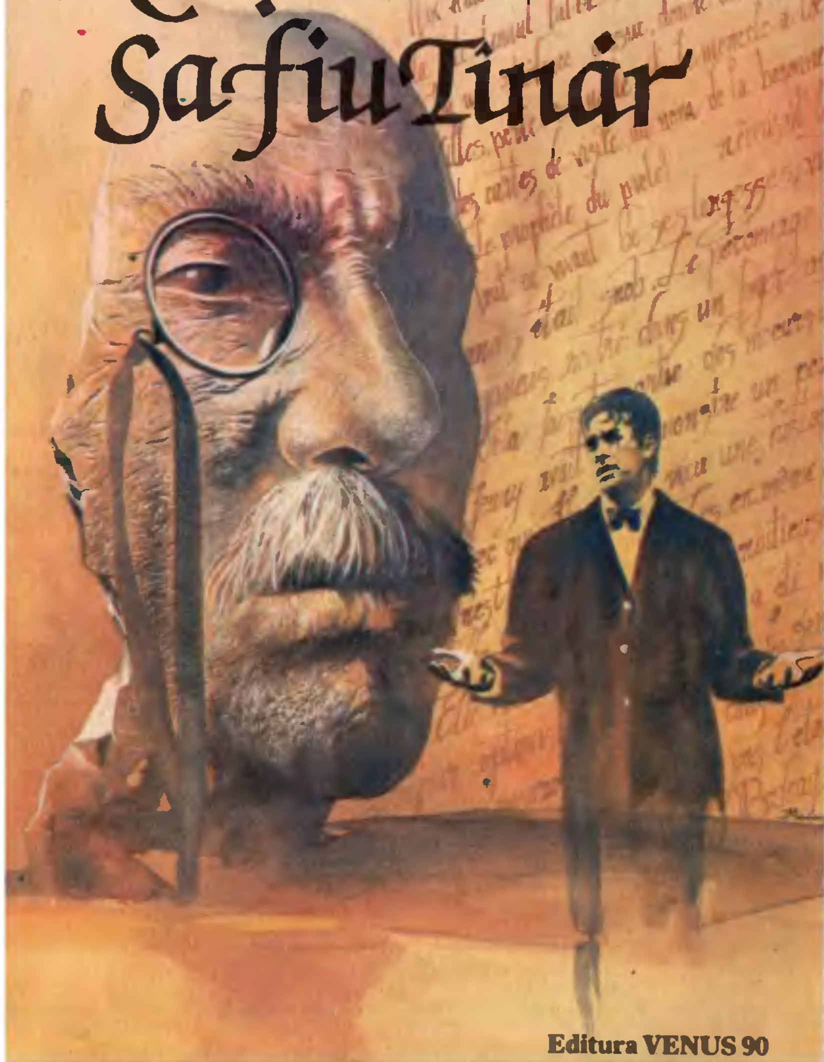
Daphné du Maurier

N-aș mai vrea Să fiu Tînăr

Editura VENUS 90

DAPHNÉ DU MAURIER

N-AŞ MAI VREA SĂ FIU TÎNĂR

roman

Traducere de CONSTANTIN APOSTOL

Editura VENUS 90
BUCUREŞTI 1993

CAPITOLUL I

Cînd a apus soarele, am văzut apa. Avea dungi lunguiețe, împestrițate cu aur și roșu aprins. Ele se încrețeau sub pod în dîra unei bărci mari, ce se afla cam la vreo două lungimi de cablu de mine, încărcată vîrf cu cherestea și cufundată pînă la margine în apă.

Pînza ei se hîțîna lăbărțată, lovind catargul. Se simțea de-abia o adiere de aer ; numai refluxul o ducea la vale. Pe bordul ei văzui un bărbat. Brațele îi atîrnau alene pe mînerul cîrmei, picioarele le ținea încrucișate, iar pe ceafă purta o șapcă.

Se vede că i se stinsese pipa, fiindcă văzui că se apleca repede și se scotocea prin buzunare. Ținînd mînerul cîrmei cu genunchii, puse mîinile în jurul vîrfului lulelei, apoi azvîrli chibritul. Mă închipuiam în locul lui și mă uitam curios cum clipocea apa în jurul bărcii.

Omul era voinic, tutunul lui mirosea tare, lemnele sale erau aromatice și bine așezate. Mîinile și îmbrăcămintea lui, un amestec de vestă de catran și „cateșu" indian, erau de același fel. O funie afumată se bălăbănea pe o butie goală. Iar toate aceste lucruri, ce făceau parte din viața lui, erau pătrunse de acele veșnice și schimbătoare mirosuri, ce suflau de undeva și se depuneau asupra lui, evaporări din locurile joase, ale docurilor și ale antrepozitelor cenușii și murdare, aburi ai rămășițelor ce zac pe maluri pînă ce sînt cărate de flux, o adiere a acelor clădiri pline de taine, din care nu se arată niciodată vreo față omenească, ale căror ferestre posomorîte privesc în jos spre apă la vale de London-Bridge, poate și miros de ulei, lăsat de vreun remorcher pe luciul apei.

Şi ciudată şi de necrezut se îmbina în fumul Londrei, ce se ridica în amurgul uriaş de culoare portocalie, presimţirea unei lumi, — ce-i mai îndepărtată şi mai mare decît obosita City a Londrei şi fluviul, — a unei lumi, în care nu sînt şiruri uniforme de case searbăde, şi lumină slabă şi coşuri de fabrici şi vîrfurile catedralei Sf. Paul, ci o mare cenuşie sub un cer cenuşiu, creste de spumă albă a talazurilor şi nicăieri vreo fîşie de uscat, nicăieri nici cea mai îngustă fîşie de uscat.

Acum barca nu mai era decît o pată neagră, murdară, în mijlocul circulaţiei dese pe apă. Un remorcher trecu pe lîngă ea, învolburînd apa, aburi ţîşniră din mîndru-i coş, iar în spatele lui se învîrteau şurupurile.

Fierăria podului era fierbinte. Fusese toată ziua încinsă de soare.

Mă ridicai deodată pe parmaclîc şi mă uitai într-una în apă cum curgea sub pod.

Toate culorile aprinse pieriseră odată cu apusul soarelui. Micile vîltori mai vuiau şi se mai încreţeau, dar acum stăteau brune şi tocite în umbra bolţii podului.

Vederea bărcii îmi îndepărtase gîndul de la mine însumi, iar acum, cînd mă părăsise, mă cuprinse din nou adînca mea mîhnire şi nu mai vedeam nimic altceva decît propria-mi descurajare şi amărăciune şi nu doream altceva decît să se înnopteze cît mai curînd şi să-mi îngăduie să mă furişez în viaţa de apoi. Aşteptai aşadar, căci timpul era ceva cu care nu mai aveam altă legătură decît aşteptarea ca să mă ducă mai aproape de ţintă. M-am sprijinit de un stîlp al podului şi am închis ochii. În felul ăsta nu trebuia să mă uit la feţele bărbaţilor şi femeilor care treceau pe lîngă mine.

Şi puteam să rămîn tare şi sigur că hotărîrea mea nu va fi stingherită de o trecătoare slăbiciune, o slăbiciune ce m-ar putea cuprinde la vederea oamenilor voinici şi cumpăniţi.

Nu o să las să-mi fie asurzite urechile. Şi, fără voie, trebuia totuşi să ascult necontenit zgomotul sigur şi neclintit al circulaţiei de pe pod; puternicul scîrţîit al roţilor camioanelor, alunecarea neobosită a unui vagon de tramvai ce se înapoia la depou, zdruncinăturile unui autobuz, ro-

ţile cu mers mai liniştit ale unui automobil particular, sau simplul pufăit al unui mic taximetru.

Voiam să mă încredinţez că aceste lucruri nu înseamnă nimic, că nu mă pot smulge de acolo, de la acel fluviu din care doream să fac neapărat parte. Dar deşi eram încredinţat de asta, auzeam glasurile de femei pe trotuar, care mă atingeau în treacăt ; una îmi atinse cu umărul dosul mantalei. Şi acele femei, pe care nu le văzusem niciodată, prin aceste simple mişcări păreau că pătrund în fiinţa mea şi că ajung o realitate hotărîtoare.

În descurajarea mea eram ispitit să mă întorc către dînşii, să le întind mîna şi să le spun : „Poate că aţi vrea să vă opriţi puţin, ca să vă pot auzi glasurile ; altceva nu vreau". Poate că mă vor înţelege. Smintit şi cu simţămîntul trist că aşa ceva nu se poate, doream ca ei să întîrzie puţin, să chibzuiască, apoi să mă îmbie ca să viu între ei, ca unul dintr-ai lor, şi să mă duc cu dînşii acasă. Ei mi-ar privi faţa serioşi şi cu bunătate, şi cu o mutră pripită şi sfioasă, ca şi cînd le-ar fi ruşine de compătimirea lor, mi-ar răspunde : „Poţi să vii cu noi acasă ; aici nu-i locul nimerit..."

Apoi aş merge cu ei, ceva mai la o parte, fireşte, dîndu-mi necurmat seama de superioritatea lor. Am ajunge la o casă de culoare cafenie deschisă, cu geamlîc de fier, mergînd de la o fereastră la alta. Acolo s-ar legăna un canar în colivia-i luminoasă. Şi un demodat paravan de sobă s-ar vedea în vreun ungher. Femeile ar avea ceva de făcut şi s-ar zori pe făgaşurile lor obişnuite, şi ar şterge tacîmuri şi pahare. Acesta ar fi de asemenea un semn de prietenie pentru mine, care aş sta smerit într-un colţ liniştit şi aş clipi numai din ochi, cînd gazul s-ar aprinde pe neaşteptate în cămin. M-aş deprinde cu acei oameni, le-aş împărtăşi grijile, aş iubi pe prietenii lor şi m-aş purta ca o slugă credincioasă... numai să nu mă alunge şi să mă lase să ajung iar la podul ăsta.

Deschisei ochii. Femeile trecură pe dinaintea mea pe trotuar. Abia le mai recunoşteam spatele în mijlocul mulţimii, ce se îmbulzea la staţia de tramvai.

Plecaseră, înlăturate din sărăcăciosul rest al vieţii mele, — ca şi cheresteaua din partea de jos a bărcii şi omul care-şi ţinea braţul pe mînerul cîrmei.

Scosei din buzunar o gazetă împăturită, o netezii cu grijă şi citii cu atenţie cîteva anunţuri pentru vînzări de blănuri.

Slovele păreau că-și bat joc de mine. Știam doar că vorbele pe care le alcătuiau nu mai aveau nici o însemnătate pentru mine, căci în curînd n-am să fiu decît o masă groaznică și sluțită, tîrîtă de vîrtejurile de apă încrețite, iar pe suprafața apei ziarul cu anunțurile sale va pluti liniștit spre ținte necunoscute.

Mi se părea ciudat ca, după moartea mea, să se mai întîmple ceva ciudat cu mine, că trupul meu va fi găsit poate, pipăit de oameni care mi-erau cu totul necunoscuți, că se vor petrece cu mine lucruri, un fel de viață — despre care eu n-am să mai simt nimic.

Truda cu înmormîntarea, putrezirea ! Nici eu nu voi fi cruțat de aceste urîcioase împrejurări...

Apoi să învingi acest chin al despărțirii, spaima mută că trebuie să părăsești un loc obișnuit, deși urît, și încercarea aproape sigură de neizbîndă, iată teama ce mă stăpînea ! Nu frica de cea din urmă privire grăbită împrejur, înainte de a mă azvîrli furios cu capul în jos, față de fiorul ca de gheață ce străpunge inima, față de apa rece, de fluviu, ce pătrunde în plămîni, trece de gîtlej, mă trîntește pe spate, îmi întinde brațele, — aud gîlgîitul gîtlejului înfundat și-mi îngheață sîngele în vine, — nu teama asta, ci siguranța că de acolo nu te mai întorci, că n-ai nici un mijloc să fugi și mai ales că după aceea nu mai e nimic, nimic.

Lumii o să-i pese prea puțin că eu am pierit... Mare ciudățenie să-ți dea asta prin cap, într-o astfel de clipă ! Simt că a mea e carnea, că al meu e trupul, și e ciudat să te gîndești că-mi stă în putere să-l nimicesc atît de repede...

În aceste ultime minute mă aflam despărțit de lumea pe care n-o părăsisem încă.

Colo așa, omul de pe imperiala autobuzului, care-și dă tocmai la o parte părul de pe frunte și în gura căruia atîrnă o țigară, face parte din lumea asta... El se va mai gîndi la asta cîteva zile și cîteva nopți. Acel șofer de camion — fața i-e albă de la încărcătura de pietre de zidărie, — își cheamă tovarășii. Și fata aceea grăbită, cu multe legături în mînă, care se tot uită în dreapta și în stînga, — toți îmi strălucesc înaintea ochilor, unul după altul și mi se întipăresc pe veci în minte și sînt făpturi vii... Nu, n-am nici un drept să-i sîcîi. Îi pizmuiesc pentru hrana lor, pentru somnul lor, pentru crîmpeie din petrecerile lor, ba chiar pentru mirosul hainelor lor, care sînt prăfuite după îndelungata muncă zilnică. Mă gîndesc la locuri pe care n-o să le mai

revăd niciodată, la femei pe care n-o să le mai iubesc niciodată. La oceanul îndepărtat, ce-şi frînge talazurile de ţărmuri, la adierea unui copac scuturat de vînt şi la mireasma caldă a ierbii. La o cafenea înţesată, la un camion care trece pe un caldarîm gloduros... O odaie întunecoasă, încuiată şi o fată pe un pat cufundat în întuneric; mîinile ei mă ţin de ceafă.

Îmi amintesc cum stam pe un cîmp pe cînd eram copil, şi un pîrîu străbătea drumul, şi stînjinei galbeni creşteau între trestii verzi. Apa sălta cîntînd peste pietriş. Pe atunci îmi spuneam copilăreşte, ce ciudat e că astfel de curiozităţi mai rămîneau pe locurile lor după ce treceam eu, ca şi cînd la cea mai apropiată răscruce, dacă n-aş mai fi văzut pîrîul, ar trebui să se lase o negură care să-l acopere cu grijă, pînă ce aş trece iar pe dinaintea lui.

Aşa mi se întîmpla acum cu forfoteala de pe străzi şi oamenii care treceau grăbiţi. Era cu neputinţă să trăiască, fără ca eu să fi alcătuit o parte a vieţii lor.

Mă uitai încă o dată în jos, la apa ce se învolbura sub pod. Aruncai gazeta şi văzui cum mai întîi s-a învîrtit în cerc ; apoi, apucată deodată de vîltoare, plutea fără voie în curent, departe de tot de mine. Numai un colţ neîndoit, ce nu era atins de umezeală, făcea parcă cu ochiul şi se mai uită la mine cu o slabă imputare parcă.

M-am hotărît să nu mai aştept. Zgomotul şi priveliştea omenirii, apropierea de bărbaţi şi femei mă dădeau în aşa fel înapoi, încît îmi răpeau voinţa şi puterea.

Parcă se înţeleseseră să mă îndepărteze de pacea, pe care mi-o făgăduisem.

Nu era totuşi aşa cum mi-am închipuit.

Doream ca totul să se petreacă mai uşor. Cînd îmi petreceam prin minte ceasul ăsta, simţeam ce oboseală grozavă mă cuprinde. Ochii mei nu mai văzuseră decît îndepărtatul şi liniştitul întins al apei, ce era gata să mă primească, urechile mele nu auziseră decît necontenita frîngere uşoară a valurilor de stîlpii podului. Acolo nu se auzea zgomotul din City, nu se simţea nici o abureală de ţărînă, de oameni şi de viaţă, nici un strigăt de bărbaţi, nici un fluierat ascuţit de ştrengar cu mîinile în buzunarele pantalonilor.

Aş fi vrut să fiu ostenit, aş fi vrut să fiu bătrîn, aş fi vrut să mă pierd şi să nu-mi amintesc de lucruri, pe care nu le-am făcut niciodată.

Mă uitai la cer și văzui un nor mare în chenar negru, plutind peste îndepărtatul turn al catedralei Sf. Paul. La apus, care mai adineauri era tot îmbrăcat în aur, atîrna cu un groaznic contrast al clădirilor posomorîte de pe chei, o mohorîtă boltă de nori. În curînd milioanele de lumini ale Londrei se vor răspîndi spre cer și o stea palidă va scînteia peste întunericul purpuriu.

Nu aveam nici un cuvînt să mai aștept. Nici nu voiam să fiu dramatic, nici un fel de gesturi de adio. Nici un fel de simțăminte prefăcute. Nu făcea să verși lacrimi, după cum nici viața mea n-a avut nici un preț. Pe luciul apei se vor frămînta valurile, nu mai mult ca atunci cînd un copil aruncă o piatră de pe mal, și asta numai o clipă. Asta nu înseamnă mult. Mă miram numai de ce mi-era inima atît de grea și de înspăimîntată, de ce sudoarea mi se lipea de mîini și nu puteam să o șterg.

Răsuflai adînc, și mi se părea că apa ce aștepta, se urca către mine, nu mă lăsa să-i mai scap.

Asta a fost ultima impresie a mea înfiorătoare, căci teama și ispita mă țineau încleștat, și știam că, înainte ca apa să mă acopere, nu-mi mai rămînea altă clipă decît asta! Degetele mi se desfăcură, mă prăbușii...

Atunci mi-a înfipt cineva mîinile în ceafă și, cînd din pornirea de conservare, m-am agățat și m-am întors, am văzut întîia oară pe Jake. Își dăduse capul pe spate și zîmbea.

CAPITOLUL II

— Nu trebuia s-o faci! zise el; nu duce la nimica bun, zău că nu, știi. Fiindcă pînă acum nimeni încă n-a dovedit că pe tărîmul celălalt nu e ceva. Se poate ca acolo să te pomenești în fața a ceva îngrozitor, care să fie prea mare pentru dumneata, și atunci n-o să știi cum să scapi. Dacă trebuie să sfîrșești neapărat pe calea asta, așteaptă cel puțin pînă cînd vei avea șaizeci și cinci de ani.

Îmi venea să mă tăvălesc pe jos ca un copil și să urlu. Mîna mea ținea strîns brațul lui, ca și cînd astfel mă sim-

țeam ocrotit. Și totuși simțeam undeva în mine o pornire de mînie, căci îmi dam seama că mă făcusem prostește de rîs. Acel tînăr n-avea nici cel mai mic drept să se amestece, dacă făceam o neghiobie! Orișicum, părerea lui mă lăsa foarte rece. Începui să vorbesc fără să vreau, îmi auzeam glasul. Răsuna subțire și obosit. Abia îl recunoșteam că-i al meu.

— D-ta nu pricepi asta, începui eu, nu pricepi... N-am de gînd să ți-o lămuresc nici d-tale nici altcuiva. Asta-i treaba mea ; d-ta n-o înțelegi.

El se cățără lîngă mine pe parmaclîc și scoase o cutie de țigări din buzunar.

Luai una, și asta era într-adevăr o îndeletnicire. O răsucii între degete, o aprinsei și trăsei apoi din ea... lucruri atît de cunoscute! Am tras fumul în piept. Asta m-a făcut să simt atît de adînc că mi-am regăsit viața și o ușurare plină de desfătare, că am scăpat la țanc de groaza morții, încît am zîmbit și nu mai mi-era teamă sau rușine să mă uit drept în ochii bărbatului.

Zîmbi și el ; apoi am tăcut cîteva minute, ce mi-au îngăduit să-mi recapăt cumpătul. Într-acestea, umerii lui atinseră pe ai mei, și mi-am dat seama de nemăsurata siguranță ce o aveam în prezența lui.

El trebuie să fi urmărit în mine un șir de gînduri, căci, cînd reîncepu să vorbească, era parcă o urmare a unor lucruri nespuse.

— Se îndrugă mereu o mulțime de palavre despre răspundere, începu el, și despre drepturi și datorii cetățenești... Ce vorbă glumeață și asta! Noi ne aflăm doar pe o treaptă inferioară. Noi nu facem parte din clasa oamenilor cumsecade. Ei își croiesc și merg pe o cale a vieții dreaptă și netedă. Dar în mine și în d-ta e ceva, ce nu se lasă amăgit de toate astea ; e ca scînteia unei lumînări, care, — cu sau fără voia noastră, — arde în noi. Nu putem s-o înfrînăm, nu putem nimici unica putință ce ne e dată, ca să trăim pentru țelul nostru. Altfel nu ne-am fi născut.

Curmă deodată vorba și mă privi cu coada ochiului, nu ca să vadă înrîurirea cuvintelor sale, ci numai ca să-și dea seama cum mă simțeam acum.

— La ce te gîndeai ? întrebă el.

Era vădit că voia să știe la ce mă gîndeam înainte de a fi încercat să mă arunc de pe pod.

— Nu ştiu, zisei ; îmi treceau prin cap tablouri pe care nu le puteam opri. Miresmele ierbii la începutul verii, un pescăruş care-şi moaie aripile în mare, un plugar care se odihneşte pe un colnic şi ţine mîna pe crupa calului său... şi cum se luminează pămîntul ! Nu, acum îmi revin amintirile.

Acele icoane s-au şters înaintea altor lucruri, ce-mi sînt cu totul necunoscute. Oraşe neînchipuit de sărace şi bărbaţi, care înjurau şi se încăierau ; apoi eu, beat turtă şi grozav de istovit, dormeam cu femei, care rîdeau pe umerii mei şi nu se sinchiseau deloc de mine. Apoi mîncare şi călărie şi odihnă lungă şi un vis.

A trebuit să rîdem amîndoi despre imaginile, pe care închipuirea mea le rechemase cu atîta isteţime.

— Asta e adevărata fire a d-tale şi de ea trebuie să te ţii cu tărie, zise el. Să nu cumva să te laşi de ea ! Aş vrea să simţi totdeauna aşa ca acum.

A doua oară eram ca un băiat, sfios, trufaş, mînios de purtarea lui. Nici nu-l cunoşteam măcar. Asta nu era totuşi datoria lui.

Mă aşezai pe vine, aplecat peste parmaclîcul podului şi-mi muşcam unghiile.

— Dar nu văd ce te-ar putea privi pe dumneata toate astea. Ai fi putut să mă laşi să mă înec în toată voia. Nu aduc nimănui vreun folos, nu trebuie dar să trăiesc.

El nu se tulbură, dar nu mai încercă să pună alte întrebări ; iar eu păream ca o fată neroadă, mustrată de un domn mai în vîrstă, ce nu face impresie bună şi scînceşte copilăreşte într-un colţ.

— Să fie al dracului !... zisei şi ascultai ruşinat la culme cum mi s-a curmat glasul în mijlocul frazei, şi simţeam că mi se umplu ochii de lacrimi.

Nu mai eram doar băiat, nu mai eram un copilandru mucos, care-şi şterge nasul de umărul tovarăşului de joc.

— Am fost un tont, zisei, un tîmpit fără pereche !

Atunci el îmi puse mîna pe braţ, şi ştiam că nu se uita la obrazul meu, ci voia doar să-mi arate că e alături de mine, şi că lacrimile mele de băiat nu-mi strică deloc.

— O să pornim împreună, zise el.

Asta a fost tot. Atunci am ştiut că nu mai trebuia să mă frămînt pentru acele lucruri ; că, slab, cum eram, mă puteam sprijini de dînsul şi că n-o să mă părăsească în spaima singurătăţii. Începui să-i privesc faţa, ochii săi în-

trebători şi cicatricea, ce-i brăzda obrazul stîng. Avea părul negru şi umbla cu capul gol. Hainele îi erau vechi şi neîngrijite, ca şi cînd n-ar fi pus nici un preţ pe aşa ceva. Mi-era totuna cine era şi de unde venea. Tot ce ştiam era că asupra lui strălucea ceva, ce mă ridica deasupra mea însumi, iar sfiala mea amuţi abătută de mărinimia lui.

Trebuie să fi fost cu şase, şapte ani mai mare decît mine, dar nu vedeam nevoia să pun astfel de întrebări.

Ne-am luat aşa cum eram. Asta a fost tot.

— Pe mine mă cheamă Jake, zise el, aruncînd ţigara. Ţie cum îţi zice ?

Pregetam ca un copil răsfăţat, apoi cuvintele se prăvăliră şi-i spusei că numele meu de familie nu putea să însemne chiar nimic pentru un om ca dînsul. Gloria era ceva ce nu-i făcea nici un fel de impresie, ci-i stîrnea cel mult un zîmbet sau o ridicare din umeri.

— Spune-mi Dick, şi gata, zisei ; e de ajuns.

Dar pe cînd îngînam încă aceste nerozii, mă şi apăsa gîndul că va fi băgat de seamă şovăiala mea de la început. Era ca şi cînd îmi mai rămăsese ceva din trufia familiei şi m-ar face să simt că nu pot scutura cu totul cătuşele ei.

În clipa aceea mi-era silă de amintirea căminului meu, mai mult ca niciodată. Nu puteam să sufăr, că se îmbulzea fără voie între mine şi libertatea mea.

El mă întrebă pe neaşteptate cîţi ani am, şi-i spusei că am douăzeci şi unu.

— De asta nu trebuie să te lepezi, zise el.

— Nu, îi răspunsei.

Nu cred să fi prins adevăratul tîlc al cuvintelor lui.

— Viaţa nu ne-a fost dată ca să scîncim, zise el. Cu viaţa e ceva grozav. Nu trebuie să ne risipim mijloacele. Avem atît de multe de învăţat, atît de multe de făcut. Nu avem nici un cuvînt să fim amărîţi.

Aş fi fost bucuros să ştiu de ce se punea şi pe el în rînd cu înjosirea mea. Mi se părea că ăsta era felul lui de a-mi arăta că mă compătimeşte. În chipul acesta se aşeza pe aceeaşi treaptă cu mine. N-ar fi avut nevoie de asta ; trebuia să ne umilească pe amîndoi, îndeosebi pe el. Ştiam : oricît de deznădăjduită ar fi putut fi viaţa lui, oricît de singuratică şi amărîtă şi ticăloasă, el n-ar face niciodată ce încercasem să fac eu.

El nu va avea niciodată nevoie de ajutorul altora şi niciodată nu va fi singur de tot.

— Ah, tu, îi spusei, tu ești altceva...

Mă simțeam tare rușinat, dar păru că n-a observat. Își depăna gîndurile.

Pe cînd vorbeam, se înnoptase. Pe cer nu se mai vedea nici o fîșie luminoasă și nici o pată întunecoasă.

Pe deasupra siluetei negre a catedralei Sf. Paul strălucea o stea.

Eram recunoscător întunericului și recunoscător îndepărtatului și feluritului vuiet al marii capitale. Îmi plăcea aerul cald și ceața ce se lăsa și luminile lumii ce mă primise iar la sînul ei, suflarea moleșitoare a unei nopți de vară, acel du-te vino al oamenilor și fericita siguranță a acelei steluțe. Și pe deasupra tuturor, glasul și apropierea tovarășului meu.

Fluviul de sub pod era acum departe de tot de mine și la o parte. Apa, în curgerea ei repede și tăcută, nu mai mă speria. Pierduse și vraja ei ademenitoare.

Stam sus pe podul meu trainic ; nu putea să mă ajungă. N-am să mă mai tem niciodată de ea.

Poate că eram întrucîtva pătruns de ațîțarea fugii. Putința aventurii mă mișcă ciudat de mult. Voiam să mă încredințez. Mă cățărai deci fără grijă cu picioarele pe parapet, fluierai agale și știam că n-o să cad.

Jake rîse și mă apucă de braț, ca și cînd aș fi fost un copil.

— E iarăși totul cum se cuvine, da ? mă întrebă el.

Eu mi-am părut mic și caraghios și puteam să-mi închipui drept ce paiață mă socotește. Aș fi dorit să fiu altfel, aș fi vrut să fiu mai tare decît el.

Mă gîndeam să fac ceva, ca să-i smulg laude.

— Acum ce facem ? întrebai.

O fi bănuit oare ce preț puneam pe vorbele lui ? Nu-mi răspunse îndată. Fața îi era în umbră, așa că nu-i puteam vedea privirea.

Reluă șirul gîndurilor sale.

— Tinerețea, zise el, o înțelegi abia cînd nu mai ești tînăr. Dar atunci îți dai deodată seama și ești un pic mai cuminte decît înainte. Atunci nu ești singur, nu ești nenorocit ; poate că te-a cuprins o pace adîncă și siguranța. Ai să-ți croiești drumul, cum au făcut și alții, tocmai așa și nu altfel ; nimic mai mult. Ai să iubești și să trăiești, și tot ce mai rămîne. Dar din prostie sau din nepăsare, sau fiindcă crezi în farmecul statornic al lucrurilor, ai să arunci

ceea ce ai vrut să azvîrli astă seară. Cred că nici n-o să bagi de seamă măcar, că s-a schimbat ceva. N-ai să știi ce-ai pierdut, și n-o să o iei în seamă.

Rîse duios și-mi puse mîna pe umeri. Știam că mă înțelegea mai bine decît eu însumi. Dar vedeam o umbră în jurul ochilor săi, ca și cum ar fi fost îngrijorat de ceva.

— Ai apucat pe drumul drept, zise el. Ai s-ajungi îndemînatec și mai tare decît înainte. Dar dacă ai ureche bună, vei auzi în aer un răsunet îndepărtat al lucrurilor pierdute. Sună ca și cîntecul unei păsări. Nu poți să-i spui pe nume ; răsună deasupra ta, pe culmile cele mai înalte, dar tu nu poți s-ajungi acolo.

N-aș mai vrea să fiu tînăr, cîntă el ; *n-aș mai vrea să fiu tînăr !*

Nu răspunsese încă la întrebarea mea. Iar eu nu voiam să se poarte cu mine cum te-ai purta cu un copilaș. Nici nu pricepeam nimic. Vorbii aspru și nu-mi alesei cuvintele.

— Mai slăbește-mă cu blestematele tale proverbe ! Să plecăm de aici, oriunde o fi !

Dinspre apă am auzit o sirenă de vapor ; apoi ca un fel de răspuns, a doua de la un remorcher.

Lumini sclipeau în beznă, și urîtul miros al fluviului îmi suflă iar în obraz și-mi aminti o barcă, ce alunecase pe apă odată cu apusul soarelui.

Jake ridică fruntea. Părea că trage cu urechea la sirenă și la miile și feluritele vuiete ale apei.

Poate că era un șuierat în depărtare, tropăit de picioare pe puntea unui vas, zăngănitul unui lanț de ancoră, cîntecul răgușit al unui avion.

Nu puteam să vedem nimic din toate acestea, numai fulgerarea de lumini și întunecatele contururi de bărci ce se mișcau pe apă.

Visam marea, ce se afla dincolo de fluviu, și cum vederea ei ne va izbi ochii la revărsatul zorilor ca o zguduitoare și ciudată frumusețe după toate acele drumuri murdare și șesuri verzi. Pe undeva trebuie să iasă din valuri stînci uriașe, ce stau albe în aerul dimineții, iar var desprins și bolovani se fărîmițează de pe ele pe o plajă. Vedeam cu ochii minții talazurile sfărîmîndu-se la țărm, o dungă subțire de spumă, iar dinspre uscat adie un vîntuleț. Pe aceste stînci s-ar afla căsuțe, toate ferestrele dorm tihnite, apărate de vînt. Am trece pe dinaintea lor și nu le-am

lua în seamă ; vom fi sfîrşit cu ele. Am fi departe, și abia mult după asta ar ieși bărbații din căscioare, s-ar duce la munca ogoarelor, ar privi în sus către cerul cald, ar chema peste umăr un cîine, pe cînd femeile, aplecate peste albiile lor, cu mîinile în apa albastră de săpun, ar spăla rufele, trăgînd cu ochii la ceasul din bucătărie, simțind mirosul unui prînz bun în nas. S-ar uita şi pe mare, făcîndu-și mîna streaşină și ar zări poate la orizont o urmă cenușie de fum, ce le-ar spune că am trecut pe acolo !

Apoi am oftat, căci lucrurile acestea fuseseră o clipă aievea pentru mine, pe cînd noi tot mai stăteam pe pod şi trebuia să ne înapoiem în oraş, în forfoteala zgomotoasă a ulițelor, și să ne gîndim la mîncare. Să stai cot la cot cu o mulţime ahtiată de plăceri, să te urci în stradă ca vitele din caldul tren metropolitan, să holbezi ochii la lumina orbitoare a cinematografelor tixite, apoi într-o tristă odaie mobilată cu paturi înguste și plăpumi de bumbac cenușiu.

Şi mă întorsei din nou către Jake şi repetai : „Ce facem acum ?“ şi abia că mă mai sinchisii ce-o să răspundă. Ştiam doar că, oricum ar fi, o să mă cuprindă deodată descurajarea. Dar el îmi răspunse în așa fel, că am recunoscut că înțelegea toate pornirile mele, se contopea cu ele, ca și cînd ar fi fost o parte din mine însumi. Chiar gîndurile mele nu-i erau ascunse, așa că de acum încolo eram legaţi unul de altul. Eu îl iubeam, iar el mă înțelegea.

— O să plecăm împreună pe o corabie, tu și cu mine, zise el.

CAPITOLUL III

După ce-am mîncat, m-am simțit mai în puteri, nu mai aveam nici o urmă de oboseală. Şedeam la o măsuţă într-un ungher întunecos. Un chelner jerpelit strînsese rămăşiţele mîncării de pe faţa murdară de masă. I-am spus să plece şi să ne lase în pace. Aerul era îmbîcsit de fumul des al ţigărilor noastre. Asta şi lumina pîlpîindă de pe peretele din faţă mi-au obosit ochii ; dar faţa lui Jake era în umbră. El sta nemişcat ; simţeam totuşi că mă observa. Scrumul ţigă-

rii mele căzu într-o farfurioară ce sta în fața mea. Luai firimituri de pe fața de masă și desenai figuri într-o doară. Jake ceruse rachiu și apă gazoasă, ca să mă facă să-mi pierd cumpătul. Poate că băutura mi se urcase la cap, căci am alunecat tulburat de pe scaun, iar obrajii îmi ardeau. Simțeam nevoia să vorbesc, să vorbesc și să-i lămuresc lui Jake pricina în unele privinți. Pe cînd vorbele mele curgeau în șiroaie, nu mai îmi dam seama deloc de fumăraia locului și mă aflam iar acasă pe pajiștea dinaintea ferestrelor. Pajiști de iarbă moale se întindeau pînă la grădina plină de fel de fel de flori și la eleșteul împresurat de crini.

Auzeam îndepărtatul zbîrnîit al secerătorii și zăngănitul unui foarfece cu care un grădinar tundea niște tufișe de lauri ce se întinseseră spre alee. Un cîine lătra jos la grajduri. Iar eu voiam să mă uit în încăperea răcoroasă. În salonul acela se simțeau miresme de flori proaspete, ce se amestecau cu mirosul de mucegai ce venea de la mobilele vechi și greoaie, iar glasul rece și șters al mamei vorbea necurmat și monoton, dînd tatei lămuriri nesfîrșite despre lucruri, ce nu mă priveau defel.

Apoi el își împingea scaunul îndărăt și se ducea spre ușă, ca să intre în bibliotecă să lucreze mai departe, iar în urmă se opri și întrebă, ținînd mîna pe clanță : „I-ai dat răspuns lui Richard ?"

Apoi mama a răspuns ceva, ce n-am putut auzi. Îl văzui doar ridicînd din umeri, ca și cînd ar fi vrut să îndepărteze din cercul lui o treabă atît de neînsemnată cum eram eu, despre care obișnuia să spună, plin de dispreț și cu rîs silit : „El n-o să ajungă niciodată om".

Ea da din cap ca s-arate că a înțeles, cum făcea totdeauna și fiecare clătinare era o aprobare a fiecărui cuvînt al său, iar cînd dînsul era afară, ea mă uita, cum făcea totdeauna, și se deda cu îndeletnicirea ce o mulțumea pe deplin și care era cea mai mare desfătare a vieții ei : să copieze manuscrisele lui cu slovele lui ascuțite.

Iar eu stau afară pe iarba moale și mă uit pe marea fereastră a bibliotecii și văd chipul acelui bărbat care mi-e tată, stînd cu mîinile la spate, și coborîndu-și puțin privirea la fiul despre care are o părere atît de proastă ; apoi se întoarce spre marea masă de scris ; perdelele, mișcate de vînt, fîlfîie și aerisesc hîrtiile.

El se așează pe un scaun, cu capul tare cufundat între umerii cocoșați ; după aceea nu se mai aude nimic altceva

decît necontenitul scîrțîit al condeiului său și ușorul zdrăngănit al unei jaluzele ce lovește cerceveaua.

Fiecare cuvînt pe care-l scrie, convinge printr-o simplitate plăcută și curată, că i-e dată numai lui și care-l ridică sus de tot deasupra tuturor celorlalți poeți pe piedestalul de pe care tronează, fără să te poți apropia de el, peste toate neînsemnatele plăzmuiri de pitici, pe care viața i-alungă de colo pînă colo.

În limpezimea de cleștar a minții sale, imagini se prefac în cuvinte, cuvintele ajung vrajă, și totul e de o frumusețe aleasă, firele se împletesc, iar toate sînt la fel de desăvîrșite și sigure de nemurire.

Astfel mi se păru că nu-i o ființă vie din carne și oase, ci mai mult un monument spre fala națiunii, a Angliei sale. Și numai din cînd în cînd se îndura să se aplece binevoitor de pe înaltu-i soclu și să risipească pentru mulțimea neștiutoare cîte ceva din cugetarea lui. Oamenii primeau asta cu recunoștință și o păstrau ca o comoară în sufletele lor înfometate.

Tata era o legendă. El însuși o plăzmuise : viața lui, atmosfera lui, și-o răspîndea mai departe ca ceva nestrămutat și de neasemuit, întocmai ca o tradiție ce trece din generație în generație. Căminul său nu era decît o oglindire a lui însuși. Nevastă-sa, slugile lui se învîrteau pe acolo ca niște lucruri înăbușite, mostre rătăcite pe canavaua propriului său război de țesător, iar dînsul era uriașul în larga și recea bibliotecă. În obrazul scofîlcit erau adînciți ochii săi întunecați, neatinși de lumea din afară, ca piscurile munților îndepărtați, — strălucind pe culmi și singuratic în gîndurile lui.

Ca un rege din veacul de mijloc primea omagiile ce i se cuveneau. Îmi aduc aminte de cei care așteptau, cum stăteau înșirați în holul de piatră, pînă ce le venea rîndul, și mama, care se mișca printre ei cu aceeași bunăvoință ca și o regină, așa cum și socotea că este.

După ce se sfîrșea audiența, ceata admiratorilor se depărta încetul cu încetul și era ca orbită și cuprinsă de adînc respect. De-abia afară, pe terasă, se reculegeau, iar chipul ales al idolului lor era pe veci întipărit în mintea fiecăruia.

Asta era pentru dînșii ce le trebuia. Așa și l-au închipuit : poetul care sta neclintit pe soclul tradiției, pe cînd Anglia și ei înșiși se închinau adînc înaintea lui și-i recunoșteau superioritatea.

Apoi porneau de vale pe lunga alee de castani și prin parcul în care păşteau cerbi și căprioare, iar în dos, crîngul stufos, şi trecînd pe la căsuţa portarului, afară, prin zăbrelele înalte de fier, pînă la șoseaua ce ducea spre Lessington.

Vor ofta şi vor bălăbăni capetele încoace şi încolo gîndindu-se la măreţia ce-au văzut, la pacea casnică, minunea prezenţei tatei, și totuși, — chiar dacă îl pizmuiau în adîncul inimii lor vor zîmbi gîndindu-se la ce-i aştepta acasă, la propriile lor mici bucurii și propriile lor mici necazuri.

Din toate astea i-am povestit cîte ceva lui Jake în noaptea aceea, în colțul birtului murdar și afumat. El nu m-a întrerupt ca să-mi pună vreo întrebare, căci istoriseam ca și cînd aş fi vorbit cu mine însumi, iar el n-ar fi fost decît un martor mut.

Pe cînd vorbele îmi mai curgeau din gură, ochii îmi căzură pe jumătatea ruptă a unui ziar, pe care cineva o lăsase pe masa vecină. Era acelaşi număr ca acela pe care-l citisem în seara aceea pe pod. Și era o coloană cu o cuvîntare, iar acolo portretul tatei mă privea ca şi cînd ar fi vrut să mă chinuiască din nou. Lovii gazeta cu pumnul și-o aruncai lui Jake în colțul lui întunecos.

— Uite-l pe tata ! exclamai, iar în această exclamaţie erau izbîndă și trufie, ca şi cum mă aşteptam să fie surprins şi să mă dojenească. Dar nu-mi păsa de asta, mie unul, nu !

El se uită la clişeu și la numele de dedesubtul lui și-mi împinse gazeta îndărăt, fără să fi spus pîs.

Eu uram să gîndesc cu glas tare. Mă aflam iar acasă şi hoinăream alene în casa tăcută, treceam pe la uşile unor dormitoare neîntrebuinţate niciodată și priveam cu luare aminte marile aripi nelocuite, ce erau despărţite de partea locuită de noi.

Acolo erau mobile îmbrăcate în alb, ce priveau ciudate în amurg. Cînd deschideam o uşă, ţîţînele scîrţîiau, parchetul troznea, iar lumina zilei ce pătrundea pe ferestre era o cutezătoare și obraznică jignire a simţului rușinii. O molie ascunsă îşi lua fîlfîind drumul spre lumină. Apoi reînchideam iute fereastra, închideam bine de tot obloanele şi mă tîram afară din acea pătură de aer stricat a tăcerii duşmănoase, şi dam buzna, de-a lungul sălilor mohorîte, pe scara de piatră către lumina strălucitoare a soarelui în grădină, aşa cum făcuse molia cu aripile fîlfîinde. Dar molia era liberă, iar eu eram încă în temniţă.

Și vroiam totuși să strig și vroiam să cînt și doream așa de mult să arunc o minge în sus. Căci vroiam să fiu băiat ca alți băieți, să alerg dis-de-dimineață pe țărmurile umede, să fac tărăboi, să-mi ud picioarele în rouă și să-mi mînjesc hainele cu nămol în pîrîul satului.

Aș fi vrut să iau un pui dintr-un cuib, fără să-mi pese de păsările nemîngîiate, aș fi vrut să mă arunc de pe crăcile de jos ale sălciilor încovoiate în apa stătută a eleșteului. Aș fi vrut să simt în mînă un baston de crichet, să-i învîrtesc mînerul, să dau lovitura și să aud pocnitura puternică a mingii în lemn.

Aș fi vrut să plezneșc băieți în obraz, să mă bat cu ei, să mă hîrjonesc, să mă zbenguiesc, să rîd, să mă tăvălesc în țărînă, să ne luăm la întrecere și abia să-mi prind sufletul, aș fi vrut să azvîrl pietre în coroana unui copac.

Aș fi vrut să respir aburii calzi ai pielii cailor, aș fi vrut să simt în mînă nechezatul nărilor calde ale unui armăsar, apoi să încalec și să pornesc ca vîntul peste livezi și cîmpii, luînd-o razna în goană nebună.

Aș fi vrut să am și eu un tată, care să fi înțeles măreția acestor lucruri, care să fi călărit împreună cu mine, să-și fi chemat cîinii, care să fi rîs tare și din toată inima, care să fi mirosit a whisky și a tutun. Iar după masă, ar fi trebuit să se așeze tihnit în jeț, să-mi zîmbească printre luminile de pe masa sufrageriei și să mă roage să-i spun ce-mi trece prin cap.

Aș fi vrut să am și eu o mamă, al cărei farmec să mă facă să roșesc de rușine pentru bădărănia mea, al cărei glas să fi fost blînd și al cărei zîmbet o dezmierdare, care să-mi fi cunoscut gîndurile, chiar fără să i le fi spus, căreia să-i fi făcut plăcere cînd aș fi stat liniștit în odaia ei și aș fi dorit să fiu singur și să nu mă gîndesc la nimic, și al cărei parfum de după ureche și din palmele mîinilor să fie totdeauna același.

Și nimic din toate astea nu era al meu. Trăiau doar în închipuirea mea, căci tata era poet, iar mama roaba lui, pe cînd eu ședeam țeapăn la dascălul meu în odaia de studii. Ochii lui plăpînzi clipeau în dosul ochelarilor, glasul lui de pedagog scanda cu exactitate chinuitoare metri simetrici ai versurilor grecești.

Așa am aflat că trebuia să urmez ca o umbră smerită pașii tatei și că treptat și cu răbdare trebuie să-mi cioplesc mintea ca să pricep frumusețea poleită a cuvintelor, să-mi

împreun respectuos mîinile pe scoarța cărții și să nu mă sinchisesc de nici un fel de miros decît de acela al manuscriselor vechi, al pergamentelor îngălbenite și al cernelii uscate.

Unicul țel al vieții mele era să ajung scriitor. Dacă nu-l atingeam, atunci nașterea mea nu avea nici un rost. Dascălul meu era slabul răsunet al glasului părintesc și repeta vorbele lui de clacă precum un școlar repetă papagalicește maximele maestrului. Și creșteam tot sporindu-mi ura împotriva tatei, mi-era scîrbă de geniul lui, ce făcea de ocară pe fiu-său, iar sufletul mi se răzvrătea împotriva a tot ce făcea el. Mă împotriveam din răsputeri autorității lui, luptam să scap din lațul ce mă ținea prins în atmosfera sa. Îl uram, cînd singur, departe de toate, neputînd să te apropii de el, lăsa să plutească în bibliotecă sufletul său rece peste culmi, la care eu nu puteam să ajung niciodată, — adorat de mulțime, ascuns de privirile oamenilor, neatins și nemîngîiat de propria-i glorie.

Cum l-aș fi putut încătușa cu trupul meu de băiat și cu neastîmpărul meu, iar lui ce-i păsa de visurile mele?

Stam în sufragerie în jurul mesei rotunde. Mama, dusă pe gînduri, ofilită, flecărea puțin cu dascălul meu, care, cu fața lui de bufniță, se uita la ea cu interes prefăcut, pe cînd tata își mistuia alene mîncarea în jețul său de stejar, uitîndu-se țintă la fața de masă ca un tîmpit fără seamăn.

Mama arunca din cînd în cînd cîte o privire spre locul unde stam eu, și puteam să bănuiesc gîndurile ei sucite.

— Richard e azi atît de galben, zicea ea apoi. Cred că ar fi bine să se ducă la Lessington cu bicicleta.

Apoi se amesteca dascălul, încuviința, și după aceea făceau o dandana întreagă din această plimbare: cînd să plec și cînd să mă întorc și ce trebuie să fac și ce trebuie să văd acolo; și pălăvrăgeau atît de mult, încît mi-era lehamite numai cînd mă gîndeam la excursia asta, și mă uitam înciudat la friptura mea și mormăiam. Îmi pierea orice poftă de plimbare.

Apoi mama, — aruncîndu-mi dojenitoare o privire plină de imputări, fiindcă-i stinghercam astfel de gînduri alese, — se întorcea către tata și-i spunea pe acel ton ciudat cu care vorbea totdeauna: „Scumpul meu, sîntem de părere ca Richard să se ducă la Lessington cu bicicleta“.

După aceea tata își îndrepta ochii asupra mea, cum privește un naturalist o gînganie oarecare, ce i se pare că

n-are nici măcar atîta însemnătate ca să-i țină minte numele, făcea apoi o pauză ca să se gîndească, căci împotriva apucăturilor lui nu era nimic de zis, dădea apoi semn din cap, ca și cînd ar fi chibzuit foarte mult, și spunea : „Da, Richard trebuie fără doar și poate să se ducă la Lessington cu bicicleta".

În felul acesta, cazul era lămurit odată pentru totdeauna, și îndată după masă trebuia să-mi iau bicicleta din garajul gol să tropăiesc de-a lungul liniștitului drum spre șoseaua mare, mărginită de amîndouă părțile de stîlpi de telegraf.

Seara, tata mai lucra în bibliotecă. Noi stam în salon. Profesorul, căruia i se clătinau ochelarii pe nas, citea ceva tare mamei. Dînsa sta rezemată în scaun, avea lucrul de mînă în poală, ținea ochii închiși și dormea.

Iar eu urcai fuga scara în sala de studii, goală. Sufletul mi-era îmboldit spre o poezie ; dar cum am luat condeiul în mînă, mi-au zburat ideile, și-au rîs de mine și n-au mai vrut să revină. Silindu-mă deznădăjduit din răsputeri, numai să nu mă dau bătut, am mîzgălit ceva ; dar rîndurile acelea se uitau țintă și triste la mine, căci erau copilării. Am recunoscut că nu prețuiam nimic și am rupt hîrtia copleșit de mîhnire. Casa era tăcută și grădina amuțită. Nu se mișca nimic acolo, nici măcar crengile pomilor.

— Mi-ai vorbit de tinerețe, spusei lui Jake ; astă seară ai spus pe pod că am să pierd ceva și n-am să înțeleg niciodată ce. Acum îți dai seama ce mi-ai spus ? Am fost băiat fără viață de băiat. Tinerețea înseamnă pentru mine robie, tinerețea e pentru mine groapa căscată a unei case în care pute a praf și a putregai, tinerețea e o adunare de oameni pe care nu i-am iubit niciodată și care, despărțiți de mine, trăiesc în lumea lor, e pedanteria unui tată care strică sufletul fiului său, fiu care suferă de veșnic neastîmpăr, e chinuit de pofte cu neputință de înțeles, e siguranța nestrămutată că sînt un ins care a dat greș, nedestoinic să scrie, nedestoinic să trăiască... Acum îți dai seama de ce mi-ai spus, îți dai seama ?

La o adică, mi-era tot una dacă Jake m-a ascultat sau nu. Vorbeam ca să mă încredințez pe mine însumi.

I-am vorbit mai departe despre acea constrîngere, și cum a plecat dascălul și așa zisa mea educație s-a sfîrșit, cum am crescut în umbra tatei, cum nu mai eram băiețaș, iar mama mă privea totuși de sus ca pe un copil de zece

ani, tata mai ales nu mă vedea deloc, dar cu toate acestea mă întreba binevoitor dacă am sfîrşit bucata începută.

Începusem adică o dramă în versuri albe. Scena întîia am scris-o şi prescris-o. Mă încuiam toată ziua într-o odaie şi spuneam că lucrez, dar aproape tot timpul rodeam tocul şi priveam ţintă, pe fereastră, parcul şi copacii şi dealurile din depărtare.

Uram versurile albe şi uram formele greceşti, ce nu erau nimic altceva decît o imitaţie păcătoasă a ritmicii domnului tatălui meu şi uitai toată afectarea declamatorie e eroului meu, pe care-l plăzmuisem în ceasuri îndelungate.

Aş fi vrut să fiu bărbat laolaltă cu alţi bărbaţi, aş fi vrut să mă pierd într-o convorbire cu totul obişnuită în care se rîde de poezie. Aş fi vrut să mă aflu în locuri unde să nu fie copaci, să nu fie căprioare păscînd liniştite, ci aburii deşi şi fierbinţi ai unui oraş şi strigăte de spaimă şi rîsete îndrăcite, blesteme straşnice şi lacrimi, unde oamenii iubesc şi urăsc, iar frumuseţea nu-i o vorbă rece în lipsa de personalitate a unei poezii, ci trupul unei femei. Şi aşa mai departe, şi aşa mai departe !

Visam şi mai ţineam tocul strîns între degete, iar biata mea viaţă robită tînjea după libertate.

Pe cînd istoriseam toate astea lui Jake, mi se păru că mi se trezeşte, cu şi mai multă sălbăticie ca niciodată, vechea mea ură contra căminului meu, ba eram şi mai pătimaş ca mai înainte, fiindcă am răsuflat în sfîrşit. Eram recunoscător prezentului pentru acea cîrciumă caldă, pentru partea feţei de masă murdare pe care îmi ţineam mîinile, pentru acel chip sigur în colţul întunecos din faţa mea : obrazul lui Jake.

Tata mai scrie nemişcat în bibliotecă. Orice aş fi făcut, nu l-ar fi putut schimba, căci el mă va socoti totdeauna ca un fleac, ca o păcătoasă lepădătură a propriului său eu, şi de aceea, ceva pe care trebuie să-l alunge din minte, ca să nu-i mai tulbure limpezimea sa cristalină.

Aşa că tot ce vorbeam nu era decît o încercare să aduc pe tata înaintea ochilor bărbatului din faţa mea şi atmosfera ce-l însufleţea, iar Jake trebuia să fie într-una cu luare aminte de chipul ce-l desenam pentru el : ferestrele deschise ale locuinţei şi eu înaintea ei pe iarbă, iar glasul tatei îmi răsună ca un ecou în urechi : „El n-o să fie niciodată om“.

Chiar și întîia lui frază : „I-ai dat răspuns lui Richard ?“ dovedea în cele cîteva cuvinte dispreț pentru fiu, dispreț atît de adînc, încît pentru el nici nu făcea să se ostenească spre a cere desluşiri băiatului, întrucît a lăsat treaba asta pe seama nevestei. La ce să se mai obosească ? Nu însemnam doar nimic pentru el.

În cele din urmă, apucat se vede de mînie turbată, m-am repezit sus, în biata odaie de studii părăsită, am deschis în grabă un sertar plin de praf, scotocind furios, și dedesubtul piesei mele grecești începută cu atîta trudă, — am rupt-o și am azvîrlit bucățile pe podea, — am scos foaie cu foaie, poeziile mele dintr-un caiet de școală, negru și subțire. Erau versuri, pe care nu mă încumetam nici eu însumi să le recitesc, erau strofe de ură și de răzvrătire, pline de amărăciune deznădăjduită. Erau visurile mele despre femeie, pline de dorinți neînfrînate, plăsmuiri izvorîte din scîrba pentru curățenia și simplicitatea tatei. Jalnice și destrăbălate, arătau disprețul meu pentru cultul frumuseții din poeziile lui. Le strînsei, coborîi în bibliotecă, împinsei ușa ; apoi, m-am uitat la el cum sta la birou. Fața-i morocănoasă i se odihnea în mîini. M-am dus la dînsul, i-am azvîrlit poeziile pe masă și cuvintele mele se rostogoliră unele peste altele cînd i-am strigat : „Citește-le, citește-le, pentru tine le-am scris !“ Prin fereastra deschisă am chemat pe mama, aplecată peste florile ei : „Vino și tu să-mi asculți versurile !“ Mă înfuriai, cînd dînsa intră zîmbind pe înalta ușă-fereastră, se aplecă peste umărul tatei, care, pe cînd frunzărea foile, își scotea tacticos ochelarii din toc.

Apoi începu să citească tare, cu glasul lui frumos. Mai întîi n-a înțeles tîlcul desfrînatelor revărsări ale fiului său. Scena, ticluită de mine, mi s-a părut atît de neadevărată încît m-am îngrozit, iar pe cînd mă înfioram, mă cuprinse un val de scîrbă, pentru îndrăcita sălbăticie a purtării mele. C-un simțămînt, ce era mai mult decît rușine și deznădejde, văzui foile căzînd din mîna tatei, care sta cu ochii săi mari îndreptați asupra mea, pe cînd mama, care înțelesese mai puțin decît el, voia să întrebe ceva. Băgai de seamă cum, mirată, încrunta fruntea și auzii începutul frazei : „De ce, Richard...“ zise ea. „De ce, Richard... ?“ Dar tata nu se clinti, ci-și ținea doar ochii pironiți asupra mea. Apoi n-a mai fost nimic altceva decît o înjurătură de-a mea, o prăvălire spre ușă și o goană nebună pe drum, cu ochii într-una țintă înainte, și trecerea pe dinaintea animalelor parcului, și

corbi croncănitori pluteau peste crîng, și pe poarta cu grilaj de fier afară cea din urmă oară, afară ! Nu m-am întors nici măcar odată, ca să mă uit înapoi. După aceea trei zile, trei nopți, care au trecut ca un vis îndată uitat și n-au lăsat în urma lor nimic decît o deznădejde nemărginită ; apoi priveliștea Londrei, care era rece și fără prieteni. Mă răzbise foamea, mă simțeam obosit și mă gîndeam la multe și mă gîndeam iar și m-am și pomenit pe podul de pe fluviu.

Eram sleit și stam cu capul în mîini, și așteptam ca Jake să-mi spună ceva.

— Tu o să mă dojenești, fără îndoială, zisei ; mi-e tot una.

Socotii tăcerea lui ca o întărire a cuvintelor mele.

— Tot nu pricepi cîte am pătimit, îi zisei. Tu nu poți să știi doar ce fel de viață am dus. Pierdut și făcîndu-mi datoria. Ticăloșie și mîhnire și o tăgadă a tot ce-i viu. Și tu îmi mai vorbești de măreția tinereții.

Glasul lui Jake se auzi blajin din întuneric.

— Te cred, ai simțit tot așa cum mi-ai povestit, zise el ; pot să pricep toate, ba ceva mai mult încă. Dar cu toate acestea, ai avut lucruri pe care le-ai fi putut iubi.

— Aveam ceva de îndrăgit ? Ce vrei să zici ? îl întrebai.

— Acolo era o grădină, zise el, și un crîng și corbi, și parfumul florilor și glasuri de oameni.

Îmi spuneam că trebuie să fie nebun. Descumpănit, îl privii țintă.

— O grădină ? Nu-mi făcea nici cald, nici rece. Îți spun, că eram îngropat de viu. Dacă vorbești așa, habar n-ai ce înseamnă suferința.

El tăcu iar.

— Negreșit, ție îți vine ușor, îi spusei. Toți anii aceia, care pe mine m-au prăpădit, tu i-ai petrecut fără grijă, ai iubit, ai trăit. Trebuie să fii nebun să amintești de un crîng și de flori într-o grădină... Dar ce, n-ai înțeles, acum după toate cîte ți-am spus ? Unde ai fost tu în acești din urmă cinci ani ?

Eram mult mai presus de el cînd era vorba de suferinți. El nu știa ce înseamnă să simți o mîhnire adîncă.

Jake așteptă puțin, și cînd vorbi, era ca și cînd era întristat pentru mine și nerozia mea, nu numai pentru el.

— Am fost la închisoare, zise el.

CAPITOLUL IV

După ce Jake mi-a spus asta, am sărit orbeşte de la masă, m-am repezit în stradă şi am început să alerg ca un beţiv pe trotuar, m-am izbit de trecători, pe care nu-i cunoşteam, nu mă uitam pe unde călcam, unde ajung. Nu am băgat de seamă că el mă urmează, decît cînd m-am uitat peste umăr. Atunci m-am pomenit cu dînsul aproape lîngă mine. Am întors capul în altă parte, ca să nu se uite la mine, şi i-am spus cu asprime să plece şi să mă lase în pace.

— Nu face pe nebunul ! îmi spuse Jake, şi înainte de a-l plezni, m-a apucat de încheietura mîinii. Nu mai face pe nebunul ! repetă el.

Aş fi avut poftă să-l trîntesc şi să-l bat, căci fiecare cuvînt pe care-l spunea, era un ghimpe, o imputare pentru mine, care, în neştiinţa mea, îl invinuisem că nu înţelege şi nu ştie nimic despre necazuri şi nevoi. Fără să scoată un cuvînt măcar, a ascultat acea nesfîrşită poveste a împilării mele, toată oglindirea mea prea amănunţită, fără să arate chiar prin cea mai slabă asemănare ce viaţă a dus el. M-a lăsat să vorbesc cît am vrut, a ascultat flecăreala copilărească şi sfioasă ce ţîşnea din mine, din mine care am trăit în tihnă şi siguranţă cu toată nemulţumirea mea ! Şi mi-a înţeles atît de adînc durerea, încît n-a văzut între noi decît o singură deosebire : eu am avut un crîng şi corbi, miresme de flori şi glasuri omeneşti.

Mi se părea că-l văd în celula lui, cum se uita la o dîră de lumină, ce pătrundea prin fereastra zăbrelită, şi atunci zîmbea, mulţumit de plăcerea ce-i da acea luminiţă, pe cînd eu, — stînd acasă pe pajişte, îmi îngropam mîinile şi buzele în petale stacojii şi aurii de azalee şi smirdari, simţeam soarele în spate, auzeam cîntecul unui sturz, care se legăna în crăcile unui castan, totuşi am gemut şi m-am zbătut ca un turbat, fiindcă mi se părea că mi-e cu neputinţă să fug.

— Ar fi fost mai bine dacă plecai, am spus lui Jake ; tu nu mai poţi să ai de-a face cu mine, după cîte ţi-am povestit. Eu nu fac nici doi bani. Mă duc la oameni cărora nu le pasă de nimic.

— Dar nu fii nebun ! zise el iar.

Stam lîngă un felinar, la un colț de stradă.

— Nu trebuie să te neliniștească cele ce mi-ai spus, urmă el, și despre timpul cît am stat eu închis, iar nu trebuie să te tulburi. Toate astea au trecut, închise în mine, în sufletul meu, vreau să zic. Poți să vorbești liniștit despre asta, dacă poate să-ți ajute la ceva.

— Parcă aș fi un porc, îi răspunsei, cum m-am pornit cu suferințele mele copilărești, pe cînd tu ai trecut prin iad...

— Ah, acum e iarăși totul în regulă, îmi răspunse el și rîse, ca să-mi arate că pentru atîta lucru nu trebuie să mă sfiesc de el.

— Dar ce ispravă ai făcut ? întrebai prostește și simții cum am roșit ; căci, la o adică, asta nu mă privea deloc.

— Am ucis un om, răspunse Jake.

Nu știam ce să-i spun. Vroiam doar să-i arăt că fapta lui nu înseamnă nimic pentru mine, și că de bună seamă a avut dreptate.

— Vezi, zisei ca un nătîng, pot să spun chiar... dar nu știam cum să urmez fraza. Bănuiesc că flăcăul a meritat-o... sfîrșii eu și am simțit că am spus o nerozie.

— Nu, zise Jake. Poate să facă unul orice, asta nu te îndreptățește să-i iei viața. Asta am recunoscut-o în închisoare. Acolo ai o grămadă de vreme de gîndit.

Vorbele lui erau destul de simple, și mă durea totuși să mi-l închipui luptînd singur cu gîndurile lui și cu temeiurile vieții și ale morții.

— Dacă omul a făcut ceva, nu știu de ce nu l-ai putut ierta ?

— Ah ! iertare, zîmbi Jake, asta nu-i nimica doar. Eram de aceeași vîrstă ca tine, cînd s-a întîmplat faptul, și cred că pe-atunci simțeam ca tine. Am vrut să rănesc, și urmarea a fost că m-am rănit numai pe mine. Omul, pe care l-am ucis, n-a fost altceva decît prilejul. În temniță l-am uitat și pe el și fapta lui. Mă gîndeam numai la anii pe care i-ar mai fi putut avea, și eu de asemenea și care au fost șterși, fiindcă nu m-am putut lăsa de gîndit.

— Dar ce s-a întîmplat, la o adică ? îl întrebai.

Nu mi-a răspuns de-a dreptul.

— Cînd ești tînăr, zise el, faci greșeala să pătrunzi lucrurile adînc. Eu cel puțin așa am făcut. Mă socoteam îndreptățit și destoinic să judec pe oameni după o măsură

pe care mi-o hotărîsem mie însumi. De aceea am pedepsit o nălucire, ce s-a prăbuşit pe loc.

— Da, spusei eu.

— Nu mi-am dat seama, că eram înrîurit şi că, oricît aş fi luptat, n-aş fi putut schimba lucrurile şi nici căile oamenilor. L-am ucis, fiindcă a nimicit viaţa unei femei, pe care nici n-o cunoşteam măcar.

Pe cînd Jake vorbea aşa, îl vedeam cu şapte ani mai tînăr, îi vedeam în ochi mînia, nu împotriva tînărului căruia i-a curmat viaţa, ci împotriva unui ideal nimicit, pierdut. El avea să se răstignească singur, fără nici un temei. Şi gîndindu-mă la toate astea, i-am recunoscut superioritatea, căci eu n-aveam nici un principiu şi nici o măsură pentru lucruri. Eu aş fi simţit aşa ceva ca firesc, aş fi căutat să scuz purtarea unui prieten, la nevoie aş fi rîs chiar, m-aş fi mirat de puterea de atracţie a acelei femei, şi aş fi vrut s-o cunosc şi eu.

—Da, negreşit, dacă el a fost aşa... începui şi băgai de seamă că glasul meu nu suna adevărat şi sincer. Dar ce-a făcut ?

Eram curios, dar în acelaşi timp mi-era silă de curiozitatea mea. Eram ca un mic şcolar, care răsfoieşte Biblia într-o pagină cu lucruri necuviincioase.

— Era egoist, zise el, ţinea mult la pielea lui.

Doar atît a spus.

— Ea a murit de oftică în Elveţia. Era zdrobită, cînd a părăsit-o. El a fost cel dintîi bărbat pe care l-a cunoscut, înţelegi, iar lui îi venea greu să se gîndească la asta.

Dădui din cap şi-mi rosei unghiile ; voiam să-l abat de la vorbăria despre femei. Ştiam că în privinţa asta nu mă pricep.

— Şi cum l-ai ucis ? întrebai.

— La o luptă de box, zise el. La un meci cu totul obişnuit, într-un cort de circ, unde puteai să caşti gura pentru o jumătate de şiling. I-am zdrobit grumazul. Afară de mine, n-a ştiut nimeni că am făcut-o dinadins. La judecată am fost recunoscut vinovat pentru omor. Eu ştiam că eram mai vinovat şi n-am zis nimic. Asta se cheamă mîrşăvie. Acum ştii cum am ajuns aici. Mi-am ispăşit scurta mea pedeapsă.

El a rîs, iar eu mă gîndeam cît de amărît aş fi fost în locul lui, de ce sete de răzbunare aş fi fost cuprins împotriva lumii întregi, cît de tulburat şi de zdrobit de o pedeapsă

meritată ! Iar el zîmbea, sta sub felinar și-și aprindea altă țigară.

— Poate că te-am întristat, zise el ; hai să uităm toate astea. Ți le-am spus doar ca să-ți arăt, că nu trebuie să te arunci numaidecît de pe un pod în apă.

Aș fi vrut să n-aibă puterea asta de a mă face să mă rușinez într-una, parcă aș fi stat în pielea goală înaintea lui, fără temei și fără îndreptățire.

Întîia oară în noaptea aceea am priceput de ce m-a oprit. Fără el aș fi plutit acum în apă, grozav de umflat.

El trebuie să fi văzut ce-mi trecea prin cap.

— Îmi pare bine că am trecut tocmai atunci pe-acolo, zise el.

Acum știam că împreună cu el viața mea mai avea un rost. Oriunde m-aș fi dus de azi încolo și orice m-ar fi așteptat în viitor, n-aș fi fost singur.

Aflînd ce-a făcut, acei ani de suferință în temniță au avut înrîurirea, în scurtul timp cît i-a trebuit să-mi povestească, să facă să mă uit pe mine însumi și ca gîndurile la tata și la casa pe care am părăsit-o, să ajungă niște umbre, niște amintiri șterse. În sfîrșit, mi-am descătușat mintea crezui eu, am scăpat de atmosfera lui, în sfîrșit !

Căci, în puținele ceasuri de cînd îl cunoșteam, Jake ajunsese pentru mine mai real decît aspra rezervă a tatei. Omenia lui m-a trezit din visarea mea tristă, ducîndu-mă la realitate, la necazuri și suferințe.

Am cutreierat fără țintă ulițele, și era bine să știi că nu era nici o rezervă pentru o convorbire neîntreruptă, decît doar din cînd în cînd de cîte o vorbă aruncată, de șuieratul unui cîntecel, de-o privire către cer și de un zîmbet.

Eu trebuia să-i cunosc gîndurile, dacă voiam, iar dînsul la fel.

Știam că în noaptea aceea s-a petrecut ceva, ce nu putea fi uitat niciodată, nici pașii noștri hotărîți, care o duceau acum la tăvăleală, nici cetele de oameni risipiți în mahalalele de nevoiași, nici vîntul ce ne răsfira părul pe la colțuri întunecoase, nici ademenirea aventurii, nici mirosul de nămol de pe malul fluviului, nici putoarea din docuri, nici luminile vapoarelor ancorate.

Și n-am să uit niciodată priveliștea dinaintea revărsatului zorilor, cînd stam la pîndă pe un morman de cărbuni și praf de cărbuni și am văzut conturul cenușiu al unei corăbii adormite, vergele vîntrelelor ce abia se puteau deo-

sebi în ceață, funiile catargelor în umbră, ca niște pînze de păianjeni, iar la pupă literele albe : *Hedvig-Oslo*.

Ne-am uitat la corabie, fără să spunem ceva ; apoi ne-am întors unul către altul și ne-am zîmbit, căci aveam amîndoi același gînd, și știam, priveam corabia care ne va lua de acolo.

După aceea, ne-am întins pe o bucată de pînză de sac, cu capetele în mîini, și am adormit.

CAPITOLUL V

Cînd mergea la vale pe suprafața apei negre, corabia semăna cu un vas — fantomă. Luminile din Londra ardeau și clipeau în beznă, iar o limbă galbenă de flăcări se ridica spre cer. Acele lumini și clădirile posomorîte, ca și vuietul din Londra, făceau parte din lumea pe care o părăseam, înaintea căreia treceam, disprețuitori, fără griji, cu mintea spre alte priveliști și alte zgomote.

Se vedeau luminile altor vapoare, valuri izbite de un remorcher, și slab, adus de la mare depărtare de vînt, se auzea sirena unui vapor de comerț ce se întorcea din străinătate. Londra se mai zărea. După scurt timp nu se mai văzură nici mlaștinile netede din Essex, iar pe noi nu ne mai aștepta nimic altceva decît marea, un puternic vînt rece, alte lumini, ce clipeau de pe o limbă de pămînt, ca și mirosul mării.

M-am rezemat de balustradă și întii stropi de apă sărată mi-au lins obrazul ; iar pe cînd corabia noastră pătrundea în largul mării, simțeam cum puntea se ridica și cobora sub picioarele mele. Coasta Angliei alunecă dinaintea noastră, străină și neprietenoasă în cenușia licărire a zorilor, iar în fața noastră se întindea linia ascuțită, neîntreruptă a mării și altă lumină și alt cer.

Mă miram că ăsta era începutul aventurii și aurora unui vis, și cînd simții pe buze apa sărată a mării și auzii în preajma mea glasuri de bărbați, am știut că nu mai eram un băiețandru care se chinuia să sfărîme cătușele părintești.

Nu, eram un marinar obişnuit, pe un vas norvegian şi eram bărbat cu alţi bărbaţi.

Acum aveam să învăţ ce înseamnă să pluteşti pe mare, să fii istovit de moarte şi flămînd şi totuşi fericit.

Aveam să simt otgoane, apăsarea vîntului pe pînze; aveam să aflu ce-i boala de mare şi jignirile; dar peste astea toate va fi o plăcere sălbatică, măreaţă, neînţeleasă; o răscolire a întregului trup şi o sminteală a creierilor, rîsete şi strigăte răsunătoare în vînt.

La început eram încă ameţit şi scîrbit, aveam sentimentul pierdut al lipsei mele de sprijin. Căpătai boala de mare şi mă agăţai ca un copil care scînceşte de Jake şi mă căţărai cu pîntecele deşertat şi limba aprinsă din odăile echipajului pe punte. Acolo văzui cum corabia noastră se ridica şi cobora şi se străduia, cum m-am trudit eu, să fie liberă, iar marea era furioasă, căci se dezlănţuise furtuna.

Atunci au fost zile, au fost nopţi îngrozitoare, iar viaţa era iad, şi eu roboteam şi dormeam, apoi munceam din nou. Şi n-aveai timp de gîndit, n-aveai vreme de visat, ci doar lupta aceea aprigă pentru viaţă, o foame de lup, şi deodată linişte şi somn.

Aveam mîinile bătătorite şi barbă ca toţi marinarii, înjuram şi rîdeam, mă încăieram şi eram fericit. În curînd se vor ivi altă ţară şi alte chipuri, pe care nu le-am văzut niciodată. De nimic nu mă sinchiseam decît de frumuseţea aspră a acestei vieţi, de acea bucurie şi acele suferinţi; de nimic nu-mi păsa, căci Jake era lîngă mine şi eu nu eram singur.

Catargele înalte gemură sub apăsarea pînzei fleşcăite de umezeală. Cînd te uitai de pe catarge, ţi se părea că puntea se trage la o parte, şi era atît de lungă şi de strîmtă! căci printre cheresteaua grămădită a rămas numai o trecătoare îngustă. Cu picioarele pe alunecosul otgon de picior şi cu o mînă înţepenită sus pe un otgon ce se hîţîna, lucrau mulţi de-a lungul vergelelor de vîntrele. Aveam cele mai bune nădejdi de o adiere proaspătă, şi asta nu era un folos tocmai de dispreţuit, căci aveam pînă atunci o întîrziere de 48 ceasuri. Acum trebuia să desfăşurăm toate pînzele şi să recîştigăm ce am pierdut de cînd am părăsit Finlanda, cînd un vînt puternic ne-a abătut din drumul nostru şi ne-a silit să plutim în zigzag şi să ne grămădim în platforma de jos, căci locuinţa echipajului era la fiecare cîteva minute înecată de talazuri cenuşii. Acum însă vîntul suflă drept de la

miază-noapte, şi garda vasului se repezi sus, eu cu Jake aşezai cum trebuia pînza deasupra catargului de cafas, pînza mare mugi liberată, celelalte pînze se bălăbăniră, iar vîntul şuieră în otgoane, scripete şi pînze, ca un drac înveselit.

Jake îşi dădu capul pe spate, se scutură şi-mi zîmbi. Părul îi atîrna peste ochi, iar eu mă aplecai, spre a nu fi lovit de pînza ce se hîţîna, înainte de a fi înţepenită. Mă legănam tocmai pe otgonul de picior şi mă uitai în adîncurile ameţitoare. Şi văzui apele verzi repezindu-se turbate spre proră, auzii izbitura vîntului în pînze şi văzui pe bucătar, care se uita în sus la noi din sufragerie. Şi, — în ciuda mîinilor crăpate, cu toată ameţeala, în ciuda veşmintelor mele scîrboase ce mai picurau de la umezeala furtunii, — m-am uitat în sus la Jake şi i-am zîmbit, căci asta era ceva, era momeala vijelioasă a vieţii şi plăcerea de a fi tînăr.

Undeva a fost odată un tînăr tare mîhnit şi amărît. El a fugit de acasă pe o alee, trecînd prin faţa căsuţei portarului pe şoseaua ce duce la Lessington. Acolo se afla însă un om, care învăţase să-şi agonisească traiul cu mîinile lui, să lupte pentru viaţă, să biruiască tăriile răscolite ale vîntului şi ale mării, să înjure cu tovarăşii săi într-o sălbatică limbă străină, să-şi umple pîntecele ghiorlăind cu cine ştie ce porcărie şi să fie recunoscător pentru asta, să se azvîrle în hamac, deşelat, cu haine ude ce se lipesc de trup, şi să rîdă şi să fie fericit şi să nu-i pese de nimic.

Niciodată, nici o clipă, nici la cea mai grozavă jignire şi cea mai istovitoare oboseală nu mi-a părut rău ce am făcut, căci era o descătuşare, iar Jake era cu mine.

În murdara locuinţă a echipajului, hamacul lui atîrna deasupra hamacului meu, iar asta, prezenţa lui, îmi da totdeauna o atît de plăcută siguranţă, chiar din întîia noapte pe mare : cînd ne-am repezit de pe punte ca să facem de planton pe catarg, — eu atît de ameţit de porunci cu care nu eram deprins, — apoi pe cînd bîjbîiam în întuneric ca să-mi dau de culcuş, l-am auzit căţărîndu-se într-al lui şi i-am simţit o clipă mîna pe umăr, iar glasul răsună pe jumătate neliniştit : „Merge, Dick ?“

Aşa am fost de la început împreună, eram puşi amîndoi în acelaşi timp de pază şi mîncam unul lîngă altul, ne duceam tacîmurile din sufragerie în locuinţa echipajului şi ciupeam de la ceilalţi cîte o boabă de norvegiană ori daneză.

Am învățat de la dînșii mișcări folositoare la cîrmă, și asta mi s-a părut cel mai fericit ceas al vieții mele.. Era o noapte minunat de senină în mijlocul Mării Baltice, în drumul nostru de la Londra în Finlanda. Aveam vînt bun în direcția dorită, de jur împrejurul meu apă neagră. În fața mea catargele înalte se ridicau spre stele. Auzeam vîntul gemînd între pînze, și simțeam cum împingea roata, și văzui la lumina cutiei cu busola drumul ce era însemnat pe compas, și nu se vedea și nu se mișca nimic pe mare afară de vas și de noi, și am simțit că ceasul acela e bun și nu poate fi nimicit niciodată.

Iar cînd a venit Jake să mă schimbe, a așteptat puțin și mi-a văzut brațul aruncat fără grijă printre spițe, ca și cînd aș fi fost născut pentru treaba asta. Am vrut să fac pe grozavul spre a ne întărîta și pe el și pe mine. Și cum se uita așa la mine, a trebuit să rîd totuși, n-am putut să mă stăpînesc, căci asta era atît de frumos. Și nici n-a rîs de mine ; a spus doar : „Ești fericit, da ?“ și știa că sînt într-adevăr.

Cum am mai spus, sufla un vînt de la nord și pînă la Helsingfors la Copenhaga, unde trebuia să descărcăm cheresteaua. Ce avea să se întîmple după aceea nu se știa. Se zvonea numai că vom ocoli coasta cu balast spre Oslo și acolo o să așteptăm, ca să încărcăm mărfuri pentru înapoiere.

Lui Jake și mie puțin ne păsa de toate astea, căci n-aveam nici un alt plan decît să ne supunem hotărîrilor soartei, așa cum s-ar ivi ; iar dacă ne-am sătura de o îndeletnicire, să ne apucăm de altceva sau să pornim ca niște pierde-vară unde ne-or duce picioarele.

Cum am mai spus, sufla un vînt de la nord și pînă la Copenhaga am mers repede. D-abia acolo cerul s-a înnourat și am văzut un șir lung de iahturi cu pînze care se grăbeau s-ajungă în port înainte de a se dezlănțui furtura, unul ținîndu-se foarte aproape de celălalt, ceea ce da o minunat de frumoasă priveliște în lumina amurgului.

Apoi cerul se făcu mai cenușiu, tot mai cenușiu, și am văzut orașul Copenhaga printr-un văl de ploaie, ce șiroia încet pe acoperișurile roșii și pe turnuri.

Era ca Anglia și patria.

Eram emoționat ca un școlar cînd se apropie vacanța. Jake și cu mine și cu ceilalți marinari ne-am dus seara pe uscat, și de-a dreptul la *Tivoli,* cel mai vestit și mai zgomotos local de petrecere din Copenhaga, unde am azvîrlit coroanele fără

să întrebăm cît costă fiecare lucru, și ne-am plimbat în bărci ce urcau și coborau cu o iuțeală amețitoare, am tras la țintă cu sulița, ne-am privit în oglinzi ce te slutesc, am mînat niște mici automobile caraghioase, puse în mișcare prin electricitate, am holbat ochii la fetele care dansau. Atunci cîtorva băieți le-a venit numaidecît pofta de aventuri. În astfel de lucruri eu eram însă sfios și am rămas la masă cu Jake, sub cuvînt că nu-mi place dansul. Tot timpul a plouat, și bălăceam prin băltoacele în care se oglindeau luminile aurii și verzi ale localului *Tivoli*, iar o capelă cînta o arie de dans plăcută la auz.

Apoi Jake și cu mine am vrut să vizităm orașul, și am părăsit Tivoli cu sunetele acelei arii de dans în cap și cu amintirea unei fete cu o claie de păr blond ca inul. Ea aruncase peste umăr de undeva o privire către locul pe care, înghesuiți de mulțime, îl părăsisem tocmai atunci, și mă gîndeam dacă nu sunt într-adevăr prea sfios ca să mă învîrt și eu ca ceilalți tineri în sala de dans, sau corespundea dorinții mele să trăiesc în felul lui Jake, care nu se gîndea decît să vadă o piață așternută cu bolovani colțuroși ca și un canal lîngă un pod ce putea fi învîrtit. Hoinărirăm astfel în ploaie pe uliți, pînă cînd eu am obosit. După emoția debarcării, m-am simțit îndată mîhnit și sleit. Jake, dimpotrivă, privea, ca și cînd ar putea să facă asta toată noaptea, și se interesa nespus de mult de formele a diferite clădiri și de balconul vreunei case vechi. Eu nu mai eram în voie bună cu dînsul, întîia oară de cînd ne aflam împreună. M-am silit însă să i-o ascund.

Cînd a stat ploaia și s-a înseninat, ne-am întors la debarcader.

Marinarii din barcă nu știau dacă trebuie să ne mai aștepte. Cei mai mulți se îmbătaseră, și un tînăr norvegian, care vorbea englezește, mi-a povestit cu rînjet somnoros, că a pescuit pe cea mai bună fată din Danemarca și s-a dus cu ea acasă. Toți au rîs de el și au spus că a fost prea cherchelit ca să fi putut să facă ceva, apoi s-au zeflemisit unii pe alții în limba lor. Ascultam și-i priveam și nu pricepeam o boabă ; eram mut și singuratic. Aș fi vrut să fiu și eu beat și să fi fost și eu jumulit în același chip, și așa aș fi avut experiență cu fete daneze. Mi-am aprins o țigară și m-am uitat la Jake, care își ridicase genunchii pînă la bărbie. Ochii i se făceau mai mici, pe cînd el nu se uita la nici unul dintre noi, ci într-acolo unde dimineața se arăta limpede și rece, peste

apă. Ştiam că imaginea lui despre Copenhaga mai era învăluită într-o lumină cenuşie, în ea o pată verde pe cer şi farmecul unui turn ascuţit. Şi el n-a dat nici o atenţie palavrelor noastre şi rîsetelor noastre.

Cred că flecăream ca un cîrd de gîşte ce gîgîie întruna, dar eu n-am mai rîs mult. Îl pizmuiam oarecum pe Jake pentru voia lui bună şi pizmuiam şi pe tineri şi mă simţeam tare apăsat, fiindcă oricum aş fi privit lucrurile, seara aceea a fost pentru mine o lovitură greşită.

Nu pot să spun că tot timpul, pe care l-am petrecut la Copenhaga, a fost vesel. Cea mai mare parte a vremii a trecut cu descărcarea mărfii noastre, iar după ce am scăpat de lemnărie, a trebuit să aşezăm balastul ca să dăm corăbiei poziţia cuvenită. După toată roboteala asta, nu ne-a rămas vreme multă de hoinărit pe uscat. Nu mi-a părut rău cînd am ridicat iar ancora şi am pornit în largul mării, lăsînd în urma noastră Copenhaga în văluri de ploaie.

Am întins pînzele cît am putut, căci vîntul era slab. Sus, pe catarte, Jake mă chemă şi arătă către o înălţime : „Vezi, acolo e Helsingör", strigă el, iar eu n-aveam încotro, trebuia să rîd de frămîntarea lui ; apoi m-a cuprins uimirea pentru omul ăsta, care era marinar şi luptător pe ring, şi-a ucis prietenul pentru un ideal şi a stat şapte ani la închisoare şi care mă iubea şi care ştia şi cine a fost Hamlet.

Dar atunci nu era timp să-ţi baţi capul cu astfel de lucruri, căci ajutorul căpitanului ne strigă ceva din spatele vasului. Făcuse mîinile pîlnie la gură, iar eu prinsesem destul din limba norvegiană, ca să pricep că înjură de mama focului : să lucrăm mai cumsecade şi să muncim mai cu spor. Iar eu smuceam pînza ce se izbea de corabie şi otgoanele erau ţepene de pe urma ploii şi repausului din port, încît mi-a ţîşnit sîngele dedesubtul unghiilor rupte.

După cum ne-am închipuit, *Hedvig* mergea acum spre portul ei din patrie, Oslo, iar unii dintre marinari vorbeau să părăsească vasul cînd va ajunge în docuri şi să se ducă pe uscat, căci era limpede că trebuia să fie dusă corabia la dres în doc şi să i se schimbe vîntrelele, înainte de a încărca din nou mărfuri cu toată încrederea. Asta avea să ţină mai multe săptămîni, aşa că echipajul trebuia plătit şi să i se dea drumul. Dacă, înainte ca marinarii să-şi fi cheltuit banii, *Hedvig* n-ar fi fost încă gata să pornească iar pe mare, ei puteau să treacă pe alt vas. Atîta am putut pricepe şi noi în încăperea echipajului, din jargonul marinăresc danezo-norve-

gian. Eu şi cu Jake am chibzuit ce să facem. El sta întins pe culcuşul lui şi fuma ţigări una după alta, iar eu mă uitam la lampa ce se clătina şi la fumăraia ce plutea împrejurul fețelor marinarilor care dormeau.

— O să mai lăsăm marea să se odihnească puţin, zise Jake. Cum ajungem la Oslo, cumpăr o hartă a Norvegiei, apoi o ștergem înlăuntrul ţării, spre nord fireşte, în munţi.

— Da, răspunsei eu.

— Cum o fi să fie ! Ce zici ? Alergăm și călărim și ne urcăm pe munţi şi mergem cu mașina. Nu trebuie să fim îngrijoraţi de nimic, nu-i aşa ? zise el.

— Nu.

— Am ceva bănuţi, spuse el ; nu ne trebuie într-adevăr mulţi. Asta-i unul din foloasele închisorii, Dick. Nu ţi se dă nici o socoteală, iar contul tău crește necontenit.

— La naiba ! zisei eu, dar eu nu pot doară să mă bizui pe punga ta.

— Dar nu fi prost ! Nu eu te-am făcut oare să hoinăreşti cu mine ?

— Nu... ascultă, te rog...

— Taci, nu mai pot să te ascult ! Culcă-te ! îmi răspunse el.

— La naiba cu neroziile tale ! am bîlbîit. Parcă aș fi o muscă de carne, ce dă tîrcoale merindelor tale. Ce rost are asta, rogu-te ?

— Dar cine se uită la tine !

— Nu știu, dar ce simt cînd vorbeşti aşa...

— Nu trebuie să ai sentimente, Dick.

— Dar am totuși.

— Uită-le ; nu fac nici doi bani !

— Nu, dar vezi că...

— Du-te de te culcă, băiatule ! Pentru un marinar obosit nu ești tocmai un mijloc de potolire a nervilor.

A trebuit să rîd și să înjur în acelaşi timp. Am văzut că n-avea rost să mă împotrivesc, şi afară de asta, la urma urmelor, mi-era tot una.

M-am culcat, am mai zîmbit aducîndu-mi aminte de tata, care aproape că nici nu mai fiinţa pentru mine, care sta la biroul lui în vechea bibliotecă și privea ţintă pe fereastră iarba moale, iar eu stam întins în dormitorul unui echipaj de corabie, în fața mea o ţară necunoscută, pe care am s-o cercetez, și cărări anevoioase prin munţi şi păduri, şi locuri îngheţate, iar noapte niciodată. Iar toate acestea se împleteau

cu imagini închipuite despre Oslo, despre un oraș străin, lumini și rîsete și un cîntec și poate o fată undeva...

În drumul spre Oslo, fiecare lună aducea ceva nou. Mii de lucruri mă uimeau, sau mă făceau să rîd ori să înjur, iar munca era grea, iar de dormit nu prea dormeam. Hotărît că n-aş mai fi contenit cu înjurăturile dacă n-ar fi fost Jake, care înțelegea totdeauna și veșnic luminile și umbrele, înălțările și coborîrile ființei mele și știa cînd să-mi arunce o vorbă și cînd era mai bine să fiu singur.

Uitasem de oboseală, de tînguiri și de monotonie, cînd mă gîndeam că fiecare clipă ne ducea mai departe spre miază-noapte, iar serile de vară se întindeau la nesfîrșit, și abia că era o întrerupere de la zi la noapte.

Corabia aluneca pe luciul apei și întinsese toate zdrențele ca să prindă o adiere a vîntului cu toane, și deodată, fără să se bage de seamă, soarele a apus ; dar marea n-a fost acoperită de un înveliș întunecos, ci doar de o lumină albă curată, ce părea să se fi născut în munții îndepărtați din ghețari, lumină a șuvoaielor ce se prăvălesc furioase, și a codrilor deși și locurilor tăcute ce erau înghețate în nopțile din toiul verii. Eram în largul mării, de jur împrejurul nostru nici un fel de uscat ; dar era ceva totuși în aerul curat și tare, ce ne grăia de aceste lucruri, ca și cînd ar fi fost acolo, înaintea noastră în nord ; iar eu eram îndurerat că nu pot să văd frumusețea care, nevăzută încă, mă împresura din toate părțile.

După aceea, îmi părea bine că în tot timpul, Jake era pe lîngă mine ; altfel, m-ar fi cuprins groaza de nesfîrșitele locuri singuratice, de lumina singurătăților prin care pluteam. Stelele albe păreau atît de înghețate, înspăimîntător de departe, iar noi biete făpturi omenești ne străduiam pînă la istovire pe coaja noastră de nucă să ajungem pînă la măreția lor. N-aveam nici măcar drept la aventuri pe adîncimea de nepătruns a acelor ape.

În mine plîngea ceva, cum nu știam, iar sufletul mi-era lihnit de lucruri fără nume, la care nu poți ajunge, așa că, desnădăjduit, mă uitam țintă în jos la mare, care, cufundată în lumină foarte albă, sta liniștită. M-a trecut cu fiori pînă ce m-am pomenit cu Jake alături de mine pe punte, iar atingerea umerilor lui și mirosul țigării lui m-au trezit iar la realitate. M-am agățat de sunetul firesc, neînfricat al glasului său, ca de puțină înviorare și de o minune a siguranței.

Apoi veni un vînt mai tare, și de departe strigătul ajutorului de comandant : să ne cățărăm sus sau să punem mîna pe funiile vîntrelelor. Atunci trebuia să te temi de el și să uiți gîndurile mohorîte și să te îndeletnicești cu trup și suflet cu vîntul și pînzele.

Mi se părea că acum mirosul de corăbii și de mare mi-a pătruns în sînge, și că niciodată n-am cunoscut altfel de viață.

*

* *

Încă înainte de a începe munca zilei, am intrat înr-o dimineață, devreme de tot, în Oslo. Un larg vapor de marfă se și afla înaintea noastră acolo, pentru reparații. Fumul, ce ieșea din coșul lui, atîrna ca o perdea între cer și pămînt, așa că în lumina amurgului n-am putut vedea din Oslo decît contururile cîtorva nave, urîcioasele macarale ale docurilor, iar la oarecare depărtare, pe un deal, orașul vechi, iar la stînga clădiri moderne ale capitalei. Înaintea ei, apă albastră sclipitoare, iar dincolo colnice albastre.

Lui Jake și mie, ca și celorlalți marinari, ni s-a dat drumul la Oslo, iar noi ne-am uitat înapoi cu părere de rău la conturul de oțel al corăbiei, ce a fost casa noastră. Cu toate nedreptățile ce ni s-au făcut, am avut acolo ceasuri de slavă și de bucurie, iar înflăcărarea acestei prime aventuri nu putea fi nicicînd întrecută.

Eram amărît cînd îmi închipuiam că, — după ce *Hedvig* va porni iar la larg, — din hamacul meu va răsuna sforăitul vreunui norvegian în murdarul dormitor al echipajului. Căci locurile, în care am trăit mult timp, cred eu, ajung o parte din noi înșine. Deși Jake și cu mine eram gata să ne întoarcem la *Hedvig*, după ce va ieși de la dres, simțeam totuși că atunci ne vor ispiti alte lucruri, iar corabia va face parte din trecut, așa cum face parte din trecut podul de pe fluviul Londrei, împreună cu marinarul care a pierit, și matelotul care a tremurat înainte de a muri.

Da, de pe acum, cînd o macara puternică ascundea ochilor noștri elicele vasului, îl și uitasem puțin. Mă uitam la Oslo și la colinele albastre din spatele lui. Ne luarăm rămas bun de la marinari. Unii dintr-înșii ședeau hăt departe, unul

sau doi au căutat numaidecît alt vapor. Te simţeai nu ştiu cum despărţindu-te de ei, după ce ai muncit cot la cot şi ai mîncat şi dormit împreună cu dînşii. Prietenul meu, norvegianul, făcu o glumă şi-şi învîrti bereta şi zîmbi ; dar ştiam că n-am să-l mai văd niciodată.

Am colindat cu Jake şi ne-am uitat la prăvăliile din Oslo. Erau străzi largi cu pomi şi tramvaie, iar casele erau vopsite cu galben. Am cumpărat o pereche de pantaloni albaştri, trainici, o pereche de pantofi de pînză şi o şapcă albastră cu cozoroc. Jake însă nu şi-a cumpărat decît o perie de dinţi şi o hartă a Norvegiei.

Am dat peste un birt ieftin, unde ştiau ce înseamnă o bere bună, şi am desfăşurat harta în faţa noastră pe masă. Eu nu mă pricepeam de loc. Voiam numai să merg spre nord. Petele acelea albastre erau într-adevăr apă ?

— Astea sunt fiordurile, zise Jake. În drumul nostru, o să trecem pe dinaintea lor. Uite, ăştia sunt munţi, iar aici e Tuv, drept în creierii munţilor, înainte de a ajunge la fiorduri. Pe drumul ăsta trebuie s-apucăm, de-a lungul căii ferate. Degetul lui cel mare arată ceva, ce se chema Fagernes, la mare depărtare de Oslo, prin nişte locuri sălbatice de tot.

Vorbea cu aprindere şi părul îi căzu peste ochi. Părea atît de tînăr ; niciodată nu-l văzusem aşa.

La masa de alături rîse cineva, iar mîncarea era bună. O să se înnopteze îndată, iar luminile şi oamenii se vor îmbulzi, şi afară aerul va fi liniştit şi cerul alb, deşi se va fi înnoptat. Mă gîndeam ce minunate erau toate astea... şi eu am vrut odată să mor !

— Vreau să mă cherchelesc, spusei lui Jake.

El rîse, căci i se părea că e bine să fac aşa.

După scurt timp am plecat şi am găsit undeva o odaie de dormit. Părea destul de ieftină şi pentru noi era un lux din rai, după dormitorul de pe nava noastră *Hedvig*.

Nu eram încă destul de ostenit şi deocamdată nu voiam să mă culc.

— Haide, îi spusei lui Jake, şi căutarăm vreun teatru ; dar n-am prea găsit, aşa că el mă întrebă ce-ar fi să mergem la Operă. Se cîntă *Tosca*. I-am spus să se ducă la naiba cu operă cu tot, şi de aceea am poposit iar la un fel de cafenea-restaurant şi am cerut de băut. Nu prea mi-a plăcut viaţa de noapte din Scandinavia. Chiar *Tivoli* din Copenhaga era mai bun.

— Ar fi trebuit să încercăm la Stockholm, spusei lui Jake, dar el scoase iar afurisita lui de hartă și nici nu mă ascultă. Atunci chemai din nou pe chelner ca să ne aducă de băut, apoi îmi aruncai ochii în local. Dar din toate fetele acelea, nici una nu făcea să te încurci cu ea ; afară de asta, fiecare și avea pe cîte cineva.

— Pînă la Fugernes putem merge cu trenul, zise Jake. Cred că de la Oslo pînă acolo trebuie să fie zece ceasuri. Apoi vom căuta să căpătăm cai și s-o luăm spre munți... Știi să călărești, nu-i așa, Dick ?

— Negreșit că știu, răspunsei ; dar vorbele lui mi se păreau neghiobie curată, iar aerul era atît de îmbîcsit, și glasul lui venea de departe, de hăt departe.

Am rîs totuși și nu mă puteam opri.

— Trebuie să ne urcăm la ghețari într-un chip oarecare, spuse Jake, dar ăștia sînt mai departe spre nord, la alt grup de fiorduri. Uite, aici e Sandene, și colo ghețarul Briksdol. Pe ăsta trebuie să-l vedem.

Tacă-ți fleanca ! îmi zisei. Cine vrea să știe de așa ceva ! și mă sileam să-mi ațintesc privirile asupra unui anumit punct al mesei, dar ele se întorceau neclintit către un colț al localului, unde ședeau doi bărbați și lîngă ei o fată urîtă, care avea ceva caraghios pe pălărie. Nu că m-aș fi sinchisit de asta, dar lumina cădea pe acel ceva, și era și mai afurisit să nu știu ce era, mai ales că o blestemată de orchestră începuse să cînte, amestecîndu-se în vorbele lui Jake și în zgomotul chelnerilor.

Încetul cu încetul începu să-mi pară rău că am băut atît de mult, dar acum era prea tîrziu, și poate că toate astea nici nu erau aievea. Mi-era atît de somn și-mi închipuiam doar toate. Ar fi o ușurare să curăț totul de pe masă și să-mi întind coatele ; apoi să-mi pun obrazul în mîini. La ce să mă mai necăjesc !

Nu-i nici o plăcere să fii așa beat turtă. Mai bine povesteam ceva sau petreceam, ori de bucurie și dor de viață, cîntam.

Firește că Jake știa să bea, fără să crîcnească măcar ; apoi mai putea să alerge douăzeci de mile și să se cațere pe un munte și după aceea să plece și să rîdă și să răpună pe un prieten.

Îmi rezemai coatele pe masă și-l privii țintă. Dar obrazul nu părea atîrnat la locul potrivit, iar eu voiam să știu doară dacă era dînsul care zîmbea așa neghiobește sau chipul meu în oglinda din perete.

— Stai liniștit, zise el, ori vrei să te duc acasă ?

Mie mi s-a părut că n-are nici un temei să se răstească așa la mine.

— Ascultă, să nu crezi că sînt beat, i-am răspuns.

— Bun, zise el.

— Se vede că-ți închipui, fiindcă toată viața am fost îngropat în Anglia, că nu-mi dau seama ce fac, începui eu.

Credeam că-i glasul meu ce vorbea așa tare, dar nu eram sigur. Și, la urma urmelor, puțin îmi păsa al cui era glasul.

— Le și știm noi toate astea doară, zise Jake.

Tîmpitul ăsta mă lua drept copil.

— Eu vorbesc serios de tot, spusei. Ce plăcere grozavă crezi că simt aici ? Stai colea și rînjești la mine cu căpățîna aia groasă a ta. Să știi una și bună, la naiba ! eu știu foarte bine rostul la toate, mă înțelegi ? Și-am povestit doară, sau nu ? E un ticălos bătrîn, afurisit de tot. Fiindcă versifică o grămadă de lucruri, crede că poate să-mi poruncească mie.

— Ține-ți gura, Dick, zise Jake. Dacă nu te astîmperi, te dau afară.

— Plec cînd mi-o veni pofta, mai înainte nu. Tu n-ai să-mi spui nimic, tot așa de puțin ca și tata... Și pe lîngă toate astea, scrie versuri al dracului de proaste ! Numai să vreau și aș scrie mai bine... Crezi că eu nu pot să scriu, Jake ?

— Puțin îmi pasă, Dick ; spune-mi-o altădată.

— Am arătat tatei ce-am scris. Am azvîrlit-o drept pe biroul lui. „Citește asta“, i-am zis, și el a apucat-o cu amîndouă mîinile. N-a știut ce vine, a citit tare, Jake. Îți spun că pot să scriu grozav de bine. Puțin îmi pasă ce crede tata. Poezia mea vorbea toată despre împreunare și ce simt oamenii atunci.

— Știu, știu, Dick.

— Tata n-a înțeles nici o vorbă. Omul a trecut de șaptezeci. Dar cui are să-i pese de asta, Jake ? E un nemernic bătrîn și afurisit. Cum ? Știi, am mai scris o poezie.

— Da mai taci odată !

— Nu vreau să tac. De ce să tac ? Vreau să vorbesc de femei și de lucruri, de care tu n-ai nevoie niciodată. Tu ești un fătălău afurisit, da, asta ești ! Ah ! așa, vei fi crezînd că sunt beat, da ? Crezi că sunt bea ?

— Apoi și ești, Dick.

— Nu, nu sunt. Știi una : aș vrea să mergem în tot felul de localuri și să facem una boacănă. Vreau să fiu odată renumit, Jake. Apoi știu grozav de multe. Știi ce, vreau să plec în Mexic, ori în altă parte și să păzesc vite ; după aceea mă întorc în Europa cu un teanc mare de bancnote, pe care le cheltuiesc apoi la Paris numai cu femei. Hei ! tu crezi de bună seamă că sunt nebun. Așa, ei fi crezînd, hai ?

— Nu, Dick, numai tînăr.

— Asta-i o observație a dracului de personală, știi ? Nu sînt tînăr. Știi, într-o bună zi am să scriu o carte.

— Apoi firește.

— Aici nu-i nimic de făcut. Spune-mi, rogu-te, ce mai oraș e și Oslo ! E o vizuină murdară și plictisitoare. Am dreptate, Jake ? Nici tu fete, nimic... Hai, acum facem o luptă de box, și o să frîngem oasele cuiva... Mă duc la masa aceea și izbesc lucrul roșu de pe pălăria pe care o poartă fata de colo. Bagă de seamă... Aș fi vrut să fi fost și marinarii de pe corabie aici. Așa dar, să-i dăm drumul, trebuie să se întîmple ceva...

Mai țin minte că m-am sculat, dar nu era parcă nici o podea, iar ușa umbla pieziș, în zig-zag. Nici picioarele nu mi le simțeam.

— Dă-mi drumul ! spusei lui Jake.

— Liniște, Dick, zise el.

Am vrut să răcnesc sau să hohotesc ? Nu prea știu.

— La luptă ! exclamai ; acum o s-avem o încăierare, dar repede !

O grămadă de oameni sări în picioare și începu să mă tăbăcească.

— Fugi, nebun blestemat ! îmi strigă Jake.

Ușa mă plezni în obraz și mă duru al dracului.

Careva nu s-a purtat cinstit. N-am fost eu de vină. Stam afară pe caldarîm și mă țineam zdravăn de marginea trotuarului. Cînd închideam ochii, parcă mă ținea cineva de picioare și mă învîrtea cu capul.

— Mi-e rău, zisei. Și mi se păru că, la o adică, viața nu-i chiar o treabă atît de strălucită.

CAPITOLUL VI

Am plecat cu trenul la Fagernes, în munți. Acolo începeau de-abia, dar se înălțau înaintea noastră în depărtare spre cer, acoperiți de păduri, iar cascade albe, născute din zăpada de pe culmi, se prăvăleau zgomotoase în vale.

La Fagernes erau dealuri împădurite și ferme pentru creșterea vulpilor argintii și un lac tăcut, nu prea adînc, înconjurat de maluri înguste, pe care nu vedeai nici țipenie de om.

Jake a rămas în sat și a vorbit c-un om despre cai, iar eu am căutat un drum prin pădure, care era plin de ferigi și de bolovani, și m-am cățărat sus de tot. Eram înconjurat din toate părțile de copaci și nu mai nimeream spre un loc deschis. Începuse să plouă ; apoi veni ceva ca spaima în tăcerea acelor locuri, în care nu se auzea nimic altceva decît căderea neîncetată a ploii pe arbori și picuratul apei din frunză în frunză. Am început să fug. Instinctul mă trăgea tot în jos, și mă gîndeam ce s-ar putea întîmpla dacă picioarele mi s-ar încurca în niște rădăcini de copaci sau în pămîntul ud, și aș zăcea pe jos cu glezna frîntă, singur și fără nici un ajutor. Cum aș zăcea apoi acolo, cu ploaia pe obraz ! I-aș auzi plescăitul deasupra mea, în frunzele fîșîind... N-ar veni nici o întunecime ca să acopere copacii și să-mi potolească simțurile ațîțate, căci în țara aceea noaptea era numai o urmare a zilei pălinde, iar pădurea ar fi la miezul nopții și mai rece și mai îndepărtată ca mai înainte. Aș sta acolo străin, într-o lumină nefirească și plină de duhuri batjocoritoare. Am fugit de acea tăcere, am răzbătut prin brîul arborilor, și m-am simțit ușurat, și — după o privire fugară aruncată înapoi — am venit iar în satul Fagernes, unde Jake sta în mijlocul uliții, uitîndu-se la dreapta și la stînga și voia să știe unde am fost.

— De unde vii ? mă întrebă el.

— Din pădurile acelea, îi povestii. E îngrozitor ce simți acolo ; că nimeni nu te caută. Urăsc singurătatea, Jake.

— Atunci de ce te-ai dus acolo ?

— Oh ! Ca să văd. Vreau să încerc odată toate.

— Am cai, Dick.

— O să par nebun pe cal.

— Nu face nimic.

— Cum i-ai putut plăti ?

— I-am căpătat ieftin. Prietenul s-a cam întrecut cu băutura, apoi nici nu se prea pricepe la cai.

— Și încotro o luăm ?

— Peste munți, spre fiorduri.

— Atunci n-o să ajungem niciodată acolo.

— Ba da.

— O să mă apuce groaza pe acele înălțimi. Sunt prea mari pentru mine.

— N-ai să fii singur.

— În țara asta totul parcă ar avea înfățișare de stafii... nu știu cum să-ți spun... Tăcere, și niciodată nu se întunecă, și toți copacii aceia atît de înalți colo sus, că nici nu poți s-ajungi la ei.

— Dar mie îmi place, zise el.

— Tu ești altfel croit decît mine, Jake. Dacă n-aș fi aici, tu ai călări la repezeală, singur, într-acolo, rîzînd din toată inima, te-ai rătăci prin munți și nu ți-ar păsa de Satana.

— Nu știu, dacă ar fi așa.

— Dar cu mîncarea cum facem ?

— Om vedea pe drum.

— Pe-acolo nu sînt orașe.

— Dar sate și colibe risipite, Dick.

— Trebuie să și dormim pe undeva.

— Lasă că găsim noi.

— O să petrecem de minune, nu ? Așa, pe munți, și nicăieri un sunet și nici țipenie de om... ?

— N-o să fii crutat de asta, micuțule.

— Sînt nebun, nu-i așa Jake ?

— Nu.

— O parte din mine are nevoie și caută tăcerea asta mai mult decît orice pe lume, iar altă parte ar vrea să fugă îndată de aici în ulițele înțesate de lume și să stea obosit pe asfaltul fierbinte, făcînd coadă cu oameni asudați ca să capete un loc în autobuz...

— Nu te mai gîndi la toate astea !

— Aș fi vrut să fiu altfel.

— Lasă că-i bine așa cum ești.

— Aș vrea să fac ceva mai deosebit, nu să rămîn așa în mocirlă.

— Tu ești o pagină nescrisă, Dick ; aștepți experiența.

— E frumos să fim împreună.

— Așa e bine.

— Dar aș fi vrut să pot scrie ca tata.

— Poți, dacă vrei.

— Nu, Jake, nu pot. Sînt un flăcău obișnuit și neînsemnat.

— Păcatul tău e doar că nu știi să-ți aduni gîndurile, că nu ești așezat, nu știi să-ți înfrîngi pornirile. Asta mi se cam pare lucrul de căpetenie la tine : ești prea leneș, ca să faci ceva.

— Vezi, asta-i : lenea, zisei eu.

— Trebuie să te scuturi de ea.

— Am s-o fac poate mai tîrziu, mai am doar destul timp. Acum aș vrea să petrec.

— O să petreci și o să uiți ce ai de făcut... ; apoi va fi prea tîrziu.

— Și ce pagubă ar fi... nu știu ! Ești tînăr numai odată.

— Fiecare o spune. Dar tu o să descoperi taina ca singur de tot să răzbești, fără îndrumarea nimănui.

— O să vie clipe ca astea de acum, Jake, astea mă călăuzesc : ceasuri ca pe corabie și la cîrma pe care o mînuiam, și cum am hoinărit prin Oslo, și că te cunosc pe tine.

— Asta n-o să fie de ajuns.

— Afară de astea, am trecut prin multe.

— De-abia în mică măsură, Dick.

— E de pe acum destul de mare.

— N-o să fie totdeauna așa.

— N-ai să mă gonești, Jake ?

— Nu.

— În ce hal aș fi fost fără tine... aș fi hoinărit fără nici un rost...

— Ar trebui să nu atîrni de altul, să te rostuiești singur.

— Nu pot.

— Mîine ne sculăm cu noaptea-n cap, Dick, și pornim la dreapta. Apoi drept înainte, colo, spre culmi.

— Minunat.

— După aceea, ne pomenim undeva cu un rîu alb și-l urmăm.

— Da.

— Cum te simți acum, Dick ?

— Bine de tot.

Apoi n-am mai vorbit nimic. Ne-am dus în odăile noastre din micul han. Eu am adormit îndată.

Mă simţeam parcă m-aş fi născut din nou, cînd am pătruns în munţi. Era grozav cum m-au biruit : mi s-a făcut silă de mine însumi şi de tot ce făcusem. În ziua întîia a acestei călătorii n-am ştiut unde mă aflam. Uluit, aproape fără să-mi dau seama, mă uitai în preajma mea şi-mi lăsai calul să meargă în voie. El alerga în spatele lui Jake, care o lua totdeauna înainte ; iar dînsul se întorcea mereu în şa şi zîmbea şi-mi striga : „Merge ?“ şi eu răspundeam dînd din cap.

La început munţii parcă nu voiau să se apropie ; dincolo de şirul de dealuri îşi înălţau coastele împădurite, una peste alta, apoi peste vîrf, mai sus şi tot mai sus, sta acoperit de zăpadă sub un cer alb.

Acea îndepărtare nemărginită te înfricoşa. Simţeam că de acele vîrfuri de munţi nu te poţi apropia, că nu poţi ajunge pînă la ele. Nicicînd nu s-a rezemat vreo putere omenească de suprafaţa aspră a stîncii, n-a ascultat mai de aproape clocotirea cascadelor spumegînde, ce se prăvăleau cu un vuiet pocnitor în văgăunile păduroase.

Acolo n-ar fi nici o mînă care să te apuce, nici un glas n-ar rupe tăcerea acelor pustietăţi, iar zăpada ar rămîne neatinsă, necălcată vreodată.

În văile prin care călăream, pădurile se ridicau de amîndouă părţile drumului. Erau şi cetini, ce creşteau în grămezi îndesate laolaltă şi vîrîte una într-alta. Acolo vedeai tot felul de verde : pete vii erau colorate în verde închis şi în verdele stînjenelului, iar sus şi jos, în verde argintiu. Şi întunecimea adînc umbrită tremura ca un covor al strigoilor. Straturi peste straturi, ameţitoare şi nemărginite, se întindeau mai sus şi tot mai sus, pînă ce se pierdeau în sfîrşit în văgăunile munţilor.

Urcuşul era rîpos, se pierdea în muchiile dinspre culmi. Nici o potecă, nici o trecătoare ; nu se mişca nici o fiinţă : zăpadă necălcată îngheţată în cristale ; şi unde sufla peste ea o adiere de aer mai cald, se năşteau cascadele ce se prăvăleau bubuind ca tunetul, se izbeau de marginile stîncilor şi se prăvăleau cîntînd peste bolovani în vale, se învîrteau şi se învolburau în cădere, un şuvoi alb şi spumegînd de zăpadă topită.

Oriunde ne duceam, dam peste acele şuvoaie, ce ne cîntau un cîntec răpitor. Cîmpiile de zăpadă de pe munţi erau albe. Şuvoaiele erau albe ca şi cerul, şi albă era lumina ce ne scălda, cînd înserarea prefăcea copacii şi crengile pădurii în stafii galbene, cu degete ca de strigoi, iar pe noi în ciudate ființe sclipitoare — pînă cînd venea altă dimineață.

Soarele lumină toată ziua, şi noi am călărit fără grijă, cu genunchii lăbărţaţi şi umerii atîrnînd, şi abia că ţineam hăţul. Caii mergeau şi ei agale, şi urechile li se mişcau într-una în soare.

La amiază sau şi mai devreme, îi lăsam să pască puţină iarbă, iar ei adulmecau între paiele scurte şi bolovani. Stam culcaţi cu feţele în mîini, şi dormeam un timp şi aveam soarele în spate ; apoi ne întorceam pe o parte şi ne întindeam şi ne uitam la pădure şi la munţii din spatele lor şi zîmbeam şi spuneam cîte o vorbă două şi întindeam mîna după o ţigară.

Adeseori dormeam aşa în timpul căldurii zilei şi călăream seara mai departe, fiindcă nici o întunecime nu ne putea face să ne rătăcim. Drumul era luminos.

Jake îşi ţinea harta înaintea lui pe şa. Dar nouă ne era totuna, oriunde am fi călărit şi peste orice locuri am fi dat.

Cînd cărarea o lua în sus şi văile verzi alunecau sub noi, muntele ne închidea în jur împrejur, iar bubuitul cascadelor, ce se rostogoleau peste stînci, răsuna, vuia şi creştea îngrozitor ; cerul părea că s-a mai apropiat de noi şi sta ca o mînă albă pe faţa munţilor, şi cu toate că era soare, ne era frig în aerul limpede.

Acum, că eram aici, nu mă mai speria măreaţa frumuseţe şi nici singurătatea. Uimirea posomorîtă şi încremenirea mută de la început aproape m-a făcut să-mi pierd cumpătul. Parcă fusesem înălţat chiar deasupra mea, parcă lăsasem eul meu jos în văi, m-am scuturat de mediocritatea mea şi am renăscut cu puteri noi şi cunoştinţe noi. Jake nu va mai sta acum chiar atît de sus deasupra mea ; puteam călări împreună ca nişte buni tovarăşi. Fireşte, că el mi-o va lua totdeauna înainte, iar eu, păstrîndu-mi modestia, îi voi urma îndrumările. Sus, în munţi, Jake părea şi mai mare ca înainte. Parcă acesta era mediul său străvechi : zăpada, aerul şi cerul alb.

El făcea parte din toate acestea, avea o cunoaştere lăuntrică pentru ele, pe cînd eu învățam de-abia și mă țineam după el pas cu pas ; iar ochii căutau într-ai săi răsfrîngerea a tot ce vedea el.

Farmecul vieții zilnice pe bordul corăbiei *Hedvig*, truda cu vîntul și marea, necazurile istovitoare, toate astea păreau acum foarte departe de mine, căci porniserăm într-o călătorie mai lungă, în care nu mai aveam munci anoste care să întrerupă șirul gîndurilor.

Era ca și cînd trăiai numai într-o țară a viselor, ce era mai limpede decît realitatea, iar acolo sufletul rătăcește în toată voia, și nu mai e încătușat de dorinți înflăcărate și de griji. Prea rar ajungeam cu Jake la o intimitate mai duioasă, în care tăcerea era mai grăitoare decît cuvintele.

Știam că sîntem fericiți, fără să lămurim ceea ce simțeam. Călătoream unul lîngă altul ca doi hagii, dar totuși nu spre vreun mormînt sfînt ! N-aveam rugăciuni, dar în fiecare clipă era ceva la care să ne închinăm, iar zeii noștri erau plăzmuirile adevărate ce ne înconjurau, culmile munților și aerul rece.

Pe undeva era un băiat moliu, cu sufletul amărît, care, — înăbușindu-se în atmosfera tatălui său, pitulat într-o odaie singuratică și întunecoasă, — scria versuri urîcioase ; dar el nu era aici pe culmile tăcute, sub cascadele vijelioase și cu zăpada pe care n-a călcat picior de om...

Poate că și Jake privea în jos de pe înălțimile lui : în fața unui întemnițat, care, zăbrelit de lumina soarelui, sta chinuit, gîndindu-se la o viață zdrobită, care ar fi putut fi tot atît de strălucită ca aceea pe care o trăim acum.

Aş fi dorit să nu mă mai întorc niciodată în lume. Aş fi vrut să fiu poet ; aș fi vrut să pot așterne pe hîrtie frumusețea lucrurilor. Tata, care n-a văzut nimic din toate astea, ședea singur în bibliotecă în fața pupitrului său deschis, iar din pana lui țîșneau gîndiri, ce printr-o lovitură alcătuiau cuvinte, într-o clipită ajungeau plăzmuiri vii și se înşirau într-un lanț de icoane de vrajă rară.

Deocamdată, eu, bîjbîind în întuneric, puteam doar să fiu uimit și să mă închin. Și aveam munții uriași înaintea mea, culmile lor se rezemau pe o grămadă de nouri, iar fețele lor se înălțau într-o așteptare mută către un cer alb.

Iar jos mulțimea de păduri verzi, ale căror mlădițe întinse în lături se depărtau de stîncile ascuțite...

Aş fi vrut să descriu tăcerea unui lac îngheţat şi bubuitul vijelios al unei cascade spumegînde, ale cărei ape ţîşnitoare îşi croiesc drum la vale în şuvoiul muntelui. Aş fi vrut să fac o compoziţie muzicală, care să îmbine sunetul şi răsunetul căderilor de apă în vale cu cîntecul şuvoiului, iar mostra aurie a unei pete de soare, pierdute pe o foaie ce tremura, să se amestece şi ea în melodie.

Aş fi vrut să pictez cerul liniştit şi ceilalţi munţi, la care nu puteam s-ajung, şi lumina albă de la miezul nopţii şi groaza răsăritului soarelui.

Aş fi vrut să pictez cu un penel slab portretele a doi bărbaţi, caii lor nemişcaţi pe o potecă prăpăstioasă, cum vedeam soarele apunînd în dosul unui munte albastru, iar după ce a apus se mai văd mici pete de roşu aprins şi de argint, ca urme de degete în zăpada neatinsă.

Iar primul bărbat are un chip, ce ar putea fi cioplit din piatră ; cu cicatricea, ce-i brăzdează obrazul stîng ca o spărtură în stînci. El aparţine acestor lucruri, culorilor soarelui ce apune, lanţului de munţi pe care nu s-a urcat încă nimeni şi aerului încremenit.

Aş fi vrut să am oarecare talent să mă fac înţeles, căci în creierul meu tabloul acesta e însemnat cu litere de foc, păstrat şi neuitat : Jake pe spinarea calului său, hăţul lăsat în voie, atîrnînd pe ceafa animalului, pe cînd el stă în şa cu braţele încrucişate, cu capul întors către răsfrîngerea unei lumini spălăcite, ce se vede pe un munte în dosul căruia apusese soarele. Iar în spatele nostru zăpada moale, ce se încreţeşte şi se topeşte, şi căderea în vale a şuvoaielor albe şi vuinde.

Am atins cel mai înalt punct al călătoriei noastre. Străluceam de bucurie şi nici unul nu scotea un cuvînt ; Jake era mai fericit ca niciodată, iar pentru mine de neînţeles pe veci.

Dacă am fi putut rămînea acolo, poate că suflarea gheţii ne-ar fi îngheţat ; şi am fi stat în gheaţă în vecii vecilor, cu zîmbetul încremenit pe buze, gura îngheţată şi nemaiumblînd niciodată, iar gîndirea în frumuseţea ei ar rămîne cu noi şi ar dăinui totdeauna.

Ar fi fost frumos să fi murit aşa, cu Jake lîngă mine, fără teamă în suflet. Părea ciudat că viaţa trebuia să urmeze, fără ca noi să rîvnim la ea.

Aş fi vrut să-i strig lui Jake : să ne oprim, să stăm acolo ceva mai mult, departe de lume, despre care am fi

putut lua cu noi o amintire mai trainică, ce să nu ne părăsească niciodată. El îmi făcu însă semn cu mîna. Era un semnal, şi ştiam că era sfîrşitul. Ne-am întors şi am coborît pe cărarea pietroasă în păduri.

În noaptea aceea am poposit într-un luminiş, şi am aprins un foc, ce pîlpîi şi se urcă în văzduh cu o limbă roşie de flăcări. Şedeam aplecaţi înainte, cu bărbia pe genunchi, cu lumina focului pe chipurile noastre, şi fumam şi ascultam tăcerea cu luare aminte.

— Asta nu trebuie să se sfîrşească, nu vreau, zisei, aş dori să fie totdeauna aşa.

— Mîine ajungem la Laardal şi la întîiul fiord, zise Jake. Asta-i un fel de sat, aş crede. Poate să găsim acolo vreun vas de excursionişti, care să ne ia şi pe noi.

— N-aş vrea, zisei eu ; nu mai vreau să văd oameni şi să aud rîsetele lor şi flecăreala lor ! După zilele astea, totul mi se pare minciună şi înşelătorie.

— Ai să-ţi schimbi părerea cînd vei avea munţii în spate, Dick. Atunci ai să simţi la fel ca la Oslo.

— Nu, asta nu, aşa ca acolo n-am să mai fiu niciodată. Munţii ăştia au avut oarecare înrîurire asupra mea... cum, nu ştiu. Mi-e silă de tot ce-am fost mai înainte. Aş vrea să gîndesc şi să simt totdeauna ca acum.

— Da ?

— Ar trebui să ne facem o colibă, şi să rămînem aici.

— Cu timpul nu ţi-ar prii.

— Ba da. Asta mi-ar plăcea mai mult ca orice pe lume. Ar mai fi un temei cuminte ca să trăieşti... De ce rîzi ?

— N-am rîs.

— Ba ai rîs. Tu nu mă pricepi deloc, Jake. Crezi că tot mai sînt cîinele turbat care cutreieră oraşul şi caută un loc unde să poată chefui.

— Nu.

— Ştii tu ce înseamnă asta pentru mine : să văd ce-am văzut noi, şi să călăresc şi să stăm la pîndă şi să nu ne pese de nimic ?

— Te cred.

— N-aş putea să ţi-o lămuresc niciodată, Jake.

— Nici nu trebuie.

— Ţi-a plăcut doar şi ţie, Jake ?

— Da, mi-a plăcut.

— Eu nu m-aş fi gîndit nicicînd la aşa ceva. Mai ţii minte cum ai desfăşurat harta în cafeneau din Oslo ? În

seara aceea nu prea eram în apele mele. Dar de atunci a și trecut o viață de om !

— Nu atît de mult !

— Pentru mine sînt veacuri. Simt în mine o schimbare strașnică. Dar tu ?

— O ! cred că sînt tot același.

— Totdeauna o să spui așa. Știi, Jake, vremea petrecută colo sus m-a învățat să urăsc felul meu de a gîndi de pînă acum. Cînd mă uit înapoi, văd că toate acelea sînt așa de neînsemnate : Viața de acasă, unde am plîns pentru un fleac și am muncit pînă la istovire la versuri proaste. Urăsc aceste amintiri.

— Nu te mai gîndi la ele !

— Bine ; dar e greu să ștergi o amintire așa cu una cu două. Și-i totuși plăcut ca mai tîrziu să te gîndești odată la plimbarea asta. E ca o curățire a sufletului. Și tu simți așa ?

— Cred, că eu mi-am dat sufletul, Dick. Tot ce am avut de gîndit, am gîndit la închisoare.

— Acum îți bați joc de mine, îi zisei.

— Nu, asta-i părerea mea.

— Închisoarea te-a schimbat în ceva, Jake ?

— Da.

— Cum, de atunci vezi lucrurile astfel ?

— Acolo am învățat să văd totul mai limpede.

— Nu pot să înțeleg. Eu aș fi înnebunit. Aș fi putut să strivesc capul cuiva.

— Asta se și făcuse.

— O, să fiu afurisit, Jake... Știi ce vreau să spun, iartă-mă.

— Nu face nimic.

Zîmbetul lui îmi ajunse prin flacără. Atunci am știut că nu l-am jignit. Voiam să-l fac să vorbească iar.

— Povestește-mi despre omul acela, îl rugai.

— Nu-i ceva care să te intereseze așa grozav, zise Jake. Nu era deloc urît, întocmai ca un milion de alți tineri, nimic mai mult. Greșeala mea a fost doar, că l-am socotit drept altceva.

— Cum ?

— Am fost cîtva timp împreună pe un „ranch". Ce-am făcut acolo, e altă poveste. Dick, afară de plutirea pe mare și boxatul și statul la închisoare !

— Frumos ?

— Mai e vorbă ; era straşnic ! Şi ne plăcea mult.

El rîse şi simţii că niciodată n-am să înţeleg cum trebuie, cum a putut să ucidă pe omul acela care-i era prieten.

— Tot timpul nu ne mai tăcea clonţul, zise Jake. Cîte năzbîtii nu ne treceau prin cap ! El era un adevărat visător. Odată ne-a trăznit prin minte să ne ducem într-o colonie de leproşi.

— La dracu !

— Nu, era numai o năzdrăvănie de tineri, nu ? Aşa era croit flăcăul. Îl observam cu plăcere la vite. Ştia instinctiv ce are de făcut cînd se îmbolnăvea vreuna. Apoi îi plăceau grozav caii. Şi pribegirea asta a noastră i-ar fi plăcut.

Era ceva înfricoşător în felul în care vorbea Jake despre omul pe care-l ucisese. Părea ceva cu neputinţă şi nereal. Parcă el n-ar fi avut nici un amestec. Părea că anii de suferinţă din temniţă l-au făcut cu desăvîrşire nesimţitor.

— Nu ştiu cum ai putut săvîrşi fapta aceea, zisei.

— Să săvîrşesc ? Ce ? Ah, vrei să zici să-l omor. Nu, ar fi trebuit să fiu spînzurat, fireşte.

— Jake... nu vorbi aşa !

— Ţi se pare că sînt nesimţitor, nu ? Ei, vezi, au trecut atîţia ani de atunci.

— Şapte ani ? zisei.

— Pentru tine asta nu înseamnă atît de mult ; dar vezi, tu n-ai fost niciodată la închisoare.

— Jake...

— Acolo ai timp să le rumegi pe toate.

— Hai, povesteşte-mi, zisei.

— După scurt timp am plecat în Anglia, spuse el. Reîncepui să boxez şi colindai ţara cu un circ ambulant. Îmi plăcea mult. Dar pe el nu prea îl vedeam. Era la Londra. Bănuiam că are lucruri mari de făcut, ca totdeauna şi pretutindeni. Nu ne lăsasem nicicînd de tot de trăznaia cu povestea leprei, iar eu eram pregătit, dacă era şi el, s-o şterg într-o călătorie lungă. După cîtva timp i-am scris. Îl întrebam cum stau lucrurile. Am primit un răspuns curios : Se află acum la Londra ; viaţa şi oamenii l-au făcut să-şi schimbe părerile. Rîdea de bazaconia cu lepra ; scria că trebuie să fi fost nebun de-a binelea ca să iau aşa ceva în serios. Pusese la cale ceva mare. Cineva trebuie să-i fi împrumutat banii. Era totdeauna falit.

Jake zîmbi, cînd spuse asta. Se aplecă înapoi, ţinînd capul în mîinile încrucişate. Lumina focului i se oglindea în obraz.

— Şi ce ai simţit, citindu-i scrisoarea ?

— O, nu m-am gîndit mult la ea. Socoteam scrisoarea întrucîtva ca o glumă. Apoi am aflat despre fată.

— Despre cine ?

— Un prieten, pe care-l cunoşteam din America, a venit odată să mă vadă boxînd. I-a plăcut viaţa de circ, pe care o duceam. Am flecărit despre multe şi de toate, nimic hotărît, ştii. Era un băiat foarte drăguţ, dar s-a stricat cu beţia şi cu alergatul după femei, care nici nu vroiau să ştie de el. Deodată mi-a arătat o scrisoare de la o fată oarecare. Fusese scrisă în Elveţia.

Era o scrisoare grozavă. Fata era ofticoasă, şi fără nici o nădejde de vindecare. Şi bondocul acela, pe care de asemenea nu dădeai doi bani, închipuieşte-ţi, se făcu alb ca varul şi mi-a spus, — nu mai ţin minte fiecare cuvînt, — „am cunoscut pe fata asta cînd mai era aproape copilă, şi acum e pe moarte, totul pentru un porc ca dumneata sau ca mine".

Mi-a istorisit că de doi ani viaţa ei era un iad. Părea să cunoască toate amănuntele. N-a fost o convorbire plăcută.

Eu nu voiam să ştiu totul.

— Mai departe ! spusei lui Jake.

— Am ascultat şi mai emoţionat decît mă asculţi tu acum, Dick, dar nu din curiozitate ; era ceva mai mult. Urăsc părerile lumii acesteia, în care sîntem siliţi să trăim, felul ticălos, murdar, de viaţă al bărbaţilor şi femeilor, care nu pot să cîştige nimic decît cu trupurile lor. Şi acum vedeam pe fata aceea, care trăia aşa cum trăia, şi nu putea să spună că o face din sărăcie, căci nu era o prostituată, care trebuie să se hrănească singură, ci o femeie, care şi-a nimicit numai propria-i frumuseţe, sănătatea şi eul ei, şi astea sînt bunuri mai preţioase decît orice în viaţă, Dick. Şi toate s-au întîmplat fiindcă un bărbat oarecare a învăţat-o să-şi dea frîu patimilor.

— Dar vezi, Jake, să fie a dracului... viaţa, vreau să spun...

— Da, ştiu. Lucrul ăsta se întîmplă în fiecare zi şi în fiecare noapte. Dar eu nu vedeam de ce pentru asta să

moară o fată în Elveția. Animalele sînt mai cuminți. La ele dragostea e o nevoie trupească, și capătă pui...

— Da, vezi însă, Jake...

— Așa am văzut eu lucrurile, Dick, cînd am stat cu omul acela la un pahar de băutură. El spunea, că „ar fi bine să sucesc gîtul tuturor nemernicilor care au avut-o", iar eu trebuia să zîmbesc fără voie în sinea mea, căci, îmi spuneam, aici vorbește unicul care n-a avut-o. Și totodată l-am contrazis. Spuneam mai departe : „De toți ăștia nu trebuie să ne pese, zisei ; cel dintîi trebuie ucis — de rest nu ne sinchisim".

„Știi cine a fost ?" întrebă el. De unde era să știu ? Am dat din cap. „Tocmai prietenul d-tale de pe ranch, nu mai știu cum îl cheamă, zise el. L-am văzut de curînd la Londra. Pentru asta ți-am spus toată povestea... Credeam că știi de cine vorbesc".

„Nu", zisei eu.

„Vai ! Atunci am făcut o boroboață". Se uită tare uluit. L-am socotit drept un nerod, care flecărește la whisky.

— „Spui adevărul ?" îl întrebai.

— „Cum așa ? Apoi pot să-ți dau toate amănuntele", zise el. Dar n-aveam nevoie. M-am sculat și mi-am văzut de drum. El mă credea nebun. În clipa aceea toată mintea mi-era zdruncinată.

Fiindcă eram tînăr și nu mă privea, am trimis o scrisoare. A doua zi veni el însuși. Mai știu cum m-am sculat trufaș și hotărît, și i-am imputat cele auzite. Și mai știu cum și-a dat capul pe spate și a răcnit de rîs.

— „Hei, dragul meu Jake, zise el, dacă crezi că mă simt răspunzător pentru fiecare femeie cu care m-am culcat...".

Acum îl uram. Uram nepăsarea cu care nici n-a rostit pînă la sfîrșit fraza începută, și uram rîsul lui. Dar înainte de toate îl uram, fiindcă a nimicit în mine chipul lui. Asta-i tinerețea, Dick, și e pricina pentru care l-am ucis.

Am dat din cap, căci asta o pricepeam prea bine, și mi se părea că trăiam în povestirea asta, trăiam în ea mai mult decît Jake, povestitorul, căci își dădu capul pe spate, focul îi lumina fața, iar glasul i-era liniștit și atît de îndepărtat, ca și cînd ar fi citit dintr-o carte o istorisire nepersonală. Într-aceea eu, aplecat cu obrazul în mîini, nu vedeam nici un foc, nici o pădure, nici un copac, nimic în jurul meu, numai și numai fața lui Jake pe atunci cu pumnii încleș-

tați în caldul cort de circ, cu toate amăgirile lui prăbușindu-se, iar înaintea sa obrazul rîzător al prietenului său, pe care puteam să mi-l închipui, într-o groaznică presimțire, așa cum eram eu însumi. N-am cunoscut niciodată pe omul pe care l-a răpus Jake și știam totuși : acela eram eu, și aceea era povestea mea.

— Cînd a sfîrșit cu rîsul, zise Jake, a venit la mine și mi-a pus mîna pe umăr. „Iei viața prea în serios, Jake“, îmi spuse el. „Ești ca cineva, care duce mai departe un proces pierdut. Rîzi, băiete, rîzi ! Trebuie să te văd luptînd“.

Apoi m-am dus în arenă, iar el mă privea, aplauda și era atît de mult la fel cu vechiul său eu de la ranch, încît îmi venea greu să cred ca adevărate toate cele întîmplate.

Din colțul meu mă uitam în jos peste capetele celor din fața ringului sub funii, și acolo sta și el și mă privea zîmbind.

„Arunc doi șilingi, Jake, și te pleznesc în obraz“, exclamă el.

„Hop, zisei eu, urcă-te !“ și de jur împrejur au rîs cu toții. Eram doar cunoscuți ca prieteni, și știau că au să petreacă bine.

„Toacă-l ca pe carnea de plăcintă, pe specialistul tău“, strigă unul, iar de afară, dinaintea cortului circului, auzeam răpăiala surdă a tobei și strigătul de șarlatan al crainicului, care îndemna mulțimea să intre.

„Poftiți înăuntru, doamnelor și domnilor. Aici puteți vedea pe cel mai mare luptător, pe care l-ați văzut vreodată. Campionul Jake împotriva unui renumit amator de box !“

Îl așteptam în colțul meu. Eram cam de aceeași înălțime. Adeseori am boxat cu el la ranch. Dezbrăcat nu mi-a părut că e în formă. Am băgat de seamă că se îngrășase și se făcuse cam moliu. „Ăsta n-o să se prea țină pe picioare“, îmi zisei.

„O să aibă haz al dracului, îmi strigă el ; pînă în zece minute te-am doborît“.

Publicul holba ochii și rînjea la noi. Arbitrul, bondoc și păcătos, ridică tulburat mîna, întinse ceasul și strigă să începem. M-am dus în mijlocul ringului, pe cînd potrivnicul meu se îndesa în mine.

El a dat întîia lovitură. A făcut cu stînga un atac fals, s-a repezit apoi sub garda mea și mă izbi cu dreapta între coaste. M-am scuturat de el și cu o scurtă dreaptă și stîngă l-am pleznit zdravăn în ficat. El încercă să-mi dea cu stînga

o lovitură în bărbie, dar m-am ferit și în același timp l-am lovit puternic deasupra inimii. Asta îl ameți și-l făcu să se dea puțin înapoi. După aceea însă năvăli cu avînt asupra mea. Zîmbea cum zîmbise atît de des, cînd boxam în glumă la ranch și-l auzii spunînd : „Hop, Jake, nu te lăsa !“ Știam că am să-l ucid. În mine sîngera ceva pentru el, dar eram tînăr și pînă atunci nu fusesem niciodată atît de jignit. Mă gîndeam mai mult la încrederea mea pierdută, decît la fata care se prăpădea în Elveția. Apoi m-am gîndit la colonia de leproși și la felul cum a vorbit despre asta la ranch : capul ridicat ca un preot, care moare pentru credința lui. M-am gîndit la mîinile lui și la durerile unei vieți bolnave, și cum m-am încrezut într-însul, și-l priveam cu priviri uimite. În clipa aceea simțeam că aveam parcă în mine puterea întregii lumi. El se năpusti asupra mea, zdruncinat încă de lovitura ce i-o dădusem deasupra inimii. Se pregăti de atac. Îi văzui zîmbetul și mă uitai la falca lui ; apoi rîsei și eu, și-l izbii drept sub falcă. Văzui cum căpățîna îi cade pe spate, iar mîinile întinse în lături băteau golul. După aceea se prăvăli moale pe scînduri și zăcea, cu grumazul frînt, iar vinele gîtlejului îi ieșiseră ciudat de mult în afară.

A murit acolo, la picioarele mele.

Apoi îmi amintesc cum cineva a strigat și oamenii s-au cățărat printre frînghii pe ring și de glasul puternic, isteric, al unei femei care mi-a răcnit în urechi, și de mîini care mi s-au pus pe umeri...

Jake se întrerupse, se uită la mine prin lumina ce-o da flacăra focului și ochii îi străluciră negri în obrazul galben.

— Ce-i cu tine, Dick ? mă întrebă el.

Pe cînd îmi vorbea, a pierit imaginea ringului de box, a pierit aerul înăbușitor al arenei, iar ochii lui nu mai erau ochi de ucigaș, care se odihneau pe mine, prietenul său, ci erau iar ochii serioși și blajini ai lui Jake, pe care-l cunoșteam. Și atunci nu mai era groază și nu mai era nici un fel de moarte, de care să nu pot scăpa, ci doar focul popasului și crengile galbene ale copacilor, și el și eu, care tăifăsuiam despre ceva, ce s-a petrecut cu mulți ani înainte.

— Nimic, zisei. Acum totul e iar în regulă.

— Cum ? mă întrebă el. Parc-ai fi un strigoi, atît de speriat ești ! E lumina slabă oare ? Ești alb și parcă hăituit, ochii îți stau în cap ca niște găuri negre.

Am tremurat înnebunit.

— Te descrii pe tine însuți, îi spusei.

El dădu din cap și zise : Nu trebuie să fii așa de speriat.

— Nu sînt speriat, îi zisei. Îmi pare doar bine, că toate astea sînt aici aievea și că ai scăpat de belea. Nu poate să se mai întîmple așa ceva.

— Nu, niciodată n-o să se mai întîmple.

— Șederea la închisoare nu ți-a împietrit inima, Jake. Pot să-mi închipui cum ai fost mai înainte ; dar acum ești mai mare, în toate privințele.

— Nu... văd numai un țel.

— Niciodată n-o să fiu în stare să fac asta.

— O s-o poți totuși.

— Nu văd cum.

— După ce vei fi suferit cîtva timp.

— Am suferit, ca tînăr, în felul meu.

— Asta-i o deosebire.

— M-ar duce de rîpă. M-aș ascunde de toate și de toți.

— N-ai face-o. La început, poate, mai tîrziu nu.

— Toate o să fie bine cît vei fi tu lîngă mine.

— Nu trebuie să te bizui pe asta.

— Ai spus că pot să mă bizui totdeauna pe tine.

— Vreau să spun că nu trebuie să te lași copleșit de gîndul ăsta al propriei tale slăbiciuni.

— Dar sînt atît de leneș, nu ?

— Ți-am mai spus : ești tînăr.

— Jake, n-aș vrea să îmbătrînesc niciodată. Aș vrea să mă scol totdeauna dis-de-dimineață și să știu, că înaintea mea se află ceva mai mare, numaidecît după colț, peste deal. Aș vrea să simt totdeauna că, dacă stau măcar un minut liniștit, îmi scapă ceva nespus de însemnat. Niciodată n-aș vrea să mă pomenesc, spunîndu-mi : Ce rost are să cutreieri așa ulițele ? Căci atunci înseamnă că totul s-a sfîrșit, Jake, cînd cuiva nu-i mai pasă de nimic. Cînd stai mulțumit în jelț, mulțumit cu ce-ai avut... atunci ai început să îmbătrînești.

—Nu trebuie să fie așa. Sentimentele tale te țin tînăr, Dick. Anii n-au nici o legătură cu asta. E numai o chestie a stării tale sufletești.

— Toate astea nu-mi spun nimic. O, Jake, dacă aș putea să trăiesc o viață zbuciumată, apoi să mor.

— Ce înțelegi prin „zbuciumată ?“

— Nu ştiu, dar e o mulţime nesfîrşită de lucruri, pe care aş vrea să le cunosc şi să le simt. Dar n-o să izbutesc niciodată. Soarta mă prigoneşte.

— Nu mai îndruga neghiobii ! Soarta... Dar nici nu există aşa ceva. Totul atîrnă numai de tine, zise el.

— Totul ?

— Da.

— Aş vrea să simt la fel ca tine, Jake.

— Nu-i greu.

— Tu eşti tare. Învingi orice piedică. Ai fost în iad — la închisoare — şi nu eşti doborît. Nu ţi-ar fi dat niciodată prin cap să te arunci de pe un pod, chiar dacă ai fi fost în aceeaşi stare ca mine...

— Nu, nu cred.

— Asta e deosebirea dintre noi, zisei.

— Dar nici ţie n-o să ţi se mai întîmple.

— Cum poţi să ştii ?

— Fiindcă aceea a fost, aşa, o slăbiciune trecătoare. Acum ţii la viaţă.

— Şi de ce ?

— Mi-ai spus că ai vrea să faci ceva deosebit.

— Da.

— Atunci, înainte ! Începe !

— Cu visurile n-am s-ajung departe.

— N-am vorbit de vise.

— N-o să mă părăseşti, Jake ?

— Nu.

— Acum ne-am făcut doar al dracului de serioşi, nu ?

— Aşa ţi se pare ?

— Nu rîde... Rîzi totdeauna de lucruri, care pentru mine înseamnă grozav de mult.

— Atît de mult ?

— Mai întrebi ? La naiba ! Tu crezi într-una că sînt copil, Jake.

— Da.

— Şi un fleac.

— Nu.

— De ce te chinuieşti aşadar cu mine ?

— Fiindcă eşti aşa cum eşti.

— Nu înţeleg.

— Nu.

El rîse din nou. Eu vroiam să fiu iar serios, dar nu era chip ; rîdea de tot ce spuneam.

— Acum mă culc, bombănii eu.

Îmbufnarea mea îl înveseli doar.

— Aşterne-ţi pătura calului pe tine ; altfel ai să îngheţi, zise el.

Focul era gata să se stingă. Am strivit spuza cu picioarele. Sus, deasupra noastră, văzui munţii pe care am fost, iar poteca roşiatică şi pietroasă ducea spre ei printre copaci. Simţii aerul îngheţat şi tăcerea cîmpiilor de zăpadă. În preajma noastră arborii vîjîiau, înfiorîndu-se înainte de revărsatul zorilor, iar în depărtare se prăvălea la vale, nevăzut, şuvoiul muntelui.

Lumina albă de pe cer e de la zăpadă, îmi spuneam eu ; şi stelele galbene şi vuietul şuvoiului ce se prăvălea. Asta-i cea din urmă noapte a noastră, îmi ziceam, şi n-o să mai venim niciodată pe aici. Mîine vom fi iar în lume.

Nu voiam să uit niciodată din toate cîte se petrecuseră acolo.

Stam culcat cu faţa în mîini, iar cînd mă întorceam pe o parte, vedeam pe Jake, care sta nemişcat, cu spatele de un trunchi, privind şi el munţii ţintă.

— La ce te gîndeşti, cînd te uiţi aşa ? întrebai.

— La fel şi fel de lucruri.

— La ce, de pildă ?

— La tine, bunăoară.

— La ce, despre mine ?

— Dacă ai să începi.

— Da, negreşit.

— Aşa cred şi eu.

— A fost frumos, nu, Jake ?

— Da.

— Şi nu se schimbă nimic, după ce plecăm de aici ?

— Nu.

— Niciodată n-o să-mi placă ceva mai mult ca lucrurile de aici.

— Aş vrea să văd şi eu.

— Nici n-aş putea altfel. Mă simt nespus de fericit.

— Aşa te simţi ?

— Fireşte. Asta-i cea mai măreaţă întîmplare din viaţa mea.

— Mă bucură.

— Eşti un caraghios, Jake.

— Crezi ?
— Da. N-aş vrea să stau cu nimeni altul decît cu tine.
— Frumos.
— De obicei, nu vorbeşti mult, nu-i aşa ?
— Nu.
— Noapte bună, Jake.

A doua zi am văzut întîiul fiord. Şoseaua ducea din munţi în vale, iar acolo am zărit înaintea noastră fîşia de apă albastră ca un canal, cu munţii înşiraţi de ambele părţi ca un lanţ de santinele ce-şi ridicau spre cer vîrfurile acoperite de zăpadă.

Era ciudat să te afli iar între oameni. Pînă şi cocioabele de pe coastele dealurilor ni se părură civilizate, după munţii singuratici.

Numele satului era Laardel. Bărbaţii şi femeile se zgîiră la noi şi la caii noştri, ca şi cînd am fi ieşit dintr-o casă de nebuni.

Era greu să găseşti unde să dormi în Laardel. Un flăcău veni la Jake şi începu a sporovăi cu el, arătînd spre casa lui, unde, cum bănuiam, am fi putut găsi un locşor peste noapte. Nu mi-am dat osteneala să ascult ce vorbeau. L-am lăsat pe Jake să se tocmească. Am descălecat şi m-am dus la marginea apei albastre.

Sus, pe tăcutele înălţimi, nu mi-aş fi închipuit că un fiord poate să fie atît de minunat ca acesta.

Era cald şi soarele strălucea pe cer. Apa avea aceeaşi culoare ca cerul.

Fiordul părea împresurat de munţi. De unde stam eu, nu puteam să descopăr nici o scurgere ; dar socoteam că înaintea noastră, drept înainte, trebuia să fie un canal îngust. Fiordul era liniştit ca un lac şi fără nici o urmă de valuri. Socoteam că trebuie să fie mai rece decît şuvoaiele albe şi gheaţa de pe gheţare, iar adîncimea lui mai de nepătruns decît a vreunui ocean oarecare.

Puteam să văd munţii oglindindu-se în apă.

Aici nu trebuie să fie umbre, nici chiar după ce a apus soarele, şi nici un sunet. Lumina de pe apă era la fel pe toată întinderea ei, ziua şi noaptea. Nu-mi puteam închipui să fie pe aici păsări cîntătoare. S-ar speria chiar la sunetul glasului lor.

Era minunat de frumos, dar pentru mine era prea mare și prea singuratic. Știam că niciodată nu m-aș simți aici la largul meu. Mă înapoiai la Jake și la cai.

— Aș fi vrut să nu fi venit pe aici, zisei.

El rîse de mine și de pe cal se uită în jos la mine.

— Da ! Dar unde ai vrea să fii ? întrebă el.

— Nu știu... undeva pe o șosea, unde să pot să răsuflu. Sau aș fi vrut să mă aflu pe corabia *Hedvig*, cu vînt rece și unul din marinari care să strige ceva de pe punte. Aici nu-i nici un curent de aer și nu se aude nici un sunet. Totul e încuiat.

— Mîine plecăm, zise Jake. Prietenul de colo mi-a spus că vaporul ancorează aici. Pleacă apoi spre alt ținut de fiorduri. Poate să ne ducă pînă la Balholm. Poate că acolo să-ți placă mai mult.

— Nu știu. Aș fi vrut să nu fi venit de loc încoace.

Întrebai pe Jake ce-o să facem cu caii.

— Nu mai avem nevoie de ei, zise dînsul. I-am putea lăsa aici. Unul din țărani vrea să-i cumpere.

— N-aș vrea să-i vindem, Jake.

— Nu, nici eu, dar nu putem să-i luăm cu noi pe vapor. Am știut doară, că va trebui să plecăm mai departe.

— Credeam că vrei și tu.

— Da, vreau. Dar... de fiecare dată cînd părăsești ceva într-un loc, e ca și cînd ai părăsi o parte din tine însuți.

— Știu.

— Vom putea cel puțin să dormim iar ca lumea într-un pat ?

— Da.

— Ce caraghios ! Noaptea trecută am fost singuri, sus în munți, iar acum sîntem aici, și de jur împrejur sînt numai oameni.

— Cred că asta îți place, Dick ?

— Nu..., nu numai fiecare minut, fiecare clipă face să treacă timpul... și nu-i statornic...

— Apoi ție îți plac toate astea.

— Da. Îți vine să-ți iei lumea-n cap de atîta plăcere. Vezi, eu nu știu niciodată cum o să mă simt acolo unde mă duc.

— Hai, băiatule, de mănîncă ceva, zise el.

Am luat-o de-a lungul uliței pînă la casă. După ce mi-am potolit foamea, m-am simțit mai bine. După multe zile mîncam iar întîia oară cu farfurii și față de masă.

— E măreț de tot, spusei lui Jake.

M-am sculat și m-am întins, și am stat afară în fața căsuței și ne uitam în jos pe uliță la apa tăcută. După puțin timp va apune soarele în spatele șirului de munți înalți. Cerul era portocaliu, și lungi degete portocalii se întindeau pieziș pe zăpadă.

După aceea, un munte mai ascuțit ascunse soarele privirilor noastre, dar lumina rămase. Fiecare formă era mai limpede ca mai înainte. Un om vîsli într-o barcă pe apă. Parcă era zugrăvit pe al doilea plan. Un copil coborî în fugă de pe un colnic și-l chemă. El răspunse și făcu semne. Apoi ieși o femeie dintr-o casă. Purta o broboadă albastră pe cap și luă copilul în brațe. Altminteri nu puteai vedea de jur împrejur nici un om.

Soarele apusese, cerul era acum verde măsliniu. Munții se oglindeau ca umbre negre în apă. Nu se auzea nici un sunet, decît vuietul cascadelor albe, ce se prăvăleau de pe stînci la mii de picioare. Nu se întunecă mai mult.

Zîmbii către Jake.

La urma urmelor, erau bune și fiordurile.

CAPITOLUL VII

Cînd ne-am trezit, am zărit vaporul, care aruncase ancora peste drum de stăvilarul din Laardel. Sosise, pe cînd noi dormeam. Era vopsit în alb și era frumos așa în fața apei albastre. Ridicase steagul norvegian.

Puntea era tixită. Două bărci mici ale vasului erau gata să ducă pe uscat călătorii.

— N-o să găsim loc pe vapor, zisei.

— Ba da, îmi răspunse el. N-a început încă sezonul. Nu-i atît de plin cît pare.

— N-aș vrea să am nici în clin nici în mînecă cu lepădăturile astea.

— Dar nici n-ai nevoie să vorbești cu ei, zise Jake.

Era cu totul contra sentimentelor mele să mă brodesc așa cu o droaie de bărbați și femei. Hainele noastre păreau

ca nişte afişe pentru un film din Vestul Americii. Toţi ar rîde de noi.

Şi se aşteptau la o lume foarte aleasă de turişti pe vapor. Fireşte că nici n-o să ne lase să ne urcăm pe bord.

— Ascultă, Jake, părem ca nişte nebuni, şi sîntem chiar.

— Cine ce are cu noi ? zise el.

— Nu mi-ar plăcea să se uite la mine cu gurile căscate.

— N-o să se uite nimeni la tine.

— Aşadar, oricum ar fi, n-am poftă.

— Las' că o să fie bine.

Plăti pentru dormit, pe cînd eu mă învîrteam de colo pînă colo cu mîinile în buzunarele pantalonilor şi mă întrebam, cum o să pot îndura această veşnică atîrnare de el ! Apoi ne-am dus pe uliţă de vale, spre zăgaz.

Eu eram bosumflat şi mă uitam în jos. Nici nu voiam să-i văd, mi-era silă de ei. Mi se făcuse dor de munţi, ca să nu mai aud niciodată glasurile gloatei şi să fiu amestecat în viaţa ei tîmpită.

Un număr oarecare de călători de pe vapor cobora tocmai într-una din bărcile cu motor. Auzeam cum flecăreau aţîţaţi de zguduirile maşinii, iar unul cînta obraznic în falset înalt, şi o femeie rîdea prosteşte şi tare. Gîndind.

Un bărbat, — o călăuză, pe cît am auzit, — îndrumă pe cei sosiţi în barcă spre puntea de debarcare, unde s-a oprit şi-i adună în semicerc împrejurul lui. Mîna lui ridicată făcu un semn să se facă tăcere. El spuse, întîi în norvegiană, apoi în englezeşte : „Aici stăm un ceas. Aici se pot vedea tot felul de lucruri. Cine vrea să se plimbe, să binevoiască să apuce pe drumul ăsta la stînga. Pe ceilalţi domni şi doamne, care doresc lămuriri asupra curiozităţilor, îi rog să vină cu mine".

Şi porni bietul nerod cu ochelari de os pe nas. Faţa lui era brobonită de sudoare. O luă înainte repede, cu paşi lungi, iar ceata tropăia în urma lui. Se călcau unii pe alţii pe picioare şi se repeziră ca un cîrd de gîşte proaste, la o baracă, spre a cumpăra cărţi poştale ilustrate.

Jake se aplecă spre barca cu motor şi începu să se tocmească cu unul din marinari. Apoi se ridică şi-mi făcu semn.

— Haide, zise el, omul vrea să ne treacă cu barca. Crede că o să găsim o cabină.

După cîteva minute pluteam spre vapor. Părea mare de tot, cînd vîsleam bord la bord de-a lungul prorei.

Christiania era numele vaporului.

Ne-am cățărat pe scară, apoi pe puntea principală. Totul era alb și lustruit. Era o deosebire mare față de *Hedvig*. Dar eu n-aveam nici o poftă să rămîn acolo. Jake începu să caute pe casierul de bilete. Eu așteptam pe puntea de plimbare, am auzit un tropăit de picioare și cineva a dat drumul unui gramofon.

O fată îngîna muzica, și mi-am zis că ea trebuie să fi tropăit cu picioarele.

Fără să vreau, șuierai încet melodia și aș fi vrut să știu cum arăta fata.

Acest vapor de excursie strica toată măreția și frumusețea fiordului. Dar n-aveai ce să faci.

— A mers iute, zisei lui Jake, cînd s-a înapoiat.

— Totul în regulă, spuse el. Putem merge cu vasul pînă la Balholm și să rămînem numai între noi, urmă el ; nu trebuie să ne batem capul cu celalți călători.

Cînd a auzit gramofonul de sus, a făcut o mutră.

— Asta nu mai e așa bine, Dick.

Am înălțat din umeri. Pe mine nu mă stingherea cît am crezut.

Am stat puțin și ne-am uitat la munții de pe care coborîsem cu o zi mai înainte. Păreau foarte departe de mine. Placa de pe gramofon fu schimbată, iar eu începui să fluier noul cîntec.

— Astfel de aparate ar trebui confiscate, zise Jake, privind într-una munții.

— O, nu știu, zisei.

Christiania a plecat din Laardel către amiază, luînd-o spre Gudvangen. Am căutat un colț liniștit, ca să nu trebuiască s-avem de-a face cu ceilalți călători. Timpul era minunat. Era cu neputință să stăm în mica noastră cabină cu cele două paturi înguste, unul peste altul. Așa că a trebuit să ne facem turiști ca toți ceilalți, cu două balansoare sub o perdea lată, pe cînd cei din jurul nostru scoteau exclamații despre frumusețea priveliștilor și se fîțîiau pe punte și țăcăneau afurisitele lor aparte fotografice.

Era o lume amestecată. Cîțiva scandinavi, vreo doi englezi, încolo numai germani și americani. Nu se potriveau toți pe fondul acelor munți.

Mi se părea mai ales că nu erau îndreptățiți să fie aici. Jake și cu mine trebuia să fim singuri într-o barcă. S-o fi putînd vîsli oare în fiorduri ? Nu i-am vedea nici pe ei, nici

vaporul cu puntea strălucind de curățenie și părțile de alamă poleite, și am fi simțit o plăcere nespusă ; dar arăta amăgitoare și mohorîtă, și nu sufla nici un vînt.

Jake găsise un ziar american și citea știrile privitoare la basse-ball. Glumeț, cum se potrivea la o adică, în orice împrejurare ! Oamenii nu păreau să-l stingherească.

Eu nu puteam să mă hotărăsc nici pentru citit, nici pentru dormit. Fără nici o pricină adevărată, mă simțeam neliniștit. Nu știam nici eu ce vreau.

Erau acolo niște americani, care ședeau înaintea noastră pe pături, întinse în fața luminatorului salonului dedesubt. Erau cei cu gramofonul. Te desfătai cum trebuie, privindu-i. Erau cinci, trei bărbați și două femei.

Întins în jelțul meu, chibzuiam cam cum vor fi fost înrudiți. Cine cu cine era căsătorit și așa mai departe. Nici unul nu se purta așa ca și cînd ar fi fost căsătorit. Unul din tineri părea prost. Purta ochelari și citea o carte. Ziceam că e fratele fetei oacheșe, fiindcă, atunci cînd l-a rugat să-i aducă pătura, i-a spus să facă bine să-l lase în pace, apoi a sărit al doilea domn și i-a adus ce a vrut.

Îi părea bine că a putut s-o îndatoreze, dar ea îl răsplăti doar cu un zîmbet. Al treilea făcea pe paiața cu un aparat fotografic și lua vederi în poziții caraghioase. Era măscăriciul lor. Cum deschidea gura, rîdeau toți. Fata a doua dormea sau se prefăcea. Avea părul roșu. Purta o rochie albă fără mîneci. Își îngropă obrazul în coate și zîmbea în somn, fără cuvînt.

Nu era urîtă. Aproape tot timpul m-am uitat la ea. Aș fi fost bucuros să știu care din domni o interesa, — hotărît că nu tînărul cu ochelari. Unii tineri știu cum să le vie de hac la toate. Dînsa se purta cu toți la fel. După puțin timp s-a sculat și s-a pieptănat. Era o treabă cu totul de prisos. Apoi întinse somnoroasă mîna spre gramafon și-l porni. Era aceeași melodie, pe care o fluierasem dimineața. Ea își săltă umerii după tactul muzicii, iar măscăriciul îi aprinse o țigară și i-o puse în gură. Ea îngîna tare. Cînd gramofonul reîncepu, Jake oftă moleșit și se sculă de pe scaun.

— Mă duc să văd dacă o să mă lase la puntea de comandă, zise el. Aș flecări cu plăcere cu vreunul din marinari. Ofițerul secund mi se pare cel mai nimerit. Acolo o să fie liniște, iar munții măreți.

— Da, zisei.

— Vii și tu, Dick ?

Am căscat și m-am întins.

— Nu, rămîn aici.

— Bine.

El se făcu nevăzut sub punte. Plecarea lui a atras asupra lui atenția americanilor. Se uitară toți după el, apoi la mine. Am ridicat gazeta lui Jake și mă pregăteam chipurile să citesc, dar o țineam de-a-ndoaselea. Cineva rîse. De bună seamă, fata cu părul roșu. Mi-am lipit obrazul de ziar, ca ei să nu poată vedea cît de tare am roșit. După cîteva clipe îl aplecai iar și văzui că nici nu se uitau la mine. Ca să mă aflu în treabă, scormonii buzunarele după o țigară. După ce am găsit una, n-aveam chibrit. Mi se părea, că sînt atît de caraghios, cum n-am mai fost. Măscăriciul se uită la mine și văzu țigara neaprinsă în gura mea.

— Vrei foc ? mă întrebă el.

Se zgîiră toți la mine. Era grozav. Și-or fi închipuit, se vede, că am făcut dinadins, ca să intru în vorbă cu ei.

— Mulțumesc foarte mult, zisei, și mă sculai, dar mă împiedicai de scaun.

— La Laardel te-ai urcat ? întrebă fata cu părul roșu.

— Da, răspunsei. Am călărit prin munți, pornind de la Fagernes.

— Tinere ! Tinere !

Fratele cu ochelari ridică ochii de pe carte.

— Călare trebuie să fie un drum afurisit, nu ?

— Da, greu al dracului, dar face să te ostenești, am răspuns.

— Trebuie să fi fost în ținuturile cele mai fermecătoare, spuse fata cealaltă, iar roșcovana zîmbi și schimbă placa.

— Nu era mai romantic decum s-ar putea descrie prin cuvinte, colo sus, pe acele culmi sălbatice ? mă întrebă ea.

Asta era o observație tare neroadă ! Fata era însă atît de drăguță, încît puteai s-o treci cu vederea. De aceea, am zîmbit.

— Nu mă prea pricep, zisei.

— O, ce mult aș fi vrut să fi făcut excursia asta, urmă ea. Sînt nebună după munți și altele de felul acesta.

Fratele cu ochelari începu să mă copleșească cu întrebări : cîți kilometri am făcut în medie pe zi, și cum am dus-o cu hrana și dormitul. Îi răspunsei ceva și încercam să aflu ce spune roșcovana flăcăului cu aparatul fotgrafic.

„...Mă înnebunești, Bill, cu afurisitul de aparat ; nu te mai tot ține de capul meu !“

Urmară cîteva clipe de tăcere, iar eu mă uitam la fata roşcată, care se mişca după măsura muzicii.

— E o placă bună, zisei.

— Răsună ca o adevărată orchestră, zise ea. Mă face să mă înfior toată şi mă înnebuneşte după dans. Dansezi ?

— Nu. La aşa ceva nu mă pricep, răspunsei.

— Dar prietenul dumitale ?

— Nu ; cred că nici el.

— Pînă unde mergeţi ? întrebă cel cu ochelari.

— Cred că nu mai departe de Balholm, spusei.

— Se spune că Vadheim, ceva mai departe, ar fi un loc frumos, zise Bill.

— Da. Ce-ar fi să vii şi dumneata la Vadheim, fu de părere fata cu părul roşu.

— Cum aţi călătorit pînă acum ? întrebai pe fata oacheşă. Mi se părea că nu-i bine să văd numai de roşcată.

— Oh ! a fost dumnezeieşte, zise ea. Nimic nu poate întrece fiordurile. Ele sînt mai trainice decît tot ce am văzut acasă la noi. Asta-i întîia mea vizită în Europa. Am sfîrşit cu Anglia şi Franţa şi Germania, toate în două luni. Ce zici de asta ?

— Vrednic de admiraţie, zisei.

— Da, nu-i într-adevăr vrednic de admiraţie ! Fireşte, Carrie a văzut de mult toate astea.

Va să zică pe fata cu părul roşu o chema Carrie. Urît nume ! Mă întorsei iar către ea.

— Cum îţi place pe aici ? o întrebai.

— Oh ! Mie îmi place Europa la nebunie, îmi răspunse ea şi zîmbi cu două înţelesuri, ca şi cînd ar fi vrut să arate că în Europa n-a iubit numai Europa. Era minunată. O jale, că-i zicea Carrie. Oamenii îmi plăcură. Erau veseli. Atît de liberi la petreceri! Nici nu te lăsau să simţi că faţă de ei erai un fleac.

— Lume amestecată pe vapor, zisei, şi deodată îmi adusei aminte cum arătam eu ca un pui de bodaproste.

— E cumplit, zise Carrie ; cred că pe vas nu-i unul măcar mai de Doamne ajută.

Ce observaţie neroadă ! Noroc, că nu era Jake p-acolo. Ah, nu face nimic ! O fată cu astfel de chip ar fi putut săvîrşi chiar o crimă.

— Afară de asta, oamenii de pe vapor mai sînt atît de plictisitori şi de searbezi, urmă ea ; nici unul din cincizeci nu-i mai dihai, vă spun. Pe ăştia aş vrea să-i văd odată

mişcîndu-se, să le presar puţin ardei în mîncăruri, ca să-i mai trezesc. Atunci am mai petrece puţin !

— Asta n-ar avea nici un rost, zise prietenul oacheşei. Pînă n-ajungem la Balholm, n-ai ce vedea. De acolo facem o excursie.

— Ştiţi ce ar avea haz mai mult decît toate ? zise Carrie. Lăsăm pe ceilalţi călători în plata Domnului şi ne urcăm singuri într-o excursie de descoperiri în ţinuturi sălbatice. Iar dumneata cu prietenul dumitale ne completaţi ceata.

— Nu-i rău, zisei.

Nu ştiam ce-o să creadă Jake despre asta, dar mie mi se părea că am putea primi.

— Eu aş vrea să mergem undeva, unde se poate înota, zise ocheşica.

— He !... să înot aş vrea şi eu, zise tînărul care bombănise pentru pătura ei.

— Dacă veniţi şi dumneavoastră amîndoi, am putea lua vreun car, zise cel cu ochelari. El părea căpetenia. Am băgat de seamă, că ne-a poftit ca s-adune mai mulţi bani, să îşi poată închiria apoi o trăsură.

— Ar avea haz, zisei.

— Nu-i aşa ? întrebă Carrie.

Gongul, care vestea că trebuie să te îmbraci pentru cină, răsună adînc. Am crezut că vor coborî toţi în cabine. Jake şi cu mine n-aveam nici cel mai mic cufăraş.

— Mănînci cu noi ? întrebă ocheşica.

— Mulţumesc foarte mult, dar noi nu punem alte haine, zisei. Luăm masa în cabina cealaltă. Poate că ne vedem după aceea pe punte.

— O.K. ! zise ea.

Ea şi cel cu ochelari, fratele ei se vede, ar vrea să sfîrşească repede cu masa, spuseră ei.

Ceilalţi se sculară şi ei şi-şi căutară lucrurile şi mantalele. Eu mă făcui că vreau să le ajut să care gramofonul şi o pătură, dar era de prisos. Oacheşa a lăsat pe domnul ei să care tot. Asta a fost vădit pentru el cel mai însemnat fapt al zilei. Nu ştiam dacă trebuie să plec ori să rămîn. Ar fi părut caraghios să plec, fiindcă plecau şi ei. Carrie rămase puţin în urma celorlalţi. Îşi pudră nasul. Bill, măscăriciul cu aparatul fotografic, se uită îndărăt după ea.

— Vino, baby, strigă el.

Ea își luă mantila de pe jos și i-o aruncă peste umăr. Zîmbi, și era minunat să te gîndești că afară de mine n-a văzut-o nimeni zîmbind.

— La revedere, pe curînd, zise ea.

Ea se duse jos după ceilalți, iar eu pornii să caut pe Jake.

L-am găsit, tocmai cînd venea de pe puntea de comandă.

— N-a fost măreț ? întrebă el. De acolo ai putut să vezi bine ?

— Ce ? zisei.

— Da... culoarea cerului în spatele munților, acolo în fața noastră.

— Firește, zisei. Ascultă colea, am vorbit cu cei cu gramofonul. Sînt oameni foarte cumsecade. Spun că, dacă am coborî la Balholm pe uscat, am putea închiria împreună o trăsură și să vedem tot ce-i vrednic de văzut. Apoi nu mai avem nimic de-a face cu ceilalți turiști.

— Oh ! zise el.

— Nu ți-ar face și ție plăcere, Jake ? Cred că am petrece bine ; am merge cu ei împreună ; știi, să mai schimbăm și noi. Sînt într-adevăr veseli și fără fasoane. De loc bățoși. E printre ei unul, — acela cu ochelari, care a citit — el voia să știe neapărat totul : cum am călătorit de la Fagernes prin munți. Cred că ăsta o să-ți placă. Cea oacheșă pare să fie soră-sa.

— Nu m-am uitat la nici unul mai de aproape, zise Jake.

— Spuneau să mîncăm cu ei, dar eu le-am spus numai decît că n-avem haine de seară. O să-i vedem, cred, după masă, pe punte. Atunci putem pune totul la cale.

— Da, zise Jake.

— Firește că nu mergem, dacă n-ai poftă.

— Nu.

— Ar mai fi o schimbare, nu ți se pare ! E foarte bine ca din cînd în cînd să mai vii printre oameni. Dar nu vreau să te îndemn la nimic la care nu te îmboldește inima.

— O, lasă c-o să meargă, zise Jake.

Am îmbucat ceva și ne-am urcat pe punte. Barca trăgea tocmai la mal. Înaintea noastră se afla Gudvangen. Fiordul era acolo foarte îngust. De amîndouă părțile se înălțau stînci urîte și golașe. Apa era neagră și nespus de adîncă. Cascade albe cădeau peste vîrfurile stîncilor înalte. Sătule-

ţul se afla înaintea noastră, dar totul părea nesfîrşit de departe. Asta era prea mult.

Lăsai pe Jake stînd de vorbă cu domnul cu ochelari şi mă dusei cu Carrie să vedem cum lucrează marinarii la proră. Puteam să-i lămuresc tot rostul trudei lor.

Ea mă privi cu gura căscată : — Nu-i grozav de greu ?

I-am povestit cum am muncit eu cu Jake în călătoria spre Oslo. Ea nu se mai sătura ascultînd. Mi-a cerut tot felul de lămuriri. Între timp ţinea mîinile pe parmaclîc, iar rochia ei subţire fîlfîia în vîntul rece.

— Apoi ştiu că ai muncit, nu glumă ! zise ea.

— Domnişoară, ai să răceşti, zisei după cîtva timp ; apoi am plecat şi i-am căutat pe ceilalţi, deşi nu le simţeam de loc lipsa.

— Aş fi vrut să dansăm acum.

— Nu ştiu să joc.

— Apoi, te mai învăţ eu.

— N-o să ai răbdare, îi răspunsei.

— Poţi să ştii ?

Am rîs amîndoi : apoi ne zări Bill, după aceea ceilalţi.

— Uite-i ! strigă ea.

Acolo sta şi Jake. Părea că nu vorbea cu nimeni.

— Alo ! Unde v-aţi ascuns pînă acum, Carrie ? întrebă oacheşa, apoi au rîs amîndouă şi toţi s-au uitat la noi. Am simţit cum am roşit, fără nici un cuvînt. Ce făceau ei aşa din ţînţar armăsar, că am fost la proră ? Grozavă nerozie !

— Mi-a povestit din trecutul său romantic, zise Carrie.

A făcut bine să le spună asta, dar nătărăii au rîs, fireşte. Stam acolo ca un nerod şi aş fi fost bucuros să ştiu ce credea Jake.

— Alo, flăcăule, zisei cu glas cam nefiresc, de ce n-ai venit şi tu ?

El părea să creadă, că-l socoteam cu gîndul aiurea.

— Alo, zise el.

Am zîmbit copilăreşte şi îngînai o melodie. Fratele cu ochelari veni la noi.

— Jucaţi bridge ? întrebă el.

— Eu da, zise Jake.

— E minunat ! Ce-ar fi o partidă în patru ? D-ta cu mine, iar soră-mea cu Matty.

Va să zică, Matty îl chema pe tînărul care da tîrcoale oacheşei.

— Nu ştiam că joci, Jake, zisei.

— Nu ? mă întrebă el.

Nu știam, purtarea mea era silită sau a lui.

Simțeam întrucîtva că nu-l cunoșteam atît de bine cît credeam. Nădăjduiam că jocul de bridge n-o să-l plictisească. Mi-ar fi stricat toată plăcerea acelei seri, dacă m-aș fi gîndit că el nu va petrece.

— Joci cu plăcere ? îl întrebai îngrijorat.

— Firește zise el, cu plăcere.

Așadar, Carrie și cu mine eram liberi. Și omul cu aparatul fotografic, Bill. Eu voiam să văd dacă o să se țină tot timpul de noi. S-a ținut. Ne-am dat jos la puntea cealaltă. Veni și el. Luarăm gramofonul și cutia de plăci. Ea încercă să mă învețe să dansez. Am văzut că Bill dansează bine. Dînsa îl privi prietenește. Tare mi-ar fi plăcut ca el să nu fi fost acolo. El era foarte glumeț și o făcea să rîdă. Îi plăcea așa de mult cu amîndoi !

Îmi spuneam : „Va să zică, asta se cheamă la fete a petrece". Nu mi se părea chiar așa de vesel. Ar fi putut să fie mai frumos.

— D-ta nu joci bridge ? am întrebat pe tînăr.

— Nu ! Nu face nici un sport de cameră, zise Carrie.

— Nici un fel, baby ? o întrebă el.

Rîseră amîndoi. Mi se părea că asta era un fel de mîrșavă luare peste picior. Se vede că se cunoșteau bine de tot.

În sala de fumat era un bar. Ne-am dus acolo și am băut ceva. Peste marginea paharului ei, rîdea către noi.

— Du-te de vezi dacă ceilalți și-au sfîrșit bridge-ul lor, zise ea.

Eram curios să văd, dacă o să-l așteptăm să se întoarcă. El o să stea cel mult un minut.

— Te duci mîine dimineață pe uscat ? o întrebai.

— Poate, zise ea.

— Cam cînd ?

— O, orișicînd.

— E ceva de văzut ?

— Vino și găsește ceva !

— Vă duceți cu toții pe uscat ?

— Asta nu pot să spun cu siguranță, lămuri ea.

Nenorocitul veni iar înapoi.

— S-au și culcat toți, zise el ; nu se mai vede nimeni.

— Dacă Mary s-a culcat, mă duc și eu la culcare, zise Carrie.

Va să zică, asta a fost tot. Pe scurt, nu cine știe ce seară grozavă. Am petrecut-o amîndoi pînă la cabină.

— Pentru mine nu trebuie să vă culcați încă, își dădu ea cu părerea. Nu vreau să vă dau semnalul de plecare, nu-i așa ? !

Știa bine că o făcea. Ca și cînd noi ne-am fi stircit și am fi flecărit, cînd ea n-ar fi de față. Ne-am oprit la ușa cabinei ei. Tînărul își făcu poznele și se prefăcu că se duce în cabina lui, care era alături. Acum, mă gîndii, trebuie să-mi încerc norocul și să-i spun ceva.

— Spune-mi, te rog, zisei, ai vrea să vii mîine dimineață și dumneata pe uscat ? Iau o barcă. Dacă vrei, nu trebuie să-i așteptăm pe ceilalți.

— Mi-ar face plăcere, zise ea.

— Spune dar, da ! Da ?

Zîmbi și lăsă limba să-i joace în obraz. Nu voia să se lege.

— Noapte bună, strigai tînărului.

M-am dus în cabina noastră ce se afla la celălalt capăt al vasului. Jake sta întins în patul lui. Avea pe cel de deasupra. Eu fluierai ceva, pe cînd îmi lepădam hainele.

Abia aveai loc să te dezbraci.

— Ai petrecut bine ? mă întrebă el.

— Nu tocmai rău.

Apoi nu mai zise nimic. Nu îndrăzneam să-l întreb cum i s-au părut americanii. Dacă îi vor fi plăcut, o să-mi spună el, fără ca să încep eu vorba. Tare aș fi vrut să știu ce avea de gînd să facă mîine. Aș fi vrut să se ducă să se distreze undeva. Dar nu, lui îi plăcea mai curînd să fie singur, așa că n-o să-i pese de plecarea mea. Mă urcai în pătucul meu și stătui cu mîinile sub cap.

O să fie minunat să mă duc dimineața cu fata pe uscat ! Poate că mai tîrziu, după ce vom fi ajuns la Balholm, vom lua o barcă și vom înota.

Orice am face, ar fi minunat ! Mă gîndeam că a lăsat pe măscăriciul să doarmă la dînsa. Nu se poate să colinde așa laolaltă și să n-o facă. Fata cealaltă va îmbrățișa de bună seamă pe tînărul anume Matty. De cel cu ochelari nu prea putea fi vorba.

Carrie părea că face ușor cunoștință cu cineva. Tare aș fi vrut să știu dacă pe toți îi ținea așa la dans. A fost foarte plăcut. Și părul ei era plăcut. Totul era plăcut.

— Dormi Jake ? întrebai.

— Nu.

— Atunci ascultă : la o adică, de ce trebuie să coborîm numaidecît la Balholm ? Ce-ar fi să mergem pînă la Vadheim ?

— Om vedea, zise el, dacă ții mult. Ce vrei să faci acolo ?

— O, nimic. Cred doar, că-i bine să cercetăm toate locurile astea, odată ce sîntem p-aici.

În noaptea aceea n-am dormit mult. Eram neliniștit și tulburat fără nici o pricină. Mi-ar fi plăcut mai curînd să gonesc zece mile, sau să vîslesc într-o barcă pe fiord. În aerul acelui ținut era ceva, ce nu te lăsa să dormi, atît de curat și de tăcut era. Apoi lumina albă ! Faptul că nu se întuneca niciodată te copleșea.

Tot voiam să fac ceva și mă simțeam împiedicat de acei munți înalți și negri. Răsunetul cascadelor turbate mă întărîta.

M-am sculat cu noaptea în cap și m-am dus pe punte.

Gudvangen, tîrgulețul, părea mort sau adormit, peste apele tăcute. Prin case nu mișca nimeni. N-ai fi putut crede că pe o întindere de mile de jur împrejur ar trăi vreun om. Munții cenușii se ridicau la înălțimi amețitoare deasupra capului meu ; parcă s-ar fi îmbulzit în preajma vaporului ancorat, ca să-l încercuiască. M-am aplecat peste balustradă și m-am uitat în jos, în apa neagră. Nu se vedeau valuri încrețite, nici cea mai mică întrerupere a suprafeței netedă ca oglinda. Iar cascadele clocoteau într-una, căzînd de pe stînci, și vîjîiau ca ploaia.

În aerul acela nu se petrecea niciodată vreo schimbare. Era prea tare și mohorît ; era ca un vis plăsmuit de gîndurile rele ale zilei trecute.

Acolo nu era nici cea mai mică urmă a unei ultime nădejdi și nici o perspectivă de scăpare. Era un loc îngrozitor.

Stam pe punte, îmi rezemasem bărbia în mînă, priveam țintă înainte și nu mă gîndeam la nimic. Eram tare mîhnit și doream ceva nespus, ce nu puteam să lămuresc, nici mie chiar. N-aș fi vrut să fiu atît de abătut. Aș fi vrut să rîd, aș fi vrut să fiu laolaltă cu oameni veseli, să nu fiu hărțuit de gînduri și voiam să iau fata cu mine pe uscat, să am și eu o plăcere. Nu voiam să fiu în toane rele, atît de singuratic, de nenorocit și de mîhnit. Doream ca Gudvangen să fie altfel și munții mai îndepărtați, și soarele să

lumineze, iar cerul să fie limpede şi apa albastră şi caldă şi netedă.

Am coborît şi l-am găsit pe Jake în capul oaselor pe pat...

— M-am trezit şi am văzut cu mirare că nu eşti aici, zise el. Voiam să şi încep să te caut. Mă temeam să nu se fi întîmplat ceva.

— Jake, zisei eu, sînt grozav de mîhnit.

— Ce-ai spune, dacă am lua la Gudvangen o barcă şi apoi, de undeva, ne-am cățăra în sus spre cascade. După aceea, am putea-o lua iar pe jos. Ar fi frumos să hoinărim pe acolo.

Întîi am fost vesel auzind spusele lui Jake, dar după aceea mi-am dat seama că nu vreau să plec. Mă tot gîndeam la fată, şi n-aveam încotro.

— Nu pot, zisei ; aseară am pus ceva la cale cu una din cele două fete.

— Înțeleg, înţeleg, zise Jake.

— N-o să stăm mult pe uscat, urmai eu. Vaporul porneşte la prînz spre Balholm. Nici nu face să te cațări undeva, pe vreun munte.

— Nu.

Mi se părea, că el credea că asta e un pretext.

— De ce nu vii şi tu ? întrebai eu prevăzător.

— N-am chef. Azi dimineață am de gînd să trîndăvesc.

— Fă cum pofteşti, îi răspunsei.

Am fluierat ceva, ca să-i arăt că nu-mi pasă, dar era limpede că ne ascundeam unul de altul gîndurile. Şi nu era totuşi nimic de ascuns. Eu i-am spus verde, că am pus la cale o partidă de ştrand cu fata. Asta era tot. Nu ştiam într-adevăr de ce trebuia să ne jucăm de-a v-ați ascunselea. Viața era şi aşa o treabă destul de încîlcită.

Chelnerul bătu gongul pentru dejun.

— Mă urc în salon, zisei.

— Du-te, răspunse el.

Acum, cînd se treziseră toți şi se luminase de ziuă, mi se ştersese parcă întristarea.

Americanii îmi făcură semne. M-am dus la masa lor şi le-am dat bună dimineața.

Fata oacheşă purta o bluză trandafirie. Părea oarecum jignită. Prietenul ei Matty sta lîngă dînsa. Fratele cu ochelari mînca zdravăn. Ajunsese nesuferit cu felul lui de a face planuri şi pregătiri.

— Aş fi de părere, spuse el, s-o pornim cu toţii pe la zece, să plecăm cu aceeaşi barcă pe uscat. Acolo luăm cîteva cărucioare, ne uităm la ce-i de văzut, şi la unsprezece sîntem iar la timp pe vapor.

Nimeni nu era aşa grozav de înflăcărat. Mie mi s-a părut ceva nechibzuit. Carrie nu era acolo. Billy era tare scrobit, făcu pe măscăriciul şi scuipă pe jos sîmburi de cireşe. Un chelner veni în grabă să-l roage să nu mai murdărească podeaua. Ceilalţi o socotiră ca o glumă minunată. Atunci veni şi Carrie. Purta ceva verde, fără mîneci. Arăta foarte bine. Acum mă simţeam în voie bună.

— Alo, exclamă ea, ce facem ? Nu, nu-mi trebuie dejun... Nu pot să mănînc nimic acum.

— Ne ducem pe uscat, spuse Mary. Vii şi tu ?

— Nu mă pot hotărî, răspunse Carrie.

Eu tăceam. Nu voiam să mă dau de gol.

— Nu-i nici o grabă, se amestecă Bill.

Fireşte. Mi-am închipuit eu asta. Unde s-o duce ea, hop şi el. Ce tîmpit !

Faţă de o astfel de stare de lucruri nu ştiam ce să fac.

— Atunci, eu plec, zisei. Şi aşa a rămas. M-am dus şi m-am îngropat în salonul de fumat. Acolo aş fi stat toată dimineaţa şi aş fi citit gazete. Nu mă sinchiseam de ce are să se întîmple acolo, şi cine cu cine o să meargă unde l-o tăia capul. Aş fi vrut să mă fi dus cu Jake. Dar acum era prea tîrziu, ca să dau de el. Sta de vorbă, cred, cu vreun ofiţer pe puntea de comandă. Pe la zece şi jumătate m-am trezit deodată cu Carrie în sala de fumat. Avea pălărie în cap şi hîţîna un săculeţ de mînă.

— De ce... dar ce s-a întîmplat ? o întrebai.

— Astă noapte mi-ai făgăduit să mă iei pe uscat. Dar drept cine mă iei ! Să laşi să aştept o jumătate de ceas lîngă idioata de scară dinapoi a vasului.

— Credeam că nu vrei să vii, i-am răspuns. Chiar la dejun nu prea erai aşa dornică de plimbare.

Ea rîse ştrengăreşte.

— Dar unde ţi-e capul, băieţaşule ? Pe al meu l-am pierdut de cîteva ceasuri. Nu te pricepi oare de loc la femei ?

Mă uitai la ea uimit de tot, apoi rîsei. Acum era în regulă. Ştiam unde mă aflu.

Apoi ne-am dus pe punte, ca să întrebăm dacă pleacă vreo barcă pe uscat. Am căpătat una numai pentru noi doi.

Stam înghesuiți unul într-altul. Ea ședea pe batista mea, ca să nu-și murdărească rochia.

— Dacă nu mă ții tare, cad în apă, zise ea.

O înconjurai cu brațul, iar ea se rezemă de umărul meu. Mă auzeam rîzînd ; era cam prea tare.

— Uite prietenul tău, spuse ea. Ridicai ochii și-l văzui pe Jake, care se uita la noi de pe puntea de comandă. Ne făcea semne. I-am răspuns tot așa și-mi păream un mare nătîng. Cine dracu l-a pus să stea tocmai acolo sus ?

— Om tăcut, nu ? zise Carrie, cu totul altfel de cum ești tu.

— Da, spusei.

Nu voiam să mă gîndesc la Jake. Acum voiam să petrec. Aș fi vrut oarecum să nu fi stat pe punte și să nu ne fi văzut plecînd.

*

* *

Cînd am pornit pe uscat, excursioniștii porniseră și ei. Au luat cărucioare cu ponei, ca să se urce pe un munte. Acum, pentru noi nu mai era nici unul.

— Dar nici nu trebuie, zise Carrie, căci ce-i de văzut decît o priveliște.

— Mi-ar părea rău să fii dezamăgită, îi răspunsei.

— Mi-e tot una. La o adică, ce fel de vizuină e asta ? Aici ești înmormîntat de viu.

— Nu-ți place ? o întrebai.

— Mi se încrețește pielea. Nu găsești nici măcar o prăvălie ca lumea, ca de obicei în astfel de locuri. Mă bucuram că o să pot cumpăra aici ceva original în articole de lux. Vreun drăguț săculeț de mînă, sau un șal, știi, în culori atît de fermecătoare, cum le vezi aici peste tot !... Așa ceva mi-ai fi dăruit, nu-i așa ?

— Bineînțeles.

Îmi părea bine că în Gudvangen nu erau prăvălii. Mi-ar fi stat frumos să mă apuc să-mi scotocesc buzunarele, în care nu era nimic ! Cînd vom ajunge la Balholm, o să împrumut ceva bani de la Jake.

Vîslisem încet pe apă și am ajuns la o cărare, ce ducea de la fiord spre munți. Înaintea noastră se prăvălea o cascadă albă. Aici ar fi vrut să se cațere Jake cu mine, dacă aș fi deschis vorba azi dimineață. Pentru fată era firește prea

departe. I-am ajutat să sară pe o stîncă ce ieșea din apă. Ea ședea acolo și-și bălăbănea picioarele și-și scoase pălăria, și am băgat de seamă că era încîntătoare. M-am repezit și eu lîngă dînsa pe stîncă.

— Nu te plictisești ? o întrebai.

— Oh ! Pe mine nu mă plictisește niciodată ceva, zise ea ; altfel îi dau un picior. Tu nu faci așa ?

— Firește.

— Aș putea să mă prind că te-ai simțit tare stingher sus, în munți, cu tăcutul tău prieten, nu ? întrebă ea.

— Nu, mi-a plăcut.

— Dar cîteodată trebuie să fi fost totuși anost. Îmi plac ținuturile frumoase, dar mai bine îmi place dacă, pe lîngă asta, îmi sînt puțin și nervii gîdilați. După așa ceva sînt nebună, știi. Nu te gîndești niciodată la toate petrecerile din Londra, la cinematografe și dancinguri și la numeroasele tale prietene, care plîng acum după tine ?

— Nu stau la Londra.

— Nu ? Să știi, că eu socotesc Londra de-a dreptul încîntătoare. Am stat mult la Londra și cunosc acolo pe un bărbat care-ți seamănă. Mă plimba în fiecare seară în automobilul lui.

— Asta nu i se poate lua în nume de rău, zisei. Dacă vii cu mine, închiriez un automobil de excursii.

— Ești copil.

— Ba de loc.

— Ascultă, n-ai putea să te descotorosești de ursuzul tău prieten și să vii cu noi ? Am petrece grozav.

— Nu pot... noi sîntem o pereche, Jake și cu mine.

— Asta nu se potrivește cu tine : un batog atît de nesărat.

— E un suflet ales.

— Nu știu ce înseamnă la tine ales. Dar te-aș socoti mojic, dacă n-ai veni cu noi. Tovarășii mei sînt de nesuferit, în privința asta nu mai încape îndoială. Mary și cu Matty se mănîncă cu ochii.

— Apoi mai ai pe ceilalți doi.

— Pe ăștia îi cunosc prea bine. Nu mai are nici un haz cînd cunoști pe un tînăr de aproape.

— Ai spus ceva foarte cu minte.

— Tu ești o mică rază de soare ! Cred că ne place acelaș fel de glume, nu ?

— Om vedea îndată, îi răspunsei.

— Pari să fii optimist, da ?

— Da.

— Poți să mă faci să rîd ceasuri întregi.

— Așa ?

— Ascultă. La noapte facem la Balholm o călătorie de plăcere. Ce zici ?

— Mi se pare ceva minunat.

— Luăm o trăsurică. Atunci poți să-mi așterni batista ta cea aspră.

— Ne-am înțeles.

— Mai ascultă ceva, băiatule, ești unul din acei bărbați fioroși, care se azvîrle asupra unei fete nevinovate și o înnebunesc ?

— Nu știu...

— Așa, atunci hai să te văd, zise ea.

*

* *

Ridicînd ochii, am văzut o caravană mică de cărucioare cu ponei coborînd poteca munților deasupra satului Gudvangen. Ea luă săculețul de mînă și-și acoperi nasul cu pudră multă.

— Ha ! Nesuferiții ăștia văd numaidecît cum m-ai ațîțat, zise ea. Asta-i viață, scrisă cu *V* mare, nu ? Dă-i zor, baby ; altfel sînt în stare să ne lase pe aici. Mulțumesc.

Încolo totul i se părea bine. Părea că nu simte nimic. Își pudră nasul și era rece ca un bot de cîine. Mie nu-mi plăcea asta. Era neplăcut pentru mine. Era scîrbos.

— Avem tot timpul, zisei. Barca nu pleacă așa curînd.

— Da ? Și-mi făgăduiești să stai frumos și să-ți ții mîinile acasă ?

— Nu fii necuviincioasă, îi răspunsei.

— Ce vină am eu, dacă în clipa asta chiar coboară dealul cărucioarele cu ponei !

— Hai de stai iar colea.

— Nu... aici unde se vede de peste tot. Și unde prietenul tău se uită la noi cu ocheanul, de pe puntea vaporului.

— Nu se uită. La naiba ! Ochii aceia...

— Ba se uită. Nu mă poate suferi. Crede că eu te ademenesc.

— Ți-a spus el așa ceva ? o întrebai.

— Nu... dar o citesc în ochi-i mari cenușii. Scoală-te.

O luarăm repede de vale și ajunserăm la barca cu motor, tocmai cînd voia să pornească. Ceilalți plecaseră la vapor cu întîia barcă. Îmi părea foarte bine că nu i-am găsit.

— Mănînci cu noi, zise Carrie.

Era o invitație. Mi-era tot una ce o să se spună despre asta. Și de mîncare mă sinchiseam și mai puțin. Cînd am ajuns pe bord, nu m-am încumetat să-l caut pe Jake. Mi se părea că-l văd de jos în salonul de fumat, dar n-aș fi vrut de loc să dau ochii de el. La urma urmelor, era destul de vîrstnic ca să se îngrijească singur. Dacă nu-i plăceau cunoscuții mei, n-avea decît să nu-i pese de ei. Cînd era el de față, mă simțeam la dînșii grozav de singherit. Atunci, mi se părea că sînt un tîmpit. Dar cînd nu era de față, mă înțelegeam cu ei de minune. Cînd revenea printre noi, eram îndată din nou încurcat. Ei aveau o înrîuire copilărească asupra mea, fiindcă dînsul era cu totul altfel. Nu era tot una să îndrug cu ei nerozii și să spun neghiobii cînd eram singur cu el. Puteam să le fac amîndouă bine și mă credeam cu totul la largul meu.

Numai cînd mă vedea pălăvrăgind și rîzînd cu ei, îmi dădeam deodată seama că era o zvîrcolire nefirească.

Se purtau cu mine ca și cu unul de-ai lor. Dar Jake vroia să stea tot singur. El n-o să se schimbe niciodată. Totul era foarte anevoios. Dar să nu ne gîndim la asta !

Am intrat în sufragerie pentru al doilea dejun. Am întrebat pe chelner, dacă-l văzuse pe Jake. El a mîncat înainte și a sfîrșit de mult, zise chelnerul. De minune ! Acum nu mai eram silit să mă uit mereu la ușă, ca să văd dacă intră. Poate că o să stea toată după amiaza pe puntea de comandă. Atunci, Carrie și cu mine vom duce pături și gramofonul pe puntea de sus. Era acolo un locșor în dosul uneia din bărci, ce atîrna între macarale.

La masă am stat lîngă ea. Mi-am vîrît mîna sub masă și am pipăit-o. Nu s-a supărat. Nimeni n-a văzut. Și chiar de-ar fi văzut, mi-ar fi fost tot una. Ea a vorbit tot timpul și a flecărit o grămadă de tîmpenii : despre frumusețea munților și dragostea de fire și cît de mult îi plăcea Europa, și că nu se mai întoarce niciodată în America ! În privința asta se iscară lămuriri cu ceilalți și nici unul nu fu de părerea ei. Nu știam la ce îndruga toate astea. Se vede că numai așa ca să vorbească. Pe mine m-a lăsat rece. Știam că, dacă cineva vorbește așa despre frumusețe, o face numai ca să-și dea ifose. Voia poate s-o cred deșteaptă. N-avea

decît să deschidă gura, ca să-mi arate că nu era. De ce nu se bizuia oare numai pe înfățișarea ei. Orișicum, eu unul nu. Fata oacheșă, Mary, era mai cuminte, apoi avea un fel de vino-încoace și trăsături, care te făceau să uiți că nu-i frumoasă.

După masă ne-am urcat pe puntea dinainte și am stat întinși toată după amiaza. Bill ne-a ținut puțin de urît, apoi a plecat. Avea cu el aparatul fotografic, dar n-a făcut-o pe Carrie să rîdă atît de mult ca înainte cu o zi.

Ceilalți ședeau în altă parte, sub umbrele de soare, și citeau. În preajma noastră era destul de pustiu. Tot nici un semn despre Jake. Carrie sta pe o rînă și voia să doarmă iar. Eu stam întins lîngă ea și o priveam și puneam diferite plăci de gramafon, cînd mă ruga.

Nu știu cum erau priveliștile pe unde treceam. Toate păreau la fel. Canale înguste, apă, stînci înalte. Astea erau fiordurile.

— Cînd ai văzut unul, le-ai văzut pe toate, zise Carrie, și-i dam dreptate. Dar eu n-am simțit așa, cînd mă aflam pe munți cu Jake. Atunci, fiecare pată colorată pe zăpada albă, neumblată, fusese ceva minunat, iar în copaci căile vînturilor, și albele șuvoaie și cascadele ne făceau să ne oprim caii, iar cuvintele să ne amuțească pe buze. Atunci aș fi simțit altfel toate astea.

Carrie își scutură părul, iar eu suflai în sus fumul țigării.

Ea cîntă, apoi mi se îndesă în piept.

— Apoi s-a sfîrșit placa. Ce tot urzești acolo ? zise ea.

Pe la șapte am ajuns la Balholm. Era mult mai mare decît Gudvangen. Un sat foarte întins, cu un hotel. Părea că se și deschisese. Fiordul se întindea ca un lac. Munții în depărtare erau albaștri. Soarele lucea pe apă, lumina era minunată.

Balholm mi-a plăcut.

Matty veni la noi.

— Ne ducem cu toții pe uscat, zise el. Putem cina la hotel, apoi să pornim în recunoaștere. Vaporul pornește mai departe de-abia după miezul nopții. Dimineața sîntem apoi la Vadheim. Nu-i tocmai rău, ce zici Carrie ?

— Atunci, dă-i drumul, tinere ! zise ea.

— Eu aș vrea mai întîi să-l caut pe Jake, spusei.

— Bun ! Adu-l și pe el !

Am găsit pe Jake jos, în cabina noastră. Zîmbea și-i părea bine că mă vede. Zîmbetul lui mă duru puțin, și am început numaidecît să vorbesc, ca să nu trebuie să-mi fac imputări.

— Alo, zisei, unde dracu te-ai ascuns toată ziua ? Ne ducem pe uscat. Trebuie să vii și tu. În Balholm e un hotel, unde putem mînca. Pare să fie plăcut, nu-i așa ? Atunci, ce zici ?

— Vin, zise el.

— De minune !

Mi-am spălat mîinile așa, într-o doară, numai ca să mă aflu în treabă.

— Ascultă, începui eu, căci deodată mi-am adus aminte de cele întîmplate dimineața, ai putea să-mi dai ceva bani ? E al dracului de neplăcut, așa fără o para chioară în buzunar.

— Firește... ia asta ! Îmi dădu portofelul lui.

— Nu, n-am nevoie de atît de mult.

Am luat o bancnotă și ceva mărunțiș. Apoi ne-am urcat pe punte. Ne așteptau la scara dinapoia vasului. Au zîmbit, zărindu-l pe Jake.

— Ne pare foarte bine, că vii și d-ta, zise Mary.

Aruncai o privire lui Jake, ca și cînd aș fi vrut să-i spun : „Vezi, că te plac, vor să fii mereu cu ei împreună".

Mary a făcut bine că i-a vorbit așa. Aș fi vrut să fie o seară plăcută, în care fiecare să se înțeleagă cu ceilalți.

Cînd am debarcat, s-a dus unul la hotel, ca să comande mîncare. S-a dus și Jake. Carrie a rămas să vadă în prăvălioare, dacă va găsi ceva pe plac.

— O ! Ia te uită la pardesiul ăsta de lînă, exclamă ea. O să-mi stea minunat. Nespus de drăguț. Dar o fi scump ?

— Să intrăm și să întrebăm, spusei. Cînd am fost înăuntru, s-a aprins pentru o căciuliță ce se potrivea la pardesiu. Mai era apoi o brățară de argint.

Le cumpărai pe toate. Slavă Domnului, aveam destui bani.

— Toate astea vrei să mi le dăruiești ? întrebă ea și holbă ochii și vorbi cu glas de copil.

— Și mai ce ? întrebai.

— O ! dar aici am destul. Dar nu ești supărat ? zise ea. Se atîrnă de brațul meu, și ne-am dus la hotel să căutăm pe ceilalți. Se și așezaseră la o masă. Localul era destul de bine frecventat.

Carrie reîncepu flecăreala ei copilărească.

— Uitaţi-vă, ce am primit ! zise ea. Ridică pardesiul şi căciuliţa în sus, brăţara îi zăngăni pe mînă.

— Reprezentaţia originalului căutător de aur cu şmecheriile lui ! zise Bill.

Ceilalţi rîseră. Jake tăcu mîlc, iar eu nu mă uitai la el. Nădăjduiam că toţi or să dea într-una cu gura, şi n-o să fie nici o pauză.

Bill era în voie bună. Asta era o uşurare pentru mine. El a avut grijă, ca rîsetele să nu înceteze.

Matty era şi el bine. Fratele Mary-ei mai puţin. Cred că era cu gîndul numai la plată. Am mîncat şi băut mult de tot, şi cred că se temea ca nu cumva chelnerul să creadă că el plăteşte pentru toţi.

Mie puţin îmi păsa. În astfel de împrejurări, Jake era mărinimos. El ar fi plătit două socoteli de astea.

Chelnerul aduse cocktailuri, ce miroseau a lămîie. Pe urmă mi-am dat seama, că aveau prea mult gin. Am băut fiecare vreo trei, apoi vin alb în sticle. Carrie a cerut şampanie, dar nimeni n-a luat-o în seamă. Toate feţele pluteau într-un fel de aburi. Era minunat.

— Ia să vedem dacă putem găsi vreo maşină, şi să ne ducem undeva, zise Bill.

— Nu, răspunse Mary, rămînem aici şi dansăm.

— Nu te mai gîndeşti la îndrăzneţul tău înotat ? o întrebă Matty.

— Ba da ; dar, din păcate, nu-i destul de cald.

— Bill are dreptate, plecăm.

— Mie îmi place la nebunie, zise Carrie. Tu ce spui ?

— O ! mie mi-e totuna, răspunsei.

Mary se întoarse către frate-său.

— Tu eşti şeful nostru, zise ea. Du-te de vezi ce fel de automobile poţi să capeţi.

Oaspeţii de la celelalte mese se şi uitau la noi. Făceam un tărăboi îndrăcit.

— Ce văd, Dumnezeule ! Ia uitaţi-vă acum la femeia cu mantila de culoarea piersicei ! Să ştiţi, că asta vine de-a dreptul din barca lui Noe !

Am rîs cu toţii. Eu am căzut peste masă, atît de mult am rîs. Şi cînd te gîndeşti, că gluma n-avea nici un haz !

— Facem un cor, zise Matty. Atenţie una... două... trei... „Îmi trebuie ceva de iubit..."

Începurăm fiecare pe alt ton. Răsuna înspăimîntător. Ne legănam încoace şi încolo după tactul muzicii.

— Alo !... unde ţi-e prietenul ! zise Bill.

Mă uitai împrejur. Jake se făcuse nevăzut.

— Ah, hodoronc tronc ! lăsaţi-l în pace, exclamai eu. Corul !

Veni un chelner şi ne rugă să contenim. Am răspuns cu rîsete ascuţite şi-l alungarăm.

Fratele Mary-ei ne făcea semne de la uşă :

— Haideţi, cărucioarele ne şi aşteaptă afară. N-am putut găsi nici un automobil.

Ne sculărăm cu toţii zgomotoşi de la masă. Carrie mă apucă de mînă.

— Nu ne ducem cu ei, şopti dînsa ; să plece fără noi. Tu mă aştepţi aici ; eu mă duc la toaletă.

Mi-era rău. M-am rezemat de un stîlp al sufrageriei. Să sperăm că afară o să fie iar bine ! Băutura nu-mi pria.

Am auzit pe ceilalţi în faţa hotelului chemîndu-ne, apoi uruitul căruţelor ce porniseră şi pe Mary rîzînd.

Cine-o fi plătind socoteala ? Jake nu se vedea nicăieri. Dar nu vedeam de ce aş fi fost îngrijorat în privinţa lui. Poate că a plecat împreună cu ceilalţi. Carrie se înapoie de la toaletă.

— Au plecat ? întrebă ea.

— Da, răspunsei. Să mergem !

Mai rămăsese o căruţă cu un măgar.

— N-avem nevoie de dumneata, am spus cărăuşului.

— Sus, pe drumul îngust, în crîng, zise ea.

Nu puteam să ştiu încotro plecaseră ceilalţi. Luai hăţurile şi pleznii măgarul cu biciul. El porni într-un tropăit vesel. Carrie se rezemă de mine, iar părul îi flutura în vînt. Scosese căciuliţa. Soarele apusese şi totul era scăldat în lumina albă. Peste apă şi spre munţi părea să se întindă o ceaţă deasă.

Puteam să recunoaştem luminile galbene ale vaporului nostru ancorat. Erau parcă pictate pe apă. Drumul urca. Nu vedeam încotro ducea. Nu vedeam nimic. Auzeam inima bătîndu-mi să se rupă şi abia puteam să ţin hăţurile, fiindcă îmi tremurau mîinile. Acolo era mai întuneric.

Măgarul alerga acum mai pe îndelete. Veni un drum mai rîpos. De jur împrejur creştea iarbă. Copacii erau deşi ; abia puteai vedea ceva.

— Hm ! mi-e frică ! strigă Carrie.

O strînsei cu mîna stîngă, iar ea dibuia după dreapta mea, dar asta trebuia să țină hățurile. Țineam pe marginea drumului. Măgarul ciugulea iarba.

— Nu, șopti Carrie, mi se pare că vine cineva.

— Nu, nu vine nimeni, îi răspunsei.

De altfel, tot una mi-ar fi fost. Acum nu-mi păsa de nimic. O sărutam într-una. Despre ceilalți nu se auzea nimic. Erau la mile depărtare.

— Tu, ce-o să se aleagă din toate astea ? întrebă deodată Carrie.

Îi luai mîinile... Ea n-avea doar nimic împotrivă. Aruncai o privire spre copacii deși.

— Vino... lăsăm căruța aici..., zisei.

*

*   *

Sirena vaporului răsună cu puțin înainte de miezul nopții. Am dus căruțul cu măgarul înapoi la hotel și ne-am alăturat celorlalți călători la poteca de îmbarcare.

Ce s-a petrecut cu americanii nu știam. Poate că au venit mai înainte cu altă barcă. În barca noastră ne-am întîlnit cu o grămadă de germani. Erau veseli, țineau brațele pe umerii vecinilor și cîntau cîntece populare sentimentale. Eu mă trezisem de-a binelea. Îmi spuneam că trebuie să facem o impresie foarte jalnică, cum stam înghesuiți în barca ce se clătina și trecea repede pe apa liniștită către luminile strălucitoare ale vaporului. Urletul sirenei spinteca văzduhul.

Iar femeile erau urîte. Rochiile păreau că pleznesc pe sînii mari, gurile și nasurile le străluceau de grăsime. La căderea serii n-or fi fost prea frumoase, dar acum aveau mînjit pe obraz un rest de pudră și nu-și dădeau măcar osteneala s-o șteargă. Bărbații se rezemau de ele, se uitau în cefele lor și le scuturau mîinile. Nu puteai să pricepi cum se plac oamenii ăștia.

Se zgîiră la noi, iar noi la ei, și știam că sîntem la fel, și că zîmbetele noastre erau aidoma, și că am fost toți pe uscat, ca să facem aceleași lucruri.

Carrie își trăsese pardesiul peste rochie. O făcuse în grabă, și-i sta strîmb și se umfla jos. Se pudrase fără oglindă, așa că fața de părul roșu părea o mască de praf. Îi căzuse praf peste ochi, iar roșul de pe buza de jos era prea gros.

Arăta ca un clown de circ. Încercă să cînte și ea cu germanii și pufni apoi într-un rîs șuierător, ceea ce, pentru un temei nelămurit, mă scîrbi, și fiindcă văzu că tăceam, se înghesui în mine, șușoti „baby“ și bîjbîi cu mîinile.

Aș fi vrut să fiu singur. Aș fi vrut să nu văd și să n-aud pe nimeni. Aș fi vrut să fiu undeva, unde să n-ajungă pînă la mine nici cea mai mică șoaptă de oameni, unde să nu fie decît pacea munților și clocotitul unui șuvoi alb, și aș fi vrut să stau într-o rînă și să privesc cerul, să simt la picioarele mele spuza unui foc stins, iar sub copaci să văd cei doi cai.

Barca pluti de-a lungul vaporului și ne urcarăm pe puntea de jos. Călătorii alergară împreună cu noi spre salonul de fumat. Carrie rîdea nebunește, și se atîrna de brațul meu. Am găsit pe ceilalți. Ședeau pe scaune înalte de jur împrejurul barului. Cum ne-au zărit, au început să facă semne și să țipe. Bill puse pălăria Mary-ei și se schimonosea și vorbea tare și vioi. Voia să facă pe femeia, pe cînd fratele Mary-ei, cu brațele încrucișate, își legăna ochelarii pe vîrful nasului, ca să imite în felul acesta pe un preot. Fiecare credea despre celălalt că petrecuse împărătește. Matty ținea pe Mary și fața lui era lipită de obrazul ei.

Am băgat de seamă cum Mary a zîmbit întrebător Carriei și aceasta a zîmbit și a dat din cap. Puteam să-mi închipui cum o să chicotească apoi împreună în cabina Marry-ei și să-și povestească totul una alteia.

Carrie înșfăcă un scaun de bar și se așeză, cu brațul pe ceafa mea, pe cînd c-un pai încerca să facă bășici de săpun și să le sufle spre Bill, care se stîrcise în fața ei. Se ghemuia, vorbind tot cu glas de muiere, apoi își trase scaunul lîngă al ei și-i șușoti în ureche ceva ce n-am înțeles. Dînsa ridică din umeri și rîse din nou, iar cînd a clipit spre mine și a lăsat să-i alunece mîna pe picioarale ei, Carrie nu l-a împins la o parte. Ea mă privea ațîțătoare, nădăjduind pe jumătate că n-am să bag de seamă, pe jumătate curioasă cum o să mă port. Dar mie nu-mi păsa de loc de ce făceau ei. M-am sculat de lîngă ea, m-am dus în fața barului și am cerut de băut. După ce am băut, ei cîntară un cîntec în cor.

Carrie voia să joace cu Bill, dar el nu putea să se țină pe picioare.

Am ieșit și nu mi-am dat măcar osteneala să dau vreunuia din ei bună seara. M-am dus de-a dreptul în cabina

mea. M-am aşezat pe un cufăr lîngă gemuleţ şi m-am uitat la apă şi la munţii albaştri.

Ultima barcă fusese ridicată de macarale, şi auzeam zăngănitul ancorei şi pufăitul maşinilor şi un clopot sunînd. Nu i-a trebuit mult vaporului să fie gata de plecare. Ne-am învîrtit şi ne-am pomenit numaidecît spre gura fiordului, avînd în spate Balholm, ce părea ca un sat zugrăvit într-o carte de chipuri. Nimic nu părea firesc acolo. Era un loc mincinos în împrejurimi mincinoase. Culorile munţilor, ale apei, ale cerului erau false şi exagerate, ca şi cînd le-ar fi zugrăvit un copil.

Balholm era un sat încremenit de carte poştală ilustrată, la poalele unui munte de carte poştală ilustrată, iar cerul era o pată verde măslinie, şi apa o coală de hîrtie argintie. Aceasta a fost cea din urmă impresie a mea despre Balholm, care pieri abia după ce ne-am abătut înr-un canal îngust, şi alt şir de munţi şi altă fîşie de apă l-au ascuns privirilor mele. Ştiam că scîrba mea oglindea doar starea mea sufletească, şi că satul era frumos, o giuvaerică la sînul unui lac alb ocrotit de braţele puternice ale unor munţi trişti, înveşmîntaţi de păduri cu copaci foşnitori, răcorit în parte de zăpezi şi de cascadele înspumegate.

Balholm era aievea, şi munţii şi fiordurile. Numai eu nu eram şi nu simţeam ce-i adevărat.

Eram ca o păpuşică ce ţopăie cînd e trasă de o sfoară nevăzută, zîmbeam, făceam mutre, aplecam capul în jos, arătam cu mîinile într-o parte şi cu picioarele în altă parte. Sforile mă trăgeau în toate părţile.

Cu capul în mîini, stam pe cufărul meu. Nu mai voiam să privesc munţii. Eram ostenit. Nu ştiam dacă o să pot dormi în noaptea aceea, ca să-mi uşurez sufletul şi să mă trezesc dimineaţa fără acest sentiment ce mă copleşea acum : că niciodată nimic nu va mai fi cum a fost.

Poate că, stînd liniştit de tot, apăsîndu-mi tare ochii cu mîinile, aş vedea iar poteca din munţi, pe care am călărit cu trei nopţi în urmă, şi umbrele cailor spre cer, mi-aş aminti din nou de tăcerea şi de aerul liniştit, de spuza din jurul focului pădurii, de fumul ţigării mele.

Poate că, dacă aş dormi bine fără vise, aş uita urletele sirenei, ce a spintecat pe neaşteptate văzduhul şi a răsunat ţiuitor peste apă dintre copacii îndesaţi unul într-altul. Aş uita ticăloşia unei patimi, rîsul aţîţător şi neghiob al unei fete, aş putea uita bătăile inimii şi tremuratul trupului, simţămîntul înjosirii mele de neîmpăcat.

Mă ridicai și începui să mă dezbrac. Atunci se deschise ușa și Jake intră în cabină. La început n-am vrut să mă uit la el. M-am întors și am deschis robinetul de apă. Nici el n-a zis nimic. Fluieram încet. Aș fi vrut să fie beat, să fi rîs zgomotos sau să fi înjurat ori să se înjosească în oricare alt chip ca și mine.

— Merge, merge ? întrebă el.

Acum mă uitai la el și văzui, că sta înaintea geamului deschis și zîmbea. Ochii îi erau liniștiți și fericiți, ca și cînd s-ar fi coborît chiar atunci din tăcerea munților, cu frumusețea tuturor celor văzute încă în suflet și răsfrîngerea luminii galbene pe chipul lui.

— Da, zisei. De unde vii ?

El începu să se dezbrace. Se întindea și zîmbea pe furiș, ca un om care e ostenit, dar fericit, istovit, dar vesel și se așteaptă să doarmă mult și să viseze frumos. Se uită în jos la mine ca de la mare depărtare, schimbat, același care a fost pururea, iar eu stam lîngă spălător și-mi rodeam unghiile.

— Vin tocmai dintr-o călătorie, zise el.

Stam întins în culcușul meu, iar el deasupra într-al lui, și parcă ne aflam iar în dormitorul corăbiei *Hedvig*, iar răsuflarea sa liniștită și adîncă îmi da siguranța prezenței lui și oricît de încet i-aș rosti numele, el s-ar mișca și mi-ar răspunde îndată.

Așa m-am trezit în noaptea aceea, după ce am dormit vreo două ceasuri, și am simțit că n-o să pot să readorm, căci intra în cabină puternica lumină a zilei, și era totuși de-abia trei și jumătate.

Îmi acoperii ochii cu brațul, blestemai lumina și eram ahtiat după tihna întunericului, pe care n-o mai simțisem de atîta vreme.

— Jake, zisei.

— Alo, Dick.

— La cît ajungem la Vadheim ?

— În curînd, cred.

— Cît costă vaporul acolo ?

— Am auzit vorbindu-se parcă de o excursie. Vaporul pornește mai departe de-abia după apusul soarelui.

— Jake... n-aș vrea să plec mai departe.

— Foarte bine.

— Nu putem s-o ștergem dis-de-dimineață, încă înainte de a porni acea excursie ?

— Dacă vrei !

— Ne furişăm cînd sînt toţi la dejun. Tu plăteşti tot casierului ; apoi nu mai trebuie să ne sinchisim de nimic, Jake.

— S-a făcut ! zise el.

— Încotro am putea-o lua ?

— Unde ai plăcere, Dick.

— Aş vrea să scap de fiordurile astea. M-am săturat de ele pînă peste cap.

Auzii desfăşurîndu-se o hîrtie şi ştiam că se uită la hartă.

— Din Vadheim porneşte o şosea bună, zise el. Pe-acolo putem găsi automobile ; o ştiu hotărît. Şoseaua duce drept în sus spre Sandene către alt fiord. Aşteptăm acolo ori pornim mai departe pînă la Olden, şi după aceea dăm poate de un vapor, ce ne duce iar spre sud.

— Asta e parcă ce ne trebuie, Jake. O să fie bine să ne aflăm din nou în largul mării. M-am îmbolnăvit de apele astea stătătoare şi de aerul apăsător şi de lumina ce nu se schimbă niciodată... nu ştiu... tu înţelegi toate astea ?

— Da, zise el.

Am tăcut cîteva minute. Apoi reîncepui.

— Jake, cine a plătit socoteala la hotel ?

— M-am înţeles cu unchiul cu ochelari, spuse el.

— În regulă ?

— Da.

— Mîine nu mai vreau să văd pe toţi ăştia.

— Nu... înţeleg.

— Aş fi vrut să nu-i fi văzut niciodată.

— Nu.

— Ştii ce s-a întîmplat ?

— Da... ştiu.

— Aş vrea să nu mai fiu silit să mă gîndesc la asta.

— Eşti sigur că te-ai purtat cum trebuie.

— Ce vrei să spui ?

— Cu fata.

— Ce, Jake ?

— N-ar trebui să te mustre cugetul ?

— Nu.

— Hotărît, Dick ?

— Da. Am ştiut că e încurcată cu Bill.

— Pricep.

— Cred că sînt amîndouă aşa... şi fata cealaltă.

— Da.

— Am fost un mare dobitoc, hai ?
— Nu face nimic, zise el.
— Ieri n-ai vorbit mult, Jake.
— N-ar fi folosit.
— De ce ?
— Ştiam de mult, că aşa o să se întîmple.
— Cînd ai fi putut-o spune ?
— Atunci, în munţi.
— Ce vrei să zici ? Acolo erau toate altfel.
— Da... tocmai pentru asta.
— Doamne ! Jake. Mi-e aşa scîrbă de mine, grozav !
— O să-ţi treacă, zise el.
— Totul mi se pare ca în iad.
— Se uită.
— Parcă ştii ce am simţit ?
— Da.
— Un simţămînt al dracului de scîrbos, nu-i aşa ?
— Nu-i adevărat. Nu trebuie să fie aşa.
— Cred că întîia oară fiecare simte aşa.
— Nu ştiu. Unii n-o blestemă. Nu le pasă prea mult.
— Nici pentru mine n-a însemnat mult, cînd m-am gîndit în urmă. M-am gîndit foarte mult la întîmplarea asta, sigur.
— Da, ştiu.
— Cum e cînd iubeşti cu adevărat, Jake ?
— Atunci e aşa cum trebuie, sau cel puţin ar trebui să fie.
— Care e deosebirea ? întrebai.
— După aceea nu te mai gîndeşti la tine însuţi.
— Nu pricep, Jake.
— Nu ; acum nici nu poţi să înţelegi.
— Ştii, vreau să scot din viaţă nespus de mult.
— Nu trebuie s-o faci.
— Îţi aduci aminte de cea din urmă noapte a noastră în munţi, în faţa satului Laardel ? Doamne, cu cîtă poftă trebuie să fi rîs de mine acolo !
— Nu te înjosi aşa, Dick !
— În noaptea asta am flecărit, nu ?
— Ce are a face ? Te-am înţeles. Vrei să te deprinzi să priveşti drept înainte şi nimic să nu te descumpănească.
— Cu asta vrei să-mi spui că sînt tînăr. Nu-i aşa, Jake ?
— Se poate.
— Unde o să mergem ?

— La Sandene ori Olden. E tot una. Luăm vaporul, sau apucăm spre linia ferată.

— Da... așa e bine, zisei.

După aceea n-am mai vorbit. Mă uitai țintă, nu mă gîndeam aproape la nimic, pînă cînd pufăitul mașinii încetă deodată și lanțul ancorei zăngăni în jos.

Ajunseserăm la Vadheim.

Am plecat dis-de-dimineață înainte de a se fi trezit cineva. Jake plăti tot casierului și se învoi cu unul din marinari să ne treacă pe uscat. Eu n-aveam să mă îngrijesc de cel mai mic lucru ; el avea grijă de toate. Sus părea că nu se află nici unul din călători. Erau toți în cabine. Nu era nimeni, afară de marinarii care făceau munca obișnuită de dimineață.

Mă uitai la locul unde am stat după amiază cu Carrie și unde am dus păturile și gramofonul. Mi se părea că am petrecut în acel purgatoriu nespus de mult timp și numai cîteva ceasuri în afara lui. Era caraghios că toate astea mă lăsau acum foarte rece. Tare bucuros aș fi fost, dacă n-ar fi trebuit să se întîmple.

Mă gîndeam la Carrie și la părul ei roșu, și cum ținea țigara și rîdea, și cum întindea mîna spre gramofon, și toate n-aveau nici o însemnătate pentru mine. Cum stam acum la scara dinapoi a vasului așteptîndu-l pe Jake, nici nu mai puteam să-mi aduc aminte de senzațiile mele. Era ca și cînd îmi secase izvorul de imagini și nu mai lucra de loc. Era acelaș simțămînt ca acasă, cînd mă urcam în părăsita odaie de studii și mă așezam înaintea unei coli albe de hîrtie, fără să am vreo idee în cap, și mestecam tocul, și-mi frămîntam creierii cum se poate trăi așa fără să te gîndești la ceva. La fel era acum, cînd stam lîngă scară și-l așteptam pe Jake. Nici nu puteam să-mi aduc aminte măcar în ce stare sufletească mă aflam, cînd m-am întors cu Carrie pe bord, la miezul nopții. Asta se întîmplase doar cu cîteva ceasuri înainte. Dar știam că eram scîrbit, și că mi-era greață de mine însumi și că simțeam nevoia să fiu singur de tot, cu nimeni, nici chiar cu Jake... cu el mai puțin decît cu oricare altul.

Asta trecuse acum. Era ca și cînd te-ai întrecut cu băutura și te trezești într-o dimineață frumoasă și-ți dai seama, că la o adică nu trebuie să iei viața așa în serios, fiindcă toate acestea n-au a face cu ziua de azi.

Carrie și ceilalți nu mai ființau. Cel puțin nu ca mai înainte. Carrie mai era doar o fată, pe care am întîlnit-o într-un furnicar de oameni și pe care am uitat-o.

Nici eu însumi nu puteam să pricep cum o vedeam așa. Nu puteam să înțeleg de ce mai ales m-am gîndit ieri numai la ea și azi părăsesc vaporul, vesel că s-a sfîrșit : ea o fată care rîde mereu, eu în curînd pe drum cu Jake, fără să mă gîndesc măcar la acest rîs.

Nu puteam înțelege de ce nu mai eram ațîțat și de ce n-o mai doream încă odată.

A fost o nebunie că ieri a avut atîta însemnătate pentru trupul meu, iar azi nu mă mai sinchiseam de loc.

Cînd am venit la miezul nopții pe bord, n-am știut de cine mi-era mai mare scîrbă : de ea sau de mine. Acum însă, dacă ar veni și mi-ar vorbi, n-aș mai simți nici o dușmănie ; ar fi pentru mine numai o străină, o călătoare. Nu eram în stare să pricep cum o dorință se preface într-o înjosire, iar înjosirea într-un nimic. N-ar trebui să te lași nici în voia poftelor, nici s-ajungi la înjosire. Omul ar trebui să fie grozav cu ochii în patru la tot ce face.

Iar acum stam lîngă scara din dos a vaporului și fluieram ceva și așteptam pe Jake și mă gîndeam la călătoria cu vreo mașină pe șosea. Totul era nesăbuit. Ceva nu era cum trebuie. Mă bucuram că nu mai era nici o pornire a inimii, și totuși nu părea să fie bine că e așa. Era aproape o lipsă de respect față de mine însumi, de mine însumi, care am stat noaptea trecută în același loc cu mîini înfierbîntate și trupul tremurînd. Acel eu însumi a pierit pe veci, ca și tînărul, care a cîntat pe o corabie, ca și tînărul, care a vrut să se azvîrle de pe un pod. Toți aceștia au pierit, acest diferit eu însumi, și nu se vor întoarce niciodată. Au pierit ca niște gînduri neînsemnate și vise searbăde, sărmane făpturi, ce au trăit în mine și eu în ele, iar acum erau aruncate la gunoi. Nici măcar umbrele lor nu mai doreau vreo legătură cu mine.

Da, așa stam pe bordul vaporului de excursioniști și lăsam ceva în urma mea, ce fusese o parte din mine și scormoneam cam ce-ar fi, că o lăsam îndărăt fără părere de rău. Căci aici stam liniștit, cu sufletul ușor, așteptînd zilele ce urmau să vie, iar acolo era el, pe care n-aveam să-l mai văd, tînărul zăpăcit, chinuit, nespus de trist, căci iubise întîia oară o femeie.

Jake veni și coborîrăm scara în barca ce ne aștepta și pornirăm deacurmezișul fîșiei de fiord spre Vadheim.

Aruncai o privire înapoi spre vaporul ancorat, și el nu mai era un loc pe care am trăit, ci doar o întîmplare pe jumătate uitată.

În Vadheim erau automobgile și Jake închirie unul, care să ne ducă la Olden. Curînd după aceea stam pe scaunele dinapoi ale mașinii și goneam de la Vadheim și de la fiord într-un ținut cu păduri dese, care îmi plăcu, fiindcă era altfel decît cel pe care tocmai îl părăsisem. Aruncai o privire furișă spre Jake, și-ți făcea plăcere să-i vezi părul negru căzîndu-i peste ochi, și cicatricea lungă pe obraz și nelipsita țigară între buze.

Îți făcea bine să știi, că vaporul și Balholm n-au schimbat nimic între noi.

Cu fiecare kilometru, pe care-l lăsam în urmă, simțeam cum crește depărtarea dintre noi și Vadheim, și simțeam că înviam parcă, mă copleșea un simțămînt de libertate cu cît ajungeam mai departe, ca și cînd în vecinătatea aceea era ceva care m-ar fi încătușat împotriva voinței mele. Nu era numai vaporul, nu numai fiordul, nici măcar fata, ci toate acestea la un loc îmbinate într-un singur tot, m-ar fi răpus și încătușat, dacă aș mai fi rămas acolo numai cîteva ceasuri încă. Căci acel tot era o plasă, pe care o țesusem eu însumi, iar eu, un păianjen trist, care mă prinsesem chiar în mrejele mele.

Acum eram liber, fuga mea a izbutit, și mă întrebam numai dacă se va întîmpla totdeauna așa : astfel de dezertare, astfel de fugă nebună de ceva, ce plăzmuisem chiar eu, de fapt o fugă de propriul meu eu.

Am stat în bibliotecă înaintea tatei, el cu versurile mele necuviincioase în mîini, cu ochii întrebători ațintiți asupra mea. Am fugit de acolo, nu răzvrătit împotriva vieții, pe care mă silea s-o duc, ci mai mult înspăimîntat de eul meu, care a putut isca astfel de scenă între tată și fiu. Cînd am vrut să mă arunc în fluviu, am făcut-o din ură pentru mișelul care mai zăbovea pe pod. Acela am fost eu : unul care se sucea și se răsucea ca să găsească o ieșire din încîlcita țesătură în care am avut grijă să nu las nici un gol.

Dar mi s-a părut că-i adevărată sminteală să cauți să te pătrunzi atît de amănunțit pe tine însuți, și oricît de temeinic aș fi pătruns imboldurile mele, întîmplarea nu se putea totuși schimba, așa că era mai bine să ridici din umeri, să clatini din cap, să rîzi și să nu-ți pese de asta și să păstrez atît de mult timp înfățișarea că nu-mi pasă, orice mi s-ar întîm-

pla, pînă cînd credința neclintită în această înfățișare s-o facă să ajungă în sfîrșit la realitate.

Deocamdată nu trebuia încă să mă sinchisesc de asta; căci automobilul mai mergea și ne ducea pe o șosea ce urca din ce în ce mai sus, iar munții se aflau în preajma noastră și dealurile împădurite, iar rîurile albe se prăvăleau și ne țineau tovărășie.

Îndată va veni iar un fiord, și mai frumos decît cel lăsat în urmă, apoi Jake. Asta te mai înveselește, și mai ales sînt tînăr și trăiesc! La ce să mă mai încarc cu griji și necazuri?!

Atunci auzii pe Jake rîzînd și privindu-mă cu niște ochi ce păreau să spună că știe tot ce s-a petrecut în mine.

— Așa, asta a fost, și tot ce-a fost uscat e tăiat, da? zise el.

— Da, i-am răspuns. Cred că acum știu cum stau.

— Dacă o crezi, atunci asta e o zi mare, la o adică, și acest ținut e minunat, și în orice caz, nu ești chiar atît de rău, băiete... și poate că data viitoare...

— Da, zisei eu.

CAPITOLUL VIII

Am plecat de la Sandene la Olden, iar la Olden, Jake a trebuit să plătească mașina, căci călătoria ajungea prea scumpă. Acum m-am obișnuit ca el să plătească tot, nu mă mai rușinam de asta. Nu era așa ca și cînd el ar fi doar cineva, pe care l-am întîlnit întîmplător. El era odată pentru totdeauna o parte a mea și o parte a vieții mele.

Uneori mă întrebam ce m-aș face fără el, căci niciodată mai înainte n-a fost cineva care să fi însemnat ceva în viața mea, iar anii de acasă mi se păreau ca o vreme fără nici o noimă și fără nici un rost.

Acum mi se părea de necrezut, că am trăit vreodată așa cum am trăit, o jalnică făptură smerită în umbra tatei. Personalitatea sa, ce avea atîta putere asupra mea, pierise ca o nălucă față de pomul plin de viață cum era Jake.

Mă gîndeam uneori la acest tată, şi cît de ciudat era că înrîurirea lui de douăzeci şi unu de ani s-a şters, fără să-mi dau seama.

Ştiam că, dacă m-aş întoarce acasă, în urma mea s-ar închide porţile înalte ale parcului, fără să mai mi se pară din nou că sînt întemniţat. Mai curînd m-aş plimba pe aleea de castani şi aş băga de seamă că pomii s-au micșorat, că nu-i decît o alee, iar nu postul de pază al unei mînăstiri mohorîte, şi tot acel drum prunduit ce mi-ar aduce în faţa ochilor pietrele cenuşii ale casei, nu m-ar mai copleși de groază, căci acele lucruri ar face parte din trecut, dintr-o copilărie moartă, şi aş vedea cu alţi ochi diferitele scene familiare, atît de triste, atît de jalnice. Nu m-aş sinchisi prea mult nici de casă, nici de grădină, nici de umbra tatei la birou, în bibliotecă, cu fereastra deschisă. Mi-ar păsa tot atît de puţin de ele, cum îi pasă unui copil de un vis cînd se trezeşte dimineaţa, zăreşte plăcuta și blajina lumină a zilei, și ştie că micile spaime ale nopţii întunecoase au fost plăzmuite chiar de închipuirea lui şi că nu dăinuiesc, nu sînt adevărate.

Numai fiindcă am dat de Jake, care era tăria mea și mă făcea să fiu serios, era călăuza și tovarăşul meu, mă îmboldea să fac tot ce-am făcut ca să scap de nălucile mele. El șterse orice amintire de împilare şi de amărăciune, cu o singură privire, cu un zîmbet şi din cînd în cînd cu vreo vorbă. Așa că acum casa mea părintească era o clădire adormită într-un parc tăcut, iar tata un poet visător fără nici o urmă de dispreț în ochi. Nu mai erau acele lucruri, erau ca o mostră într-un paravan, care acum era gata, strîns și dat pentru totdeauna la o parte.

Am fost marinar pe o corabie şi m-a biciuit furtuna în obraz, am colindat oraşe străine, am călărit prin munţi și am dormit sub cer alb, am iubit şi avut o fată ; iar toate aceste întîmplări fuseseră trăite şi se micşoraseră şi fuseseră uitate, nu mai aveau nici o însemnătate, erau doar mostre noi în acel paravan.

Numai Jake a rămas, iar eu nu doream altceva decît ca el să se afle necontenit pe lîngă mine, şi nopţi și zile lungi în faţa ochilor noştri, și rîs şi flecăreală şi cale liberă şi soarele.

Am stat cîteva zile la Olden, fiindcă Jake voia să vadă gheţarul Briksdal şi eu voiam să cutreier fiordul în barcă ; apoi am studiat harta şi am dat de o şosea, ce ne-ar duce

la Marak, la capătul altui fiord, sau dacă ne-am întoarce la răsărit spre Griotli, am putea pătrunde bine vreo sută de kilometri înăuntrul țării, cam pînă la Otta, la linia Trondheim-Oslo.

De la Olden erau vreo cincizeci de kilometri pînă la Griotli, și am avut norocul să găsim locuri într-un automobil deschis de turiști, ce mergea spre Marak ; astfel am fost cruțați de a merge o bună bucată pe jos.

Mă săturasem de fiorduri pînă în gît. Mi-era dor de altceva.

Am ajuns deci la Griotli, unde n-am găsit nici mașină, nici cai. Atunci nu ne-a rămas altceva de făcut decît să o luăm apostolește mai departe. Am socotit că, dacă facem douăzeci de mile pe zi, ajungem la Otta și astfel la linia ferată, în vreo cinci zile.

Am făcut o legătură din toate boarfele noastre, am aruncat-o în spinare și o luarăm din loc din Griotli, căci știam că timpul nu juca pentru noi nici un rol.

Puteam dormi în văi sau la adăpostul unei colibe țărănești, și în cîteva locuri găseam și de-ale gurii.

Puteam să ne odihnim după plac și tot după plac să umblăm, și timpul era minunat, și eram împreună și fără nici o grijă.

Era iar ca în munți, între Fagernes și Laardel, iar mai ales fiordurile și vaporul și fata n-ar fi trebuit niciodată să mi se ivească în cale, atît de puțin mă gîndeam la ele. Cred că nici nu m-am gîndit la ceva în drumul ăsta de șase zile de la Griotli la Otta. Nimic n-avea însemnătate pentru mine decît să văd soarele pe cer, și ca vîntul de pe dealuri să-mi sufle în obraz, și să simt drumul pietros sub picioare, — și mereu ne abăteam de pe șosea pe poteci de pe marginea ei și pe drumuri de pădure ; — apoi mi-am aruncat legătura jos, și m-am întins sub copaci. Îmi țineam capul în mîini, iar în urechi îmi țiuia vîjîitul rîurilor.

Da, înapoierea în munți ar fi adus ceva pace și chiote de bucurie, întipărirea unei frumuseți ce depășea priceperea deasupra mea însumi. Aici însă am găsit norocul lucrurilor ce se pot dobîndi, atingerea cu pămîntul, lăsam apa să mi se scurgă printre degete, miroseam fiecare copac, și știam că trăiesc în lumea în care mi-a fost sortit să trăiesc.

Întoarcerea în munți ar fi făcut din nou călăuză pe Jake. Eu aș fi stat trîndav pe calul meu, care s-ar fi luat cu bă-

gare de seamă pe urmele lui, iar sufletul mi-ar fi fost adînc mişcat de toate acele impresii şi cu teama gîndurilor ce mă copleşeau, şi împresurat de tăcute încîntări ale minţii. Aici, cu toate acestea, m-am căţărat pe o pajişte înaltă, strigai peste umeri pe Jake, care mă urma necontenit, încet, ori mă aflam uneori singur sus de tot deasupra capului său, şi mă lăsam îmboldit de pofta să alerg ca un băieţandru, să mă urc într-un copac, să azvîrl pietre în apă şi să înalţ un cîntec în văzduh. Apoi stam pe marginea unui deal şi-i făceam semne, iar el era doar un chip întunecat jos pe şosea. Şi pe cînd îl aşteptam, loveam cu tocurile în pămîntul moale şi priveam o umbră de nori, ce gonea pe dealul vecin, ridicam obrazul spre soare şi fumam o ţigară şi fluieram un cîntec fără cuvinte şi zîmbeam fără temei.

După aceea, Jake mă ajungea, şi stam împreună şi smulgeam buruieni, lăsam să ni se scurgă nisipul printre degete şi azvîrleam bolovani în vale.

Altceva nu-mi trebuia. Cît despre mine, ar fi putut să meargă aşa tot timpul şi să-mi împlinesc astfel toate trebuinţele.

— E bine aşa, nu-i adevărat, Jake ? spuneam apoi adeseori.

— Mie unul îmi ajunge, răspundea el de cele mai multe ori.

— Doamne ! Cît de fericit sînt ! Nu ştiu dacă ar putea să fie ceva mai bun.

Jake rîse, iar eu nu ştiam de ce.

— Nu crezi nici o vorbuliţă din cîte îndrug, nu crezi niciodată. Aşa-i, Jake ?

— Totdeauna, Dick, totul. Tu eşti un entuziast. De aceea am rîs. Aş vrea să ştiu ce-ar fi, dacă ar începe să plouă cu furtună.

— Mi-ar păsa prea puţin. Îmi place să-mi bată vînt tare cu ploaie în obraz. Aşa ceva nu poate să-mi strice voia bună.

— Ce mănîncă Londra acum, Dick ?

— Ce vrei. Aş fi gata. Mă simt minunat de bine... sînt gata pentru toate. Să stau la Picadilly şi să mă uit la semnalele luminoase, — cu puţin înainte de a se înnopta, cînd se deschid teatrele, — si cînd se opreşte circulaţia în cartier ; iar din restaurante miroase a gunoi şi a mîncare, iar un vînzător de ziare îţi răcneşte în urechi... Nu-i chiar aşa de rău, ce zici, Jake ?

— Nici n-ai trăit niciodată acolo, faci în închipuirea ta tablouri din toate. Așa treci prin viață, nu-i așa ? zise el.

— Nu pot altfel. Așa am făcut de cînd mă știu, chiar cînd mi-era scîrbă de toate. Nu, Jake, aici îmi place atît de mult, pe șosea, cu dealurile în spate și rîul la picioarele noastre. Simt cum trăiesc fiecare clipă, și aș vrea s-o țin. Asta aș vrea... s-o țin strîns.

— Asta nu se poate. Dacă trăiești prea zvăpăiat, îți scapă viața, și atunci recunoști că ai pierdut totul.

— Da... pot să simt asta.

— Stai liniștit, dacă poți... altfel, îți pierzi prea curînd răsuflarea. Cu atît mai mare va fi plăcerea, mai ales după aceea.

— Ce vrei să zici cu : după aceea ?

— Cînd toate astea, și tot ce mai faci, le-ai lăsa în urmă.

— Nu cobi, Jake ! La asta nu trebuie să mă gîndesc. Acum e timpul cel mai însemnat pentru mine. Nu vreau să mă retrag și să trezesc visuri moarte. Amintiri... Ducă-se la dracu !

— Nu, asta-i ce are omul mai bun, spuse el.

— De unde știi !

— O știu bine, răspunse el.

— Ce ? Îmbătrînirea ? Cu chelie și dureri în șale ?

— Nu... n-are nimic a face cu asta.

— Atunci, nu te mai înțeleg. Tîrăști un sac întreg de teorii ; dar mie nu-mi vin la socoteală.

— Îmi pare rău, zîmbi el.

— Iar rîzi. Ești un om înspăimîntător, Jake.

— Nu pot altfel, Dick, cînd mă uit la tine cu ochii tăi strălucitori și părul ce ți se zburlește într-o parte, și nu pot să te las să te prefaci în cenușă cu părerile tale caraghioase.

— Dar după tine, cum ar trebui să trăiesc ? am bombănit.

— Încerc și eu puțin să-mi dau seama de toate celea, Dick. Nici nu-ți cer să fii altfel.

— Ai vrea să fiu hotărît, cu păreri temeinice, și nimic să nu mă înflăcăreze, ci să iau viața așa cum vine, în loc să mă arunc înaintea ei la jumătatea drumului.

— Nu, Dick.

— Ba da, asta ai vrea. Nu ești liniștit decît cînd mă vezi într-un balansoar cu ziarul de dimineață în mî-

nă. O să te superi, Jake ; dar decît aşa, mai bine mă lipsesc de viaţă.

— Dar ce te face să judeci aşa ?

— Am o presimţire, că pentru mine vin vremuri îngrozitoare, că apoi am să mor...

— Toţi ne gîndim la asta, îmi răspunse el.

— Nu, la mine se şi potriveşte.

— Tu eşti băiat, Dick, şi toate gîndurile tale sînt ca băiat. Crede-mă, într-o bună zi o să te trezeşti şi o să fii un foarte priceput şi pîntecos speculant de bursă, şi n-o să poţi să te lipseşti de ceaşca ta de ceai.

— Şi nici o dorinţă ?

— Şi mai ales nici un fel de dorinţă, rîse el.

— Nimic pe lume n-ar putea fi mai rău pentru mine decît aşa ceva, Jake.

— S-ar putea, bineînţeles. Ai să fii foarte fericit cu ceaşca ta de ceai. Ia încearcă o dată să flămînzeşti şi să n-ai ce îmbrăca iarna, să zaci bolnav pe spate, fără nădejde de vindecare.

— Dar e totuşi ceva măreţ, cînd poţi să suferi şi să huleşti. Mie mi-e groază de gîndul de a fi un om neînsemnat, un om de rînd, mi-e groază de zilele mici şi nopţile mici. Să te mişti totdeauna în cercuri strîmte şi să ştii : e totuna !

— Palavre, Dick. Gîndeşte-te la milioanele de oameni de rînd, care toţi laolaltă alcătuiesc lumea. Mănîncă şi dorm şi se căsătoresc şi au copii şi-şi văd de treburile lor şi mor.

— N-aş vrea să fiu aşa, zisei. Prea puţin îmi pasă de lumea cealaltă..

— Dar faci parte din ea ; trebuie să ţii seama de asta.

— Încă nu, Jake, nu. Lasă-mă, lasă-mă să mai zburd !

— Dar ce-am de făcut ?

— Totul. Ştii al dracului de bine, că poţi să faci din mine ce vrei.

— Nu-i adevărat.

— Dacă ai spune : „Dick, trebuie să scrii“, aş răspunde „da“, aş lua hîrtie şi toc şi nu m-aş opri înainte de a fi scris ceva, care ar merita să fie scris, ceva despre care ai spune că e bine.

— După aceea, ce-ai face ?

— Aş trimite-o tatei şi i-aş spune : „Hei, ce zici de asta ?“ Şi dacă nu i-ar place, aş rîde, căci pentru mine numai părerea ta ar avea temei.

— Trebuie să simţi o răspundere, Dick.

— N-ar fi trebuit să mă opreşti să mă arunc în apă.
— Aha ! Orice se întîmplă, vina e a mea.
— Fireşte.
— Chiar cînd o să ajungi samsar de acţiuni ?
— Dacă aş ajunge samsar de acţiuni, abia atunci ai purta vina.
Jake rîse şi-şi aruncă ţigara.
— Sus, Dick ! Trebuie să mergem vîrtos, dacă vrem să fim la Otta peste două zile.
— De ce nu ne-am grăbi ?
— Trebuie să ajungem undeva.
El se sculă şi mă privi zîmbind.
— Hoinăresc bucuros, fără să fac ceva, zisei.
— Ştiu. Eşti leneşul înnăscut. Dacă o să te mai învîrteşti mult prin ţinutul ăsta, să ştii că n-ai să ajungi nimic, nici măcar slujbaş de bancă.
— Mi-ar plăcea să stau în insulele mărilor de sud, Jake.
— Te cred. Să dormi toată ziua şi să chefuieşti toată noaptea şi să scrii poezii neroade şi să îmbrăţişezi pe fata unui băştinaş sub un palmier.
— Sună frumos, am bombănit şi am mestecat un fir de iarbă.
— Numai fiindcă am făcut din asta un tablou. La o adică, te-ai îngrozi de ţînţari şi te-ai îngrozi de timpul ploilor şi murind de urît, ai sta băţos la un pahar de whisky greţos şi ai asculta trăncăneala unui negustor ambulant, zise el.
— Şi aş fi îmbufnat.
— Fireşte că ai fi. Aştepţi totdeauna prea mult.
— Eşti aspru cu mine, Jake.
— Ba deloc.
— La naiba !... Atunci, trebuie s-o luăm din loc spre Otta ?
— Da.
— Crezi că nu-i bine să hoinărim aşa ? Atunci trebuie să luăm trenul, să intrăm într-un oraş şi să-mi caut vreo îndeletnicire. Asta vrei să înţeleg ?
— Cred că e timpul să-ţi mai dai şi tu osteneală, Dick.
— S-o fac de dragul tău ?
— De mine n-are ce să-ţi pese, zise el serios. Mă gîndesc numai la ce-i bun pentru tine.
— Trebuie să ştiu ce simţi tu.

— La ce bun ?
— Nu, vorbeşte, Jake.
— Ce ?
— Ce-ai face dacă ai fi singur ? Încotro ai apuca-o ?
— Ah... de-aş fi singur... Se întrerupse deodată.
— Da.
— Ştie numai Dumnezeu !
— Cred că te-ai strecura pînă la Capul Nord şi te-ai pierde în priveliştile munţilor de gheaţă, zisei.
— Se poate.
— În loc de asta eu te fac răspunzător pentru mine, iar tu te bălăbăneşti pe aici.
— Adevărat.
— Nu văd bine unde vrei să ajungi.
— Nu ?
— Nu, la naiba ! Îţi jur. Ascultă, Jake ! Trebuie musai să te supui cerinţelor lumii ?
— Cred că da.
— Tu trebuie s-o ştii doar, Jake : ţi s-ar scîrbi cu toate, dacă am rămîne aici, afară ?
— Nu.
— Niciodată ?
— Nu, niciodată.
— Atunci de ce ne întoarcem ? întrebai.
— Din pricina ta.
— Nu te înţeleg.
— Nu face nimic.
— Plecăm va să zică numai pentru nebuneala ta, că e trîndăvie să cutreierăm pe aici şi să ne bucurăm de viaţă ? îl întrebai.
— Aşadar, tu poţi să fii fericit şi să nu crezi ?
— Sfîrşeşte odată, Jake ! Tu despici firul de păr în patru. Dar n-ai răspuns încă la întrebarea mea.
— Care întrebare ?
— Dacă vrei să mă străduiesc, cum zici tu.
— Spre binele tău, da !
— Dar tu ?
— De mine să nu-ţi pese.
— De ce nu vrei să mi-o spui ?
— Ţi-am spus-o.

Cu Jake nu era nădejde s-o scoţi la capăt. Te purta mereu cu vorba. I-am dat toate poreclele ce-mi treceau prin cap, iar el a rîs doar. Am încercat să-l jignesc, şi a rîs iar.

Am pornit şi ne-am aruncat iar legăturile în spinare. Mergeam lîngă el.

— Îţi sînt o nouă povară, zisei.

— Aşa se pare.

— Eşti scîrbit de mine ; lasă că ştiu eu.

— Vezi bine.

— Eu nu sînt omul, care să-ţi ţie de urît. Sînt un nebun, un om de nimic. Ţi-ar plăcea mai curînd să fii iar la închisoare.

—Aşa-i.

— Jake... nu poţi fi un minut serios ?

— Nu.

Orice cuvînt era cu totul zadarnic.

— Cînd ajungem la Otta, spuse Jake, trebuie să luăm o hotărîre.

— Care ?

— Dacă mergem spre nord ori spre sud.

— Să ne uităm pe hartă ! zisei.

El o întinse şi văzurăm linia neagră a căii ferate, ce trecea pe la Otta şi ducea spre nord la Trondheim şi spre coastă şi la sud spre Oslo, Stockholm şi Copenhaga.

— Hai să dăm cu zarul, zisei.

Găsi o monedă în buzunarul lui.

— Ascultă, asta-i o treabă serioasă, zîmbi Jake ; de ea atîrnă o mulţime de daraveri.

— Dă-i drumul ! zisei. Alege !

— Alege tu !

— Eu spun : cap.

— Bine.

El aruncă moneda în sus şi cu ochii închişi o prinse în podul palmei.

— Ce-i ?

— Ai cîştigat, zise Jake.

Mă uitai iar pe hartă. Văzui Trondheim la nord, un fiord straşnic, la o depărtare de vreo sută patruzeci de kilometri, apoi sudul. Acolo se aflau Oslo şi Copenhaga, unde am şi fost. Dar mai era totuşi o linie, ce trecea graniţa spre sud-est şi ducea într-o ţară necunoscută, ce era însemnată cu alb pe harta noastră norvegiană. Şi fiindcă am crezut că acolo trebuie să fie altfel, şi fiindcă am băgat de seamă că Jake va alege Trondheim, şi fiindcă la o adică mă sinchiseam prea puţin de toate, am pus degetul pe linia aceea.

— Mergem la Stockholm, zisei.

Așadar viața noastră viitoare atîrna de astădată de o monedă și de alegerea pe care o nimerisem.

— Iar în oraş ? zise Jake.

— Da. Asta ai vrut doară, nu ?

— Pentru tine. El puse harta în buzunar.

— Tu ce-ai fi ales ?

— Trondheim, cred.

— Acum e prea tîrziu. E Stockholm, unde am să mă trudesc să fac ceva.

Am tăcut cîtva timp.

— Ar fi trebuit să aleg Capul Nord, spusei eu deodată.

— De ce ? E mult mai departe, Dick.

— Nu voiai spre o anumită țintă ?

— Nu chiar cu adevărat.

— Ce vrei să spui ?

— Nu, dacă judec interesat.

— Dar cum judeci dar ?

— Mă gîndeam să rămînem departe de orașe și de oameni, Dick, și să trăim afară pe munți, pentru noi.

— De ce ?

— N-aș vrea să crești, zise el.

Îmi zîmbi, dar eu nu l-am înțeles.

Am pornit mai departe pe șosea.

CAPITOLUL IX

Am ajuns la Stockholm, tocmai cînd apunea soarele. Mohorîte turle de biserici se înălțau spre cerul trandafiriu, a cărui lumină se pierdea în apa albastră, peste care erau aruncate cîteva poduri, și casele mărețe trimiteau din oglindirea ferestrelor lor raze de lumină în străzile largi, în foșnetul copacilor unui bulevard și asupra contururilor cenușii ale vapoarelor ancorate.

Nici nu putea să fie oraș mai frumos pe lume. Era rece, aspru și strîns legat de apă.

Poate că erau prăvălii și oameni, care se îmbulzeau grăbiți pe străzi, dar nu m-am uitat la astea.

Puteam să stau doar pe un pod şi să urmăresc luminile multicolore, cum jucau în fluviu, care era împresurat de grămezi de clădiri, ce păreau cioplite cu dalta pe cer. Jake se sprijini de mine pe parmaclîcul podului şi mi s-a părut că priveliştea seamănă cu Veneţia visurilor noastre; doar că aici nu-i o frumuseţe de ilustrată cu gondole mărețe şi palate tradafirii strălucind într-un aer moleşitor.

Stockholm era oraş nordic. Frumuseţea lui era rece şi nepăsătoare chiar în toiul verii, apa albastră curată ca în văgăunile gheţarilor, şi dincolo de pod am zărit o piaţă întinsă asfaltată, cu un palat alb, al cărui turn roşu aprins se deosebea într-o lumină neîntunecată de amurg.

Mi se părea că aici trebuie să fie zăpadă şi să răsune zurgălăii de sănii, şi, învelit în cojoc, un vizitiu răsuceşte biciul şi-şi suflă în mîini. Dar nu era nimic din toate astea, căci aerul era cald, şi acolo, unde luminase soarele, lespezile podului făceau bine, şi o fată cu părul blond ca inul, în rochie subţire, trecu încet pe dinaintea noastră.

Aici nu se ştie ce-i întunericul. Lumina nu scade, şi în tot timpul nopţii şuşoteşte un vînt rece printre copacii tremurători, pe cînd cerul aşteaptă gîfîind răsăritul soarelui. Aici n-aş obosi niciodată, nu m-aş odihni niciodată, căci e un loc în care neodihna nu-i niciodată încătuşată, unde mă chema o taină, mă batjocorea şi mă ademenea spre unghere ascunse, unde s-o caut şi goneam într-una, ca să dezleg o ghicitoare ce n-avea nici un nume.

Mi se părea că trecem printre sute de poduri şi colindăm sute de străzi, mîncam cu ferestrele deschise spre o grădină, dormeam şi ne sculam. Am lăsat în urma noastră casele sculptate cu măiestrie şi ne-am pomenit pe un bulevard. Am luat-o de-a lungul fluviului şi am dat de mii de insuliţe, una la fel ca cealaltă.

Stînci crestate se înălţau dintr-un lac adînc, iar din arbori atîrnau crengi peste marginea apei. Ne-am scăldat pe unul din aceste ostroave, ne-am aruncat pe arşiţă în apa rece ca gheaţa, ne-am uitat cum lumina gălbuie se strecura printre frunze, am văzut pînzele albe ale unor iahturi mici şi umbrele lor mişcătoare jucînd pe luciul apei.

Ne-am înapoiat la Stockholm, care sta rece şi dăltuit sub cerul limpede şi friguros. Ne-am dus la un teatru. Acolo cînta o fată cu ochii tot atît de albaştri ca valurile de sub pod. Şi am ieşit iar şi stam în piaţa asfaltată. Sunetele unei capele de dans se auzeau dintr-un hotel apropiat.

Trebuia să fie întuneric şi stele de miezul nopţii ; dar nu se vedea nimic altceva decît un fluviu scăldat în lumină albă. Iar eu nu-mi găsisem taina și nu știam ce mă tot cheamă.

Odată ne-am dus pe ţărm, unde erau ancorate vasele, șlepuri urîte, încărcate cu cărbuni, ce nu se potriveau deloc cu giuvaerele împrejurimilor, căci aveau flancurile ruginite şi punţile triste şi înnegrite de fum. Aşa am ajuns la o cafenea în care mesele stăteau înghesuite una într-alta, în mare neorînduială, şi puţea a mahorcă, și răsuna zăngănit de pahare şi glasuri și gîfîit de marinari. Ne-am așezat într-un colț și ne-am uitat la fețele lor pătrate și late de scandinavi. Ni s-au părut toți la fel, cu ochii apoși, capetele grele, părul des și tuns scurt. Cîteodată se ridica dintr-o ceată un tînăr înalt, blond, cu barbă aurie sau un flăcău danez cu ochii albaştri şi bărbie trandafirie ca de fată.

Dar cei mai mulți erau suedezi, chiar şi eschimoşi cu capetele ca bilele de biliard şi feţele turtite. Şi părea să fie împotriva bunului simţ ca pădurile și munţii, zăpada și apele spumegînde să fie ale lor, care şedeau ca vitele în dormitorul înăbuşitor al unui vas comercial murdar. Stam acolo, Jake şi cu mine, ne uitam la muşterii şi abia schimbam cîte un cuvînt. Ascultam numai glasurile lor monotone, guturale, ce ba se ridicau, ba se coborau, zornăitul banilor azvîrliţi pe mese sau un rîs ori rîcîitul unui scaun împins înapoi.

Afară aerul era curat şi liniştit, iar cerul era alb şi apa avea culoarea aerului. În cafenea mirosea a băutură și tutun, ce plutea cald şi acru prin murdărie, şi era bine aşa : atmosfera aceea fără gîndire, fără voinţă şi fără femei.

Lîngă noi sta un om singur. Ne măsura din cînd în cînd. Altfel, se uita numai la uşă, ca şi cum ar fi aşteptat pe cineva.

Cîteodată se uita la ceasul de pe peretele din fața lui, peste tejghea şi bătea cu degetele pe marmura mesei ; apoi își aprindea o țigară, după aceea încă una și se uita iar la noi și înapoi la uşă.

— Ce-o fi cu ăsta ? întrebai pe Jake. Te-ai uitat la ochii şi mîinile lui ?

— Da, zise Jake, de vreun sfert de ceas. E nebun de spaimă. Nu vorbi nimic ; fii numai cu ochii ţintă la uşă.

Nu i-am răspuns ; mi-am mutat numai scaunul ca să pot observa şi localul şi uşa, fără să mă întorc. Privirea

mea coborî iar asupra mesei noastre, şi mă pierdui într-un noian de gînduri şi imagini ale insulei în care ne-am scăldat după prînz, şi pînzele albe ale vaporaşelor, ce jucau pe soare, şi cum se poate ca Stockholm să aibă cafeneaua asta, şi totdeodată insula aceea, şi să le poată contopi într-o atmosferă atît de ciudată, cînd Jake începu să-mi vorbească la ureche cu glas stins :

— Ai văzut ? mă întrebă el.

— Ce ?

— N-ai băgat de seamă că, după ce s-au uitat la ceas, au şters-o unul după altul, iar acum nu mai e nimeni aici decît nenorocitul de la uşa vecină, noi şi cafegiul.

M-am uitat şi am văzut că în cele cinci minute cît am visat, cafeneaua se golise. Localul era tăcut, iar fumul plutea greu.

— Cred că închid, zisei ; mai sînt cinci minute pînă la unu. Se vede că închid la unu.

— Nu, zise Jake. Localul acesta nu se închide.

— Atunci... ce altceva ?

— Aşteaptă numai... trebuie să se petreacă ceva.

Îi aruncai o privire. Îşi aruncase capul pe spate şi zîmbea.

— Pe cînd tu visai, am observat cîte ceva, zise el. Cafegiul a trecut pe la toate mesele şi a strîns paharele. Pe fiecare masă a lăsat cîte un bilet alb. Cum l-au văzut, muşterii au rîs sau au înălţat din umeri, ori au tăcut. S-au uitat însă toţi la ceas şi au plecat apoi... toţi. Ia uită-te !

Şi pe masa noastră era un bilet alb, fără nimica scris pe el. Se vede că l-a lăsat cafegiul cînd ne-a luat paharele.

— Ce înseamnă asta ? am întrebat.

Jake rîse încet.

— Te pofteşte să plăteşti, zise el.

Mă uitai la tejghea. Cafegiul se uita curios la noi, cu braţele încrucişate ; iar muşteriul înfricoşat de la masa vecină ne privea şi el, şi degetele băteau marmura mesei.

— Vrei să mergem ? întrebă Jake.

Ascultai tăcerea şi bătăile inimii, şi ştiui că eram grozav de întărîtat.

— Nu, zisei şi dădui din cap, nu, să stăm şi să vedem ce se întîmplă.

Nici un sunet. Nimeni nu spunea ceva. Am rămas la masa noastră.

— Jake, zisei încet, vorbeşte englezeşte cu omul ăsta. Întreabă-l ce se pregăteşte aici !

Intorcînd umărul către necunoscut, Jake se întoarse agale pe scaunul lui, dar ţinea într-una ochii la uşă.

— Pari să fii la ananghie, zise el pe englezeşte. Te-am putea ajuta cu ceva ?

Omul părea că n-a auzit nimic. Nici nu se uitase măcar la Jake cînd i-a vorbit. Va să zică, înţelesese atît de puţin, încît nici n-a băgat de seamă că vorbeam cu el. Credea că vorbim între noi.

Cele cîteva boabe ale noastre de norvegiană şi daneză nu ne-au folosit, iar suedeza n-o ştiam. Omul era suedez.

Jake se sculă, apucă biletul alb între degete, se duse la masa vecină, îl puse omului înaintea ochilor şi arătă spre ceas şi spre uşă.

Omul clătină din cap şi înălţă din umeri ; apoi începu să vorbească turbat de iute cu glas stins. În acelaşi timp a întins mîinile pe masă, scoţînd limba. Era vădit că omul era cuprins de o spaimă de moarte de ceva şi încerca să ne lămurească.

Vorbea suedeza, iar noi nu l-am priceput.

— Ce înseamnă asta, Jake ? întrebai.

El nu-mi răspunse, ci se duse de-a curmezişul cafenelei înaintea aceluia care trebăluia acolo. Acesta nu zise nimic, se zgîi doar la Jake ; apoi îşi văzu foarte liniştit de spălatul paharelor murdare, ca şi cînd Jake nici n-ar fi fost acolo. Jake se înapoie şi se aşeză la masă lîngă mine.

— Dick, zise el, uite ce cred eu. Cafeneaua asta e numai o firmă, un paravan, o arenă pentru hotărîrea neînţelegerilor. Vezi ce aproape e de apă ? E o nimica toată să azvîrli în ea pe unul, pe care l-ai încercuit. Pare apoi că, fiind beat, s-a împiedicat de prag şi a căzut în fluviu. Muşterii care au fost aici, ştiu bine ce înseamnă biletul alb. L-au primit la unu fără un sfert. Acum e unu fără două minute. Dacă se întîmplă ceva, Dick, apoi se întîmplă la unu.

După teoria asta mai avem de aşteptat două minute. Iar cafegiul spăla într-una paharele, iar celălalt bătea toba pe masă.

Era o întîmplare greu de înţeles.

— De ce au golit muşterii localul ? întrebai.

— Nu-i privea, zise Jake. Nu vor să se amestece. Vor să fie muţi, să nu spună nimic. Se tem de poliţie.

— Poliție ?

— Da. Prin astfel de lucruri se calcă legea, Dick. Cafegiul o știe. De aceea, nu se sinchisește de noi. Nu-și dă seama cine sîntem.

— Noi ce facem, Jake ?

— Stăm... și așteptăm.

Nu-mi puteam închipui că la Stockholm s-ar putea întîmpla ceva într-o cafenea de pe malul apei. Aici nu era beznă, nu erau ulicioare murdare cu faimă proastă. Era un oraş rece, alb, singuratic, la depărtare mare, sub lumina căruia nu se pomeneau vrajbe și omoruri. De-abia cu două ceasuri mai înainte am fost la teatru și am auzit o fată cîntînd o melodie americană pe un ton suedez, iar la urmă am stat pe un pod și am auzit sunetele unei capele de dans ce veneau dintr-un hotel !

Mă uitai în sus și văzui arătătorul ceasului la unu. Atunci s-a învîrtit ușa cafenelei și intrară patru bărbați și, fără să se uite la dreapta sau la stînga, năvăliră la masa de lîngă noi, unde aștepta galbenul suedez mort de groază.

Simțeam cum îmi pocnea inima, tare ca tic-tacul unui ceas, iar podul palmelor mi se umezise. Scormonii după un pachet de țigări. Cei patru bărbați se așezară la masă, și între ei, ca o muscă prinsă în laț, ședea vecinul nostru, o biată făptură înfricoșată, adumbrit de tovarășii lui.

Ședea pe scaunul lui. Fîstîcit, molatec și fără vreo încercare de a se împotrivi. De bună seamă, că n-o să ridice mîna să se apere. O să fie repede sugrumat... într-o clipită, ca flacăra plăpîndă a unei lumînări.

Cei patru bărbați se înghesuiră mai mult în el, își împinseră capetele mai aproape de-al lui, iar unul dintr-înșii începu a vorbi cu glas liniștit, monoton. În acele sunete se simțea ca o înduplecare, ca și cînd ar fi vrut să dea să înțeleagă omului nostru să fie înțelegător ; și pe cînd vorbea, omul zîmbea într-una, un zîmbet prefăcut, răutăcios și arăta un șir de dinți îmbrăcați în aur.

Cel înfricoșat da din cap, scoase cîteva cuvinte. Păreau întrerupte și frînte, și privea țintă în ochi pe acei oameni, care-l împresuraseră, și voia să citească pe fețele lor. Obrazul îi era cenușiu, ca al unui om care-și așteaptă osînda la moarte. Vreo două minute a domnit tăcerea adîncă ; apoi s-au întors toți ca la poruncă și ne-au privit.

Le simțeam întrebarea în ochi, dorința de a ști și o bănuială și simțeam un val de dușmănie urcîndu-se împotriva

noastră. Ne fumam țigările, iar omul cu dinții de aur și zîmbetul prefăcut ne vorbi, dar în limba suedeză, iar noi n-am priceput. El chemă pe cafegiu dintre paharele lui, omul scutură din cap și ridică din umeri. Iar vorbi omul cu dinții de aur. Era o poruncă, fiindcă de astă dată răsună tare și hotărît; iar cafegiul se repezi la ușă și împinse zăvorul. După aceea se întoarse fără nici o vorbă și se cățără pe scara stricată pe terasă. Acolo fu auzit deschizînd altă ușă, și trebuie să fi intrat pesemne, căci a încuiat, și după aceea nu se mai auzi nici o mișcare din partea lui. Acum eram singuri cu cei patru bărbați și bondocul înfricoșat, care sta chircit pe scaunul lui. Ne aruncă o privire ca un animal în primejdie, și i se vedea albul ochilor.

Omul cu dinții de aur vorbi lui Jake și nu mai zîmbea, ci arătă spre ușa zăvorîtă. Jake clătină din cap.

Toți se ridicară încet de la masă, formară un șir, iar unul puse mîna pe umărul suedezului îngrozit.

Mă uitai la Jake, iar el se uită la mine, și-l văzui rîzînd și întinzîndu-se tare în scaun.

Iar mie mi se părea că pereții cafenelei s-au dat la o parte și că ne aflam într-un cort de circ și o rază fierbinte de soare pătrundea printr-o spărtură a pînzei de cort. Se vedea un ring, și o grămadă de lume se îmbulzea strigînd și rîzînd către frînghii, iar Jake sta cu bustul gol, brațele încrucișate, și cu același zîmbet pe buze.

Aerul era apăsător, și se simțea un miros de rumeguș și iarbă călcată în picioare și de mănuși de piele purtate și de carne caldă ale unor fiare flămînde într-o cușcă.

Un clopot sună, iar Jake se îndreaptă către mine de-a curmezișul ringului...

Dar eram acum iar în cafenea, și Jake sta lîngă mine, și cei patru bărbați stăteau împrejurul mesei lor și ne priveau țintă.

Atunci am știut că o să urmeze o încăierare, și eram vesel și fără teamă.

Cei patru bărbați se depărtară unul de altul, veniră mai aproape și ne încercuiră.

Deodată cel cu dinții de aur se împinse înainte, dar Jake se și așteptase la asta, și am auzit pocnetul pumnului său gol în falca omului, și capul zbură înapoi. După aceea, răcnete, un strigăt de durere, o masă se răstoarnă, și văzui pe unul venind spre mine. L-am izbit. El însă m-a pocnit sub ochi, și am căzut trăgînd cu mine piciorul unui

scaun. Simţeam cum îmi curgea sînge în gură, iar durerea mă cutremură ca o lovitură de bici. Încă ştiu cum îmi spuneam : „Nu trebuie să mă las, nu trebuie să mă las". Aşa că mă sculai clătinîndu-mă, cu putere şi furie plin de ură împotriva aceluia care mă lovise. Îl văzui că ia un scaun şi-l învîrteşte deasupra capului. Dar eu m-am aplecat şi m-am repezit la el, cu capul în stomacul lui, aşa că am căzut pe podea ; dar de astă dată zăcea sub mine. Degetele îi dibuiau ca să mă apuce de gîtlej. L-am izbit iarăşi şi iarăşi, i-am pocnit una în obraz şi l-am auzit scîncind, pe cînd se zvîrcolea sub mine.

Ridicînd capul, am văzut doi inşi repezindu-se la Jake. El s-a scuturat însă de dînşii, boxă pe al treilea de-a curmezişul unei mese şi-i auzii strigătul lui : „Merge, Dick" şi mai zîmbea, iar părul îi cădea pe obraz.

Cîinele cu dinţii de aur, cu spatele către mine, se tîrî către noi, îşi vîrî repede mîna în buzunar şi un oţel fulgeră. „Bagă de seamă, Jake !" strigai. Jake sări la o parte, cu mîna înaintea obrazului, deoarece cuţitul şuieră prin aer şi se înfipse tremurînd în perete în dosul lui, cu două palme deasupra capului său.

Am sărit în picioare şi m-am azvîrlit asupra aceluia care azvîrlise cuţitul şi dăduse greş ; iar el a fost apucat fără veste şi a căzut ca un bolovan. Cu pumnii îl ciocăneam în ochi. Şi-ţi făcea bine să ştii că-l durea, era bine să-i simt sub mîinile mele gura udă şi însîngerată. Şi mă auzeam rîzînd, pe cînd gîfîiam în răstimpuri şi inima îmi bătea să se rupă. „Şi e bine aşa, îmi spuneam, e bine aşa !"

Unul se năpustise asupra mea. Mi-era tot una care. L-am nimerit, şi a căzut şi s-a sculat iar, şi de astă dată am căzut eu. Dar Jake văzuse, şi cu o singură lovitură a azvîrlit pe potrivnicul meu în fereastră. Se auzi un troznet de geamuri sparte în ţăndări. Şi lămpile zornăiră în cîrligele lor ; două fură sfărîmate de două scaune ce zburară pe sus, aşa că ne mişcam ca nişte năluci în lumina albă gălbicioasă. Şi pe cînd eu mă mai încăieram cu unul la tejghea şi simţeam în obraz suflarea lui înăbuşitoare, văzui pe cineva, un rîndaş de bucătărie, alergînd spre uşa baricadată şi luptînd cu zăvorul greu. Am auzit strigătul de înştiinţare al lui Jake şi deodată şuieră ceva prin aer. Rîndaşul nu era altcineva decît năucitul suedez, pe care-l scăpasem de la moarte. Dar acum întinse amîndouă mîinile, ca şi cum ar fi luptat cu o primejdie nevăzută, şi am auzit un ultim

răcnit de groază, o gîtuire, un horcăit. Zăcea pe dușumea cu un cuțit în spate.

Mă desfăcui furios de omul meu. Se vede că-i dădusem una zdravănă și-l rănisem, căci se clătină și se întinse gemînd pe jos, iar eu mă repezii la ușă și mă aplecai peste suedezul rănit și încercai să-i scot cuțitul dintre omoplați, dar n-a mers, și sîngele mă stropi ; era mort. Lîngă mine luptau bărbați. Auzeam tropăitul picioarelor lor și văzui fața lui Jake la lumina ferestrei și zîmbetul lui, cînd l-a pleznit pe unul în bărbie, care voise să-l lovească. Apoi am deschis ușa cea grea, și lumina albă năvăli în cafenea.

Un ochi îl țineam închis. Sîngele, ce țîșnea din arcadă nu se usca pe obraz, și trupul mi-era numai vînătăi și zdrobit ; dar nu-mi păsa, eram fericit și nebunește amețit. Nu-mi părea rău nici de bietul suedez ucis.

Era glasul meu ce răcni pe ton nefiresc : „Pe el Jake, pe el !“ Și mîinile mele, care se înfipseseră în gîtul unuia, și picioarele mele, ce burdușeau pe cel care zăcea pe podea. Căci asta era carne împotriva cărnii lui și a dinților, pe care îi sfărîmam cu pumnii mei, și sîngele cald al unui bărbat pe care-l uram, și răcnetele lui de durere, pe care eu le înregistram.

— Alo, Jake ! strigai, alo ! ; apoi am rîs fără nici un cuvînt, poate fiindcă durerea mea era mai mică decît durerea pe care o cășunasem ; și asta a fost minunat, mi-am zis eu, și a fost iad, și degetele unuia mi s-au înfipt în gîtlej, și aici era sub mine un trup puternic și „Păzea, blestemat copil de lele !“ strigai eu.

Apoi de departe, de afară, de pe stradă, se auzi un fluierat, și i-a răspuns un al doilea, și se auziră glasuri strigînd, și tropăit de picioare ; apoi auzii glasul lui Jake foarte apropiat de mine și-i simții mîna pe brațul meu.

— Haide, Dick, zise el ; acum trebuie să fugim, nu glumă !

M-am cotorosit de mîinile pe care acel ticălos mi le vîrîse în gît și l-am urmat pe Jake afară în stradă, peste care strălucea lumina albă ca răsăritul soarelui. Apa scînteia.

Un fluierat răsună lămurit, de la colțul cel mai apropiat, și sunetul de pași se apropie de cafenea.

— Fugi, Dick, zise Jake, fugi, că e vorba de viața ta !

O luai la goană în urma lui, de-a lungul străzii lungi, peste bolovanii de caldarîm. Inima îmi bătea să se spargă, picioarele mă dureau, și auzeam zgomotul goanei înverșunate în spatele meu și un strigăt și iarăși fluierături puternice.

Gîfîiam, bolovanii pe care alergam erau ascuțiți, iar Jake era ca o umbră zburătoare înaintea mea și în timpul goanei îmi aruncă o privire.

— Fugi cît poți, Dick ! exclamă el, și simțeam cum, așa istovit cum eram, mă zgudui rîsul, un rîs puternic, pe care nu-l puteam stăpîni ; dar trebuia să alerg și să alerg tot mai departe, din pricina pașilor grăbiți și a țipetelor din urma mea.

Acum trebuia să trecem un pod și printr-o ulicioară pe lîngă o clădire întunecoasă și mai departe spre o piață și apoi o stradă lungă și iar spre strada țărmului, unde erau ancorate vase. Acolo m-am oprit, căci nu mai puteam, iar Jake m-a așteptat, și am tras cu urechea, abia trăgîndu-ne sufletul, la răsunetul pașilor urmăritorilor. Nu se mai auzea însă nimic, nici strigăte, nici fluierături...

În fața noastră, pe chei, se aflau vase nemișcate, ca niște stafii în lumina palidă a dimineții ; și ne-am furișat în jos, într-un colț întunecos, în care erau îngrămădite tone de mărfuri. Stam acolo, gîfîiam și rîdeam, încît mi-au țîșnit lacrimi din ochiul închis și se amestecară cu sîngele uscat de pe obraz.

Buza de sus a lui Jake era ruptă, iar pe frunte avea o umflătură cît un ou. Cînd m-am uitat la el, am simțit durerea mea, mi-am dat seama că am un ochi spart, că trupul mi-e zdrobit, și am început să rîd și nu puteam să contenesc rîsul. Îmi spărgeam pieptul, pe cînd mintea mi-era năpădită de imagini, ce-mi făceau cald și rece, dar rîsul nu mi-l puteam stăpîni.

— Ai văzut, zisei, ai văzut pe acela cu cuțitul în spate ? Și m-am zvîrcolit pe jos și am gemut și m-am măcinat de rîs, iar lacrimi și sînge mi-au curs în gură.

— Oprește-te, Dick, oprește-te ! zise Jake, dar rîse și el, și nu știam bine, el sau eu eram nebun ? și nu știam, am văzut într-adevăr ce am văzut, și am făcut ce am făcut ? Apoi un fior de gheață — ca atunci cînd ești încălzit și sări în apă rece ; rîsul încetă, ne ridicarăm și ne uitarăm unul la altul, liniștiți, trezi, două cucuvele impună-

toare sub cerul liniştit, şi nu simţeam nimic altceva decît dureri şi oboseală şi o dorinţă surdă de somn.

— Aşadar trebuie s-o luăm la sănătoasa, zise Jake. Nu putem rămîne aici, unde nemernicii ne-au luat urma !

— Nu te teme, zisei. Am sfîrşit cu ei, s-au lăsat de luptă.

— Nu mă gîndesc la ei, îmi răspunse el, mă gîndesc la poliţie. Erau şuierături de poliţişti, pe care le-am auzit noi și tropăitul lor.

— Am putea să le-o lămurim, zisei.

— Nu. Dick. E la mijloc suedezul mort cu cuţitul în spate. Sîntem amestecaţi și noi, ca și ceata aceea.

— Ai dreptate.

Ne-am sculat și am luat-o de-a lungul cheiului. Am ajuns la capătul unui stăvilar, unde era ancorat un vas comercial de vreo două mii de tone. Dar acolo era zgomot mare, căci pe vas erau încărcaţi cărbuni, și auzeam macaraua gemînd și cărbunii bubuind prin jgheab în magazii.

O privire ne spuse că era un vas foarte rău îngrijit, nevopsit, ruginit peste tot, puntea nemăturată, iar pe puntea de comandă să fîţîia un bărbat, care nu ţinea nici la orînduială, ci, aplecat peste parmaclîc, înjura și flecărea cu marinarii lui înegriţi de cărbuni.

Atunci ne-am privit puţin ; apoi Jake se uită la mine, iar eu mă uitai la Jake, și „ăsta-i vasul nostru", zise el. M-a lăsat, și pe o scîndură, se urcă pe punte. Eu m-am rezemat de un stîlp de pe chei și nu-mi dădui osteneala să mă uit măcar după el. Îmi mușcai unghiile și privii ţintă în apa cenușie. Macaraua scîrţîia și gemea, cărbunii se rostogoleau în jos pe jgheab, marinarii lucrau pe punte, și din ochiul meu neatins am putut să văd pe Jake cum a strigat pe omul de pe punte, care se aplecase, ţinea o mînă făcută pîlnie la ureche și rînjea.

Simţeam că mă apucă visarea, visuri despre un munte îndepărtat și un șuvoi clocotitor și copaci înalţi și o pătură de zăpadă și o cascadă albă, ce se rostogolea bubuind într-un fiord îngust ; dar nălucirea nu voia să rămînă, căci cărbunii bubuiau în magazii, și macaraua zdrăngănea. Jake îmi atinse braţul și-mi șopti la ureche : — Hai, e *Lorient*, vas francez, pleacă la Nantes. Și clătinîndu-mă, m-am dus după el pe scîndură, nepăsător unde mergea corabia, iar el îmi spuse : — Au sfîrşit chiar acum încărcatul. Peste un ceas pornim.

M-au orbit luminile și am izbit cu piciorul un otgon. Cineva a rîs, iar altcineva mi-a strigat ceva pe franțuzește.

Și numaidecît am început să robotim cu ceilalți pe punte, am știut ce avem de făcut, ne-a răzbit foamea, ne-a răzbit setea ; dar eu nu eram acela ale cărui mădulare se mișcau și care blestema.

Eu zăceam doar undeva, încolăcit într-un ungher și dormeam dus. Acum țineam un codru de pîine în mînă și zăceam într-un dormitor negru, iar acum simțeam sub mine o corabie ce plutea și învîrtitul elicelor în apă.

Și mă uitai la fața lui Jake. Era neagră, mînjită de cărbune, sluțit de umflătura de la frunte ; iar la mine praful de cărbune se amestecase cu sîngele din ochi. Parcă aș fi trăit un veac într-o noapte. Dar totuși în mine se pornise o putere ce mi-era nouă. De aceea, am rîs tare de Jake cu buza spintecată și fruntea umflată, și am știut că așa am vrut să fie : acei fiori ai primejdiei, adulmecarea sîngelui și am știut că e bine să fii tînăr și că e bine să trăiești.

Jake pufni în rîs și mă întrebă cum mă simt. „La naiba ! zisei, vezi doară și tu !“ Stam unul lîngă altul și vedeam cum piere Stockholm, scăldat în lumină albă, un giuvaier îndepărtat, tainic.

Lorient era un vas mohorît, pe care se afla o hoardă de diavoli. Jake și cu mine eram tot draci și trăiam într-un iad, murdari și nespălați, lihniți de foame și istoviți și huleam un cer nepăsător.

Lorient era una din acele corăbii comerciale, mică, păcătoasă, ce putea fi pătrunsă de apă, prea îngustă față de lungime și fără afundătură verticală în apă. Plutea pe Marea Nordului și Marea Baltică și încărca mărfuri. Era totdeauna murdară, totdeauna pătrunsă de apă și se hîțîna în așa fel, ca și cînd i-ar fi sunat cel din urmă ceas ; iar cînd era încărcată, era adînc cufundată în apă ca o găleată muiată, leneșă și răutăcioasă.

Era proprietatea unei oarecare societăți cu nume franțuzesc. Numai după o aruncătură de ochi ar fi trebuit să fie retrasă de mult de pe mare, fiindcă la cea mai mică furtună se scufunda și gemea și lua atît de multă apă, încît în fiecare zi, uneori de două ori pe zi, trebuia scoasă apa cu pompa.

Căpitanul ei era un belgian, care habar n-avea de meseria lui.

Asta a fost impresia mea la plecare. De aceeași părere a fost și Jake, căci acest căpitan nu știa de loc ce înseamnă împărțirea muncii sau disciplina marinarilor, se purta cu ei ca și cînd ar fi fost deopotrivă cu dînsul, se fîțîia mereu pe punte, și cînd am pornit din Stockholm în josul fluviului, a rămas pe puntea lui, a ținut telescopul lipit de ochi și căuta miile de insulițe, ca să vadă fete scăldîndu-se, fiindcă fumul negru din împuțitul nostru coș a molipsit aerul curat, și noi ne strecuram pe liniștita apă albastră ca o oală hodorogită de tinichea.

Dar cum am ieșit din fluviu și am trecut în Marea Baltică, au și început talazuri mari. Vîntul sufla tare de la sud, vest, și din nori joși ploua. Și cum n-am mai văzut uscatul, ne-am și dat seama în ce fel de luntre ne aflam și ce ne așteaptă.

Căpitanul, cum am spus, era ușuratec, blajin și nerăspunzător, și ca culme a nenorocirii, avea ca ajutor pe un zăpăcit, care n-avea un minut astîmpăr, un mănunchi de nervi concentrați, care răcnea la marinari, îi sîcîia și-i stingherea, ne ocăra pentru felul cum munceam, spunea că totul e prost făcut și greșit și ne dusese pe toți pe marginea răzvrătirii.

Echipajul avea puțini oameni. Afară de Jake și de mine, mai erau cinci belgieni, între care și bucătarul și doi focari, amîndoi olandezi. Noi doi n-aveam la o adică însărcinări hotărîte, căci fuseseră și fără noi tocmai cîți trebuiau. Căpitanul ne primise fără plată în schimbul muncii. Și așa ne aflam aici, azvîrliți pe Marea Baltică, pe o corăbioară comercială murdară, și toate numai în urma aruncării unei monede pe șoseaua spre Otta.

Am mers aproape pe același drum, pe care-l mai făcusem odată, în întîia noastră călătorie de la Helsingfors la Copenhaga, pe corabia *Hedvig*. Dar atunci sufla un vînt cum trebuia, iar vasul cu toate neajunsurile lui, era o corabie frumoasă, iar marinarii scandinavi erau băieți minunați. Aici însă nu era nici un fel de romantism, pe acest *Lorient* împuțit, în acel cerc de rugină și funingine și ploaie. Mîncarea o vărsam. Și apoi mai dormeam lîngă acei feciori de lele care puțeau a usturoi, care foloseau fiecare colț al dormitorului pentru orice fel de treburi! Mi-era scîrbă de toți și mi-era silă de corabie. Unica mîngîiere era că-l aveam pe Jake pe lîngă mine, și că puteam să înjurăm și să hulim împreună. Părea că Jake pierduse foarte puțin din sîngele său rece.

Praful de cărbune, murdăria și putoarea din dormitor păreau că nu-l ating.

Ne-am hotărît ca, după sosirea la Nantes, să plecăm spre sud. Și ne închipuiam un soare african, cer arzător, ulițí prăfuite, gospodării mici cu marchize portocalii, și o îmbulzeală de mese și chelnerul cu părul negru cu zîmbet gras măsliniu, cum ucide muștele cu șervetul. Și ne zugrăveam case albe, cu jaluzelele lăsate : flori roșii se cățărau pe ziduri, la umbra unui eucalipt doarme un om, cafeniu și prăfuit, cu capul în mîini. Marea scînteiază și e netedă ca o coală de hîrtie și e fierbinte, iar iarba și copacii sînt galbeni-cafenii, arși de soare. Văd în închipuirea mea ulițe pline de pete colorate, o femeie cu șorț albastru scutură de pe balconul înalt o plapumă viu colorată ; apoi se apleacă peste parmaclîc, cască alene și trage cu urechea la zdrăngănitul de banjo ce vine din restaurantul de peste drum. Miros de cafea, cenușă albă, tutun și pîine proaspătă amestecîndu-se cu parfumul florilor, al florilor vinului și al poamelor roșii ca sîngele, ce sînt moi și răscoapte. O fată care trece ne aruncă peste umerii goi priviri zîmbitoare, cerceii ei de aur se văd din părul negru și des, ce-i ridicat de pe frunte, brațele îi sînt lungi și smolite, iar printre buze îi arde o țigară. Nopțile sînt ca un covor gros întunecos, glasuri murmură la o răspîntie. E cald, o abureală de flori ofilite e în văzduh și îngînatul mării.

Cînd Jake mi-a vorbit de Africa, stam în fața sufrageriei corăbiei ; marea era tulburată și ne arunca de colo pînă colo, apa spăla puntea, iar din sufragerie venea miros de seu și ulei și de ciorbă de usturoi și funinginea cărbunilor ieftini.

Careva desenase porcării pe peretele subțire deasupra sufrageriei. Îți izbeau fără să vrei privirea pe peretele alb și te supărau : Erau plăzmuiri ațîțătoare ale unui idiot, foarte lămurite și fără perdea, desenate ca de mîna unui copil. Oamenii mai puneau și de la ei din cînd în cînd, schimbau pozițiile, zgîriau observații lîngă figuri și răcneau de rîs ca niște școlari proști, se înroșeau, se pomeneau ațîțați și erau mîndri de ei înșiși.

Tare aș fi vrut să știu, dacă versurile pe care le pusesem tatei pe birou, drept în fața lui, i s-o fi părut tot așa, și dacă a avut despre mine o părere mai proastă decît eu

însumi. Nici nu-mi venea să cred, că aşa ceva s-a petrecut vreodată.

Între timp năduşeam şi blestemam corabia şi ieşirăm în largul mării. Pe bordul acestui *Lorient* erau tot felul de chinuri.

— Dar cînd vom fi acolo, spusei lui Jake, vom trăi în lux, cu balansoare sub palmieri, iar cînd ridicăm degetul, un chelner în bluză albă ne aduce băuturi. Dormim toată ziua, întindem cel mult mîna spre un fruct copt şi dulce, iar în spatele scaunului nostru stă o negresă şi ne face vînt cu un evantai de hîrtie de mătase.

Jake n-a zis nimic. Se uită pe cer şi la peretele de nori cenuşii din faţa noastră şi observă vasul *Lorient,* care se mişca greu pe marea tulburată.

— Dick, zise el ceva mai tîrziu, observi ce obosită se tîrăşte corabia ? N-o să se mai împotrivească mării furioase. Vrea să pună capul jos şi să moară.

Întîi am crezut că Jake glumeşte, dar cînd i-am văzut obrazul, am ştiut că vorbeşte serios. Nu-i plăcea să te sperie fără cuvînt. În privinţa asta puteam să mă bizui pe el. Cînd a spus asta, am căpătat o rece presimţire de teamă, şi parcă vorbea un glas în mine : „La asta ai să te mai gîndeşti !"

În orice altă primejdie ar fi fost un farmec, dar aici deloc, nu pe *Lorient,* unde erai împins fără ajutor într-un şuvoi de negură...

— Ah ! zisei, o să meargă... Ajungem doar acum în Canalul Mînecii. Cu circulaţia ce domneşte acolo, nu poţi să te duci la fund.

— Mai avem drum lung de făcut, Dick, spuse el, iar pe puntea de comandă avem o pereche de nebuni. Tu nu cunoşti coasta engleză ?

Nu voiam să ascult mai mult. Îmi spuneam, că e tot una. La Stockholm am sugrumat aproape pe unul... Atunci... spusele lui Jake nu însemnau nimic pentru mine !

— Crezi că mai tîrziu o să ne ciocnim acolo ? întrebai.

Vorbeam fără nici o grijă şi alungam imaginea unei spaime năprasnice, ce se stîrnea în mine.

— Nu ştiu, răspunse Jake şi mă privi atît de ciudat, ca şi cînd ar fi zărit lucruri ce nu se pot spune şi are totuşi mai mult curaj decît mine şi se uită drept în ochi la ceea ce va să vie şi n-o alungă. Era uşor să rîzi ; da, stam doar în siguranţă în faţa sufrageriei !

— În Africa, Jake, acolo vom trăi mai bine ca niciodată. Chiar în cea dintîi noapte, cînd mergem pe uscat.

— Da, zise el.

Eram foarte sigur, că totul o să meargă bine. Mă stăpînea un fel de închipuire, care-mi da credința neclintită că nu poate să ni se întîmple nimic. Cu toate acestea, urgisisem vasul *Lorient*. Ajungeam acuși în Canalul Mînecii. Ceața nu se risipise, marea era furioasă și vîntul sufla neîncetat de la sud-vest.

Acum aș fi fost bucuros pe corabia *Hedvig* chiar dacă vîntul ar fi bătut și mai tare. Și dacă furtuna și marea ar fi fost și mai furioase, ar fi trebuit doar să întindem bine pînzele și am fi stat foarte tihniți ca păsărica în cuib.

Lorient gemea totuși și se cutremura la fiecare val ce se apropia și se arunca în fiecare val de talazuri. Așa cum spusese Jake : ca un biet suflet sătul de viață. Coastele vasului în dormitor păreau că se topesc în aburi de putregai și pete de rugină. Apa pătrundea cu furie. Bucătarul a atîrnat în fața sufrageriei un prosop, apoi a uitat să-l ia de acolo. Acum flutura ud și cenușiu, o otreapă zdrențuită, în ploaie. Steagul de pe punte era negru de furtună și funingine.

Micul ajutor de comandant se zbătea încolo și încoace, în mantaua lui măslinie mult prea mare pentru el, ca o gînganie ce-a căzut în bere sau în miere.

Fochistul olandez veni sus să mai răsufle, scoase capul din gemulețul rotund și adulmecă în ploaie.

În dormitor, unul din belgieni cînta din **drîng. Cu** zvîrcoliri nervoase trăgea aer în piept și ciudat de fals răsună o melodie jalnică și-mi trezi o amintire din copilărie, uitată de mult, despre mama și un golf, ce se afla la vreo douăzeci de mile de casă, unde mă dusese odată. După un picnic pe ștrand, se ridicase ceața dinspre mare și se așezase în preajma noastră, așa cum norul de ceață împresurase *Lorient*, și deodată am tras cu urechea, căci auzeam un jalnic sunet necontenit de clopote, ce veneau de departe, de dincolo de golf. Mama mi-a spus că ar fi o geamandură, ce se înțepenește în mare ca să arate că acolo e o stîncă primejdioasă, și cine auzea pe mare acele sunete era prevestit și-și schimba drumul.

Ca un biet ecou al acelor sunete îmi răsuna acum drîngul în ureche. Purtate de vînt și de ploaie, tonurile tremurătoare din dormitorul marinarilor sunau și răsunau prin

ușa sufrageriei în aer. Altul începu să cînte pe alt ton ceva ce nu se potrivea de loc cu melodia. Urmară rîsete răsunătoare și cuvinte franțuzești ca niște țipete copilărești, ce păreau atît de scîrboase încît mă înfiorai fără voie.

Uram corabia *Lorient*.

* * *

Era către șase și jumătate după amiază. Numai decît după masă am trecut de insula Onessant. Se înseninase tocmai atît de mult, că am putut s-o recunoaștem de la babord ; dar apoi ceața s-a îngroșat iar ; am dat buzna în ea și am lăsat uscatul înapoi. Stam pe punte la cîrmă. Căpitanul stătea puțin lîngă mine ; dar cînd am pătruns iar în pîclă, ridică din umeri, ca și cînd ar fi socotit asta ca o poznă, pe care i-o făcea soarta, se uită împrejur, chemă pe ajutor la un fel de consfătuire, — de bună seamă, mai ales, ca să-mi facă impresie prin iscusința lor unită, — și se făcu în cele din urmă nevăzut, lăsîndu-mă fără nici o încredere.

Ajutorul de căpitan rămase pe punte și mă făcu nesigur de tot cu neastîmpărul său nervos, mai ales prin felul bănuitor cum întorcea și învîrtea capul și trăgea cu urechea și sfredelea cu ochiul negura de nepătruns ca și cînd ar aștepta vreun zgomot.

Pe punte nu puteai să te aperi de vremea rea. Ploaia mă pleznea în ochi ; nu puteam să văd nici la zece pași. Corabia se cufunda crucis în apă, gemînd. Eram adînc încredințat că nici căpitanul, nici ajutorul lui, sau altcineva de pe corabie nu știa încotro mergem.

După aceea am fost înlocuit de alt marinar, am părăsit puntea și m-am dus în partea dinainte a vasului, în dormitor.

Ceața înfășurase totul în beznă. Unul a aprins lampa. Ea se clătina în cuiul ei de pe perete și arunca o lumină jalnică asupra fețelor oamenilor. Unul din ei sta întins în culcușul lui și-și pusese mîna peste ochi. O revistă ferfeniță, fără scoarță, zăcea pe podea. Mi-am aprins o țigară și m-am așezat lîngă Jake.

— Ce-i nou ? întrebă el.

— Nimic, i-am răspuns. Nu se vede nici la un metru și barometrul coboară. Cred că necunoscătorul acela smintit, bondocul, habar n-are unde ne aflăm.

— Ține prea aproape de coastă, zise Jake. Aș vrea să știu ce urmărește.

— Se teme de talazurile înalte, îmi dădui cu părerea. Poate crede că corabia se scufundă și vrea s-o șteargă. O fi băgat de seamă că *Lorient* n-o s-o ducă pînă la capăt. Crezi că el va încerca să ajungă la Brest ?

— Sîntem la mare depărtare de Brest, zise Jake. Coasta asta e afurisită... Asta ar trebui s-o știe !

— Nu pare să-și dea prea multă osteneală, zisei. Ai putea să crezi că, dacă n-ar fi și pielea lui în joc ar voi să lase o amintire armatorilor acestei corăbii blestemate. Dar chiar dacă el ar putea scăpa, apoi și-ar pierde totuși locul.

— Nu-i musai, Dick.

— Cum adică ?

— Poate să fie o înțelegere, zise el.

— Doamne, Dumnezeule !

— Da, da. Astfel de lucruri se petrec pe mare. Cînd un vas nu mai găsește de încărcat și lucrează în pagubă, iar ca să fie reparat, nu mai merită, atunci armatorul pune la cale scufundarea vasului și înhață suma pe care era asigurat. Vasele sfărîmate tac mîlc.

— Dar, Jake, care căpitan o să-și primejduiască viața, ca să umple buzunarele armatorului său ?

— Dar ce-i cu buzunarele căpitanului ? zise Jake. Ei lucrează pe împărțite. De asta să nu te îndoiești. Un coțcar ca belgianul nostru s-ar sfîșia pe sine însuși în bucăți, dacă ar fi să cîștige ceva la asta. Îi cunosc eu pe ăștia : leneși, proști, blajini, dar șireți ca o mie de draci !

— Nu cred să aibe curajul ăsta, zisei.

— Poate că nu. Pentru asta îți trebuie curaj cu totul deosebit. Dar n-ar fi greu, Dick, să împotmolească vasul pe vreun țărm de nisip. Acolo n-ar fi primejdie mare, vreau să zic. Căpitanul o să pună vina pe ceață... și va scorni vreo poveste de necrezut despre lupta sa vitejească cu valurile și despre înec. Pe cînd de fapt el s-a cărat frumos pe uscat și s-a uitat cum vasul său s-a zdrobit de stîncile la care l-a dus chiar cu mîna lui.

— Dar ce se întîmplă cu ajutorul de căpitan și cu echipajul ?

— Dragă Dick, mituirea poate să acopere o grămadă de porcării.

Asta suna convingător. „Dar chiar dacă teoria asta ar fi adevărată, ce ne ajută ?“ îmi zisei.

— Frumos, spusei. Cît despre mine, poate să scufunde vasul. Ce mă priveşte ? Sînt gata să înot sau să fac altceva.

— Da, îşi dădu cu părerea Jake, dacă am avea, de pildă, în faţa noastră, un banc de nisip al coastei olandeze. Ticălosul ăsta o fi crezînd că e şiret dacă o să sfărîme corabia pe lîngă Pointe du Raz. Atunci ar face cea mai mare greşeală din viaţa lui, şi cea din urmă pe lîngă asta.

Mă uitai prin fumul des la Jake.

— Nu poţi să mă sperii, rîsei eu. Hai pe punte !

El mă urmă tăcut. Talazurile erau şi mai furioase ca mai înainte cînd am fost pe punte, iar ceaţa nu se împrăştiase încă. Valurile erau cenuşii şi spumegînde şi se ridicau în aer ca nişte uriaşi înfricoşători cu umerii căzuţi şi se rostogoleau şi se repezeau înaintea noastră din negură. O ploaie subţire ne stropea în obraz. Puntea era într-una întunecată de valuri, iar corabia se rostogolea obosită, ca şi cînd n-ar mai avea poftă să se ridice.

În curînd o să se întunece. Văzui pe căpitan şi pe ajutorul lui pe punte lîngă omul de la cîrmă. Ajutorul da din mîini şi puteam să-mi închipui potopul de cuvinte, ce curgea din gura lui.

Parcă căpitanul s-ar fi uitat deznădăjduit la el şi a ridicat din umeri. Marinarul de la cîrmă se zgîia nepăsător ca un catîr. Erau ca nişte umbre triste într-un film mut, iar eu mi-i închipuiam la o spaimă năprasnică, cum ar fi măturaţi, cu nepriceperea lor ! Ne uitam la ei tăcuţi, apoi ne uitam cu luare aminte la talazurile mari ce se pierdeau şi bubuiau în partea dinapoi a lui *Lorient*, şi ascultam ploaia. Ceaţa ne împresură de tot şi era cenuşie şi înnăbuşitoare, iar noaptea veni ca un nor negru şi ne acoperi şi ea.

— Nu cred să folosească la ceva să stăm aici, zise Jake.

De astă dată n-am răspuns nimic. El o luă înainte şi se înapoie în sala de dormit, în care lampa pîlpîindă sclipi ca o licăreală ciudată, iar marinarul belgian cu drîngul se ivi ca un simbol al dispreţului de moarte.

*

* *

Îi văd şi acum şi fără să închid ochii : feţe întunecate, pe un al doilea plan, sub lumina tremurătoare, culcaţi claie peste grămadă în dormitorul strîmt. Marinarul cu drîngul şedea pe marginea culcuşului său ; picioarele încrucişate le

lăsa să bălăbănească peste patul de dedesubtul lui. Sta cam strîmb, sufla cu fălcile umflate și ochii închiși, își lua din cînd în cînd muzicuța de la gură și o ștergea de picior. Unul din fochiști sta întins pe spate și dormea. Nici chiar bocetele drîngului nu-l putură trezi. Fața o ținea în sus, un braț îl îndoise sub cap, iar un picior îi atîrna de sub dînsul. Sforăia tare. Zgomotul sforăitului lui se amesteca cu strigătele vesele, pe care le scotea marinarul cu drîngul. Altul se stîrcise cu picioarele încrucișate, cu jiletca de flanelă pe genunchi, ocărî pe muzicant și-l copleși cu un potop de batjocuri amare. Vorbea un amestec prost de franceză și flamandă, așa că nu puteam pricepe nici jumătate din ce spunea. Bănuiam că ăsta trebuie să fi fost nătîngul care a desenat porcăriile din sufragerie. Rînji la mine și la Jake, descoperind o gură goală, din ale cărei gingii se mai vedeau doar doi colți galbeni.

„*Tu l'as vu, le petit, avec son foutu machin*", zise el: „*quand on ne le regarde pas, il s'en sert comme d'une petite amie, quoi! Assez, mon vieux, assez — tu me fais crier avec ton bruit. C'est pas une femme, ça...* [1]).

Nu-mi plăceau glasul lui nefiresc de tare și rîsul subțire ca un gîgîit. Marinarul de sus, din pătuc, își umflă cît putu fălcile și scoase din drîngul său cele mai nearmonioase și mai puternice tonuri, iar dedesubtul lui sforăia și bîlbîia cel care dormea.

Simțeam pocnitura fiecărui val în proră, scurta izbitură a corăbiei la fiecare scufundare într-o vale de talazuri, iar pereții vasului gemeau și strigau după scăpare ca o făptură vie în chinurile morții. Deasupra mea șuiera aerul printr-o spărtură, un ecou slab al vîntului, ce mătura puntea, iar apa ce pătrunsese în corabie gîlgîia necontenit sub scînduri.

— E îngrozitor! spusei lui Jake. Nu pot să mă întind și să dorm, și nici nu pot să stau aici și să aștept. Dacă în vizuina asta trebuie să fie un tărăboi de iad, atunci să fie cel puțin și lată rău!

El zîmbi și nu zise nimic.

— Ascultă! strigai marinarului. Curmă odată afurisitele tale urlete... *jouez quelque chose*. Iar tu... isprăvește cu tîmpeniile tale blestemate, scoți pe om din sărite... *chantez... tout le monde!*

[1] În franțuzește în original (N. tr.).

M-am cățărat pe un pat de sus și-am ridicat brațele în aer.

— Eu sînt capelmaistrul, am răcnit eu, *suivez*, toți laolaltă ! și l-am izbit în spate pe fochistul olandez : „Scoală, șezut păduchios, cîntă !". El se răsuci, scoase o înjurătură și-și scutură furios capul gros. Belgienii au rîs. Marinarul se cățără la mine și-mi urlă cu drîngul în cor cu zbierete și șuierături și tropăit de picioare. Unul cîntă cîteva cuvinte pe altă melodie. Marinarul o reluă, iar eu mă plecai înainte, încît era să-mi pierd echilibrul.

— *Messieurs, mesdames, permetez-moi de vous présenter ma petite camarade...*

Marinarul și cu mine ne aplecarăm drăgostoși. Belgienii răcniră și ne ocărîră și cîntară pe tonurile cele mai ridicate.

Corabia se clătina tare, iar noi ne-am rostogolit lovindu-ne de pe paturi, ne-am sculat înjurînd și am voit să dansăm. Marinarul sufla de zor în drîngul lui, ceilalți băteau cu călcîiele pe dușumea.

Era un cîntec despre *„une blonde"*, la care cutare sau cutare lucru era *„profonde"*. Am cîntat, firește, cu gesturile cuvenite. Eu urmăream vorbele și schimonoselile marinarului, și abia știam ce îndrugam între rîsetele răsunătoare la care mă sileam.

„Il y avait une blonde", stîrni îndată o grămadă de aluzii.

„C'etait comme ça ?"

„Deux fois ça, mon vieux."

„Quoi ! Plus grande encore ? Pas possible".

„Che che-la-alors, ta blonde. Tout le monde va passer dedans".

În mijlocul rîsetelor nebunești, corabia fu iar tare zgîlțîită ; ne pierdurăm echilibrul și ne repezirăm deznădăjduiți într-un colț.

Văzui pe Jake împingînd ușa, un vînt turbat pătrunse în sală, o străbătu, gata să azvîrle lampa jos. Jake sta totuși drept în cadrul ușii și se uita la furtună.

Marea era și mai furioasă, precum mi se păru, și o mulțime de apă intră în dormitor prin ușa deschisă.

— Închide ușa, cîine turbat ! strigai lui Jake. Vrei să ne îneci pe toți ?

O singură privire ne-a fost de ajuns, ca să ne arate marea de ceață, care era acum una cu noaptea și marea și ne împresura stîrnindu-ne spaimă, încît nu se mai vedea nici măcar puntea de comandă și lumina ei. Într-o clipă ne-am

trezit, rîsul încetă, cîntecul drîngului se curmă în mijlocul unui ton. De acolo, unde trebuia să fie puntea, veneau nişte sunete. Glasul ajutorului strigă, şi unul de la gardă clătinîndu-se veni peste punte spre noi: O făptură fără putere şi fără ajutor, care în prăpastia unsuroasă, cu capul aplecat, lupta în zadar cu furtuna. Aşa cum eram, am năvălit pe punte, eu îndesîndu-mă în Jake, în urma mea unul care abia îşi trăgea sufletul şi-şi zmucea cizmele, şi toţi se priveau cu ochii holbaţi plini de spaimă.

Corabia *Lorient* era zguduită, şi în sunetul clopotului se tîra încet ca o broască ţestoasă printre valuri, ca şi cînd n-ar mai fi avut nici o putere şi ar trebui să fie purtată de ape şi să cadă unde ar înghiţi-o marea.

Acum nu mai înaintam de loc, vasul nu mai avea aproape nici o iuţeală ; iar noi stam şi aşteptam o poruncă, aşteptam un semnal şi ne căutam în beznă cu feţele nedumerite. Fiecare chema nervos pe altul, fiecare ştia bine ce-ar fi trebuit să se facă şi nimeni nu asculta ce spunea celălalt, ci numai pe sine însuşi. Strigătele răguşite ale ajutorului căpitanului păreau că vin foarte de departe. Mă uitai la Jake, care sta lîngă mine. El era foarte tăcut, ca şi cînd ar fi fost cu totul cufundat în sine însuşi, şi mai liniştit de cum îl văzusem vreodată. Apoi se întoarse către mine cu acel zîmbet, pe care-l cunoşteam atît de bine şi care te însenina oricît de trist ai fi fost.

— Dacă izbucneşte o panică, zise el, îţi păstrezi capul tău limpede, nu-i aşa, da ?

Vorbea cu încredere, fără cea mai mică teamă, şi ştiam că acolo unde era el, era siguranţă.

— Da, zisei, îmi voi păstra mintea limpede. Mi se părea că au trecut multe ceasuri şi nu se petrecuse nici o schimbare, nu se întîmpla nimic, iar noi aşteptam şi aşteptam ceva, oricît de îngrozitor ar fi fost, care să ne schimbe situaţia. Iar corabia se înfunda mereu şi se ridica mereu pe marea înfuriată, iar ploaia fină ne biciuia feţele.

Mă gîndeam dacă nu vor reîncepe ritmurile urlătoare, grozave, ale drîngului şi-mi reaminti scîrţîitul ei, ceea ce îmi strica, fiindcă mă împiedica să-mi dau clar seama de primejdia apropiată.

Mi-am adus aminte cum a stat ancorată corabia *Lorient* pe cheiul din Stockholm, şi cum atîrna deasupra ei puternica macara, şi cum duhneau cărbunii ce se scurgeau pe uluc în magazii.

Îl vedeam pe Jake și pe mine cum am zbughit-o din cafenea și vedeam grozăvia unui om c-un cuțit în spate întins pe dușumea ; iar cu imaginea aceasta se amesteca aceea a marinarului belgian, cum scotea cu mîinile la gură arii jalnice.

— Jake, zisei, de ce nu fac ticăloșii ăștia nimic ? La naiba ! ce rost are toată așteptarea asta groaznică ? De ce nu face nimeni ceva ?

Atunci m-a uimit tonul prea tare al glasului meu. Mă țineam de brațul lui Jake.

— Nu trebuie să fii neliniștit, zise el.

O știam și mai știam ceva : fie că înjuram sau tăceam acum, ceva folositor n-o să iasă din asta. Dar nici nu puteam să stau și să aștept așa într-una. Trebuia să fac ceva, să smucesc otgoane, să mă aflu în treabă. Ar fi fost o ușurare după flecăreala ațîțată a celorlalți marinari și puzderia lor de blesteme.

— Cît o să mai îndurăm asta ? întrebai eu.

Vorbeam așa, alandala, fără să aștept răspuns.

— Ăștia nici n-ar fi trebuit să plece din Stockholm, zisei. Asta a fost greșeala lor, că am plecat din Stockholm.

Cum mă agățam de vorbăria mea fără rost !

— Cum se poate încredința o corabie unui astfel de tîmpit, care nu-i în stare să găsească drumul pe ceață, și încă pe coasta asta ! Asta-i o droaie de feciori de lele... nimic altceva... o grămadă de feciori de lele !... zisei.

Poate că dacă s-ar risipi negura, am mai fi în stare să plecăm mai departe, poate că socotelile lui Jake nu erau adevărate, iar Brest nu era atît de departe, nu chiar așa departe. Nu, fără îndoială, desigur că Brest era foarte aproape. Dacă s-ar lumina, ceața s-ar împrăștia, am putea iar vedea, și căpitanul n-ar mai putea să-și bată joc de noi.

Brest ar fi bun !

Îmi părea bine, că m-am gîndit la asta. Mă și vedeam colindînd fără rost pe străzi, stînd undeva la un pahar de vin și rezemîndu-mă de poduri. Nu se putea întîmpla altfel.

— Jake, zisei, de ce dracu nu se întoarce la Brest ?

Cuvintele mele nu sunau a prea mare încredere, dacă nu chiar neliniște, — și totuși tremurau fără să vreau, și cereau răspuns. Jake mă măsură de sus pînă jos. Părul și sprîncenele îi erau ude de aburii ceței.

— Sîntem prea departe de Brest, îmi răspunse el, prea departe de orice port.

— Da, vezi însă, începui eu. Fraza rămase însă atîrnată în aer ; nu ştiam cum s-o sfîrşesc, nu găseam cuvinte... Da, vezi însă... Mai departe n-am dus-o, eram ca ameţit, cuprins ca de o groază ce nu mă slăbea, de o nălucire, de un tablou, de un sunet. Nu mai era searbădul refren al dîngului, ce mă urmărea. Eram prins în laţul unui vis : Stam în grădina de acasă şi arătam lui Jake fereastra-uşă a bibliotecii şi spuneam cu uşurinţă : „Dacă intrăm, stînjenim pe tata". Imaginea era ciudat de limpede. Vedeam pe Jake intrînd pe uşa deschisă şi punînd încet mîna pe umărul tatei. Apoi zîmbiră ca şi cum s-ar fi cunoscut de cine ştie cînd, iar feţele lor păreau deodată să semene aşa de mult şi se contopiră la urmă într-una singură.

„Ştii, zise Jake, Jake din nălucirea mea, ştii că şi Dick scrie." Tata da din cap, iar eu stam mai la o parte şi aproape măreţ, legănîndu-mă în vîrful călcîielor.

„Il avait une blonde..."

Dar asta nici nu făcea parte din cele de acum. N-ar fi trebuit să mă gîndesc acum la astea. „Jake, zisei, Jake..." şi imaginea pieri, şi mă aflam iar la bordul corăbiei *Lorient* şi căutam să văd prin ceaţa de nepătruns. Clopotul răsuna iar de pe puntea de comandă. De pe vîrful unui catarg se auzi un strigăt răguşit. Îl scoase marinarul belgian care sta acolo de pază. El coborî în grabă mare şi ne făcu semne. De pe punte răspunse un ţipăt.

— Ascultă, zise Jake, ascultă...

Îmi ţinui răsuflarea, mă înfiorai din creştet pînă în tălpi, căci la urechea mea răsuna acum tonul pe care-l aşteptasem, tonul, pe care în ceasuri fericite îl dorisem atît de fierbinte, şi care acum, neînduplecat şi pe care nu-l puteai nesocoti, ne insufla spaimă. Răcnetul lui îmi spărgea urechile.

Stîrnind groază, nevăzut, aproape şi totuşi de neprins şi din ce în ce mai aproape, dispreţuindu-ne fiindcă era sigur de izbîndă, pe noi care eram împinşi în vîltoare din ce în ce mai mult, noi oameni fără nici un ajutor în marea de ceaţă.

Cu îndărătnicie, zic aşa, nu ne va îngădui nici o scăpare, acest ton neînfrînt pricinuit de izbirea valurilor de stînci, strivirea talazurilor pe furtună de o coastă de nerecunoscut.

Ţipînd, alergînd orbeşte, de colo pînă colo, pe punte, făpturi omeneşti slabe, mici, vineţi de spaimă. Alergam şi eu cu ei, eram unul dintr-ai lor. Ne agăţarăm de lanţurile unei bărci. Ajutorul de căpitan se repezi la mine, ridică mîinile şi-mi răcni ceva în urechi. M-am năpustit asupra lui, l-am

doborît şi l-am călcat în picioare. Unul m-a strîns de gît, s-a atîrnat de mine, şi a bîlbîit ca un copil tîmpit. M-am scuturat de el, m-am înghesuit, m-am îmbrîncit şi mi-am croit astfel drum printre trupurile celorlalţi, care, turbaţi, sălbatici şi deznădăjduiţi luptau unii cu alţii ca nişte fiare închise în cuşti, nemaisemănînd de loc a oameni.

Şi pe cînd căutam să punem barca pe apă, feţele noastre se îndreptau în beznă în toate părţile. Simţeam apropierea stîncilor de care se izbeau furioase talazurile ; le auzeam urletele din noaptea de ceaţă spărgîndu-ne urechile şi blestemam deznădăjduiţi şi ne înţepeneam năuciţi într-o claie peste grămadă şi nespus de părăsiţi.

Acum barca de salvare se învîrteşte afară, pe scripete, iar noi ne-am atîrnat de ea, n-ascultam nici o poruncă, călcam doar unii peste alţii, nebuni de groaza morţii. Eram prea mulţi, barca prea mică. Ne-am bătut, plini de ură, pentru locurile noastre şi ne-am luptat cu deznădejde sălbatică.

De abia acum mi-am adus aminte de Jake. Cu o mînă agăţat de scripete, îl căutai printre feţele galbene ca ceara, schimonosite, ale tovarăşilor îndesaţi în preajma mea.

Şi „Jake“ strigai, şi „Jake“ strigai iar.

El n-a dat nici un răspuns, nu era acolo. Am luptat ca să scap de înlănţuirea braţelor ce se agitau, ce mă trăgeau în jos. Nu mai voiam să stau în barcă, trebuia să-l caut pe Jake... Nu era acolo, trebuia să-l găsesc.

„Jake“, strigai, „Jake... Jake !...“

Nu, acum nu puteam pleca, iar barca plutea deja în jos spre apă. Dădui ca un turbat din mîini şi din picioare, lovind în toate părţile, lovii în ochi pe cei care mă ţineau strîns în braţe, i-am zgîriat şi am înjurat, cuprins de turbare şi mîhnire.

„Jake... Jake !...“ Atunci l-am văzut într-o scurtă clipă, i-am văzut capul, aruncat cu trufie pe spate şi-i văzui zîmbetul. Şi-i auzi glasul, care-mi vorbea... o veste de o frumuseţe de neuitat : „Vei ajunge bine, Dick“, şi avui apariţia rapidă a strălucirii sale, neatinsă şi nemuritoare.

Apoi am pierit dinaintea lui, şi nu mai era nimic altceva pentru noi decît spuma talazurilor pe neaşteptate şi o izbitură a mării în plămînii mei, în inima mea, şi am tresărit în urletul zdrobitor al albelor valuri înspumegate, ce se izbeau de stînci şi am căzut şi m-am cufundat în bezna veşniciei, dus de la Jake la vreun ţărm de mare, unde n-o să mă urmeze niciodată, părăsit şi stingher....

Şi mă ţineam cu degetele înţepenite de o margine de stîncă, unde fusesem azvîrlit de apă, aruncat şi ridicat şi azvîrlit ca o piatră spre alte pietre, iar sub trupul zdrobit, însîngerat, se îngrămădea nisip. Și am întins mîna, iar el nu era acolo... Și l-am chemat, dar nu era acolo.

Şi „Jake... Jake... Jake !... „ca un suflet pierdut în pustiu : „Jake...". Dar acolo nu era nimic altceva decît ceaţă şi ploaie şi sunetul izbirii valurilor de mal. Iar mai tîrziu, cînd s-a mai împrăştiat vălul de negură am văzut de jur împrejurul meu stînci ascuţite în jurul unui golf larg.

Fluxul se năpustise asupra sfărîmăturilor corăbiei pe care i le adusesem. Goală pe stîncile mohorîte, corabia *Lorient* îşi înălţa spre cer faţa ei nimicită.

Şedeam singur şi vedeam cum se rostogoleau valurile peste ea, vedeam ploaia căzînd în mare, în lumina cenuşie a dimineții.

HESTA

CAPITOLUL I

Mai întîi a fost ca între vis și viață, o viață nelămurită, în care chipurile și locurile n-aveau ființă. Ce importanță avea încotro mă duceam, unde trăiam... Noaptea urma zilei, și soarele era pe cer sau ploua ori sufla vîntul. Erau șosele pustii, pe care nu dădeai de nici un copac, erau sute de case de piatră și bisericuțe bîntuite de vînturi năprasnice.

Vedeam cîte o țărancă spălînd pînză într-un eleșteu, dincolo un dulău trîndăvea pe treptele unei vile mici și alunga muștele cu coada.

Toate acestea se petreceau în chip atît de firesc, încît nu știam cum aș putea să mai iau iar parte la ele. Era ca și cînd viața s-ar învolbura, s-ar mișca de jur împrejurul meu, necontenit și necurmat, mi-ar sufla în obraz, s-ar îmbulzi în mine, fără să mă atingă. Eu însă aș fi stat deoparte în ulucul propriului meu șuvoi și n-aș avea nici o legătură cu fluxul cel mare, ce trecea vîjîind pe lîngă mine.

Nu mă sinchiseam de nimic, eu nu însemnam nimic. Am stat într-adevăr odată pe un pod, înaintea mea cu siguranța morții, și în clipa aceea chemarea spre viață, momeala vrăjită către aventură mi-au răsunat mai lămurit ca niciodată. M-am uitat sub arcul podului și am văzut că pămîntul era bun. Ceva din mine a luptat pentru libertate și a strigat că vrea să înfăptuiască ceva. Aerul, ce-mi sufla în obraz, țărîna de sub picioarele mele, vuietul bărbaților și femeilor care treceau, atît de plăcut, atît de obișnuit, pînă și

sudoarea trupurilor lor și mirosul hainelor lor, astea m-au trezit, m-au făcut să-mi dau socoteală printr-o ultimă și hotărîtoare înștiințare : Frămîntarea lumii, mîndria și suferințele ei ! Fermecătoarea familiaritate a lucrurilor mici ! Doream așa de mult, atît de multe !

Dar toate acestea au fost de mult, aceste vechi pofte și dorinți arzătoare, le-am trăit, dar ele n-au dăinuit. Acum le căutam, voiam să găsesc măcar o urmă, dar pieriseră.

Nu mai luam aminte la ele, nici la soare, nici la mare, nici la atingerea cu pămîntul, nici la căldura omenească, nici mai ales la altceva.

Aveam viața înaintea mea și mă țineam departe de ea.

Era ceva înăbușitor, tîmpit, un mototol nesimțitor de lut fără imbolduri, pustiu și trîndav. Era o ființă fără carne și fără oase și care n-avea nici mîngîierea inteligenței, nici bărbăția ființelor care suferă.

N-aveam curaj. Nădejdea era un cuvînt, ce făcea parte dintr-o limbă pe care n-o înțelegeam. Nu eram decît doi ochi, care primeau întipărirea unei imagini, ochi triști de stafie, iar imaginea era parcă zugrăvită cu o pensulă întunecoasă, subțire, fiecare amănunt lămurit și limpede, fără umbre, fără răsfrîngerea unei lumini.

Tabloul meu era acela al unei dimineți. Ceața se risipise, și trista înfățișare sălbatică de coastă se arată amenințătoare în dosul unor stînci crestate de granit.

Fluxul creștea, marea se năpustea asupra corăbiei *Lorient*, care parcă era o stafie și zăcea pe un cap de stîncă, la care o dusese apa. Flancurile ei erau sfărîmate, încolăcite și răsucite într-o plasă de bîrne și de otgoane. De undeva alunecase o grindă pînă la ferestruica cea mai mare. Ea era deschisă și spartă. Și acuma grinda aceea lovea cu un zgomot sec grinzile de fier ale vasului. O scară ruptă atîrna de-a curmezișul peste proră. Se vedea că în timpul panicii fusese azvîrlită acolo, apoi părăsită. În fața sufrageriei mai atîrna pe un cui tichia albă a bucătarului, care fîlfîia ciudat în adierea dimineții. Cratițele și căldările din sufragerie rămăseseră întregi. Figurile femeiești de pe peretele spoit mai erau acolo,

poznașe, nesăbuite și rîdeau, ocară tăcută. Pe masă se legănau liniștit, tîrîte încolo și încoace de flux, lucruri aruncate de mare, cherestea, blîduri de tinichea, o bucată dintr-un mare șurub al vasului, brațul rupt al unui scripete.

Mai erau butoaie și sticle sparte, cutii de conserve de carne, un lighean găurit, un sac de fisticuri, care se rostogoleau alene înainte și înapoi pe crestele valurilor.

Barca de salvare sfărîmată fusese azvîrlită sus de tot pe țărm, ca un pește cu resort.

Între două stînci se afla un smîrc încălzit de soarele dimineții. Acolo era o strachină hîrbuită cu o bucată de săpun ; ceva mai departe, revista cu culori țipătoare, ce zăcuse odată pe dușumeaua sălii de dormit a marinarilor.

Fiindcă furtuna se potolise și ceața se împrăștiase, marea răsuna liniștită. Mai departe, la stînga, se înălțau stîncile crestate, blocuri cenușii de stînci. Puternice și de neînvins, se întindeau pînă într-un loc ce era parcă retezat c-un brici, unde marea se arcuia și se frîngea, ca și cînd ar fi fost strivită de niște dihănii nevăzute. Pe una din stînci se afla un far, al doilea peste drum.

În locul acela marea nu era niciodată liniștitiă, niciodată potolită ; într-una se izbea de stînci într-o răzvrătire de ură și de trufie, tresălta și urla talazul rece, talazul grozav de sterp.

La dreapta se întindea un golf larg, luminos. Acolo apele nu mai spumegau, ci goneau cu creste albe pe o fîșie de nisip galben. Golful acela era parcă un adăpost față de talazurile sălbatice, ce vuiau alături, ca și cînd aici ar fi fost pace și repaus. *Lorient,* pe capul său de stîncă, se apleca spre el, ca și cînd ar fi vrut să atingă nisipul. Dar nici aici nu era pace și odihnă, căci golful era părăsit în pustietate. Nici viață, nici strigăte.

Și marea mai lăsă și alte rămășițe pe nisipul ud, lîngă sfărîmăturile corăbiei. Fluxul le arunca afară blajin, dar și mînios. Șoptea, ofta, iar apele se rostogoleau de pe ele ca lacrimile la durerea despărțirii. Zăceau, despărțite unele de altele, întunecate și în neorînduială, iar soarele încălzea fețele lor galbene și părul moale strălucitor. Zăceau ca oamenii care dorm, istoviți de munca zilei ; iar acum erau fericiți și mîngîiați. Capetele le zăceau în căușul mîinilor.

Aceasta era imaginea, și aș fi dorit să fiu o parte a ei, să dorm și eu colo pe țărm împreună cu ceilalți ; dar nu mi-o

îngăduiau. Trebuia să plec și să-mi trăiesc viața. Nu mi se încuviința să rămîn acolo, pierdut în visul meu. Trebuia să-mi desprind gîndurile de la dînșii, trebuia să-mi acopăr gîndurile. Mîhnit, cu respect adînc, i-am îngropat în locuri întunecoase, neatinse ale memoriei mele.

N-am să-i uit niciodată. Niciodată n-am să îngădui imaginii mele să se prăfuiască și să pălească. După toate cîte s-au întîmplat și toate ce-or mai veni, tot am să mai văd : stîncile crestate, micul far dincolo de coasta retezată cu briciul de la Pointe du Raz, sfărîmata corabie *Lorient*, atît de pustiită de părăsită și la urmă frumoasele, nobilele, adormitele chipuri din golful Trîpassés.

*

* *

Erau unele treburi de făcut. După întîia buimăceală atît de istovitoare, ele m-au abătut de la gîndurile mele triste.

La început, orice mi se întîmpla era pentru mine o spaimă și un chin. Veneau oameni care mă îmbrăcau și-mi dădeau să mănînc. Și trebuia să răspund la întrebări, mă pomeneam cu chipuri tulburate, care răcneau la mine, unul după altul, unii mă pipăiau, mă dezmierdau. Eu, cu puțina mea franțuzească, nu pricepeam ce spuneau ; m-au tîrît și m-au înghesuit într-un ungher ; apoi o căruță m-a cărat pe șosele prăfuite... un sat... și mai mulți oameni, și mai multe întrebări. Acum cred că voiau să fie buni cu mine. Mai cred, că erau foarte îngrijorați pentru mine. Dar eu nu vroiam nici un fel de compătimire ; ceream doar să fiu lăsat singur, și asta nu voiau.

Întîi m-au dus într-un sat, anume Plogoff. Acolo era un preot. El nu putea să facă nimic pentru mine. Nu eram rău, n-aveam nevoie de ajutorul lui. Mai era acolo și un țăran. Era bun, prietenos, un bătrîn, și m-a lăsat să dorm în coliba lui. A căutat să îndepărteze de mine pe slujbași și pe cei care voiau să mă întrebe. Spuse curioșilor, care n-aveau nici o treabă, care mă arătau cu degetele și holbau ochii la mine, să plece și să-mi dea pace.

Mai eram încă năucit și descumpănit.

Auzeam crîmpeie din flecăreala lor, exclamații de compătimire și de spaimă adîncă.

„Au murit toți“, erau vorbe ce mi se înfigeau în cap. „Au murit toți“, asta mi-a readus într-o clipă, plastic și

aspru, imaginea înaintea ochilor, imaginea chipurilor adormite în golful Trépassés. Așa se chema, mi s-a spus : Golful răposaților, iar limba de pămînt cu farul era Pointe du Raz.

Iar Jake avusese iar dreptate. Dar la asta nu trebuia să mă gîndesc. Nu trebuia să fac loc adevărului, că pierise și el, cu brațul sub cap, pe nisipul umed, cu ochii închiși, fără zîmbet pe obraz.

Vroiam să mi-l închipui așa cum a fost — cu mult înainte, pe munții deasupra satului Laardel, cu picioarele crăcănate pe calul lui, iar în spatele lui soarele apunînd. Vroiam să mi-l închipui cum mergea alături de mine, rîdea, fluiera și azvîrlea pe drum cîte o piatră.

Vroiam să mi-l închipui sub un copac. Și focul de vreascuri îi luminează fața, ochii lui serioși sînt ațintiți asupra mea, între buze ține o țigară.

Toate astea sînt ale mele. Marea n-a putut să mi le răpească.

Acum venea urmarea vieții mele. Era nevoie de formalități plictisitoare, ce trebuiau făcute, întrebări nesfîrșite la care aveam să răspund, ca să mulțumesc pe oamenii pe care nu-i cunoșteam. Am stat două nopți la Plogoff, la pescarul breton ; apoi a trebuit să mă duc la Nantes ca să dau un raport despre sfărîmăturile corăbiei și cum s-a petrecut totul. Datoria asta o aveam eu, fiindcă eram unicul supraviețuitor.

Nu puteam să mă gîndesc mult la asta, nu puteam să o îndur. Nu știu de ce din zece marinari am fost eu singur ales să iau asupra mea această datorie a vieții. Era o batjocură grozavă, în toate privințele. Eu eram la adăpost : însîngerat, zdrobit, dar trăind totuși, singurul din barca de salvare ce se scufundase, dus de valuri în golf, iar ceilalți... au venit mai tîrziu, unul după altul, cu brațele sub capete... Era oare nevoie să intre în toate amănuntele astea ?

Așa am venit la Nantes și am fost silit să răspund la întrebări și după astea au venit altele. Acum nu știam ce să răspund. Dar, spre uimirea mea, am căpătat ceva bani și haine și o mică despăgubire. Era frumos din partea acelor oameni, mi-am zis eu. Nu cred că erau datori s-o facă.

Acum scăpasem din toată încurcătura asta. Eram liber.

M-am dus la viceconsulul englez din Nantes. Iarăși întrebări cărora trebuia să le răspunzi, să iscălești hîrtii. Necazurile și nimicurile astea m-au făcut să-mi uit gîndurile. Îmi dădeau de lucru.

Eram descumpănit și părăsit într-un oraș străin, fără Jake. În Scandinavia se îngrijea el de toate, iar cînd ne duceam pe uscat eram marinari obișnuiți. Atunci n-aveam nevoie de pașapoarte și daraveri cu autoritățile. Acum n-aveam încotro. Eram străin, n-aveam mijloace de trai. Consulul m-a sfătuit să mă întorc în Anglia.

Ce era să fac în Anglia ? Acasă nu puteam să mă duc. Nu puteam să mă așez nicăieri. Știam că trebuia să fiu călător, dar pe viitor doar singur...

În drumul spre Otta, Jake îmi spusese, că trebuie să caut să fac ceva. Nu pricepusem tocmai bine ce-a vrut să spună. Orișicum, acolo a fost aruncarea monedei ca zar și orașul Stockholm ales de mine, apoi corabia *Lorient*. Din pricina mea s-au întîmplat toate. Și într-acestea el a murit. De multe din îndatoririle mele de acum se îngrijise el. Niciodată n-am să-l mai văd, să-i vorbesc. Acum nu mai aveam altceva de făcut decît să iau viața de la început, să mă mulțumesc cu ce s-o întîmpla, fără să-mi pese prea mult.

De Anglia trebuia să mă țin departe. Trecerea canalului nu mi-ar prii, ca și stîncile rîpoase, ca și cîmpiile și străzile prăfuite. Harababura caselor muncitorești, smolite ale țăranilor, capetele și zidurile lor de piatră ce se sfărîma, fețele serioase, simplicitatea lor blajină, satele adormite în soarele de amiază erau pentru mine prea tăcute și prea trainice.

Întîi doream pacea asta, liniștea asta, ca să mă închid cu totul în oarba mea năucire de suferință ; dar acum simțeam că nu-i bine să te gîndești prea mult. Îmi spuneam că ar fi mai bine dacă în preajma mea ar fi zgomot și forfoteală de oameni. Dacă aș trebălui tot timpul, n-aș mai fi atît de singur. Trebuia întrucîtva să iau aminte și de mine. Asta făcea parte din tîmpeniile vieții. Trebuia să mănînc și să beau și să am un acoperiș deasupra capului. Mă durea că trebuia să mă îndeletnicesc cu asta și că după ce mîncam și dormeam, mă simțeam altfel, mai sprinten la trup și la minte. Mă disprețuiam că eram în stare să mănînc și că în somn mi-am pierdut simțirea. Era nedrept să privesc dimineața cerul și să mă bucur la vederea soarelui. Era nedrept să cumperi un pachet de țigări, după masă să stai în fața casei și să caști, apoi să zîmbești fără voie, fiindcă era o zi frumoasă.

Părea că nu mă mai gîndeam la Jake.

Aveam într-adevăr noroc. Lucrurile ar fi putut să meargă mult mai prost. Eram cît se poate de îndreptăţit să fiu recunoscător tuturor rînduielilor soartei. Atît consulul englez cît şi reprezentantul societăţii *Lorient* s-au arătat mărinimoşi şi mi-au dat tot ce mi-a trebuit. Aveam bani destui ca s-o duc cîtva timp, dacă cheltuiam cu economie.

Era un noroc pentru mine. Acum puteam să trăiesc de azi pe mîine. Mi-a dat prin gînd să mă duc la Paris.

Mi-am luat rămas bun la consulat şi am mulţumit tuturor pentru bunăvoinţa lor. Mă pomeneam cu oameni despre care habar nu aveam, că vin şi-mi strîng prieteneşte mîna ; un reporteraş al unui ziar local a publicat chiar poza mea, — „marinarul refugiat“ —, în pagina întîia, alături de o vedere a corăbiei *Lorient*, iar într-o jumătate de coloană vorbea numai de păţaniile mele. Da, au fost toţi foarte buni cu mine. După aceea m-am dus la gară şi mi-am cumpărat un bilet de clasa a treia spre Paris, şi cu asta mă despărţeam de Nantes, de *Lorient* şi de toate cîte erau în urma mea. M-am urcat în tren şi am pornit către o viaţă nouă, cu interese noi şi aş fi vrut să uit iadul în care mă aflasem.

Vagonul era plin de marinari, care se duceau acasă sau veneau de acasă, şi eram înghesuiţi în vagonul cu lemn tare, ca dobitoacele într-un vagon de vite.

Aproape toţi erau tineri şi nespus de veseli. Rîdeau şi cîntau, iar cînd trenul se oprea, scoteau capetele pe fereastră, strigau fetele şi rîdeau unii de alţii.

Îmi făceau plăcere. Dar n-am vorbit cu ei. Am luat un ziar şi m-am făcut că citesc. Apoi m-am uitat la ţinuturile ce zburau dinaintea mea, sate risipite şi păduri întinse, coline şi ţarini, pînă ce privirile îmi încremeniseră pe geam, şi totul mi se păru la fel, şi am obosit să tot privesc şi mi-am pus capul în mîini, rezemîndu-mă de peretele despărţitor al compartimentului şi am încercat să dorm. Flecăreala şi rîsetele marinarilor piereau într-un val de zgomote.

Către opt seara am sosit la Paris, prin gara Montparnasse.

Am coborît şi m-am lăsat împins de mulţime către ieşire. Acolo era un tărăboi şi un talmeş-balmeş îngrozitor. Fiecare se grăbea, pălăvrăgea şi era ciudat de iritat. Iar eu stam afară pe bulevardul larg. Tramvaie şi taximetre uruiau pe asfalt. Peste tot erau cafenele şi oameni. Tocmai se aprindeau luminile. Mirosea a mîncare bună. Aerul era

cald și aburos. Taxiurile claxonau vesele. Cineva a rîs. Trecu în zbor o dîră de parfum. Bărbați și femei se bucurau laolaltă.

Era Parisul.

Am găsit o odaie în strada Vaugirard, ce duce către bulevardul Montparnasse. Odaia era înăbușitoare și nu tocmai curată. Dar era ieftină. Mă uitai pe fereastră. Peste drum era un zid cu tăblii de anunțuri. Cînd am întins gîtul mai departe, am văzut pînă la capătul străzii, la colțul căreia, — acolo unde începea bulevardul —, era o tutungerie cu o marchiză vopsită în roșu și alb.

Cercetai odaia, cana spartă, ligheanul crăpat, patul soios, și căutai să mă încredințez că asta ar fi adevăratul meu cămin.

Apoi am ieșit în oraș. Am mîncat ceva într-un birt de pe bulevardul Montparnasse. Aveau o listă lungă de bucate, scrisă cu creion chimic. Nu mi-am dat osteneala s-o citesc. Pe fața de masă mai erau rămășițe de la prînzul altora. Dar oricum mîncarea era bună. Am avut un fel gustos de pătlăgele roșii și brînză de Gruyère, apoi kirș.

M-am rezemat în scaun și am fumat țigări „Camel" și eram mulțumit, că trupul mi-era moleșit și mintea buimăcită de prea multă băutură.

Între timp văzui la o masă vecină pe unul trupeș care se zgîia în sînul unei fete. Aceasta avea ochi holbați și sub sulemeneală o bărbie nădușită.

M-am sculat și am părăsit birtul cam clătinîndu-mă. Clipeam în lumini și la trecători, ca și cînd ar fi făcut parte din altă lume. Apoi m-am întors acasă. Eram mort de oboseală și mi-era cam rău și nu mai aveam poftă de nimic și nu mă mai gîndeam la nimic.

Mă bucuram că am venit la Paris. La început mă îndoiam dacă am făcut bine, dar după trei zile știam că în nici un alt loc de pe lume nu mi-ar fi priit așa ca aici. La Paris era, într-adevăr, cu neputință să te simți singur. Asta era hotărîtor, să nu fii singur. Da, asta era totul. În privința asta nu semăna deloc cu Londra. Mă aplecai peste parmaclîcul unui pod și mă uitai la Sena și m-am gîndit la celălalt pod din Londra. Aici n-ar fi fost cu putință așa ceva. Era în acest aer cald și zăpușitor ceva, care se împotrivea.

Aici era așa ușor să te uiți pe tine însuți, cu o cărțulie veche la un anticar de pe malul Senei sau la vederea unui bătrîn cu barbă albă sau în fața catedralei Notre Dame ce se înălța cenușie deasupra unui șir întreg de poduri sau privind norul alb în spatele bisericii, ori cerul trandafiriu în dosul norului sau ochii întunecați ai unui bărbat bărbos, ori buzele roșii ale unei fete cu șal galben. Toate acestea mi le însușeam și hoinăream de la cheiul Senei printr-o stradă oarecare sus pe Montparnasse. Mă loveam de oameni, iar oamenii zîmbeau. M-am dus la o cafenea, care era tixită. Acolo mi-a dat unul cu *L'Intransigent* peste obraz, și mirosea a pîine proaspătă și a țigări „Camel".

Mi se părea că aceste imagini nu se puteau sfîrși. Erau străfulgerări de viață, o înșiruire rapidă a unor întipăriri schimbătoare, ce făceau neîncetat loc altora noi. Mă așezai la o măsuță rotundă. Răsunau glasuri din toate părțile. Sute de mîini însuflețite se mișcau : Dacă aș fi bătrîn, aș crede că oamenii de aici sînt gata să facă explozie, și mi-aș bate joc de risipa de timp și de energie ; căci pentru fiecare fleac se isca o adevărată răscoală ! Dar eram tînăr. De aceea aș fi vrut să fiu tot atît de pătimaș ca dînșii și tot atît de înflăcărat. Aș fi vrut să împărtășesc entuziasmul lor și să mă pierd și eu în ceva, într-o credință bunăoară, oricare ar fi fost. Atîrnă doar de puterea credinței și de mulțumirea pe care ți-o dă, nu de însăși credința. Trebuia să te înflăcărezi pentru ceva ; toate celelalte erau de mai mică însemnătate. Aș fi vrut să mă cufund cu totul în lumea din preajma mea, nu să stau totdeauna de o parte, împărtășindu-le viața numai pe jumătate. După trei zile de ședere la Paris, eram deci cu trup și suflet sub înrîurirea viilor impresii ce mă asaltau. Imaginile vii, pe care le oferea acest popor despre sine însuși, se oglindeau în sufletul meu. Vechile curiozități le-am lăsat deoparte. N-am stat adînc mișcat de vitraliile de la Sainte Chapelle. N-am admirat bolțile întunecoase de la Notre Dame. Nu doream cu înfocare decît viața ce clocotea în preajma mea, tihna minunată a unei cafenele, prietenia încrezătoare de pe fețele oamenilor, pe care nici nu-i cunoșteam măcar.

Cum trăiau oare... bărbatul acela, femeia aceea ?

Acesta era deci Parisul primelor mele zile, un studiu impresionant de umbre și lumini, o întipărire îmbelșugată și ce era mai impresionant, era că în acest tablou eram și eu

cuprins. Aici nu mai aveai vreme să fii singur, să stai într-o odaie și să despici de-a fir a păr .

Și era bine așa, căci nu trebuia să stau singur într-o odaie și să mă gîndesc la cîte și mai cîte. Miile de zgomote ale Parisului mă scoteau din tăcerea golfului Trîpassés. Rîsetele și flecăreala din cafenele acopereau vuietul sterp al fluxului, ce se depărta de sfărîmăturile corabiei *Lorient*. Familiaritatea cu oamenii străini mi-era nespus de prețioasă și scumpă. Spatele lat al unui bărbat, care ținea o pălărie de paie pe genunchi, căldura zvîcnitoare în obrazul unei femei care se căra cu legături și tîra un copil cu ea. Mă agățai de ei, dînșii mă trăgeau cu o putere tainică. Fiecare își avea doar povestea la care se gîndea închipuirea mea. Ce credea bărbatul ? Încotro se ducea femeia ?

Asta da o înlănțuire necurmată de întîmplări, iar eu nu le dam drumul nici măcar o clipă, sau să-mi fi îngăduit o pauză. Fără să vreau mă întorceam către bărbat, dar el plecase. Mă copleșea un noian de amintiri, și eram din nou părăsit și singur.

Acum știam că aveam neapărată nevoie de această mișcare zgomotoasă a unui oraș mondial. Îmi trebuiau legăturile cu oamenii. Nu trebuia să mă îndepărtez niciodată de ei, trebuia să am legături cu dînșii, să fiu socotit ca unul dintr-ai lor.

Nu trebuia să mă mai ascund, stingher și ca un smintit, într-un colț tăcut. Trebuia să încep să trăiesc, și de aceea trebuia să trăiesc bine, și cît mai curînd cu putință trebuia să văd multe și să absorb toate. Trebuia să-mi fac din viață o îndeletnicire, să dau prețuirea cuvenită oricărui lucru ce făceam și să-mi spun : „Asta-i o clipă fericită... și asta... și asta..." Hotărît : trebuia să rămîn la Paris. Nu trebuia să plec din Paris. Nu prea știam cum și din ce am să trăiesc. Avea pentru mine un farmec ațîțător această nesiguranță de la o zi la alta. Și pe cînd stăteam trîndav în Montparnasse la „Terasse du Dome", cu buzunarele goale, fumam țigări americane și beam, nu tocmai puțin, mi se arătă înaintea ochilor imaginea tatei, dincolo, în Anglia : fereastra-ușă înaltă, ce sta deschisă spre grădină, iar el șezînd acolo, foarte sigur și foarte renumit, și cum amintirea fiului său nu stingherea nicidecum liniștita scurgere a vieții sale. Firește, aș fi putut să-i scriu să-mi trimită bani.

Mă înveseleam la gîndul ăsta : neapărat o scrisoare de opt pagini cu rugămintea smerită pentru ajutor, mărturi-

sirea falimentului desăvîrşit... plin de căinţă, vlăstarul care a dat greş! Aş fi putut trimite şi o telegramă, să recunosc faptele făţiş, apoi s-o duc cu nepăsare la poştă.

N-o să fac nici una, nici alta. N-o să mă umilesc şi să-i primesc iertarea, să-i fiu dator recunoştinţă şi toate dandanalele astea! N-aş fi vrut să am vreodată astfel de sentimente! Parcă şi auzeam glasurile prietenilor săi: „Ştii, s-a purtat atît de bine cu băiatul, atît de bine!“ Fiindcă mi-a trimis banii pentru care îl rugasem! Cunoşteam prea bine toate astea. O să mi-i trimită, bucuros, fără nici o imputare. De bună seamă, că aştepta de mult o astfel de cerere. Nici n-o să-i dea măcar însemnătate. La dejun, zîmbind puţin, va deschide scrisoarea, va înălţa din umeri şi privind pe mama: „În sfîrşit, ceva de la Richard. E strîmtorat... Bineînţeles, îi trimitem mai bine un cec şi bani pentru întoarcerea acasă. Vrei să vezi şi tu asta, scumpa mea? Citeşte poate mai întîi scrisoarea“.

După aceea va deschide *The Times*, va desface cu grijă pagina de la mijloc, iar mama, cam încurcată şi roşie, va învîrti între degete hîrtia mea cu slove mărunte, şi va rămîne îngrijorată, că această neplăcută întrerupere a stricat poate soţului ei pofta pentru dejun, şi se va ruşina că a contribuit la naşterea mea, a acestui fiu croit cu totul altfel decît alţii, şi care totuşi, pe cînd era copil, a fost atît de cuminte şi liniştit, n-a necăjit-o niciodată... iar acum, pe neaşteptate, o astfel de zarvă! Ce tulburare! Ce greşeală faţă de paşnica rînduială a lucrurilor!

Tata, cu vădită nepăsare faţă de soarta mea, s-ar duce în bibliotecă, nu va face nici măcar aşa ca şi cînd l-ar privi acest fiu, şi, cu gîndul aiurea, cu ochii pironiţi în depărtare, se va uita afară pe uşa-fereastră, un bătrîn nesimţitor; apoi s-ar întoarce la birou şi cu mînă liniştită şi condei liniştit va dezminţi toate astea, iar cu limpezime liniştită va scrie pagină cu pagină lucruri nemuritoare...

Nu, n-o să scîncesc ca să-i cer iertare. Puteam să mă ţin pe picioare. Nu voiam să trag foloase din numele meu şi din înrudire. Sentimentul acesta de personalitate neînţeleasă mă mulţumea grozav. Acolo tatăl vestit, aici fiul izgonit! Să fii liber, să fii răzvrătit, să-i sfărîmi autoritatea! Într-o bună zi am să arăt tuturor ce-am ajuns! Aici şedeam, un nimic, da, beat, într-o cafenea, şi eram totuşi mai viu decît el. Băutura mă scăpa de sentimentul mediocrităţii mele.

Îmi zugrăveam o imagine despre mine însumi : mă vedeam ca ștrengar nebunatic, care smulgea vieții tot ce putea să dea, apoi va uimi lumea printr-un fapt măreț. Să trăiesc aprig pînă la capăt... Da, asta îmi trebuia mie. Dacă aș fi rămas liniștit, atunci n-aș fi fost decît un marinar, care stă în fața unui restaurant la o măsuță pe stradă, apoi se duce într-o odaie pustie, un marinar fără nici un plan, fără îndeletnicire și cam sărit, neumblat și singuratic, — da, cu desăvîrșire singur. Dar eram beat și îmbîcsit cu teorii învechite, iar ăsta era Parisul, și eu nu eram decît un ștrengar. Făcui pe grozavul. Înjurai pe chelner, că e prea molău ; cumpărai un ziar francez pe care nu-l citii, privii pătrunzător picioarele fetelor care treceau.

De ce s-ar îndoi oare careva de mine ?... Știam doar rostul lucrurilor.

La o masă vecină sta un mic grup. Un bărbat cu barbă și cu ochii tare ieșiți în afară se bătea într-una cu pumnii pe genunchi și vorbea necontenit. Purta o cămașă roșie cu guler răsfrînt. Lîngă el sta un al doilea cu fața inexpresivă care-i sorbea fiecare cuvînt.

Unul gras, blond, se aplecă peste masă. Avea o mapă cu desene sub braț, și eram încredințat că nu va vinde nici unul, ba că nici nu se va încumeta să le arate.

Afară de aceștia, mai ședeau acolo două fete urîte, cu păr frumos și fără pălării. Arătau a unguroaice, dar erau totuși englezoaice, ceea ce îmi era totuna, căci eram beat. Amîndouă nu erau deloc caraghioase. Fără îndoială că pictau minunat și scriau minunat, dar tot atît de neîndoios era că lumea nu le înțelegea, căci desigur că lăsaseră în urmă epoca lor ; dar într-o zi vor fi înțelese, iar pînă atunci vor munci și se vor culca în fiecare noapte cu altul.

„Nu sînt beat, îmi zisei, nici o urmă de beție“.

I-am ascultat cu multă demnitate, am prins crîmpeie din convorbirea lor, iar fiecare cuvînt, pe care-l rosteau, mi se părea că e adevărat. Nu se vedea nici o urmă de sminteală la omul cu barbă lungă castanie. Era tocmai apostolul unei credințe noi.

— În artă, spunea el, sexul e totul. De el nu poți să scapi.

Eu dam tare din cap, ca și cînd aș fi stat la masa lor, și chibzuiam dacă asta-i o părere cu totul nouă, sau am auzit-o undeva.

— Fiecare curbă, urmă el, e expresia imboldului sexual. Oamenii, care se împotrivesc cu precugetare propriilor lor porniri, fireşte că nu-şi dau seama de asta. Pentru noi însă, pentru noi, care ştim, aceasta e adevărata realitate a zămislirii lumii. Cînd arunc o linie dreaptă pe o bucată de pînză, nu uit niciodată : asta nu-i o linie, ci e un simbol. Un simbol sexual. Dacă nu mi-aş aduce aminte totdeauna de asta, nici n-aş putea să desenez.

El se opri. Toţi holbară ochii la el plini de admiraţie.

— Asta trebuie să cultivăm şi să disciplinăm, urmă el. Trebuie să sfîrşim odată cu nepăsarea asta înspăimîntătoare. Trebuie să recunoaştem sexul pe pînză, să-l mărturisim, dar nu ca produs al civilizaţiei, ci mai curînd ca cel din urmă şi hotărîtor protest, ce ţîşneşte din străfundul nostru.

Eram pierdut încă în admiraţia potopului său de cuvinte, cînd una din fete începu :

— Kroenstein afirmă, că nici n-ar exista vreun sex, mai curînd ca cel din urmă şi hotărîtor protest al nostru.

Ah ! teoria era tare de tot ! O să-i dea de furcă bărbosului ! Dacă Kroenstein spunea aşa ceva... N-auzisem niciodată despre el, ce-i drept, dar dacă pe cineva îl cheamă într-adevăr Kroenstein !... Eram beat tun ?... Bărbosul meu n-o să se lase să i se vină de hac. El părea hotărît să primească lupta. Pufni în rîs şi se lăsă pe spate înălţînd dispreţuitor din umeri.

— Eşti cam înapoiată, zise el. De cel puţin trei luni nu mai crede nimeni în Kroenstein. S-a sfîrşit cu el. Asta va schimba fireşte faţa lucrurilor.

Îmi părea rău cu adevărat de fată. Dar la o adică era chiar greşeala ei. De ce şi-a dat ifose cu Kroenstein !

Am dat din cap şi am zîmbit ca un tîmpit. Aceleaşi făpturi ca cele de la masă le vedeam trecînd în faţa catedralei de vale pînă la Coupole şi iarăşi înapoi şi peste stăvilar la Rotonde, necontenit şi necurmat iarăşi şi iarăşi aceleaşi chipuri.

Forfoteala asta era peste măsură de mare, zgomotul străzii tropăind, flecărind ! Îmi plutea pe dinaintea ochilor uluiţi. Nu eram singur... eu unul nu.

Auzii pe bărbos că reîncepe.

— Dumneata Josef, pictezi în formă de ritmuri, catadicsi el tocmai să spună. În plăzmuirile tale recunosc că lupţi cu neprihănirea ta sufletească şi că nu eşti în stare s-o în-

frîngi. Şi dumneata eşti înrîurit în ce priveşte sexul, da, şi dumeneata, dar asta n-a răzbătut încă prin simetria dumitale.

Tînărul se înclină, foarte curios de învăţătură.

— Foarte drept, exclamă el, foarte adevărat. Ritmul are pentru mine mai multă însemnătate decît sexul.

Cel cu faţa inexpresivă dădu atunci din cap şi puse mîna pe umărul blondului.

— Ritm! smorcăi el dispreţuitor. O să-ţi urmezi ritmul şi iar o să-l urmezi, apoi... buf! El trozni degetele. Apoi o să alergi către un zid gol. Pentru opera dumitale lucrul cel mai de seamă e armonia compoziţiei...

Tînărul blond îl privi cam descumpănit. După aceea vorbi cealaltă fată, cea mai grasă şi mai cu vino-ncoace. Purta ochelari de os şi avea pistrui.

— De s-ar şti, zise ea, de s-ar şti măcar ce anume e aceea la care rîvneşte trupul.

Toţi o priviră cu evlavie. Tăcerea tuturor dovedea că ea ţesuse o gîndire de cea mai mare putere de împărtăşire. Între timp, eu îmi închipuiam o convorbire mică între mine şi dînsa.

„Cînd te privesc, mă auzeam cugetînd, ştiu bine ce nu-i trebuie trupului meu". Şi atunci ea o să se încrunte şi o să urle ca o fată dintr-o şcoală de călugăriţe .„Nu-i tocmai pentru o fată cînd nu-i frumoasă", îmi spuneam.

Stam foarte liniştit şi mă uitam la luminile sclipitoare ale Rotondei, iar glasurile de la masa vecină se umflau şi-mi mormăiau în cap iar eu eram departe, foarte departe...

După un timp m-am recules şi am dat la o parte visul, şi am văzut, că acum mai şedea unul la masă, unul costeliv, cu umeri rotunzi şi faţa măslinie. Era singurul dintre ei care purta pălărie : o pălărie neagră, largă, care te făcea să crezi că-i cu totul lipsit de haz... sau că e prea hazos... Porunci un rînd şi lăsă să-i alunece bancnotele printre degete : numai hîrtii de cîte o sută de franci.

Aş fi vrut să fie ale mele, îmi zisei şi scotocii prin buzunarele mele, mai scoţînd o hîrtie mototolită de cinci franci. Asta era tot ce-mi rămăsese, iar eu eram beat şi puţin îmi păsa de toate.

Mă uitai la cei de la masa vecină. Măsliniul părea să fie om cu greutate. Pînă şi bărbosul şi chipul inexpresiv l-au lăsat să vorbească şi şedeau rezemaţi pe spate.

— Am nevoie de dumneata, Carlo, pentru titlul din luna asta a foii, zise el, şi ţi-o spun de la început : Trebuie să te bizui cu totul pe mine, să nu-mi vii cu năzdrăvăniile dumitale, ce izvorăsc din nepăsarea dumitale. Trebuie să redai prin desen ideile mele, şi vreau anume ca înfăptuirea gîndirii mele să poarte titlul de *Istovire*... Fireşte, că te poţi ajuta în privinţa asta de propria-ţi fantezie.

— La *Istovirea,* zise Carlo cel bărbos, îţi închipuieşti de bună seamă, că prin asta trebuie să dai impresia cum că sufletul îşi ia zborul, după adormirea trupului ?

— Bineînţeles.

— Atunci trebuie să fie contraste de culori ?

— Nu.

Era vădit că bietul Carlo îşi pierduse tot cheful. Mi s-a părut şi mie că era ruşinos de tot să nu poată avea contraste de culori, o ruşine afurisită !

— Bineînţeles, zise măsliniul, totul diform, nelămurit. Curbele dumitale trebuie să aibă o înrîuire adormitoare.

— Da... da... înţeleg.

Asta era mai mult decît mi-aş fi putut cere mie însumi.

Din tot ce vorbeau n-am înţeles o vorbuliţă măcar ! Aveam poftă să le-o spun. De la obraz. Dar la ce ? Într-adevăr, toate laolaltă erau nişte fleacuri. M-am ridicat şi mi-am tras scaunul. M-am lovit de una din fete. M-am aşezat lîngă ei şi am bătut cu pumnul în masă.

— Palavre ! spusei tare. Asta a fost tot.

Erau uimiţi şi se uitară la mine. Am văzut pe chipurile lor, că erau încremeniţi. Cea dintîi se reculese fata cea grasă.

I-am zîmbit curtenitor ; apoi îmi trăzni ceva prin cap, şi o ameninţai cu degetul ca spre a-i face imputări.

— Dumneata ! zisei. Dumneata eşti doar fata, care tare ar fi vrut să ştie ce să facă cu trupul ei. E adevărat ?

Ea roşi grozav şi-şi întoarse scîrbită capul.

— E beat, spuse ea.

M-am sculat şi am făcut o plecăciune adîncă.

— Îmi păreţi toţi atît de drăguţi, zisei, într-adevăr drăguţi !

— Cine eşti dumneata ? întrebă Carlo.

— Sînt poet, răspunsei.

Măsliniul încruntă sprîncenele.

— N-avem nevoie, zise el.

Îl privii cam mîhnit.

— Atunci faci o greşeală nespus de mare, îndrugai eu. Dumneata ai nevoie de lucruri mai cu miez decît ţi-ar putea da curbele. Eu unul nu cred în curbe... n-am crezut niciodată în ele.

— Eşti sodomit ? întrebă fata cealaltă.

M-am gîndit puţin.

— Nu, răspunsei apoi, pentru asta n-am destul ritm.

— Ce-ar fi dacă te-ai întoarce la masa d-tale și ne-ai lăsa în pace ? își dădu cu părerea măsliniul.

— Mai bine să vă citesc una din poeziile mele, spusei. Făceam haz de mine însumi. Sau totuși nu ?

Mă aşezai iar la masa lor.

— Poezia mea cuprinde gîndurile unui prigonit, zisei. Am scris-o mai de mult, dar timpul n-are nici o însemnătate. Între noi fie zis : nu-i chiar proastă.

Începui să recit strofele unei poezii, pe care de mult, de mult de tot am pus-o în bibliotecă înaintea tatei, iar el a luat-o în mînă, apoi a lăsat-o încet să cadă pe podea.

Şi un băiat a fugit de acolo, de-a lungul şoselei cu castani, și a fugit de umbra care-l urmărea. Dar eu nu mai eram acel băiat ; eram altul și fugeam prin alte străzi și de alte umbre.

— Poate doriţi să mai ascultaţi ceva, zisei, după ce am sfîrşit. Pe cît îmi aduc aminte mai am o poezie, care vorbeşte de cu totul altfel de aţîţare.

Mă privîră. Feţele lor erau serbede ca feţele de morţi.

— Bun, zisei, va să zică, întîia a fost prea aleasă pentru dumneavoastră. Ce ziceţi acum de asta ?

M-am aplecat pe scaun, cu mîinile pe genunchi şi eram mîndru de izbînda mea. Nici n-am băgat de seamă ce purtare caraghioasă aveam.

— Mai doriţi una ?

După ce am ajuns la sfîrşitul unicului meu repertoriu, am băgat de seamă că mă priveau zîmbind. Măsliniul își freca mîinile. Ochii celei urîte erau holbaţi în spatele ochelarilor. Respira adînc. Era aţîţată și se rezema de mine.

— E minunat, zise ea, minunat !

Iar bărbosul mă privea și zîmbea, și deodată s-au înţeles aşa ca și cum ar fi fost întîia oară împreună. Acum îi uram. Ar fi fost frumos şi bine dacă aş fi putut să-i păcălesc cu tot ritmul şi curbele lor şi armonia compoziţiei. Dar acum nu mai vroiam. Acum erau altfel. Nu mai era joacă. Acum erau bărbaţi și femeiuști cu un cerc îngust, groaznic

de îngust, care se învîrteau veşnic în cerc împrejurul aceluiaşi lucru, ca nişte cîrtițe într-o cursă. Nu eram atît de beat pe cît crezusem.

— Acum plec, zisei.

Măsliniu-verzuiul mă apucă de braț. M-am scuturat de el. Nu voiam să mă atingă.

— Poeziile dumitale sînt foarte bune, zise el moale, într-adevăr foarte bune.

N-am răspuns nimic. Știam cît de proaste trebuie să fie, dacă le laudă el.

— Ți-ar părea precis bine să le vezi tipărite, urmă el. Fiecare poet e bucuros să-și vadă poeziile tipărite. Eu scot o revistă lunară, nu pentru public, ci numai pentru prieteni buni de prin părțile astea. Mi-ar părea bine să colaborezi și dumneata.

Mic sobol în cursă.

— Nu, răspunsei, nu, n-aș vrea.

— Dar de ce nu ? răspunse el. Știi bine, ce vrei.

— Ba da, zise inexpresivul, trebuie.

Îmi zîmbiră, dădură din cap către mine, apoi unul către altul îmbărbătîndu-mă. Mi-era silă de propunerea asta, greață de acel zîmbet rece. Nici nu-i cunoșteam măcar. Nu vedeam ce au ei de împărțit cu mine, mai ales în chestia asta...

— Poate că e vorba de bani, începu fata cealaltă.

— Da ? întrebară ei. Da ?

Stăteau în jurul mesei ca niște păianjeni, gata să-mi sugă sîngele. Am dat din cap. Voiam să plec.

— Ascultă, zise măsliniul și-și scoase portofelul. Îți dau o sută de franci, dacă îmi scrii cele trei poezii aici pe hîrtie.

Îmi flutură pe dinaintea ochilor pachetul lui de bancnote. Mă uitai la aceea de deasupra. Era galbenă.

— Merg și mai departe, zise el. Îți dau o sută cincizeci de franci, dacă îmi scrii poeziile și-mi cedezi drepturile. Le public apoi în revista mea cu inițialele mele.

· Nu, răspunsei, dă-mi pace !

Carlo, bărbosul, împinse masa înapoi și se sculă.

— Nu face, zise el, e beat. Să nu ne mai batem capul cu el ! E numai timp pierdut.

Se sculară cu toții, îmi întoarseră spatele mîniați și înălțară din umeri.

Aveam nevoie de cei o sută cincizeci de franci. Aveam grozavă nevoie de ei. Nu puteam să-i las să-mi scape. Mici soboli murdari...

— Aşteaptă, zisei, aşteaptă... Dă-mi condeiul, ca să-ţi scriu versurile.

Numaidecît fură prietenoși, îndatoritori și străluceau de bucurie. Condeiul tremură între degetele mele ce tresăreau. Cuvintele goneau strîmbe pe pagini. Bărbosul mă bătu pe umeri. „Așa-i bine, zise el. Ești un băiat de treabă ; asta am știut-o numaidecît". N-aveam nevoie de iubirea lui.

— Dă-mi banii, zisei.

Mi-au dat două bancnote ; apoi s-au îngrămădit în jurul celor scrise și se înghesuiră unul într-altul, scormoniră cu ochii fiecare cuvînt, să nu lipsească vreunul, sorbiră pe fiecare a doua oară și-și linseră buzele și le apăsară.

— Asta e tot ?

— Da... asta-i tot.

Au plecat, luînd-o spre Rotonde, și nici nu mă mai luară în seamă, iar eu i-am lăsat în plata Domnului și nu m-am mai sinchisit de ei. Am împăturit bine cele două bancnote și lîngă ele cea de cinci franci, ce stătuse pînă mai adineauri între mine și foame. Apoi m-am întors la masa mea. O sută cincizeci de franci. Nu era chiar așa de rău. O sută cincizeci de franci pe trei poezii... Mintea mi-era acum mai limpede, dar eu nu vroiam să văd limpede. Am chemat pe chelner, ca să-mi mai aducă un coniac.

Aceleași chipuri treceau într-una prin fața catedralei, în sus și în jos, și într-una sclipeau luminile la Rotonde, în sus și în jos. Iar taxiurile pufăiau și uruiau pe asfaltul bulevardului Montparnasse.

Mă uitai la ceas. Era unu și jumătate.

Am făcut bine ce-am făcut, foarte bine. Am vîndut trei poezii proaste pe o sută cincizeci de franci. Și nu m-am gîndit la Jake, trei sferturi de ceas în șir.

Parisul era un oraş mare, iar eu o mare secătură.

Am stat în cafenea şi am tot băut.

CAPITOLUL II

Am băut de şaptezeci și cinci de franci. Atunci mi s-a părut că n-are nici un rost să faci economii. Bineînțeles, că m-am mutat din odaia din strada Vauguirard. Nu era încă

destul de modestă pentru mine. Într-o casă nenorocită de pe bulevardul Edgar Quinet am găsit o mansardă. Jos era o spălătorie și o prăvălie soioasă mucegăită, cîteva borcane de dulceață, macaroane subțiri și muște, care, amețite de căldură, abia se mișcau pe geamurile prăfuite.

Odaia mea răspundea în dos într-o curte pătrată, în care toți cîinii din vecinătate, corcituri jegoase, mușcate de purici, veneau să se împerecheze. De dormit era aproape cu neputință ; căldura era de nesuportat. Nici o adiere de aer proaspăt nu părea să găsească drumul prin fereastră în încăperea îngustă.

M-am trezit de-abia după prînz. Încercam să dorm ziua și-mi petreceam nopțile la cafenea. Dar atunci se urca din curte toată duhoarea murdarelor cazane de rufe, apoi un glas de-ți venea să înnebunești, care răcnea într-una : Marcelle ! Marcelle ! Apoi putoarea unei grămezi de gunoi, ce nu era niciodată cărat din colțul curții, dar folosit întîmplător ca latrină de oameni nesimțitori. Din încăperile de dedesubtul meu se auzea murmuratul monoton a diferite glasuri. Un copilaș țipa fiindcă-i ieșeau dinții și avea dureri, iar mirosul laptelui pe care-l sugea și al scutecelor sale ude venea pînă la mine. Apoi iar, iute și ascuțit, lătrăturile unei cățele ce făta și urletele unui cîine legat în lanț. Undeva a rîs cineva ; în altă parte, unul în cămașă albă se apleca cu pîntecele gras pe fereastră și căsca îngrozitor, iar un gramofon hodorogit cînta răgușit și scîrțîind aceeași și tot aceeași placă.

Și din bulevard uruitul tramvaielor și zîngănitul clopotelor lor, huruitul pe caldarîm al camioanelor tare încărcate, claxonatul scurt al taximetrelor și iarăși răcnetul spălătoresei : Marcelle ! Marcelle !

Nu puteam să dorm. Stam întins pe spate și citeam un ziar vechi, tipărit pe hîrtie verde. Citeam darea de seamă despre o deflorare în pădurea de lîngă Rennes și despre un spărgător, care a zdrobit capul unei femei la Tours, apoi despre o alergare la Maisons Lafitte, o întrecere de bicicliști la St. Denis și așa mai departe, pînă la anunțurile masezelor din Montmartre. Apoi m-am ridicat de pe pat, nu m-am spălat, nu m-am ras. Ar fi fost prea multă trudă. Am căscat puțin, am luat o țigară și am coborît scările jalnice și am luat-o pe strada prăfuită și pe bulevard. După ce-mi pusei puțin picioarele în mișcare, mă așezai într-o cafenea, mă uitai la oameni și am băut prea mult.

Așa am băut, cum am spus, șaptezeci și cinci de franci și am căpătat o căpățînă ca un butoi cu zeamă de baligă și o limbă ca un bulgăre de seu. Apoi m-am săturat de băutură și m-am trîntit în pat și am dormit două zile, ca și cînd n-aș fi dormit niciodată, iar în răstimp n-am mîncat nimic și n-am băut nimic decît apa din cana ce sta într-un ungher al mansardei mele, apă încropită, avînd pe fund un fel de nisip cafeniu.

Așa. Acum eram treaz. Apoi mi-era foame și eram nespălat și mai aveam doar șaptezeci de franci. Îmi dădeam seama, că trebuie să se întîmple ceva. Știe unul Dumnezeu, că eram mare neghiob! Să pieri, fiindcă ești singur... e de rîs! Al dracului de caraghios!

Mai trăiam încă, slavă Domnului! Și, în ciuda foamei și a voii rele după chef, mai puteam să simt! Și slavă Domnului, nu era atît de grozav de cald. Cerul se acoperise, sufla un vînt răcoros, și mirosea a toamnă.

Plecai în oraș. Am făcut o baie, m-am ras, m-am tuns, am pus să-mi perie bine hainele și am mîncat din belșug și mi-am dat seama, că sînt iar liber. Chiar dacă voiam totdeauna să-mi aduc aminte de pățaniile mele, puteam totuși să mă duc unde vroiam, și aveam părerile mele.

Nu mai trebuia să mă stăpînească numai acea pomenire a morților, nu. Voiam s-o ferec în mine ca un odor și cu mintea limpede și sănătoasă să încep o viață nouă. Niciodată nu mai avea să mă chinuiască amintirea lui Jake și niciodată țărmul tăcut și stîncile încremenite ale golfului Trépassés.

De pe malul stîng al Senei am trecut într-un Paris, pe care nu-l cunoșteam încă. Acolo erau străzile negustorești, teatrele, vitrinele marilor giuvaergii și glasurile americanilor și călătoriile circulare ale lui Cook. Asta a făcut să-mi treacă prin minte ceva minunat:

Ce ar fi mai potrivit și mai limpede pentru mine decît să stau cu o porte-voce în mînă, pe o mașină deschisă de turiști lîngă șofer, în spatele meu o puzderie de chipuri ațîțate, cu ochelari de os și pălării de Panama, bătrîne cu păr alb, fetișcane, care sug bomboane... și toți s-ar uita la mine, iar eu aș arăta cu o mînă la dreapta și la stînga, iar cealaltă aș întinde-o pentru lămuriri: „Acum sosim în Piața Operei. Aici, la dreapta vedeți vestita stradă de la Paix, ce duce la piața Vendome și (cu o încercare neizbutită de a fi glumeț) doamnele ar trebui desigur să-și arunce privirile în

prăvălii, dacă ar îngădui-o domnii nerăbdători și timpul restrîns !"

Hahaha ! Ce chicotit ! Ce vuiet duios de veselie ! Un domn scund cu capul roșu aprins se apleacă mult în afară, își înghiontește prietenul pe furiș și face cu ochiul unei tinere lucrătoare scunde, voinice, îmbrăcată țipător, care, pe tocurile înalte ale pantofilor prea strîmți, se strecoară încet prin mulțime.

„Vedem adevăratul Paris", spun turiștii : „Casino de Paris, Folies Bergères, Montmartre în timpul nopții".

Eu priveam pe toți de pe trotuar, și mi se părea atît de caraghios și ceva istovitor, că toți se îndeletnicesc neîncetat cu același lucru : domnul acela în mașina de excursii, fata asta, care rîde atît de obraznic, colo cei doi, care umblă în taximetru închis gură în gură, domnul ăsta la chioșc, care se face că citește o gazetă, dincolo preotul cel gras, căruia un împărțitor de afișe îi vîră în mînă niște sfaturi pentru paza contra sifilisului... toți aceștia, toți se gîndesc la același lucru, roșii, nebuni după asta ca sobolii, ca măsliniul meu care mi-a cumpărat mîrșavele poezii, ca să le semneze cu inițialele lui.

Și eu eram unul dintr-înșii. Și eu simțeam așa. Eram toți o apă : șopteam, salutam, dam din cap... și priveam zîmbind printre degete.

— Ce scîrbos e asta ! îmi spusei, al dracului de scîrbos ! Și mă uitai după o fată cu picioarele lungi și guriță stacojie ! Și nici nu mi s-a părut că fac ceva rău. A trebuit să rîd de mine însumi ; la o adică, nu știam de ce zăbovesc la asta ! Adulmecai aerul. Era ușor și plin de un tăcut miros parizian. Ziua se sfîrșise bine. Mă simțeam fericit.

Totul se mișca voios. Și am să mă duc la Cook și o să capăt de lucru.

Dar, firește, că n-aveau nici un loc. Am fost trimis la alt birou, unde erau cu totul alte îndeletniciri. Nici acolo nimic. La alt birou a trebuit să stau un ceas și jumătate într-o sală de așteptare. La urmă un mic slujbaș, cu degetele pline de cerneală, însemnă numele într-o condică. Apoi fu chemat la telefon, îmi puse o întrebare, telefonă iar, pieri pe o veșnicie, și cînd s-a întors în sfîrșit, mi-a spus că le pare rău dar n-au nimic pentru mine. Să trec, poate, din nou săptămîna viitoare.

Simțeam nevoia unui coniac, dar nu trebuia, căci doar nu voiam să mai beau. M-am dus deci curajos într-o cafe-

nea şi m-am chinuit să dau pe gît un aşa numit „café liègeois". Apoi am pornit iar să caut de lucru şi mă întrebam dacă n-aş putea fi primit ca portar de noapte la vreun hotel de mîna a doua. Sau, înarmat cu cîteva poezii, să cercetez pe redactor de ziare şi să le spun pe ton smerit că sînt fiul tatei ?...

Nu. Era prea uşor. Mă lăsai de gîndul ăsta fugar şi pornii iar după lucru. Mi-am vîrît nasul în tot felul de birouri şi întreprinderi şi zîmbeam într-o doară şi, către amurg, aveam un loc cu totul neaşteptat : în dosul tejghelei unui magazin cu articole de sport din strada Auber vindeam cămăşi.

Am încercat. Asta vreau s-o mărturisesc spre cinstea mea. Am încercat trei blestemate luni de zile. Negreşit, cămăşi n-am vîndut decît trei săptămîni : apoi am zburat pentru o noapte de duminică, în care m-am îmbătat, ceea ce n-ar fi fost deloc necesar şi nici n-ar fi avut vreo însemnătate, dacă nu m-aş fi trezit de-abia luni seara, la opt. Marţi dimineaţa m-am tîrît apoi ca un căţeluş bătut în strada Auber ; dar, judecînd după primirea ce mi s-a făcut acolo, firma n-avea o părere tocmai bună despre mine.

După asta, îmi aduc aminte, în dosul altei tejghele sta alt scăunel pe care şedeam. De astă dată era un birou de călătorii pe avenue Georges V. Trebuia să laud cît puteam plăcerea unei călătorii în vagon de dormit între Paris şi Biarritz unor doamne tinere răsfăţate, care nici gînd nu aveau să plece la Biarritz. M-am mirat mult, că mi s-a încredinţat secţia mişcării. Lăudam înflăcărat înzestrarea vagoanelor de clasa a treia, ce erau adăugate trenului fulger Calais—Triest, ce trecea prin Paris. Dam lămuriri că se poate ajunge mai uşor în Oberland din Elveţia cu expres de Engadine decît cu Simplonul, fiindcă nu trebuie să se schimbe trenul la Lausanne. Îmi dam lustru de intelectual şi mişcam repede degetele pe hărţi. Ridicam pînă în slava cerului o călătorie în munţii din Carcassonne şi spre văgăuna Basses-du-Tarn : şase zile, o zi repaus la Milan, totul cuprins în preţ afară de vin.

Apoi, — cînd elocvenţa mea îşi atinsese culmea, cînd, fără să mă bîlbîi odată măcar, arătam că „Sables-d'Or" uneşte toate foloasele unor moderne băi de mare cu lipsa oricărei furtuni şi că temperatura ridicată a apei îngăduie orice sport acvatic în orice ceas al zilei, aşa încît acest loc

ideal de cură e pe deplin îndreptățit să poarte numele de *„Plage Fleurie"*, — am fost chemat în biroul șefului. El mă lămuri în cuvinte aspre, că prea îmi băteam joc de timpul și răbdarea clienților ; scurt și cuprinzător, acel birou de călătorii are drept țintă să vîndă bilete, iar nu să facă reclamă pentru hotelurile de pe coastele de la nord.

Astfel, după vreo patrusprezece zile, m-am pomenit iar fără slujbă. Apoi s-au scurs cinci săptămîni, după trecerea cărora, ca să mai schimb, m-am făcut vînzător într-un magazin cu mobile antice și căutam să desfac scăunașe aurite și dulăpioare de iatace cu picioare subțiri, totul în stilul Ludovic al 15-lea.

După masă, am călcat costumul la o spălătorie chimică și am scos petele de sudoare cu camfor. Apoi am fost la ascensorul unei *„boite de nuit"* în strada Fontaine și iar am zburat destul de iute în toiul nopții, fiindcă fără nici o înștiințare o babă hîrcă își arătase *„une envie"* la care eu nu m-am simțit deloc gata să răspund. Și, dacă aș fi urmat sfaturile tuturor anunțurilor din ziarul verde ! Am ajuns în cele din urmă achizitor la închinătorii pentru sănătate, care voiau să-și facă numele și adresa cunoscute în *Christian Science Monitor*.

Știam una și bună : așa nu mai putea să meargă. Nu eram făcut pentru astea. Îmi lipsea puterea, tăria de a îndura. Eu nu eram Jake. Acum știam cum stam. Eram învins. În mine zăcea un drăcușor, care îmi șoptea și-mi ciocănea în cap : „Nu-i vina ta, nu-i vina ta !". iar eu îl ascultam pe jumătate înveselit și ridicam din umeri. Spiridușul voia să mă încredințeze că viața asta nici nu era viața mea, și de aceea era zadarnic să lupt, e de rîs să vrei să te amăgești pe tine însuți. Nu eram croit pentru așa ceva, nu. Glasul credea că tata e vinovat. El era răspunzător pentru ceasul acesta, cînd stam pe treptele bisericii Sacré-Coeur, deznădăjduit, ca un mișel. Astea erau moștenire, mediu, creștere, urmarea faptului de a nu fi fost înțeles. Toate acestea m-au năpădit și m-au dus în halul în care eram. Era vina lui. Astea n-aveau nimic de a face cu mine, cu libera mea voință și înflăcăratele mele dorințe.

Așa grăia glasul, iarăși și iarăși, iar eu îl ascultam ostenit și dam din cap. Căutam s-apuc firimiturile pe care mi le arunca, și-mi spuneam că acum ar fi de ajuns cu necazurile. Am luptat, iar acum trebuia să mă dau învins. Nu

însemna că mă dau pradă eu însumi, era doar că puterea mea și cunoștințele mele nu voiau să mă slujească. Șoaptele acelui glas se auzeau blajine și plăcute. El folosea aceeași chichiță ca și mine și vorbea în tablouri și desena o imagine a mea, cum stam la un birou și semănam ciudat de mult cu tata. Țineam un condei între degete și scriam și acopeream hîrtia albă cu slove negre. Se arăta altă imagine : Stam într-un grup de bărbați, era și tata de față. El îmi puse mîna pe umăr, iar eu nu eram numai un fiu, care îi purtam numele, eram eu însumi...

M-a cuprins așa deodată și m-a smuls din deznădejdea mea și pătrunse limpede și luminos din negură, ca și cînd ar fi fost tot timpul ascuns acolo : că eram poet și că scrisul era chemarea mea.

Acum, cînd nu mai eram constrîns în preajma familiei, nu mai eram înfricoșat de prezența tatei și nu mai simțeam voința lui apăsînd-o pe a mea, cînd tăcerea lui nu mă mai stingherea, acum cînd eram descătușat și nu mai eram de mult umbra sa răzvrătită, acum cînd am învățat ceva, chiar dacă era încă atît de mic, încă atît de încîlcit, am învățat să cunosc viața ce-mi pria. Acum îmi voi scutura amorțirea și mă voi ridica peste toate, neatins și curat. Căci acea chemare venea din adîncuri, chemarea să scriu.

N-am să scriu poezii, fiindcă s-a așteptat asta de la mine. Am să scriu, fiindcă trebuia să scriu. Pentru că asta era cea mai mare putere a mea, iar eu puteam astfel să pun capăt surghiunului . meu.

Am coborît treptele bisericii Sacré-Coeur. Amurgul trecuse. Venise întunericul. Cafenelele și restaurantele erau deschise. Piața Pigalle scînteia de lumini. Toate trotuarele erau pline de bărbați și femei. Bărbații aveau fețele roșii de frig. Femeile își strîngeau paltoanele și blănurile ; în cafenele stăteau mai aproape de sobe. Văzduhul era plin de miros de castane prăjite.

M-am dus repede în Montmartre, unde aveam din toamnă o odăiță la un frizer. Am aprins gazul și am tras scaunul în fața patului, care-mi slujea și de masă. Stam cu mantaua pe mine, fiindcă era frig.

Apoi am introdus tocul într-o călimară cu cerneală violetă, împrumutată de la frizer, și am desfăcut două coli de hîrtie de scris, pe care de asemenea le împrumutasem, și

stam așa, lăsîndu-mi stomacul flămînd să aștepte cina pregătită : salam și brînză cu pîine.

Vechea ură pierise, se născuse o speranță nouă, și scrisei o scrisoare tatei.

*

*

Era greu, fiindcă înainte nu mă apropiasem niciodată de el. Fusesem un membru al gospodăriei sale și supus lui. Mă primise ca ceva obișnuit din gospodărie, departe de munca lui poetică și de cugetările lui, ca o mobilă, ce trebuie să stea într-un anumit loc, mai întîi ca copil și mai tîrziu ca băiat, dar totuși fără nici o îndatorire ; doar fiindcă întîmplător îi eram fiu. Altminteri nu însemnam nimic. Niciodată n-a fost vreun schimb de păreri între noi, niciodată o convorbire între patru ochi, niciodată simțămîntul înrudirii noastre de sînge, afară de acea ultimă zi, cînd i-am azvîrlit versurile pe masă. Și nici măcar atunci n-a arătat prin vreo vorbă vreo simțire pentru mine. Era numai cu fața întoarsă către mine, iar în ochi îi sta o întrebare. A trebuit deci să încep ca unul cu desăvîrșire străin, ca un cîrpaci pe care nimeni nu-l bagă în seamă, a trebuit să caut cuvinte și n-am fost în stare să-l înduioșez prin fraze pornite din inimă. Cu fiecare trăsătură de condei simțeam neputința să-i lămuresc ce chin m-a ros în toți anii aceia, pînă ce am izbucnit în sfîrșit în acea scenă înfrigurată din bibliotecă. Da, nici eu însumi nu mai puteam să-mi închipui cum trebuie să fi fost pe vremea aceea.

Eram altul. Simțeam altfel. Între noi erau corăbii și o călărie peste munți și Jake. În scrisoarea mea n-am fost în stare să fac de crezut frămîntarea acelor vremuri frumoase. Se citea ca o înșiruire rece de fapte, lipsite de frumusețe. Nu puteam să arăt nici cine a fost Jake. Tata n-ar fi înțeles. Nu puteam să scriu : „Am găsit un tovarăș, îi zicea Jake, și el m-a făcut să văd totul cu alți ochi. Acuma e mort..." Ce-i păsa tatei de Jake. Ar fi fost nefolositor să-i povestesc ceva despre asta.

Nici nu voiam să mă arunc la picioarele lui, să mă umilesc și să mă rușinez. Doar nu ceream iertare. Starea mea sufletească nu era nicidecum atît de jalnică, nu. Era vorba de un ultim apel la înțelegere, era vorba de o încercare ca să-l

fac să priceapă punctul meu de vedere și înainte de toate să-l las să ia parte la pornirea ce mi-a venit așa deodată de a scrie poezii.

I-am scris : *„Nu știu, dacă te-ai așteptat să auzi vreodată ceva despre mine. Nu știu, dacă sînt atît de însemnat pentru tine, ca să te pot stînjeni. Cînd am părăsit casa, poate că nici n-ai băgat de seamă că am plecat. Dar deși de fapt noi nu ne-am cunoscut niciodată, e ceva în mine care-i al tău, pe care mi l-ai dat fără să vrei, și nu doresc nimic mai fierbinte pe lumea asta decît ca să-mi spui că ai înțeles. Oricît de nepăsători am fi unul față de altul, sau oricît am simți altfel, sîntem totuși fiecare o parte a celuilalt, tu și cu mine. Poate că a fost un fleac să mă zămislești pe mine, ceva neînsemnat, o greșeală poate. Dar eu trăiesc. Trăiesc tot așa cum trăiește una din poeziile tale. Din tine cobor. Trupul meu e de la tine si sîngele meu. Și chiar dacă nici n-ai luat-o aminte, m-ai lăsat totuși să cresc, copilul a ajuns un tînăr, ale cărui începuturi au fost înăbușite, nimicite într-un chip deznădăjduit, greu de înțeles prin strălucirea ta copleșitoare. Măreția ta m-a împovărat. Nu mă îndruma nimeni și eram stingher, lăsat pradă propriei mele lipse de merit și îndoit de nenorocit, fiindcă îmi dam seama de această lipsă, deoarece uram mediocritatea. căci eram fiul tău. Adesea ți-am dorit moartea, am dorit să fii un mort vestit a cărui viață s-o pot admira și cinsti. Cineva pe o fotografie, despre care mi-as închipui cum trebuie fel de fel de lucruri, visuri mici, și as fi putut să-mi apuc zîmbind genunchii auzind despre faptele tale, povestite de mama, — altă mamă, una care să fi fost mai iubitoare si mai duioasă, care să se fi uitat la mine și să fi spus : așa ai fost tu odată.*

Așa as fi vrut și eu atît de mult să-mi spun : „El a fost ca mine, m-ar fi înțeles“. Dar în loc de asta, erai colea si trăiai si umblai prin casă, iar eu nu eram decît un băiat si prea sfios ca să vorbesc. Așa, de la începutul vieții noastre pînă la sfîrșit n-am fost legați unul de altul, cum doream și mă rugam din adîncul sufletului, iar tu nu-mi erai tată și eu nu eram fiul tău.

Am fost lipsit de toate bucuriile ce înalță viața altor tineri. Cînd am fost copil, nu m-ai purtat niciodată pe umeri. Nu m-ai luat niciodată de mînă, cînd mă speriam. Niciodată n-ai stat să rîzi de jos, cînd mă cățăram pe un pom, ca să mă uit într-un cuib de păsări, nu mi-ai azvîrlit niciodată o minge

pe pajişte, niciodată nu te-ai rezemat cu mîna de umerii mei. Am simţit mult faptul că eram împiedicat să zburd şi să-ţi arăt ceva. Mai mult decît oricînd mi-ai lipsit, cînd m-am făcut mai mare. Atunci n-ai fost tovarăşul meu. Niciodată n-am stat singur cu tine, ca să te ascult vorbind şi niciodată n-am văzut zîmbetul tatălui, care să-mi dea sfaturi cum să-mi rînduiesc viaţa, care să mă tragă la sine, care să-mi dăruiască mărinimos căldura personalităţii sale şi siguranţa binecuvîntată, că fiecare e o parte a celuilalt, şi că tu mă înţelegi.

Mă durea că mă făleam atît de grozav cu tine, şi mai mă durea că tu n-o ştiai, şi-ţi era tot una. Eram mîhnit că niciodată nu puteam să spun din adîncul sufletului : „Tata şi cu mine — eu şi tata..."

Am recitit ce-am scris pînă acum. Mi s-a părut că e un fel de bocit neînsemnat, care nu poate să mai schimbe ceva din cele petrecute. Venea prea tîrziu şi parcă-l vedeam pe tata, scos din răbdări şi cam sîcîit, împingînd scrisoarea mea la o parte şi-l auzeam spunînd : „Ce-s toate astea ? Pe semne că-i trebuie bani". O curmai deci şi ajunsei la îndeletnicirea mea de autor :

„Pînă acum am trăit pe apucate. Am călătorit, am cunoscut ţări şi oameni şi am căpătat experienţă şi acum ştiu că de aici încolo toate astea nu-mi mai folosesc şi că trebuie să scriu. Izbutesc, dacă rămîn aici la Paris. Vreau să mă dedau muncii cu toată puterea voinţei mele. N-am să ostenesc şi n-am să mă istovesc. Un prieten, pe care l-am cunoscut pe drum, — acum e mort, — mi-a spus odată : dacă vreau într-adevăr, şi mă voi strădui din răsputeri, am să izbutesc şi o să am noroc. Cred că mă cunoştea mai bine decît eu însumi. Dar începutul n-ar fi aşa de greu, dacă aş simţi că tu ştii despre asta şi mă înţelegi.

Cînd vei primi aceste rînduri şi dacă nu m-ai alungat încă de tot din amintirea ta, ar fi frumos dacă mi-ai scrie că e aşa. Asta înseamnă atît de mult pentru mine, atît de mult... Aici, în Montparnasse, pot trăi grozav de ieftin. Iar dacă mi-ai trimite o scrisoare, aş dori foarte mult să pot recunoaşte din ea : că nu sîntem despărţiţi unul de altul, tu şi cu mine".

Apoi veni spaţiul alb, căutarea deznădăjduită a cuvintelor potrivite ; apoi m-am lăsat păgubaş şi am scris copilărescul şi obişnuitul sfîrşit, ce sună atît de rece, atît de ne-

păsător: *„Salutări călduroase mamei. Sper, că sînteţi amîndoi sănătoşi. — Richard“*

Am trimis scrisoarea chiar în seara aceea. După ce am terminat, era nouă şi jumătate. Am pus-o numaidecît la cutie, ca să pornească chiar cu ultima poştă. Apoi m-am întors acasă şi am cinat.

Era marţi. Am făcut socoteala că acolo, în ţară n-o să primească scrisoarea înainte de joi dimineaţă. Tata o să chibzuiască, şi să zicem că răspunde vineri, scrisoarea lui ar porni cu poşta de amiază, ce pleacă din Lessington pe la cinci şi treizeci; atunci ar fi, va să zică, sîmbătă pe vapor. Nu, înainte de duminică nu puteam să aştept nici un răspuns. Cel mai devreme duminică, mai curînd abia luni. Aşadar, cinci zile de aşteptare chinuitoare şi pînă atunci să nu fac nimic.

Am pornit în minte cu scrisoarea mea, am trecut cu ea canalul, am stat alături de ea în diligenţa din Paddington, am fost de faţă la alegerea corespondenţei la Lessington, am stat cu ea în geanta poştaşului, cînd a pornit cu bicicleta lui pe şosea şi am cotit cu el pe alee la căsuţa portarului.

Acum îmi părea rău că am trimis scrisoarea. Aş fi dorit să fiu altcineva şi să nu fi avut nimic de-a face cu treaba asta.

Mi-am adus aminte de o parte, pe care ar fi trebuit s-o şterg. Îmi trecu prin cap o frază, căreia aş fi putut să-i dau o întorsătură mai bună. Doamne! Nici n-am spus ceea ce aş fi vrut să spun într-adevăr!

Miercuri, joi şi vineri au trecut, zile triste. Oricît căutam eu să mă încredinţez, sau mă lăsa rece, sau îi dam prea mare însemnătate. Vineri după masă am făcut o plimbare lungă prin Bois de Boulogne şi înapoi.

Era tare frig şi ăsta era singurul mijloc ca să mă încălzesc. Cînd m-am întors acasă, am urcat scara şi am deschis uşa. Strecurată sub uşă, tocmai pe prag, se afla o scrisoare. Adresa era scrisă cu maşina.

O luai în mînă şi trecui la fereastră. Acolo stătui puţin şi nu mişcai. Apoi am aprins gazul, m-am aşezat pe pat şi am rupt plicul.

Am scos un bilet îndoit. Era un cec de cinci sute lire sterline. Nici o scrisoare. Am pus cecul la o parte şi m-am uitat din nou în plic, dacă nu era vreo greşeală. Nu. În plic nu era nici o scrisoare.

Şedeam pe pat cu plicul gol în mînă.

CAPITOLUL III

Mi-am închiriat o odaie în strada Cherche-Midi. Era destul de mare şi încălzită, nu tocmai prost mobilată şi se afla la cel din urmă cat. Am mutat masa şi un scaun la fereastră şi aveam priveliştea Parisului.

Într-o parte a intrării casei se afla un magazin de bijuterii, în cealaltă o prăvălie de antichităţi.

Strada Cherche-Midi e una din cele mai lungi străzi ale Parisului. Acolo unde şedeam eu, da în bulevardul Montparnasse. Mă aflam aşadar din nou în iubitul meu cartier şi aproape de cafenelele obişnuite.

Mi-am făcut timp ca să mă aşez, să mă interesez de multe şi să cumpăr tot felul de lucruri. Toată toamna am alergat ca un vîntură ţară. Acum căutam să mă deprind cu o muncă regulată, pe care o curmam numai pentru masă şi odihnă. Dar pentru repaus n-aveam totuşi ceasuri hotărîte. Mă duceam să mănînc cînd mă răzbea foamea şi mă trînteam pe pat cînd îmi simţeam mintea obosită, cum trage o prăvălie obloanele şi nimeni nu mai poate să iasă sau să intre.

Asta se întîmpla des, fireşte. Mi se părea nespus de greu să mă concentrez. Mă obişnuisem să stau la masă, la fereastră, avînd în faţa mea un teanc de hîrtie de scris. Mintea lucra şi lupta pentru dezrobire, dar voinţa mea nu-i ţinea pasul şi nu lăsa drumul liber, gîndurile îmi rătăceau, îşi urmau propriile porniri şi nu se supuneau pornirilor mele. Apoi părea că vorbele îmi izvorăsc din nou fără nici o trudă, că se iau la întrecere, iar condeiul mi-era în acelaşi timp parcă smuls şi făcut să alerge pe hîrtie, ca şi cînd ar fi avut motor, şi acopeream foaie cu foaie cu însemnările mele.

Cînd apoi, grozav de aţîţat, reciteam cele scrise, mi se păreau seci şi searbede, fără idei, fără suflet. Frazele mele nu se legau ca lumea. Întorsăturile de frază erau greoaie, chinuite : dialogul era stîngaci şi nefiresc ; iar în clipe de reculegere aproape totul mi se părea de prisos şi fără legătură strînsă cu ideea principală.

Pe lîngă asta, era straşnic de frig să stai aşa la fereastră, fără să te mişti. Caloriferul de cele mai multe ori mergea slab. Şedeam totdeauna cu paltonul pe mine şi ţineam fereastra bine închisă. Totuşi, îmi amorţeau toate oasele, degetele se înţepeneau, şi astfel aveam o pricină ca s-o şterg în

stradă, prin bulevardul Montparnasse, într-una din cafenele, ca să iau ceva.

Îmi spuneam că, stînd la cafenea, voi fi ferit de istovire și de scîrbire, că mica schimbare de aer, vederea forfotelii de pe stradă, îmi va descuia mintea, o va dezbăra de ura de oameni, că după asta, înviorat, ațîțat, mă voi întoarce acasă cu dor de muncă și voi lucra cîteva ceasuri în șir.

Dar undeva, în adîncul sufletului meu, știam că nu-i așa. Știam că mă voi înapoia acasă tot cu același cap, doar ceva mai puțin cu gîndul aiurea și mai mult pornit ca tot ce-am văzut în răstimp să prefac în imagini : un bărbat, care sta singur în fața unui pahar gol, portretul unei fete cu pălărie roșie, care se întorsese către mine, imagini a două unguroaice, care vorbeau cu mîinile. Dar mie și scrisului meu nu le foloseau deloc aceste imagini. Erau doar schițe, ce nu priveau pe nimeni, afară de mine. Nu făceau nici cît o ceapă degerată. Mă abăteau doar de la munca mea.

Mi-am spus, că iarna e timp neprielnic. Era zadarnic să cer minții desăvîrșită încordare, atîta timp cît trupul meu îngheța. Parisul era iarna nemilos. Aerul era uscat și rece, ca și cum peste oraș s-a împrăștiat de sus o suflare de gheață, iar acum stă nemișcat, prins în gheață. Ieșeam dintr-o cafenea, stam nemișcat pe marginea trotuarului, așteptam pînă să pot trece strada, pieptul și umerii mi-erau chirciți, iar obrazul cu încrețituri adînci. Apoi o luam la fugă cu capul aplecat, și frigul, care mă pătrundea, îmi pricinuia junghiuri.

Odaia mea din strada Cherche-Midi avea acum ceva respingător și te întrista. Cînd intram, părea să fie cald, dar numai în comparație cu frigul de afară. Dar după scurt timp, acea căldură se prefăcea în ghețărie ursuză. Stam cu paltonul pe mine. Mintea mi-era încremenită, trupul și ideile îmi coborau la zero grade. Dar la cafenele îmi priia. În soba de tuci deschisă era jăratec bine încins, iar picioarele se simțeau bine pe scoarțe și covoare, după înțepăturile reci ale pietrelor caldarîmului. Mușterii se îndesau unii într-alții și-și dăruiau folositoarea căldură trupească. Erau flămînzi, rupeau pîinea caldă și o ungeau cu unt. Galben și aburind curgea un sos tare peste friptură. Cum te însuflețea asta ! După aceea, o bună brînză de Gruière, cafea neagră fierbinte, fum de țigări...

Apropierea oamenilor, flecăreala oamenilor, muncă !

Să mănînc pînă mă satur... nimic nu mi s-a părut atît de însemnat ca asta : unicul lucru, ce ține sufletul în viață.

Dar și trupul trebuie să mi-l țin în viață și pentru asta să mă plimb, s-alerg !

Am învins întîia spaimă a ciocnirii cu vîntul înghețat în străzile pustii. Mă străduiam să merg drept și nu mă lăsai înfricoșat de buze crăpate și ochi lăcrămînd. M-am dus cu tramvaiul, ce pornea de la St.-Sévérin spre Bois de Boulogne și alergai acolo ca un nebun pe aleile părăsite. Uneori treceau pe lîngă mine călăreți. Aveau fețele învinețite de frig. Potcoavele cailor loveau nisipul tare înghețat, iar din nări le ieșeau nori de aburi.

În februarie a înghețat Sena. Sloiuri puternice de gheață pluteau pe ea, se îmbulzeau și se împingeau unele pe altele. În vîrtejul fluviului se învîrteau într-un dans impunător. A fost un dezgheț ca în Marea Arctică. Vîrtoase, albe, largi și cu zgomote și pocnituri se repezeau sloiurile unele peste altele.

Cît de încîntat era tot Parisul de priveliștea asta ! Era aproape înveselitor cum se scurgeau încet sloiurile pe Sena. Era un tablou în toate nuanțele, de la alb și cenușiu. Acea imagine vie nu m-a părăsit nici în strîmtoarea odăii mele. Mă făcea aproape să uit frigul. Recunoscui iarna în atotputernicia ei aspră și necruțătoare, care-și bătea joc de tot ce doreau și la ce se gîndeau oamenii.

Cînd a venit dezghețul, apa curgea în șiroaie pe toate străzile. Ploaia cădea dintr-un cer cenușiu, plumburiu, răpăia pe pavaj, se învolbura pe la răscruci, și mii de lumini se oglindeau în toate băltoacele, în umedele perdele de pînză din fața cafenelelor, pînă și în anterele preoților. De pe streșini picura pe marginile pălăriilor și răpăia pe o umbrelă, sub care se adăpostea vreo doamnă în palton scump.

Într-o zi, se arătă cîteva ceasuri un soare apos. O spărtură de nori, nu mai mare decît capul unui bărbat, dezvăluia o pată de un albastru închis. Ăsta era cerul.

A doua zi dimineață, cînd m-am sculat, am auzit o pasăre cîntînd. O rază de soare aruncă o pată luminoasă pe dușumea. Am ieșit. La cel mai apropiat colț de stradă ședea o femeie cu șal verde și vindea portocale. O fată cu rochie de bumbac cu pătrățele alerga, c-un coș pe braț, fără pălărie. Ușile cafenelelor erau deschise și lăsau să pătrundă aerul proaspăt. Mugurii deși și negri ai pomilor se deschiseseră peste noapte, erau moi și rotunzi și se încrețeau ca penele. Se și întrezărea verdele.

Lumea nu se mai grăbea așa, nu mai era chinuită de frig. Se plimba agale de-a lungul bulevardelor, căsca gura la galantare, şedea în fața cafenelelor şi citea gazete. Unul rîdea, altul fluiera. Scînteind trecu în goană tramvaiul. Un copil se juca cu cercul, în spatele lui lătra un cîine. O fată trecu la brațul unui tînăr şi purta o pălărie nouă, albastră.

Acum se știa, că iarna s-a dus. Ceva nou sclipea, dansa şi răsufla în aer. Voiam să prind şi să țin strîns acea gingășie voioasă, răsunătoare şi începui să alerg şi alergai fără țintă și auzii sunetele de amiază trase de clopotele bisericilor. Școlarii cu ghiozdanele în spinare veneau fuga de la şcoală, iar fetițele mergeau la braț și flecăreau de zor, vesele.

Pe albastrul cerului erau țesuți nori albi. Străzile umede răsfrîngeau pete albastre și albe și aurii. Lîngă un chioșc, sta un bătrîn și ținea un baston în mînă, c-o pălărie de paie în cap, şi o floricică roșie la cheotoare. De bună seamă, un bătrîn caraghios ! O vrabie țopăia pe lîngă picioarele lui și căuta firimituri. Era o vrabie optimistă fiindcă nu era nici un fel de firimituri. De la o fereastră deasupra unei cafenele o femeie scutura așternuturi ; se opri puțin şi se uită jos în stradă. Părul ei negru prinse o rază de soare. Apoi se făcu nevăzută în odaie. Bătrînul umbla de colo pînă colo şi-şi învîrtea bastonul. Pălăria îi sta obraznică pe ceafă. Vrabia își întinse aripile şi-şi luă zborul de-a lungul acoperişurilor și pieri.

Eu o pornii mai departe, cu mîinile în buzunarele pantalonilor, zîmbii fără nici un temei şi cîntai un cîntec.

Știam că acum am să fiu în stare să scriu, și că tot ce-am scris pînă atunci, nu era bun de nimic și trebuia şters, ca și cînd n-a fost niciodată. Cum mă întorc în odaia mea, deschid fereastra, ca aerul proaspăt să lumineze pereții triști. Am să mă aşez și am să simt puteri noi, pe care nu le avusesem pînă atunci. Ele se înălțau din adîncul sufletului meu și erau frumoase și tari și adevărate. Am să muncesc purificat și totodată îndrăcit. Îmi va veni inspirația ! Ea izbucnea din adîncul sufletului meu, din căi întunecoase și întortocheate.

Aceasta era adevărata simțire. Era mare, era cea mai măreață din cîte simțisem vreodată. Am intrat la Coupole, ca să mănînc ceva. După aceea am să mă duc să mă încui plin de încredere în odaia mea ca să fiu cu desăvîrșire singur.

Restaurantul era tixit. A trebuit să mă așez la o masă, la care sta o fată. Mă uitai la ea, îmi cerui iertare... Dînsa zîmbi în treacăt, dusă pe gînduri, dar încolo nu-i mai păsa de

mine și nici nu-mi răspunse. Purta un basc portocaliu și mînca macaroane pe care le răsucea cu dibăcie pe furculiță.

Așa am văzut-o întîia oară pe Hesta.

*

* *

Mai țin minte și acum : am mîncat și eu macaroane. Înainte nu le puteam suferi. Dar uitîndu-mă acum cu coada ochiului la farfuria ei și văzînd cu cîtă dibăcie mînca macaroanele mi s-a părut că nu doresc nimic mai fierbinte pe lume decît macaroane. Ea ocupa din masă mai mult loc decît i se cuvenea. Eu mîncam stînd pe marginea scaunului, ca și cum n-aș fi avut nici un drept să șed acolo. Dar era prea tîrziu, ca să mă fi sculat sub un pretext oarecare și să fi plecat. Masa era prea mică pentru doi care nu se cunoșteau.

Era o nerozie că nu schimbasem nici o vorbă. Dar dacă aș fi început o convorbire, s-ar fi părut că o fac numai fiindcă eu sînt bărbat și ea fată, și, ce-i drept, frumușică. Asta am văzut-o de la întîia aruncătură de ochi. Și fiindcă, pe deasupra, părea că nu se sinchisește de mine, lăsai lucrurile la voia întîmplării și-mi mîncai macaroanele. Ne-am întins unt pe pîine fără să vorbim. Pe dinaintea mesei noastre au trecut tot felul de oameni. Un tînăr cu păr lung și o mapă de desene sub braț, se învîrtea printre mese. Voia și el să-și cîștige o mîncare. Mi-am zis că desenele lui trebuie să fie proaste. Vecina mea de masă întinse mîna și luă jumătatea ei de sticlă cu apă de Evian. Părul ei blond ieși puțin de sub bascul portocaliu. Deodată mi-a dat în gînd, că are totuși haz să stai singur în Paris și să scrii o carte. Ea sfîrșise cu macaroanele și începu să curețe o rodie. Luai și eu una. Ea aruncă din greșeală un sîmbure pe farfuria mea și atunci vorbi întîia oară. „Iartă-mă“, zise ea.

— Nu face nimic, am răspuns.

Am început să ne mîncăm rodiile. Dînsa n-o stoarse pe a ei, ci o împărți în felii, pe care le sugea una cîte una, făcînd puțin zgomot. Zeama îi curgea pe degete.

— Mie nu-mi plac deloc, zisei.

— De ce ? spuse ea.

Nu mai aveam nici un temei să urmăm convorbirea.

Mă prefăcui că mă interesează o întîmplare de la celălalt capăt al restaurantului. Întorsei gîtul într-acolo, încruntai fruntea, clipii din ochi și rîsei cam obosit. Cred că ea nici

n-a băgat de seamă. Cînd i-am aruncat o privire în treacăt, am văzut că se uita în altă parte. Atunci m-am lăsat păgubaş.

În felul ăsta nu mergea. Am îmbiat-o cu ţigări. Spre uimirea mea, a luat una. Dar am stricat iar totul, fiindcă am voit s-o slujesc cu bricheta mea, care n-a luat însă foc. Ca şi cînd n-ar fi aşteptat altceva, ea aprinse un chibrit, pe cînd eu mă mai chinuiam cu blestemata de piatră, şi-mi mînjii degetele.

— Nu face nimic, zise ea prietenoasă, îmi aprind totdeauna singură ţigara.

Ce-mi păsa mie ce făcea ea „totdeauna !“ Nu asta îmi fusese scopul. Am dat greş, şi pace ! Voiam să mă aplec puţin către ea şi cu stînga să-i ţin bricheta sub ţigară. Apoi aş fi închis-o cu măiestrie şi aş fi chemat chelnerul. Şi în schimb stam mai mult decît smerit, o lăsai să-mi dea ea foc şi nu ştiam ce să spun.

Acum era foarte prietenoasă. De cînd fuma una din ţigările mele, părea că e o legătură între noi.

— Negreşit, eşti pictor, spuse ea.

— Nu, zisei eu. Acum încerc să scriu o carte.

Mă privi serioasă.

— Trebuie să fie foarte greu, zise ea.

— Da.

Păcat că nu puteam s-o fac să creadă, că pentru mine scrisul e uşor. Credea poate, că o păcălesc.

— M-am trudit toată iarna, o încredinţai. Am prea multă autocritică, ca să scriu aşa în bobote. Cea mai mare parte o rup, înainte de a mă mulţumi ceva.

— Fireşte, zise ea.

Nu prea vedeam cum i se părea asta aşa de firesc. Pe semne că o grămadă de aşa zişi critici mîzgălesc hîrtia într-o doară. Simţeam nevoia să vorbesc cu ea despre cartea mea. Ce frumos ar fi fost, dacă m-ar fi întrebat ceva despre ea. Dar stai ! Mai întîi trebuia să ştiu cine e.

— Dar d-ta ce faci ?

— Învăţ muzica : pianul.

— O, e frumos !

— Da... îmi place, zise ea.

— Muzica şi poezia se înrudesc în multe privinţi, îmi dădui eu cu părerea, ca să revin la ale mele, şi cred că Parisul e cel mai nimerit loc pentru amîndouă. Dumneata ce crezi ?

— Parisul e foatre drăguț, zise ea.

„Drăguț" nu mi s-a părut cuvîntul potrivit.

— Nu ! îi răspunsei. Ai vrut să spui că e plin de viață, nespus de plin. Nu ți se pare ? Într-una îmboldește mintea. E cu neputință să stai liniștit și să nu faci nimic ! Aici trebuie să creezi, ca să ții pasul cu vremea ce te biciuiește.

Deodată băgai de seamă, că îndrugam fleacuri grozave.

— Nu numai aici, în Montmartre, se simte asta, urmai eu, ci și dincolo, pe malul celălalt : această atmosferă e încărcată cu electricitate ! Aici nimic nu-i mort ! Totul strălucește. Totul trăiește. Stai în piața Concordiei, ca un turist ohișnuit și te uiți la Champs-Elysées, către Etoile, cît de vie e circulația, și te mișcă adînc, te zguduie pînă-n adîncul sufletului, încît îți vine să dai capul pe spate și să strigi !

Ea zîmbi ușor, ca și cînd m-ar fi socotit nebun.

— Îmi place mai mult la țară, răspunse dînsa.

— Negreșit, zisei, e frumos la țară. Îmi place să stau cîteva zile la țară. Dar să trăiesc într-una acolo, — nu ! E totdeauna același lucru, nici o schimbare. În Paris însă fiecare zi e altfel, totul zvîcnește și-i în necontenită frămîntare. Ai senzația, ca și cînd aici s-ar petrece în fiecare clipă ceva zguduitor. Dacă aș trăi la țară, aș tresări în fiecare clipă de teamă să nu întîrzii ceva.

Ea se întoarse și înălță din umeri.

— Sminteală ! zise ea.

Sfîrșisem. Vorbele mele păreau spuse în vînt.

— Unde stai ? am întrebat-o.

— Într-o pensiune, pe bulevardul Raspail, răspunse ea. E foarte plăcut, dar se ține grozav să nu vii prea tîrziu. Dar nu face nimic. Eu ies rar în oraș, mai ales seara. E încă răcoare.

— Mie nu mi-ar plăcea : să viu totdeauna la țanc. Am o odaie în strada Cherche-Midi. Nu prea mare, dar acolo pot să fac ce vreau.

— Da.

— E minunat, urmai eu, cînd te-ai apucat de o lucrare pe care poți s-o lași oricînd. Vezi d-ta, la scris pot să-mi împart eu însumi timpul. Pot să muncesc sau să trîndăvesc, după pofta inimii. Vin cînd vreau, plec cînd vreau și beau ceva.

— Dar cred că asta te abate mult de la lucru.

— Ah ! cîtuși de puțin. Doamne ! am răspuns rîzînd : Cînd ești obișnuit, poți să te apuci de lucru și să-l lași cu

mintea limpede. Cînd te întorci acasă, reiei firul chiar de acolo de unde l-ai lăsat.

Nu putui să mă încredințez dacă spusele mele au impresionat-o. Se uita într-adevăr la mine, dar privirile ei păreau că pătrund prin mine în depărtare. Nădăjduiam că dacă aș mai vorbi, o să se uite iar în ochii mei. Am căutat să-mi îmblînzesc glasul cît puteam, ca să n-o smulg din visul ei.

— Ar fi greșit să stai aici și să aștepți idei, zisei duios. Altfel, aș putea să stau toată ziua în așteptare. Nu, trebuie să te străduiești singur, întocmai cum se trudește un zidar să așeze cărămizi la o clădire. Cred că tot așa e cu muzica dumitale. Trebuie să faci desigur multe exerciții cu degetele, să exersezi game și arpegii. Nici dumneata nu poți să aștepți, ca să-ți vie o melodie din zbor. Trebuie să te chinuiești într-adevăr mult...

Păru că n-a băgat de seamă ce nerozii am îndrugat. Se uita tot în depărtare. Dacă o merge tot așa, mi-am spus, sînt în stare să nu mai vorbesc, să pun coatele pe masă și capul în mîini, s-o privesc și să nu mă mai gîndesc la nimic. Nu era frumos să te uiți așa țintă în gol, cum făcea ea. Asta nu mi-a plăcut. Tot așa de puțin ca și felul cum am stat împreună la masă, fără să scoatem un cuvînt. Era cu neputință să înșir mai multe lucruri nesăbuite de cum am îndrugat eu în acel timp scurt.

— Îți place viața de la țară, zisei. Cred, că ai mare dreptate. Îți întorci bucuroasă ochii de la goana asta trudnică și de la istovirea asta din orașe. Îți place mai curînd să ți se ușureze orice muncă. Îți place mai bine... nu știu ce-ți place mai bine... Îți pare bine că a trecut iarna ?

— Ce legătură are iarna, cu tot ce-ai înșirat ?

— Foarte mare, răspunsei. Dar e greu de lămurit ; dar cu toate acestea, poate că ai să înțelegi ! Doamne ! azi mă simt atît de bine ! A început, cînd m-am sculat azi dimineață. M-am uitat pe fereastră, și nu mai ploua, iar pe prag era o băltoacă plină de soare, iar o fetiță trecu în fugă și după ea un cîine. Aerul era atît de proaspăt și plăcut, iar perdelele întinse peste o cafenea fîlfîiau în vînt. Toate băltoacele de pe stradă erau albastre ca cerul.

— În ce chip drăguț îți arăți sentimentele, zise ea.

Astfel am văzut că „drăguț" era cuvîntul ce-i plăcea mai mult.

— În bulevardul Raspail, urmă ea, nu pot să răsuflu așa-n voie ca dumneata. Am o odaie cu o altă tînără împreu-

nă, o vieneză. Ea doarme cu gura deschisă și ferestrele închise. Are părul negru împrăștiat totdeauna pe toată perna ; cînd se îmbracă, pînă și perdelele trebuie să fie lăsate. Cineva din tramvaiul ce trece pe stradă ar putea să se uite în antreu ! Tîmpenie, nu ?

— Mare tîmpenie, zisei.

— De aceea, nu pot să am fericirea să mă scol așa de dimineață ca dumneata.

Vedeam pe vieneză întinzîndu-se moliie și amorțită, în patul nedesfăcut, iar pe fata asta șezînd foarte trează și dreaptă și privind prin geamuri un fragment pătrat al cerului.

— Da, zisei, atunci ar trebui s-o pornești iute pe stradă și s-o iei la goană ; apoi, cînd vîntul ți-ar ciufuli părul și te-ai intîlni cu oameni care rîd și flecăresc și ai vedea o bătrînă care vinde flori, — atunci ai să rîzi și d-ta. Nu poți altfel fiindcă ești fericită.

— Îmi place cum descrii toate, zise ea ; e ceva caraghios, dar e foarte drăguț. Înțeleg ce vrei să spui cu rîsul și bătrîna vînzătoare de flori : Norocul vrei să zici. Norocul în sine. Toate astea se găsesc în cartea dumitale ?

— O, nu, cartea mea va fi foarte serioasă. Așa ceva nici n-ar fi la locul său în roman. Tipărit ar părea o nerozie.

— Se prea poate, zise ea.

— Închipuiește-ți că mai știu cînd am vorbit ultima dată așa ca acum d-tale, zisei. Dar e mult de atunci.

— Pot să-mi închipui. Dacă te îndeletnicești numai cu romanul dumitale, nu mai ai timp pentru oameni.

— Nu numai asta. Dar nu cunosc pe nimeni.

— Asta nu-i prea drăguț din partea d-tale.

— Dacă e drăguț sau nu-i drăguț, îi răspunsei, la asta nu m-am gîndti încă. Poate că e chiar așa. Poate că ar trebui să colind și să văd alte locuri și să mă apuc de altceva.

— Nu trebuie să faci ce nu vrei, își dădu fata cu părerea.

— Pentru dumneata totul e cum se cuvine. Nu ești niciodată singură. Poți să petreci totdeauna și să te plimbi cu colege.

— Colege ?... Făcu o mișcare disprețuitoare. Nu prea am timp de ele. Mai bine singură.

— Dac-ar fi cu adevărat primăvară, iar nu de-abia începutul. E încă prea răcoare, ca să umbli mai mult în aer liber. Dac-ar fi cu adevărat primăvară, și n-ai avea ceva mai

bun de făcut, ne-am putea duce la Versailles, să ne plimbăm puțin prin grădini.

— Versailles îmi place, zise ea, fără a se hotărî.

— Prin împrejurimi sînt o mulțime de locuri minunate, urmai eu. Chiar dacă le-ai mai văzut, nu te mai saturi văzîndu-le din nou. Parisul e doar fermecător. De-aș fi bogat și aș avea o mașină !...

— Poate că o să capeți bani mulți pe cartea dumitale, presupuse ea.

Acum nu mai aveam atîta poftă să vorbesc despre carte.

— Ah ! nu se știe ; dar de-aș avea o mașină, aș putea să te plimb prin împrejurimile Parisului, oriunde ai voi. Atunci am putea bate pădurile, ce zici ? Pădurea din Fontainebleau va fi în curînd minunată : copacii și totul.

— Dar ce-i cu munca dumitale ? întrebă ea.

— Nu-i atît de însemnată. Din cînd în cînd pot s-o las mai moale, îi spusei ; altfel, te tîmpești și ajungi pe o linie moartă, iar asta ar fi cea mai mare nenorocire. Faci exerciții în fiecare zi ?

— Da.

— Din cînd în cînd ar mai trebui să-ți iei o vacanță, apoi din nou la lucru ! îmi dădui cu părerea.

— Apoi, dacă e vorba, nu muncesc doar într-una. Învăț după un plan stabilit de studiu, apoi mă duc acasă și exersez. La prînz mănînc în oraș, ca acum. Uneori trebuie să fac fel de fel de tîrguieli, sau mă duc la plimbare ori la cinematograf.

— De cînd sînt la Paris, n-am fost la nici un cinematograf. De-abia acum mi-a trecut asta prin cap. Vrei să mergem azi la un matineu ?

— Nu, am oră de pian.

— Și nu poți s-o amîni ?

— Nu, trebuie să mă duc la lecție.

— Păcat. Ești grozav de conștiincioasă.

— Nu știu.

Chemă chelnerul, ca să plătească.

— Te rog, lasă-mă să plătesc eu, o rugai. Ea mă privi uimită.

— Nu fi nesocotit, zise ea.

— Nu, pe cuvînt de onoare, mi-ar face atîta plăcere și n-ar însemna nimic pentru mine.

— De bună seamă nu. Oricum, îți mulțumesc.

— Te-am supărat cu asta ? întrebai. Fireşte, ţi se pare că nu ne cunoaştem încă destul, ca să primeşti.

— Ah, nu pentru asta. Dar mi-a plăcut totdeauna independenţa.

Îşi strînse lucrurile, săculeţul de mînă şi mapa de note, şi păru mai departe de mine decît înainte. Ca şi cînd mi-ar fi cu totul necunoscută.

— Ce rău că trebuie să te duci la lecţie, zisei, dar nădăjduiesc să te găsesc iar aici diseară. Te duci uneori la Dôme sau la Rotonde ?

— Cîteodată.

— Desigur că te-aş fi observat.

— Localul e mare.

Ea se ridică. Arăta bine. Era micuţă şi mlădioasă. Purta o rochie cafenie. Bascul portocaliu îl purta pieziş pe o parte. Urechea stîngă rămînea liberă.

— Ai putea să fii mîine la Dôme ? întrebai.

— Nu ştiu.

— Aş putea să te poftesc la ceai ? Sau cafea, sau orice vrei ?

— Eşti foarte drăguţ.

— Dacă nu poţi mîine, poate poimîine ? Ori în timpul săptămînii ?

— Da.

— Foarte bine ! Dacă o fi tot aşa de cald, ne-am putea repezi într-o zi şi la Versailles.

Ea zîmbi şi se uită în gol.

— Bună ziua, spuse ea, şi izbîndă cu romanul.

Apoi se întoarse şi porni printre mese, pe drumul de la mijloc, după aceea după colţ şi afară pe uşa turnantă. Dreaptă şi subţirică, părăsi Coupole.

Cînd m-am reaşezat, îmi dădu în gînd că aş fi putut totuşi s-o petrec pînă la conservatorul ei. Poate că avea drum lung. Am chemat pe chelner, am plătit şi am alergat în stradă. Dar nu se mai vedea nici o urmă a ei, iar eu nu ştiam încotro apucase.

Între timp se înserase puţin, dar nu era frig. Multă lume se şi aşezase în faţa Dômului. Văzui chiar pe un tinerel cu pălărie de paie. Dar, oricum ar fi fost, acum trebuia să mă duc într-adevăr acasă. Era ziua în care îmi făgăduisem să încep realmente.

Iarna era pe sfîrşite. Eram în martie. Acum nu mai aveam nici o portiţă de scăpare. Mă simţeam bine. Am să mă

așez la masă și am să lucrez pînă pe la opt seara. Veselia aceea, aerul acela, acele prime adieri ale primăverii îmi dădeau mare poftă de lucru. M-am sculat dimineața și am știut că voi fi în sfîrșit destoinic să creez. De atunci nu s-a schimbat nimic în hotărîrea mea. Timpul era minunat de frumos. Nu mi-era foame, nu mi-era frig.

Convorbirea cu fata mi-a făcut plăcere. Mîine am să fiu la Dôme pe la patru. Ar avea haz, dacă ar veni mai des pe-acolo și totdeauna la o anumită oră. Atunci mi-aș putea lăsa lucrul și aș ști unde s-o găsesc. Ar fi chiar minunat, de-ar veni zilnic și apoi să avem o masă a noastră lîngă sobă. Chelnerul ne-ar cunoaște și ne-ar păstra locul. Iar eu i-aș povesti despre cartea mea, și dînsa despre muzica ei. Poate că merge cu mine la țară. Duminică! Duminică sigur. Pădurea din Fontainebleau o să-i placă. Îi place doar la țară! Trebuie s-o vadă neapărat.

Așa. Acum aștept iar în strada Cherche-Midi. Era bine, că era așa de aproape de bulevardul Montparnasse. N-aș fi putut să trăiesc nicăieri în altă parte.

Mă uitai pe fereastră. Aerul curat se mai simte încă. Norii n-au putut să-i facă nimic. Un tîmplar de scaune umbla pe stradă, se oprea, sufla în mica lui trîmbiță și se uita în sus la ferestre. Undeva, într-o grădină, urla un cîine în lanț. Nu-i plăcut zgomotul ăsta. Tramvaie uruiau de-alungul bulevardului. Am închis fereastra, m-am așezat la masă, am căutat tocul și mi-am rînduit hîrtiile. Aveam o grămadă de material. Mi-am aprins o țigară și am început să mă reculeg. În timpul acesta descriam cu vîrful peniței tot felul de chipuri pe sugativă. Era chiar caraghios. La urma urmelor, nu mă prea simțeam îndemnat spre lucru.

CAPITOLUL IV

A doua zi, la patru, eram la Dôme. Dar fata nu era acolo. Am așteptat, am tot așteptat. Poate că lecțiile de pian țineau mai mult. Negreșit, nu fusese o înțelegere hotărîtă între noi. Nu trebuia să fie neapărat acolo.

În ziua următoare m-am dus iar la Dôme, a doua zi iar. Mă plimbam într-una de la Dôme la Rotonde; poate era în

celălalt și astfel nu ne puteam întîlni. Ea nu era însă nici în unul nici în altul. Pesemne că nu putuse să vină. Seara am luat-o de-a lungul bulevardului Raspail și am vrut să văd, dacă nu pot să dau întîmplător peste pensiunea ei. Nu m-am dus anume într-acolo. Am fost doar în trecere. La urma urmelor, de ce n-aș trece tot așa de bine pe bulevardul Raspail ca pe alt drum ? Oricum ar fi, — pensiunea n-am găsit-o.

Către sfîrșitul săptămînii, pe la șase seara m-am dus la Dôme. După prînz plouase. Am stat acasă și am lucrat. În felul meu. Apoi am venit să trag puțin aer proaspăt. Mai mult din obișnuință decît pentru vreo pricină serioasă, m-am dus la Dôme. Nu mai credeam s-o văd.

Stam pe trotuar și cumpărai ziarul de la vînzătorul, care își striga marfa totdeauna acolo. Nu vroiam neapărat să citesc. Mă uitam numai așa în el. Deodată ceva mă făcu să ridic capul. În spatele unei grămezi de mese din fața Dômului, dintr-un colț de lîngă zid, am văzut un basc portocaliu. Ea sta acolo, tocmai la colț. Am mototolit gazeta și mi-am croit drum spre dînsa. Citea o carte, mîncînd în același timp o gogoașă. Era atît de adîncită în citit, încît a ridicat capul de-abia după ce-i atinsei umărul.

— Dar unde te-ai ascuns ? exclamai înciudat. Noroc că te-am găsit. Din întîmplare m-am uitat încoace și ți-am zărit bascul. Dar hei, cum îți merge ?

Ea mă privi rece și ținu degetul la pagina la care se oprise.

— Poftim ?

Mă legănam de pe un picior pe celălalt ca un idiot și-mi părea că într-adevăr sînt. Îmi închipuisem cu totul altfel revederea noastră.

— Iartă-mă, zisei, mă tem că te-am cam speriat. Dar... vezi d-ta : am venit în fiecare seară încoace și am tot nădăjduit să te văd, și de fiecare dată am fost tare dezamăgit, că nu te găseam. Acum însă te-am regăsit... și atunci mi-am pierdut întrucîtva cumpătul... de emoție.

— Lasă că e bine, zise ea zîmbind. Ia loc.

Asta suna mai bine. Mi-am tras un scaun lîngă al ei și am zîmbit și eu

— Ce citești ? Ceva frumos ?

Dar nu-mi păsa deloc de carte.

— E o carte drăguță, zise ea ; e de Kessel. Cărți de astea îmi plac. Ai citit-o ?

— Nu. Am frunzărit romanul. Nu : nu sînt tare în limba franceză.

— Dar de bună seamă, că citești grozav de mult englezește ? presupuse ea.

— Nu, la drept vorbind nu. N-am timp.

N-aveam nici un chef să vorbesc despre cărţi.

— Ce-ai făcut de cînd nu ne-am mai văzut ? o întrebai.

— Lecții de pian, exerciții... ca de obicei ! Ah, da, am fost și la cinematograf și alaltăieri am cinat în apropiere de Montmartre.

— Așa ? Şi de ce n-ai fost aici ?

— Am uitat.

— Şi nici nu te-ai gîndit măcar să vii încoace ?

— N-am știut.

— Da. Atunci, de ce ai venit azi ?

— Mi-era tocmai în drum.

Nu puteam să înţeleg ! Dacă ar fi vrut, ar fi putut să vină. I s-a părut că nu-și avea rostul. Şi eu, care o așteptam seară de seară ! îngrozitor !

— Ai fost așadar în societate ? întrebai.

— Ah, nu ! Numai cu două tinere de la pensiune.

Asta m-a bucurat. Speram să se fi plictisit zdravăn.

— Dar cu scrisul ce se aude ? mă întrebă ea.

— Romanul meu ? Tot așa. Azi am scris toată ziua. Iarăși și iarăși. Ce-ar fi să bem ceva ? Sau mai iei o ceașcă din ce-ai băut ? Unde o fi chelnerul ? Ori dorești mai curînd altceva ?

— Nu mai mi-e sete.

— Zău ? Ah !... da, atunci mai bine încă o ceașcă de ciocolată ? Chelner ! Despre ce-am vorbit oare adineauri ? Da, așa-i. Să știi, că-mi pare foarte bine că te-am găsit. Veneam doar în fiecare zi aici și am sperat într-una să te văd. Dacă n-ar fi fost bascul dumitale portocaliu nu te întîlneam nici acum De azi încolo trebuie să-l porţi totdeauna. cînd vii încoace. Localul ăsta îmi place. Şi dumitale ? Ia uită-te la ăla de colo cu părul lung... E un nebun. Doamne, ce caraghios ! Dar ciocolata asta nu mi se pare tocmai de soi. Ia mai bine altceva. Nu ți-e frig, nu ?

Ea clătină din cap și trebui să-și muște buzele.

— Mă simt bine, zise ea.

— De ce rîzi ? Ai rîs, da. Cred că am spus o prostie.

— Nu, nu, nimic. N-am rîs. Te rog, vorbește mai departe !

Ce era să mai spun ? Am și băgat de seamă că m-am purtat prost. Am tăcut și m-am uitat cum își bea ciocolata. După un răstimp nu m-am mai gîndit la măgăria mea și am reînceput.

— Spune-mi ce-ai făcut în Montmartre. A fost o sindrofie plăcută ?

— Ți-am mai spus doară : n-a fost nici un fel de sindrofie.

— Firește că nu. A fost frumos, unde ai cinat ? Americani erau pe-acolo ? Lucrul cel mai neplăcut în Montmartre e că dai de ei peste tot. Aici mai merge. Ieri a fost o zi minunată, nu ? Eram sigur că o să fii aici. Nici nu puteam să-mi închipui unde ai putea să fii.

— După lecție, am băut ceai într-un local de lîngă Trocadero, zise ea.

— Ai băut... într-adevăr... ceai ? Unde ? În strada de la Tour ? La stația de tramvai ? Acolo, de unde pornește spre Bois de Boulogne ? Ai mers cu linia 16 ? Spune odată !

— Ai fost și acolo ?

— Nu, dar mi-am închipuit foarte lămurit cum ai mers cu linia 16. Nu te plimbi niciodată în Bois de Boulogne ? Aș vrea să vină vara mai curînd ! Martie e o lună neînsemnată. Vara poți să faci cele mai frumoase pozne.

— Ce fel de pozne ?

— Ah, nu știu. Prostii ! Tare aș vrea să plec odată pe Sena de vale, spre St.-Cloud, cu unul din acele vaporașe de excursii. Ai văzut-o, cînd era înghețată ?... Vorbesc de Sena. Era ceva măreț. Ca un peisaj polar ! Nu vrei o țigară ?... Cred că nu trebuie să pleci acum.

— Nu.

Se uită la ceas.

— Bun ! Dacă ți-e frig, intrăm înăuntru. Spune-mi, te rog, ce-ar fi dacă ai mînca astă-seară cu mine ?

— Azi nu. Mulțumesc călduros.

— Într-altă seară ?

— Poate... Întîi trebuie să întreb, dacă...

— Asta sună a oprit ! Dar ce fel de pensiune e asta în care stai ! Să n-ai voie nici măcar să ieși în oraș !

— Nu-i chiar așa de rău.

— Mai bine mort decît într-o astfel de pensiune ! Se poartă cu dumneata ca și cu un sugar. Dar cîți ani ai, dacă mi-e îngăduit să întreb ?

— Am nouăsprezece, răspunse ea.

— Ah, adevărat ? În unele privințe pari mai tînără, în altele iarăși mai în vîrstă. Nu știu... e o mojicie că spun așa ceva ?

— Nu, nu mă supără deloc.

— Va să zică, n-am spus ceva urît ?

— Nu.

— E încîntător din partea dumitale, că-mi îngădui să stau aici și să vorbesc cu dumneata. Doamne, uneori mi-e așa silă de mine ! Dar pentru asta nu trebuie să crezi cumva că-mi face atîta plăcere să vorbesc cu dumneata, fiindcă singur mă plictisesc. Vreau să spun că să vorbesc doar așa cu cineva, n-are firește nici un farmec pentru mine, ci — nu pot s-o lămuresc bine, nu sînt dibaci, înțelegi ?

— Desigur. Mi se pare drăguț. Și eu sînt așa. De altminteri, eu nu vorbesc cu nimeni.

— Cu nimeni ? Minunat !...

Străluceam de bucurie. Altfel nu puteam. Era bine că în unele privințe ne potriveam. Acum mi se părea că ne cunoaștem de mult. Dacă gîndeam la fel cu ea, nu puteam fi chiar așa de nătărău. Concluzia asta m-a bucurat mult. Înseamnă mult pentru mine să pot vorbi cu ea. Voiam să încuviințez tot ce spunea.

M-a cuprins o beție ușoară, ca o îndrăcire. Îmi venea să urlu de bucurie ! Sau, mut de încîntare, să stau acolo și s-o privesc într-una. Inima îmi bătea să se spargă. Dar înainte de toate eram foarte smerit. Aș fi vrut să mă fac mic de tot în fața ei. Aș fi vrut să mă arunc înaintea ei în țărînă.

Cîtva timp abia de am schimbat o vorbă. Ea se uita la cei din cafenea. Părea că-i face plăcere, căci toată vremea avea un zîmbet glumeț. Aș fi vrut să știu să desenez. Atunci i-aș fi desenat nasul și bărbia. Am încercat și i-am desenat profilul cu un chibrit ars pe marmora mesei. Nu semăna cu nimic, chiar cu nimic. Am șters-o cu cotul. Ea n-a băgat nimic de seamă. Abia după cîtva timp s-a întors către mine.

— E plăcut aici, nu-i așa ? zise ea și zîmbi frumos.

Pînă atunci nu mi se întipărise încă bine de tot chipul ei. Dar de astă dată mă izbi deodată, și văzui : era minunat de frumoasă. N-am putut să scot o vorbă măcar. Puteam doar s-o privesc necontenit.

— Ce s-a întîmplat ? întrebă ea.

Am simțit cum roșesc. Roșeața ieșea din guler și se întinsese peste ochi și frunte.

— Iartă-mă, zisei, nu am fost atent. Da, ăsta e un local foarte bun. Mi-a plăcut totdeauna.

Ea se uită la ceas.

— La pensiune mîncăm la șapte și cincizeci, zise ea, iar mai înainte trebuie să te schimbi. Așa se cere acolo. Trebuie să plec. Orișicum, o să întîrzii.

Am tresărit, prea tare, numai din dorința de a-i face pe plac.

— Pot să te petrec pînă în bulevardul Raspail ? o întrebai.

— Dar nu-i drumul dumitale.

— Ah !... nu face nimic, nu mă grăbesc. Sînt bucuros să mai umblu puțin.

Am plătit și am plecat împreună, și am ajuns prea repede la pensiunea ei. Casa nu mi-a plăcut. O femeie posomorîtă se uită de la o fereastră de sus. Dar nu ne-a văzut. Aș fi vrut să spun așa de multe, dar nu mi-a dat nimic prin cap. Mă temeam să nu se supere, dacă aș fi poftit-o la cină. La o adică, pentru ce s-ar fi dus cu mine la masă ! Gîndul ăsta mă chinuia îngrozitor. Tot ce-am putut scoate înaintea casei ei a fost numai : „Nădăjduiesc să te văd în curînd", iar dînsa a răspuns : „Da, să sperăm". Eu am mai spus : „Mîine poate ?" și a zis : „Da, poate". Și a trebuit să mă mulțumesc cu asta.

Ea a intrat în casă. Am mai așteptat puțin, apoi am luat-o iar pe bulevardul Raspail.

Să mă duc acum acasă și să lucrez ? Nu prea avea noimă. Azi scrisesem deja ceva. Nu trebuie exagerat. Așadar, mai întîi am cinat și am nimerit apoi într-un cinematograf. De mirare, că înainte nu mi-a dat asta în gînd ! Am văzut un film prost. Dar era totuși o schimbare, ce ar putea folosi și cărții mele, și îmi zisei : Dacă fata frumoasă ar fi stat tot timpul cu mine !

*

*   *

Într-o după amiază, după lecția ei de pian, ședeam la Rotonde. Eu venisem ceva mai înainte, ținusem masa liberă și o așteptasem. Izbutisem în sfîrșit s-o pot vedea în fiecare zi către cină. Era frumos. După lecție îi era sete și era cam obosită. Într-o zi venise iar, și după două zile din nou, și în ziua următoare, și o zi după aceea iar, și astfel din asta

s-a făcut o obișnuință. Venea ori la Dôme ori la Rotonde, și totdeauna mă găsea acolo.

Înainte lucram și mă gîndeam la întîlnirea de la 5. Asta făcea să aibă rost toată ziua. Era bine să te uiți pe la 4 la ceas și să-ți spui: Încă un ceas. Numai un ceas! Apoi încheiam agale munca. Pe la 4 jumătate mă sculam, coboram, rezervam o masă și o așteptam.

Abia puteam să-mi închipui cum am putut să rezist înainte, cînd o zi era la fel cu celelalte. Și nu știam cum aș mai putea trăi vreodată fără întîlnirea de la 5. În mine tresălta ceva de bucurie, cînd, legănînd mapa de note, ea venea către mine prin cafenea. Purta mereu bascul portocaliu.

I-am zis Hesta, iar dînsa mi-a spus Dick. Eu dam mereu cu gura pînă nu mai puteam, iar ea dădea din cap și părea să încuviințeze tot ce spuneam. Uneori sta liniștită) cu gîndul aiurea și se pierdea în vise. Nu mai eram atît de umilit ca la început. Chiar spre uimirea mea, îi dam zor cu tot felul de teorii și știam că le apăr pe ton semeț. Era o droaie de probleme, despre care, se putea discuta mult și bine. Cîteodată mi se părea într-adevăr, că ea la o adică e mult mai deșteaptă decît mine. Dar n-o știa, și asta o făcea să pară și mai tînără. Asta mi-a plăcut. Finețea ei mi-a plăcut.

Văzusem multe, pățisem multe. Eram foarte bătrîn. Eram înțelept. Vorbeam mult despre viață. Ea mă privea cu evlavie, cu ochii adînci, în care se găsea o mîhnire pe care n-o înțelegeam, și care mă făcea iar smerit. Apoi mă bîlbîiam și mă fîstîceam, și eram tînăr.

În astfel de clipe nu eram mulțumit că ședeam cu ea un ceas ori două la Dôme sau la Rotonde. Tare aș fi vrut să cinez cu dînsa, apoi să mergem poate la un cinematograf și după aceea la o mică gustare și băutură. Apoi aș fi putut s-o petrec iar pînă la pensiune. Numai o seară împreună cu ea, de la 5 pînă la, să zicem, 11! Ar fi fost ceva tare frumos! Dar trebuia să mă mulțumesc cu ceasul meu de după amiază, trebuia să mă mulțumesc cu adevărat. E rușinos cum e făcut omul: totdeauna vrea să aibe ceva mai mult!

Ședeam la Rotonde. Ea își sorbea limonada de portocale printr-un pai.

— E caraghios, zisei, ce tărăboi și cu sexul! Ca și cînd ar fi lucrul cel mai însemnat de pe lume! Și pe lîngă toate astea nici nu-i măcar ceva real. Imboldul sexual nu-i decît o fază vremelnică de care abia se ține socoteală. Ar trebui

să fie socotit doar ca o sănătoasă nevoie trupească, și nimic mai mult.

— Nu ştiu, zise ea dusă pe gînduri ; asta duce totuşi la încurcături.

— Dar nicidecum, stăruii eu. Tocmai asta e greşeala, că lumea o ia aşa de-al dracului în serios.

Astfel de convorbiri îmi făceau plăcere. Din asta se vedea că ne cunoaştem foarte bine, că eram oameni moderni şi n-aveam păreri învechite. Cu Hesta puteam să vorbesc despre orice.

— Greşeala începe de acolo că se cresc copii într-un chip cu totul neghiob, spusei eu de pildă. Li se ia echilibrul înnăscut şi se ţine adevărul departe de dînşii şi ascuns ca ceva ruşinos. În felul acesta ajung la păreri neadevărate. După mine unul, creşterea copiilor ar trebui cu totul schimbată.

— Ce ai vrea să schimbi ?

Am chibzuit. Nu prea eram sigur. Să spui ceva era uşor, dar s-arăţi pe ce te bizui era mai greu.

— Da ! Copiilor ar trebui să li se spună să n-aştepte atît de mult de la asta, zisei. Înainte de a creşte mari, ar trebui să știe tot, ca mai tîrziu să nu fie dezamăgiți. Ar trebui să li se spună că toate astea n-au nici o însemnătate, că sînt realmente nimicuri.

— De... cîte nu și-ar închipui apoi copiii ! zise Hesta. Iar fetele ar face totdeauna copii.

Rîsei. Era grozav de tînără.

— O nu, o lămurii eu ; asta s-ar ţine sub control strict. Afară de aceasta, oamenii îşi închipuie tot felul de lucruri, cum le zic ei, tocmai fiindcă li se spun gogoşi că nu se cade. Dacă n-ar socoti-o decît ca o strîngere de mîini, nimeni n-ar avea ceva de zis.

— Zici că e o neapărată nevoie firească ?

Încreţii fruntea. Eram la strîmtoare.

— Da... asta e părerea mea. Dar, la urma urmelor, nu se pot da reguli hotărîte în privinţa asta. E ceva cu totul aparte, şi fiecare face cum vrea... Aş vrea să spun... ah ! vrei poate încă o limonadă ?

— Nu, mulțumesc.

— Ce bine ar fi, dacă n-ar trebui să te duci la urîcioasa dumitale pensiune ! Vrei să cinăm odată împreună ?

— Da.

— Vineri ar fi bine ?

— Vineri ar merge.

— După masă am putea vedea un film. Poate la studioul Ursulinelor ?

— Ar fi drăguț.

— N-o să fie nimic, dacă ai să ajungi din întîmplare tîrziu acasă ?

— Întîmplător, nu.

Pînă vineri mi s-a părut că timpul nu se mai sfîrșește. În răstimp se putea întîmpla ceva : boală și cîte și mai cîte !

— Da, vin, zise ea.

— Vii negreșit, da ? o întrebai.

Nici nu-mi venea s-o cred. Îmi venea să săr de bucurie. Aveam poftă să mă bat cu cineva. Mă legănai împreună cu scaunul. Strigai chelnerului : „Vin !"

— Mai ai o jumătate de ceas pînă să te duci acasă ! am exclamat.

Apoi am început să spun palavre despre căsătorie.

— Eu unul nu cred în căsătorie, zisei. E o sălbăticie să legi pe viață doi nenorociți. E o jignire a sufletului. Peste cincizeci de ani, s-o știi de la mine, nici un om n-o să se mai însoare.

— Ce o să se facă atunci cu copiii ? întrebă ea.

— Ah ! de asta o să se îngrijească statul, o lămurii cam nesigur. Pentru acest țel vor exista anumite așezăminte. Apoi se va introduce poligamia și poliandria, vreau să spun că atunci fiecare bărbat sau femeie, își va putea alege oricînd, ceva după plac. Nu vor mai fi legi strașnice. Atunci nici un bărbat nu va mai avea păreri proaste despre o fată, fie că va avea unul sau o sută de iubiți... Căsătorie ? Doamne, mi-e silă numai cînd mă gîndesc. Parcă vezi doi nebuni în fața celuilalt și se holbează unul la altul, numai fiindcă vreun preot a rostit cîteva cuvinte. Un cămin fără strălucire și fără tărie ! Bărbatul vine seara acasă obosit și amărît, iar femeia naște copii unul după altul și-și pierde frăgezimea ! Mai poftească să spună cineva că e frumos !...

— Dar văd că descrii toate astea în culori foarte ademenitoare.

— Orînduiala căsătoriei e putredă de tot, o încredințai cu tărie. Cui i-o fi dat în gînd ? Doar vreunui guguman bătrîn din Biblie. Îți vine să înnebunești. Uluiala aceea de sentimente, acele vorbării înduioșătoare, gunoiul acela, care... Alo ! ți-e frig ?

— Puţintel.

— O, Hesta... Doamne! ce idiot sînt că te las să stai aici în curent. Dar de ce n-ai spus nimic? Aşa! Hai înăuntru!

— Trebuie să plec.

— Nu, nu. Nu trebuie să pleci încă. Mai ai o grămadă de timp. Ştii, mai am să-ţi spun o grămadă de lucruri. Mai stai, te rog! Uite, aici e o masă, unde nu-i deloc curent şi e foarte aproape de uşă. Mai bea o limonadă! Da, da. Încă o limonadă. Timpul trece turbat de iute. De-abia ai venit şi vrei să şi pleci. Nouă nu ne rămîne decît o clipă. Ai jucat vreodată jocul cu moara de hîrtie şi cu paiul, Hesta? La Dôme îl joacă toţi. Fii atentă! Împart hîrtia în bucăţele şi acum din ele se face un omuleţ: astea sînt braţele, astea picioarele, şi asta ar fi să fie capul. Vezi? Acum suflu cu paiul în el picături de limonadă. Uită-te cum mişcă braţele şi cum se apleacă trupul! Are haz, nu-i adevărat? are chiar haz.

Ea rîse. Îşi rezemase braţele pe masă şi sta foarte aproape de mine. Părul ei îmi atingea obrazul. O simţeam şi eram nespus de tulburat.

— E minunat, nu? zisei.

*

* *

Vineri am cinat împreună şi ne-am dus apoi la studioul Ursulinelor şi văzurăm întîi un film rusesc. Stam în fund de tot. Lîngă noi şedeau studenţi şi băieţandri care veniseră să facă tărăboi. Am făcut fireşte şi eu. Cînd s-a aprins lumina, am tropăit, şi am fluierat şi am răcnit cînd începu să se desfăşoare un film prost.

Hesta n-a făcut nimic. Ea zîmbea liniştită, uitîndu-se ţintă înainte, apoi ne privea cum ne făceam de rîs. Eu eram, cum se zice, de-ai casei. Tot timpul am fost nespus de tulburat, că puteam să fiu cu ea împreună. Înainte de masă am fost ca de obicei la Dôme, şi cînd s-a făcut şapte fără un sfert, ora la care trebuia să fie la pensiune, şi nu se pregătea să plece, abia atunci nu putui să înţeleg. A trebuit să mă întorc cu spatele, ca să nu mă vadă cum m-am schimbat la faţă. M-ar fi luat drept nebun. Abia puteam să vorbesc. Vroiam doar să stau şi s-o privesc într-una şi să mă bucur din plin de norocul meu.

— Ce stai așa tăcut ? mă întrebă ea.

Acum nu trebuie să mă mai pierd cu firea tot privind-o. Trebuia să-i spun unde aveam să cinăm. Tot nu pricepeam încă ce vedea la mine. Nu se plictisea oare cu mine ?

Mi se părea că am stat doar cîteva minute la Dôme, dar cînd m-am uitat la ceas, era 8 fără un sfert. Ne-am dus la Viking, și mîncarea servită acolo, mi s-a părut că s-a terminat cît ai clipi din ochi.

Mi-a rămas doar imaginea feței ei zîmbitoare, cînd înfigeam furculița în vreo bucată și i-o întindeam, spunînd : „Nu pare o glumă, Hesta ?“ și cum a dat din cap, și chipul unui chelner care trecea în fugă, și cum cineva vorbea ungurește în spatele nostru... Apoi a venit sfîrșitul. Ea își puse bascul, iar eu chemai pentru plată.

Era neliniștitor cum timpul nu voia să întîrzie nici o parte dintr-o secundă. Niciodată nu puteai să te bucuri din plin, să simți toată plăcerea și să-ți spui : „Acum trăiesc, acum... acum...“ Era numai a perindare de priviri aruncînd sclipiri repezi, iar ele îmi jucau pe dinaintea ochilor : șederea în restaurant... locul de lîngă Hesta în studioul Ursulinelor... forfoteala de noapte pe străzi... căutarea unui taximetru... Toate astea erau numai licăriri, pe care nu le puteam aduna, nu puteam să le păstrez... Abia după ce ne-am despărțit : ea la pensiune, iar eu în odaia mea din Cherche-Midi, și m-am dezbrăcat, — de-abia atunci am îmbinat aceste fotografii à la minut, iar închipuirea mea le-a mărit mult peste realitate. O, umerii ei, care atingeau pe ai mei ! Mîna ei n-a stat pe genunchiul meu ? Și fața ei ținută în sus, acel zîmbet cu care privea filmul ! Toate astea mă mișcau acum c-un farmec mai adînc decît atunci cînd se întîmplau. Gîndindu-mă la astea, eram vrăjit și chinuit mai mult decît cînd stam lîngă dînsa. Nu puteam să deosebesc ce era aievea și ce se bizuia pe închipuire din desfătarea mea. Și totuși : gîndul la Hesta mă chinuia din ce în ce mai des, necontenit, istovitor și îmbătător. Și nu mă apăram. Erau foarte rare clipele în care să mă fi gîndit la altceva decît la dînsa.

După seara aceea la cinematograf, m-am întors zbuciubat la vechiul obicei al întîlnirilor noastre de la 5. În seara următoare, cînd s-a ridicat la 7 fără un sfert și a vrut să plece, m-a copleșit amintirea din ajun, cînd rămăsese — și acum totul trecuse ! Acum trebuia să aștept o săptămînă

întreagă, ca să meargă iar cu mine. Întîlnirile noastre de la 5 pierduseră prețul lor pentru mine.

Îmi adusei aminte că numai faptul că făcusem cunoștință cu ea era ceva minunat, îmi spusei că trebuie să-mi înving neliniștea și simțurile și să mă mulțumesc cu ce mi-era sortit. Cînd mă despărțeam de ea, dam fuga acasă și mă apucam furios de lucru. Dar n-aveam spor. Chipul ei mă privea într-una, uneori plin de încîntare și cîteodată vesel. Niciodată n-am văzut priviri așa de adînci ca acelea. Iar părul blond sclipea sub bascul portocaliu.

Nu, nimica nu-mi pria. Mîncarea și băutura nu-mi priau, nici somnul nu-mi pria. Nimic nu-mi pria decît s-o văd pe ea, și nu numai din cînd în cînd, ci tot timpul.

În Duminica Paștelui a mers cu mine la Versailles, și după aceea ne-am înțeles să fim împreună în fiecare duminică. Cînd era frumos, mergeam în Bois de Boulogne, iar cînd ploua, rămîneam în oraș și vedeam un film. Îi plăceau concertele, fiindcă era muzicală, și eu mă duceam cu ea, deși nu mă prea pricepeam la muzică ; despre felul ei de muzică, nimic. Mă duceam numai ca să fiu lîngă ea și să văd fața ei, care, nemișcată, se lăsa în voia sunetelor. Trebuia s-o privesc într-una.

La Versailles era în culmea mîhnirii, că în palat nu mai e cum era înainte : nici un curtean pe scări și în galerii, principese și regi în pompa lor măreață... și șoapte tainice, foșnet de trene de rochii — nimic.

În locul acestora, o călăuză cu un potop de cuvinte reci și în dosul lui : noi, care nu-l ascultam de loc, un domn, care ținea mîna la gură și căsca, și clasa unei școli de fete, care chicotiră la trecerea unui soldat tînăr.

— O, Dick..., zise Hesta. O, Dick..., dar nu și-a sfîrșit fraza, și am întrebat-o : — Ce-i ? Pe una din ferestrele sălii oglinzilor ea aruncă o privire în jos pe lunga alee, al cărei capăt ajunge în mijlocul ultimilor copaci, și spuse : „Totul s-a sfîrșit". Și nu știam ce gîndea, la frumusețea din trecut, la luxul și pompa a ceea ce s-a numit odată Franța și acum era alcătuită din americani cu pălării de paie, lipsiți de simțiri și de pricepere și care exclamau „Isuse", sau se gîndea la scurta noastră zi și la plimbarea noastră, care nu va fi niciodată la fel ca asta...

O apucai de mînă, îi zîmbii și zisei : E bine așa. Ea a spus : Da, și zîmbi iar. Am părăsit palatul, am cutreierat parcurile mînă-n mînă, dar n-a vorbit mult.

*
* *

Era sfîrșitul lui aprilie și foarte cald. Năpădise un adevărat val de căldură. Castanii de pe Champs-Elysées înfloriseră ca o minune ; în Bois copacii erau în plină floare. Toate localurile întindeau fețe de pînză peste mese și așezau umbrele mari colorate.

Obosiți de munca zilei, bărbații, moleșiți și prăfuiți, căutau un locșor la umbră. Pălăriile le stăteau pe cefe, iar cu batistele își ștergeau frunțile ude. Femeile umblau în rochii subțiri, fără mîneci. În piața Concordiei țîșneau toate fîntînile. La Tuilleries copiii alergau desculți. Soarele lumina aleile pietruite. Totul era culoare și înflorire și miresme de vară timpurie.

La piciorul podului Jena se opreau taxiurile deschise, un gardian fluieră, ridică brațul : forfoteala porni peste pod, sub care se mișca alene Sena cenușie.

Pe astfel de timp Hesta n-avea astîmpăr în pensiunea ei. Ieșea seara cu mine de două, trei ori pe săptămînă. Ședeam în fața unei cafenele, beam și priveam lumea. Trecem bucuroși și pe celălalt mal într-un Paris, pe care nu-l cunoșteam atît de bine. Acolo era și mai cald, mai strălucitor, mai luminos, mai însuflețit. O ațîțare deosebită, ce se deosebea de cea din Montparnasse, plutea în aer. Aici eram mai tineri, și totuși în unele privinți ne simțeam mai copți, mai vîrstnici, nu atît de copilărește veseli ca dincolo. Eram ațîțați la culme într-un chip necunoscut pînă atunci. Prezența acelor oameni, care căutau toți același lucru ca și mine, avu asupra mea a înruire puternică, ciudată. Și Hesta mergea drăguță lîngă mine, roșea, se uita în altă parte și rîdea și nu mai era atît de rezervată ca înainte. Simțeam cît de aproape sîntem, și răsuflarea ei se amesteca cu a mea.

Într-o seară ședeam într-un restaurant. Era muzică, felul de muzică care îmi plăcea mie. Un saxofon cînta melodia, gemea tulburător și ofta, și instrumentul ațîța și ritma mereu mai iute. Apoi cîntară ceva dulce, o melodie duioasă, jalnică, ce adia nu se știa de unde. Tactul te pătrundea adînc. S-a dansat. Am spus Hestei :... „Dansăm ?“ A dat din cap, ne-am sculat și ne-am dus la locul de dans. Știam că nu sînt bun dansator, așa că ei nu putea să-i facă plăcere. Dar mie îmi făcea atît de multă ! A trebuit s-o țin, eram strînși unul lîngă altul. Părul ei îmi atinsese obrazul. Părea

mică de cum îmi închipuisem, și făcea niște mișcări ca și cum n-ar avea voință și ar fi o parte din mine. Nu știam dacă dansez și nu vedeam ce se petrecea în jurul meu. Eu o țineam pe ea, ea pe mine, și era altfel de cum a fost vreodată mai înainte.

Cînd a încetat muzica, am plecat și noi. Ducea pardesiul pe o mînă, bascul pe alta. Luminile sclipeau ciudat. Oamenii treceau pe lîngă noi. Nu ne-am uitat la ei. Am chemat un taxi. Veni un Citroen galben cu frînele scîrțîind. Era deschis și jilav. Ne-am urcat fără se spunem vreo vorbă, și nu știam încotro să mergem și ce-o să se întîmple apoi, și nici încotro ne ducea șoferul. Am îmbrățișat-o și mi-am îngropat fața în părul ei. Și am simțit cum îi bate inima și cum îi tresare trupul tînăr. Nici de visat n-aș fi visat că sărutarea unică a unui om poate să țină așa de mult, așa de veșnic. Tot nu vorbeam nici unul. O țineam strîns, nu-i dam drumul, iar ea sta liniștită. Apoi s-a întors și-și rezemă capul de umărul meu.

— Hesta, zisei, Hesta, iubita mea, ești supărată pe mine ?

— Nu.

— E atît de nespus de frumos să fiu cu tine împreună. Nu mai merge așa, Hesta, fără să se întîmple ceva.

— Nu.

— Pune brațul în jurul gîtului meu.

— De ce ?

— Fă-o, draga mea.

— Dar încotro a luat-o ăsta, Dick ?

— Nu știu.. e doar tot una. Te iubesc atît de mult...

— Dick — o să am neplăceri la pensiune, dacă vin iar prea tîrziu.

— Nu, nu, n-or să-ți spună nimic. Acum nu poți să pleci încă, nu poți. Nu-ți dau drumul, și pace ! Hesta, trebuie să-ți pui brațul în jurul gîtului meu, trebuie. Iar trebuie să te sărut. N-am încotro, trebuie. O, iubita mea !...

Niciodată, niciodată n-am simțit așa ceva.

— Nu fii supărată, Hesta, te rog... spune că nu ești supărată.

Ea îmi luă capul în mîini. Ochii îi sclipeau tulburați și triști.

— Nu trebuie să mă mai săruți, zise ea. Du-mă acasă.

Glasul ei era umbra unui glas, ce s-a răcit și cheamă ajutor de departe.

— Mă disprețuiești, mă urăști acum ? zisei. Dacă ai ști, ce înseamnă asta pentru mine : să te iubesc. Nu pleca, te rog, iubito !... Nu pleca !

— Știi că nu te urăsc, zise ea. Glasul îi suna străin și ca învăluit, ca și cînd s-ar teme de ea însăși. Tocmai de aceea trebuie să mă duci acasă. Spune-i pe unde s-o ia, Dick.

— Dacă-i spun să ne ducă de-a dreptul în bulevardul Raspail, îmi pui brațul pe gît și mă săruți ca înainte ?

— Da.

Cînd taximetrul se opri la poarta pensiunii, ea mă împinse de lîngă dînsa și sta foarte liniștită într-un colț. Ținea mîinile în poală și se uita afară.

— Hesta, la ce te gîndești ? o întrebai. Spune-mi. Ești atît de tristă. Nu te simți fericită ?

— Ba da, zise ea.

— Ce ți-e ?

Ea mă privi iar. Privirea i-era foarte serioasă. Îmi puse brațul pe ceafă și fața și-o lipi de a mea.

— ...Caraghios... zise ea.

— Ce-i caraghios ?

— ...toate astea...

— Cum adică, iubito ?

— Nu știu... e într-adevăr curios... Știi : eu n-am iubit încă... zise ea.

— O, tu, unica mea...

— N-am vrut să iubesc niciodată. Totdeauna am vrut să fiu liberă. Iar acum a venit totuși așa. Nu știu ce să fac... ce să fac ! Te iubesc atît de mult, Dick !

— Hesta, sufletul meu, e minunat !...

— Niciodată n-am simțit așa ceva, Dick.

— Cum ?...

— Așa, așa de curios... Nu pot să-ți explic. Acum lasă-mă să plec !

— Nu scumpa mea, nu.

— Te rog, Dick.

— Nu... nu.

— Și asta o să se repete ?

— Da. Te iubesc, Hesta, mai mult decît orice pe lume.

— Dick...

— Lasă-mă să te mai sărut o dată... așa, da... E așa de frumos, așa de minunat ! Nu fii tristă. Să fim totdeauna veseli, totdeauna, totdeauna, niciodată serioși, da ?

— Dacă vrei tu...
— Mîine ne întîlnim ?
— Da.
— Pe la cinci ?
— Da.
— Și cinăm împreună ?
— Nu știu... dacă o să meargă iar.
— Trebuie să te văd, Hesta.
— Da.
— Noapte bună, scumpo.
— Noapte bună.

Ea se făcu nevăzută. Am plătit mașina și m-am dus acasă. Nu vedeam încotro merg, nu vedeam pe cine întîlneam, nu vedeam nimic, nimic.

*
* *

Față de întîlnirile noastre de acum, cele mai înainte erau un fleac. Pe atunci ea fusese pentru mine numai un intermediu, bucuria așteptată către sfîrșitul zilei, întrucîtva un repaus, o destindere după munca mea. Acum însă era unica țintă a zilei mele, unicul rost al ființei mele. Stam și scriam în odaia mea numai ca să treacă timpul pînă la revederea noastră. Rînduise așa lucrurile ca să mă găsească la amiază, și chiar dacă asta ținea numai un ceas în grabă, tot era mai bine decît nimic. Apoi trebuia să se ducă la lecție, și pe la 5 ne întîlneam iar la Dôme sau la Rotonde. Dacă nu putea să scape ca să cinăm, se strecura după masă din pensiune pentru unul sau două ceasuri.

Dar aceste scurte întîlniri, care înainte mi se păreau atît de fermecător de frumoase, acum mi se păreau o amăgire. Parcă m-aș fi oprit numai în fața pensiunii ei, spuneam adio ori noapte bună și n-aș fi fost niciodată cu dînsa în cafenea. În întîia jumătate a întîlnirii noastre ne și gîndeam adeseori la sfîrșit, iar a doua jumătate era stricată de teama ei să nu ajungă acasă prea tîrziu.

Luam în grabă un taxi și-l lăsam pe șofer s-o ia încotro voia, — Bois de Boulogne era pentru Hesta prea departe, dacă voia să fie la timp acasă, — și așa colindam străzile și bulevardele, săream peste șine și pavaje, îți venea să înnebunești. Țineam pe Hesta în brațe, fiind azvîrlit încoace și încolo de blestematul de taxi, care claxona într-una. Nici nu

puteam s-o sărut cum trebuie. Şi deodată eram iar în bulevardul Raspail : în fața noastră murdara fațadă a pensiunii, ce se uita în jos la noi cu ferestrele prăfuite. Apoi își așeza repede părul, pe cînd eu, cu mîinile adînc băgate în buzunar priveam țintă înainte, foarte nemulțumit.

— E de deznădăjduit, zisei, așa nu poate să mai meargă.

Ea mă privi tulburată, îmi puse mîna pe genunchi și întrebă : — Ce ți-e, Dick ? Ce s-a întîmplat ?

Iar eu nu știam s-o lămuresc și aproape c-o împingeam de lîngă mine. Era cruzime din partea mea. O trăsei iar lîngă mine. Voia să mă sărute și nu știa cît mă chinuia astfel, apoi pleca și se ducea încă o seară.

Nu era totdeauna așa. Duminica se limpezea totul. Cutreieram localuri și vedeam tot felul de lucruri. Nu mai era singurătatea înfrigurată cu tine însuți. Acum, cînd erau între noi aceste legături strînse, nu mă mai sfiam de ea, și cînd mă privea, nu-mi mai pierdeam graiul. Nu mai eram smerit. Era mare deosebire. Un semn al încrederii noastre depline era, că puteam s-o țin în brațe și s-o sărut. Așadar nu mai aveam un respect adînc pentru dînsa. Eram doar prieteni buni. Partea cea mai veselă din întîlnirile noastre era, că rîdeam despre aceleași lucruri și legănînd brațele, cutreieram ulițele împreună. Și avea haz cînd ne povesteam ce-am gîndit cînd ne-am văzut întîia oară : cum m-am uitat la masă și la fata cu părul blond și bascul portocaliu, și cum ea a ridicat pe furiș capul și s-a uitat, apoi nu i-a mai păsat de mine. Eram doar un X fără pălărie.

Parcă n-ar fi fost nici trecut, nici viitor. Erau numai ceasurile acestea, ce erau ale noastre, aceste zile strălucitoare și seri calde și micile planuri de o clipă pe care le făuream, și care însemnau pentru noi atît de mult, atît de mult.

Ea nu vorbea de lecțiile de pian și nici eu despre cartea mea. Erau fleacuri, ce nici nu meritau să fie amintite... Făceau parte din îndeletnicirile zilnice, cum ar fi de pildă spălatul dinților. Nu vorbeam nici de război, nici de moarte, nici despre alți oameni. Stam doar la masă și ne uitam unul la altul și rîdeam și eram cu totul cufundați în privirile noastre și tăceam mîlc.

Glumeam într-una. Arătam cerul deasupra noastră și spuneam : „Vezi pata aceea albastră, peticul acela pătrat între cei doi nori de colo ? Ți-o dăruiesc".

Iar dînsa își sugea limonada prin pai : — Ce, doar pata aceea mică ? — după care mă hotăram cu multă anevoie și

cu mutră serioasă: — Întîmplător îți mai dau și cei doi nori.

Spuneam și făceam prostii, dar nu ne auzea nimeni. Îi apucam degetele și-i gîdilam mîinile, iar un bărbat, care rezemat în bastonul lui, părăsea cafeneaua, era atît de bătrîn, atît de bătrîn...

Sărirăm de la masă și privirăm voioși pe străzi. Am rîs de un preot gras care se urca într-un autobuz. Am rîs de un băiat slab cu cîrlionți lungi ca o fată. Și parcă n-ar fi fost nicicînd astfel de rîs și astfel de glume — pînă cînd ne urcam în taxi. Atunci îmi pierea veselia. Atunci eram chinuit. Capul ei sta rezemat de umărul meu și mîna ei în jurul gîtului meu.

Și „Hesta, iubito, ce se întîmplă acum, ce?" întrebam anevoie.

— Ce vrei să se întîmple? întrebă ea, apoi: — Nu ești fericit?

Nu mă înțelegea.

*

*   *

Într-o duminică era cald și a căzut o bură de ploaie. Aerul era plăcut. De aceea, am hotărît să nu stăm la cinematograf sau în alt local închis, ci să bem cafea la Luxembourg, să hoinărim prin grădini și să luăm parte la petreceri populare. O bătrînă vindea baloane. Hesta trebuia să aibă neapărat unul și s-a jucat cu el ca un copil. Eu mi-am cumpărat o acadea galbenă, cu gust de lămîie, și ne-am plimbat printre mahalagii în haine de sărbătoare. Holbau ochii la noi ca la doi smintiți.

Doi preoți pîntecoși și înalți, cu largi pălării negre, mergeau înaintea noastră cercetători.

După aceea am văzut pe un elev de la Saint-Cyr cu surorile lui. Asta era vădit, căci era stînjenit și îmbufnat cînd i se atîrnau de brațe. Pe o bancă ședea o femeie grasă, care-și făcea într-una vînt cu evantaiul și țipa în urechea vecinului.

Am mai văzut pe un englez cărunt, îmbrăcat cu foarte multă grijă, care se plimba țanțoș cu bastonul lui pe o alee pietruită. O păpușă împopoțonată trecu fîțîindu-se pe lîngă el. Dînsul o măsură cu fața nemișcată, și după ce a trecut, se întoarse scurgîndu-i-se ochii încet după ea. Apoi se luă tacticos după dînsa.

Copiii se jucau cu cercuri ; un băiețaș azvîrli o minge în sus. O fetiță micuță căzu în nas și întinse în sus dosul ei alb. Am rîs, iar eu am spus : „Are haz, nu-i așa ?“ și Hesta „Da, e drăguț“.

Ne simțeam fericiți și priveam micile întîmplări și lucruri. Deodată cerul păru că trozneşte deasupra noastră. Începu să toarne cu găleata, și toți fugiră să se adăpostească. Noi eram aproape de intrarea parcului, în fața căruia era o stație de taximetre. Am luat pe cel dintîi, care ne-a ieşit înainte.

— Încotro o luăm ? întrebai, cînd ea se urcase.

— Nu știu, răspunse Hesta.

— Azi ai doar timp, nu ?

— Da... pînă diseară.

— Știi vreun film bun ?

— Acum nu.

— Nici o nădejde, cum ?

— Te uzi ; urcă-te, Dick.

— Unde să ne ducă ?

— Nu știu... undeva, mi-e tot una. O să te uzi pînă la piele.

— Vrei să mergem la mine ?

— Da... de ce nu ?

— Să i-o spun, Hesta ?

— Îmi convine.

Am dat șoferului numărul casei mele din strada Cherche-Midi.

— La asta nu ne-am gîndit încă niciodată, zisei.

— Aveam totdeauna altceva de făcut, răspunse Hesta.

— Orișicum, e un gînd minunat, zisei.

Șoferul începu să caute prostește numărul casei. Mai întîi ne-a dus cîteva case prea departe, și cînd i-am bătut în geam, ne-a dus pe partea cealaltă a străzii.

— Nu face nimic, zise Hesta, fugim peste drum. Care ușă e ?

Ploua și mai tare. Ea se aplecă și se repezi rîzînd la poartă. Înăuntru și-a scos bascul și-l scutură, așa că apa stropi de jur împrejur.

— Ești udă ? o întrebai.

— Nu prea.

Am dus-o sus. Mă temeam că odaia n-o să-i placă nici de frică. Am mormăit ceva. de „nedereticat și de harababură“. Cu bascul într-o mînă, cu balonul în cealaltă, intră

și se uită pe fereastră. Apoi se uită prin odaie, așa într-o doară, și zise : — E drăguț.

— Nu tocmai rău, răspunsei și împinsei o sugativă peste însemnările mele de pe masă, ceea ce mi s-a părut mie însumi apoi lipsă de tact : ca și cînd aș fi știut, că o să-mi umble prin hîrtii.

Ea se așeză pe pat. Balonul se ridică în tavan, pluti încoace și încolo și rămase apoi nemișcat într-un colț.

Am dat Hestei o țigară, dar nu m-am așezat, ci măsurai odaia în lung și în lat. Era ciudat s-o am așa pe neașteptate la mine. Prezența ei schimba toate.

Odaia nu va mai fi aceeași, după plecarea ei. Mă simțeam sfios și respectuos, ca și cînd ar fi fost o străină. Nu știam ce să spun.

— Aș vrea să știu cît o să mai plouă așa, îmi dădu în sfîrșit prin gînd.

— N-aș putea să-ți spun, răspunse ea.

Am fi putut fi tot atît de bine doi bolnavi în sala de așteptare a unui dentist. Peste puțin ea o să ia o revistă în mînă !

M-am așezat lîngă dînsa pe pat și mi-am lăsat picioarele să-mi atîrne în jos. M-am silit chiar să fluier ceva dintr-o operă. Și țigările ne-au dat puțin de lucru.

Mult timp n-am scos o vorbă. Apoi zisei : — Azi dimineață am văzut pe ministrul Briand.

— Ah ! zise Hesta.

Mă uitai la ea. Nu puteam doar să stau într-una așa bățos și stînjenit. I-am pus brațul pe umeri și ea a zîmbit.

Tot mai eram încurcați și sfioși, dar nu ne mai eram străini.

— Ah, draga mea, cît de mult te iubesc ! zisei, și ea se lipi de mine. I-am sărutat ochii și gura, iar ea mă ținea îmbrățișat. Eram amîndoi întinși pe pat.

Eu ziceam „Hesta, scumpa mea, Hesta", dînsa spunea „Da ?" și eu ziceam : „Nu se cade să te iubesc ?"

— Apoi mă iubești doară, răspunse ea.

— Nu, cu adevărat, vreau să zic.

— O, Dick !... de ce ?

— Fiindcă simt grozav nevoia ; nu mai pot să îndur ; nu vezi că m-ai făcut neom, scumpa mea. Nu se poate... trebuie.

— Nu, Dick.

— Ba da, iubito... da. Spune că mă vrei.

— Dick, asta nu vreau.

— Ah, numai fiindcă nu ştii ce-i. Te rog, iubito, te rog din suflet !

— Nu... nu...

— Doar nu te temi de mine ?

— Dick, nu-i asta, nu-i asta, ştii prea bine.

— Dar ce-i ?

— E... nu pot s-o spun. Aşa pe negîndite... aici... nu-i... nu ştiu...

— Comoara inimii mele, prea îţi faci probleme din asta. Nu-i nimic, scumpa mea, nu-i nimic. Nu înseamnă nimic.

— Ba da, Dick, înseamnă foarte mult.

— Nu, îngeraşule, nici o urmă. Te iubesc atît de mult, nu trebuie să te temi.

— Nu mă tem.

— N-o să ai copil, ţi-o făgăduiesc.

— Nu-i asta...

— O, draga mea, lasă-mă, nu pot altminteri... scumpo, te rog.

— Nu aşa, aşa nu vreau. Dacă m-aş fi gîndit la asta... Dick, ar fi fost altfel, ar fi fost frumos...

Am fi fost pe undeva departe, nu aşa deodată, aşa în odaia ta, într-o astfel de odaie... fără lumina zilei...

— Hesta, ce însemnătate are unde ne aflăm ? Tu îmi trebuieşti mai mult decît orice altceva, fie că e odaie sau pădure, ori noapte, sau 11 dimineaţa, toate astea n-au nici o însemnătate, drăguţa mea. Nu trebuie să te temi de nimic, mîndra mea, ţi-o jur. Nu ţi se va întîmpla nici...

— Tu nu pricepi.

— Ah, nu mai sta atîta pe gînduri şi nu te mai chinui, Hesta. Uită toate părerile ce ţi-ai făcut despre asta ! Te iubesc aşa de mult !

— Nu, Dick, te rog.

— Ba da, iubito, ba da...

*

* *

Tot mai ploua. Stam la fereastră, mă uitam afară şi fumam. Dedesubtul meu, pe stradă, oamenii umblau cu umbrele. Prin geamul pivniţei prăvăliei de peste drum ieşi o pisică şi se repezi de-a curmezişul uliţii, cu coada întinsă, udă şi linsă.

Auzii huruitul tramvaielor de la stația de pe bulevardul Montparnasse. Cerul părea că nu vrea să se însenineze. De bună seamă că va ploua toată noaptea. Afară, pe ciubucul casei, mai era mucul unei țigări, pe care o fumasem ieri.

Hesta sta liniștită, întinsă pe pat. Privea țintă balonul, ce plutea în colț. I-am aruncat o țigară. N-a primit-o. Niciodată nu arătase atît de tînără. De n-ar arăta așa de tînără ! Mă uitai iar pe fereastră și fumai. Priveam acoperișul de țiglă de peste drum, și cu totul pe neașteptate mi se păru, că din neant, ca o plăzmuire a unor gînduri instinctive, răsare Jake, a cărui amintire de mult n-o mai păstrasem trează. Se uita țintă la mine. Eram într-un cort de circ. În preajma noastră aer înăbușitor, iar privitorii se îmbulzeau pe lîngă frînghiile ringului. Jake mă privește... vine la mine...

Era îngrozitor, o arătare înspăimîntătoare ; apoi totul pieri.

Hesta se sculă și întinse mîna să-și ia rochia.

De ce trebuia să pară oare atît de tînără ? Ce trebuia să fac ? Nu știam. Ea se uită la mine și zîmbi. Era un zîmbet de copil. Credea poate c-o să mă așez lîngă ea, s-o iau în brațe și s-o sărut ? De n-ar arăta atît de tînără ! Dacă ar fi mai mare, altfel !

Bascul portocaliu zăcea la picioarele ei.

Ploua într-una. Hesta se uită la mine. Aștepta cel dintîi cuvînt al meu, ceva de la mine, o îmbărbătare, o consolare. Ce aveam de făcut ? Nu știam.

Azvîrlii țigara.

— La naiba ! izbucnii eu. Hai să mergem !...

CAPITOLUL V

După ziua aceea, nu ne-am mai întîlnit atît de des la Dôme sau Rotonde, dar Hesta venea în strada Cherche-Midi.

La început nu vroia. De cele mai multe ori găsea vreun subterfugiu. Spunea că i-e sete, că ar vrea o cafea, sau ar fi undeva un film, pe care i-ar plăcea să-l vadă.

Asta nu-mi plăcea deloc. Trebuia să facă ce vroiam eu. Ședeam bunăoară la Dôme. Nu vorbeam nimic. Eu eram ați-

ţat şi fără chef. Cînd spunea ea ceva, abia că-i răspundeam. Apoi puse mîna ei pe a mea şi mă privi în ochi.

— Dick, azi eşti aşa de ciudat. Spune-mi, ce-i cu tine ? Am ridicat din umeri : — Nimic. Ce poate să fie ?

Ea oftă amărîtă şi reîncepu : — Te rog, spune-mi tot, Dick. Văd doar bine că nu eşti în toate apele. Nu pot răbda să te văd în halul ăsta.

Apoi rîdeam de cele mai multe ori şi spuneam nepăsător : — Ştii prea bine. Mai bine să nu mai vorbim de asta !

Atunci ea se uita şovăind împrejur, ca şi cum s-ar fi temut că toată lumea o să se uite numai la dînsa, şi spunea apoi : — Vrei să zici... că ai vrea să mergem la tine acasă ? Iar eu răspundeam : — Da. Dar, la o adică, nu-i neapărată nevoie.

— Dacă ţii aşa de mult, vin, Dick.

— Nu. De ce-ai veni ?

— E totuşi mîhnitor, Dick, să stăm aici fără nici un rost. Haidem !

Apoi ne-am sculat, — eu încă tot fără chef, fără să mă uit la ea, dînsa foarte liniştită, ciudat de încîntată, — şi am plecat. Abia că schimbam o vorbă. Dar cînd ne-am aflat în odaia mea, am strîns-o la piept şi am exclamat : — Iubito, m-am purtat urît de tot adineauri la cafenea. Iartă-mă. Era numai fiindcă te doresc cu atîta înfocare. Spune-mi că nu mă urăşti ! Spune că eşti fericită aici...

— Da, Dick. Dacă asta te face pe tine fericit.

— Nu numai pe mine, dragoste, şi pe tine... trebuie să te facă şi pe tine fericită.

— Da... negreşit, îţi jur.

Apoi toate erau cum trebuie. Nu mă mai simţeam aţîţat şi-n toane rele. Nu mai eram mîhnit.

După aceea, mi-am zis chiar că am putea tot atît de bine să mergem să bem ceva, să hoinărim puţin, căci acum nu mai avea într-adevăr nici un rost să stăm chirciţi în odaie. Eram în voie bună şi nebunatic. Eram să mor de rîs privind toată lumea aceea zănatecă. Am condus-o pe Hesta la pensiunea ei ; iar dacă seara nu mai putea să iasă, nu mai era aşa de rău, fiindcă ne văzuserăm doar.

Aşa că a ajuns regulă, ca Hesta să vină totdeauna la mine, şi să nu ne întîlnim întîi la cafenea. Asta mi se părea o constrîngere de prisos şi pierdere de vreme. De ce să ne cărăm de colo pînă colo fără nici o ţintă, cînd puteam să stăm la mine în toată voia.

Vara începuse de-a binelea, şi puteam duminica şi uneori chiar în zilele de lucru să pornim la ţară.

De cîteva ori ne-am dus la Barbizon. Acolo, numaidecît după prînz, ne afundam în pădure. Părăseam drumurile şi potecile și ne trînteam sub copaci.

Am găsit îndată un loc foarte plăcut, un fel de vîlcea de nisip. În dosul nostru erau stînci acoperite de ferigi, arbori care se înălţau spre cer, iar dedesubtul nostru nimic decît pădurea, ce se întindea cît vedeai cu ochii. Ca un covor de copaci zăcea sub noi, în toate nuanțele de verde ce se poate închipui. Niciodată n-am văzut astfel de păduri, afară de Norvegia. Trebuia să-mi spun necontenit : ești la Fontainbleau, în Franța. Nu voiam să mă mai gîndesc la Norvegia.

Ne odihneam în vîlceaua noastră. Cîteva raze de soare răzbătură printre arbori și se așezară pe noi. Niciodată n-am văzut sau auzit ceva despre alți oameni.

Hesta se făcea din ce în ce mai frumoasă, iar eu o doream din ce în ce mai mult. Nu mai purta bascul portocaliu. Purta o rochie galbenă fără mîneci şi nu purta pălărie. Se tunsese. Uneori puneam capul în poala ei și dormeam. Atunci sta liniștită. Nu vroia să mă trezească. Sta nemișcată.

— De ce n-ai spus nimic ? o întrebai.

— Îmi place să te văd stînd așa.

Mă întreba într-una tot ce-i trecea prin cap. Voia să știe tot despre mine. Era un adevărat chin să-i dau lămuriri despre toate cîte se petrecuseră înainte. Ce-mi păsa mie de vremurile trecute ? Voia să știe despre tata, despre casa noastră şi toate marafeturile astea. Dar eu nu mă mai sinchiseam de toate astea, doar de conviețuirea noastră în Paris și de ce făceam aici.

— Povestește-mi, Dick ; aș vrea să știu toate prin cîte ai trecut, zise ea. Aş vrea să-ți cunosc patria, şi ce-ai gîndit și ce-ai simțit acolo, şi... cum erai ca copil.

— Ah, a fost ceva dobitocesc, i-am răspuns. Despre asta n-aş şti să-ţi spun nimic ce ar putea să-ţi placă.

— Dar eu n-o fac pentru plăcere, Dick, ci, — cum să-ţi spun ? — aş vrea să te iubesc așa ca și cînd ai fi un băieţaş şi ai fi al meu.

— Iubito, zisei şi-i mîngîiai părul... dar nu prea ascultasem spusele ei.

— De ce ai fugit de acasă ? Erai așa de grozav de nefericit ? urmă ea.

— Cred că am fost un smintit ticălos, zisei și căscai : Eram de-abia un aprig începător și n-aveam habar de nimic... Îngerașul meu, ce minunat de moale e pielea ta aici, unde se sfîrșește brațul... Sînt nebun după tine...

— Spune-mi, drăguțule, nimeni nu te-a înțeles oare ? Pentru mine ar fi ceva grozav să mă gîndesc că înaintea mea nimeni nu te-a înțeles.

— Ar fi fost ceva necunoscut în copilărie, zisei eu somnoros. Am fi fost o pereche fără seamăn. Ce zici, Hesta ? Am fi fost trimiși numaidecît la un așezămînt de corecție pentru purtare destrăbălată !

— Dick... te înțeleg eu sau nu mai bine decît oricine ?

— Firește, comoara mea.

— Mai bine decît prietenul tău, cu care ai plecat, acela care s-a înecat ?

Nu voiam să vorbesc despre Jake.

— Ah, asta e altceva, zisei ; nu-mi mai aduce aminte ! Draga mea, ești așa de frumoasă, atît de nurlie ! Vino lîngă mine, aproape de tot. Pot să fac cu tine ce vreau, iubito, să te sfîșii în bucăți ?

Ea era tot dusă pe gînduri și se uita la coamele copacilor.

— O, Hesta, scumpa mea, nu mai fi atît de serioasă ! Să nu fim niciodată serioși. Viața e scurtă, mult prea scurtă, comoara mea...

Și o îmbrățișam și o sărutam și o strîngeam tare, și acum zîmbea ea și mă strîngea și zise : — Te iubesc, te iubesc.

Socoteam că nu mai era nimerit ca Hesta să stea la pensiunea ei și eu în cocioaba mea din Cherchez-Midi. Trebuia să plece tocmai atunci cînd o doream mai cu înfocare. Și lecțiile ei de pian ne încurcau. Venea într-adevăr zilnic la mine, dar totdeauna numai la un anumit ceas. Asta strica mult. Cîteodată eram în voie bună, și ea trebuia să plece, iar pentru un fleac ajungeam să ne ciondănim. Eu spuneam că e vina ei. Dînsa nu răspundea, și băgam de seamă că mă învinuia pe mine. Așa a mers toată vara.

Unele zile erau fermecătoare. O duminică de pildă. Ne-am dus pe Sena la St.-Cloud, am petrecut cu oameni drăguți, la întoacere am mîncat seara la Coupole, ne-am dus apoi la mine acasă, pînă cînd a trebuit să plece acasă la ea.

A fost minunat. Ne iubeam. Ne-am despărţit frumos, iar a doua zi puteam să reîncepem.

Alte zile erau triste. Hesta sosea tocmai cînd lucram la carte şi cînd îmi venise inspiraţia, într-un loc greu şi cînd pierdusem aproape nădejdea : Înțelesul și adevărul adînc al întregii lucrări... Mi-era cu neputinţă s-o las să-mi scape iar ! Dar pe cînd mă străduiam încă să prind inspiraţia în cuvinte, ea şedea pe marginea patului şi fuma. Atunci nu mai izbuteam să fac nimic. Nu puteam să mă concentrez. Chiar dacă Hesta sta foarte liniştită şi smerită, simţeam totuşi că era în odaie. Îmi stăpînea simţurile, îmi gonea inspiraţia. Îmi încătușa toată gîndirea.

— Nu merge, zisei și aruncai la o parte hîrtia și condeiul. Aşa nu pot să scriu.

— Plec, zise Hesta. Văd că te stingheresc.

— Nu, exclamai şi mă dusei la ea. De tine am mai multă nevoie ca de carte.

Dar nu era adevărat. Acum nu mai eram bun nici pentru scris, nici pentru dragoste. Una nu putea să meargă împreună cu cealaltă. Gîndul la inspiraţia pierdută zădărnicea fericirea noastră amoroasă. Nu puteam să mă dedau cu totul iubitei, nici ea mie. Simţeam cum tot timpul sta între noi acea idee poetică. Amîndoi nu eram fericiţi. Nu ne-am iubit. Ceea ce se întîmpla nu era o dezlegare. După aceea era prea tîrziu. Trebuia să plece, și totul era fleac și iarăşi fleac. Era jalnic. E adevărat că zîmbea, dar simţeam ce se petrece în sufletul ei. „Pentru asta nici nu trebuia să vin încoace“, îşi zicea ea.

Fusese duioasă, dar duioşia ei nu mi-a ajutat la nimic. În noi trăia amintirea zilelor fericite şi ne chinuia întrebarea de ce n-ar putea să fie totdeauna aşa. Nu ne făceam imputări, dar ziua era socotită proastă.

Stam amîndoi tare amărîţi şi nu ştiam ce să facem.

Ea plecă. Nici n-am flecărit. N-a răsunat nici un cuvînt de dragoste, nici o vorbă de bucurie despre întîlnirea noastră. Era numai timp pentru obișnuitul : „Te iubesc, scumpo“ și „La revedere, mîine“.

Într-o zi am spus Hestei : — E de deznădăjduit. Viaţa ta la pensiune strică tot.

Ea mă privii pe gînduri.

— Aş fi vrut să fim cununaţi, zise ea.

— Dar ce tot spui, iubito ! M-am uitat la ea descumpănit. Cred că nu vorbești chiar serios ? Căsnicie ?... Îngrozitor ! Știi doar de cîte ori am vorbit despre asta.

— Da, zise ea, dar pe de o parte nu mi s-ar părea deloc așa de rău.

— Cu neputință, Hesta. Ne-am iubi pe jumătate ca acum. Șederea noastră împreună n-ar mai avea nici un farmec. Ai fi nevastă-mea. Proprietatea mea, iar eu a ta.

— Nici asta nu mi se pare chiar așa rău.

— Scumpa mea, n-ai fi vrînd doar să fii într-adevăr măritată ! Ți-ai închipuit oare cam cum ar fi ? Serios ?

— Da, Dick.

— Nu, Hesta, n-ai făcut-o ! Ce searbădă și obișnuită ajunge deodată viața, necontenit același lucru pustiu. Sau a început să te mustre cugetul pe neașteptate ?

— O, Dick, ești urîcios...

— Sufletul meu drag, urîcioasă e doar căsnicia : Te simți ferecat. Această constrîngere demnă și veșnică pe mine unul m-ar înnebuni. Acum e tocmai bine : să nu fii niciodată pe deplin sigur.

— Sigur de ce ?

— De ființa ta, de dragoste, de tine... mai știu eu ce ! Vrei chiar să te măriți ?

— Dacă nu vrei tu, nu.

— Dar tu nu vezi că ar fi înfiorător ?

— Poate...

— Dar trebuie să recunoști, că e așa.

— Poate că... ai dreptate, Dick.

— Apoi e de prisos. N-avem să ne sinchisim de nimeni. Tu ești liberă, eu de asemenea. Epitropul tău n-are nimic de zis în privința asta ?

— Nu.

— Nu ești nici săracă ?

— Nu.

— Dar cum ți-a dat asta în gînd ?

— Așa, într-o doară. Să vorbim de altceva, Dick.

— Știi, iubito, că într-o anumită privință e minunat că te-ai gîndit la asta. Văd astfel, că ții totuși puțin la mine... dar ar fi groaznic, nu ?

— Da.

— Uite care e toată tărășenia : Trebuie să înștiințezi la pensiune că nu mai stai și să te muți la mine.

— Apoi la tine nu-i loc.

— Ba da. Mai închiriez odaia de alături. E goală. M-am interesat de curînd. Totul e în regulă. Nimănui nu-i pasă ce se petrece aici. Ştii ceva : odaia de alături o facem dormitor şi asta salon.

— Dar cu pianul meu ce fac ?

— Doamne ! Nu sfîrşeşti studiul în semestrul ăsta ?

— Nu pot să mă las de pian, Dick.

— Pentru scurt timp doar.

— N-aş vrea... La urma urmelor, aş putea să exersez altundeva.

— Dacă e vorba de asta, Hesta, putem cumpăra un pian.

— O să te stingherească la lucru.

— Da, nu ştiu negreşit...

— Atunci, ce facem ?

— Treaba ta, copiliţo. Doresc din tot sufletul, mai mult decît orice pe lume, ca să te muţi la mine, dar dacă ne hărţuim de pe acum, pentru cîntatul tău la pian...

Ridicai din umeri.

— Cîtva timp n-o să mai învăţ.

— Foarte bine, scumpo. Cred, că n-are ce să-ţi strice, zisei.

— Apoi vin căldurile mari. Nu-i adevărat ?

— O să fie groaznic.

— Afară de astea, cîteva săptămîni e vacanţă. Poate că, dacă n-o să exersez toată vara, o să-mi facă foarte bine la degete.

— Sînt încredinţat de asta, iubito.

— Trebuia să mă pregătesc pentru un concert la iarnă. Profesorul meu o să dea un concert. Asta e ceva important, Dick. Vin numai oameni de seamă. Numai elevii cei mai buni trebuie să-şi dea concursul. Să nu ţi se pară că sînt înfumurată, dar... a vorbit şi despre mine.

— Da... cred... Frumos, zisei cam plictisit, om vedea. Mai tîrziu. Şi-i înştiinţezi pe cei de la afurisita de pensiune şi te muţi aici ?

— Da, Dick.

— O să fie încîntător, îngeraşule ! Nici n-o să înţeleg că nu va mai trebui să mă părăseşti noaptea.

— O să fie drăguţ.

— O să poţi să faci ce vrei după pofta inimii, Hesta. Poate ne luăm vacanţă în august, mergem la Fontainebleau, şi acolo rămînem.

— N-am putea la mare ? întrebă ea.
— Nu... la mare nu ! Mi-e groază de mare.
— În munți ?
— Munții sînt îngrozitori... Nu, draga mea, mergem noi undeva ; nu te mai frămînta acum !
— O să te păzesc bine, Dick.
— Scumpo, pe mine nu trebuie să mă păzească nimeni.
— Ba da ; eu.
— Dar, copilo...
— Trebuie să aibe cineva grijă de tine, Dick, mai mult decît oricare altul. De mult doresc asta. Vreau să fac așa de multe pentru tine.
— Vrei într-adevăr ?
— Da. Aș vrea să te îngrijesc ca o mamă, și apoi tu ai mare nevoie de mine. O să fie frumos. Să fierb în fiecare zi cîrnăciori pentru tine și...
— Scumpa mea dulce !
— Să bat drumurile, ca să-ți cumpăr Gruyère, și să-ți aranjez rufele... Știu să cos foarte bine... Ce, nu crezi ?
— Nu.
— Cînd mă gîndesc la toate astea, le simt aici în inimă ; mă doare, și abia pot să răsuflu. E aproape... prea mult.
— O, Hesta, iubito !
— Dick... aș vrea să am un copil.
— Un copil ? La ce, pentru numele lui Dumnezeu ?
— Nu știu. Uneori îmi spun : am să mor fără să am un copil.
— Dar ești nebună, Hesta. Asta ar fi sfîrșitul ; gîndește-te numai la harababura din toată casa și la țipetele pruncului !
— Da.
— Îți vine să mori de rîs : Tu și un copil. Ce năzbîtie Asta-i cea mai mare sminteală din cîte am auzit vreodată. Glumești, nu-i așa ?
— Da... am glumit. — Se întoarse de la mine.
— De ce nu poți să fii și tu odată serioasă ? Acum spune-mi, te rog, cînd te muți din pensiunea ta !
— Curînd, foarte curînd ?
— În săptămîna asta ?
— Nu.
— Săptămîna viitoare ?
— Poate.

— Nu pot să aștept prea mult, Hesta, pînă te muți la mine.

— Ai numai răbdare, n-o să țină mult.

— Nu ești scîrbită de mine, iubito ?

— De ce ?

— Nu te las niciodată singură.

— Nu face nimic.

— N-ai fi vrînd să și pleci ?

— Cît e ceasul ?

— Mai ai timp aproape un ceas.

— Mai mergem la Dôme ?

— Nu, Hesta.

— Dar nici aici nu putem sta într-una...

— Nu, vino încoace. Rămîi aici, vreau să rămîi.

Ea veni și se culcă lîngă mine și mă îmbrățișă, și-am fost unul altuia.

Iar eu am spus mai tîrziu : — Asta-i fericirea noastră...

Și ea a răspuns : da.

— Și afară de noi mai sînt oameni pe pămînt ?

— Nici unul.

— O să fim întotdeauna fericiți ?

— Totdeauna.

*

* *

Semestrul Hestei se încheie la sfîrșitul lunii iunie și ea se mută la mine în strada Cherche-Midi. La pensiune a spus că i-au sosit rude din Anglia, care își iau o locuință în Paris și trebuie să se mute la ele. Epitropului i-a scris că a stat le pensiune împreună cu altă fată, care învăța muzica și că aceea a plecat. Noua locuință ar fi mai liniștită ; apoi aici învață mai bine franțuzește. Nimeni n-a încercat să afle adevărul. Părea că nimănui nu-i pasă de ea.

În privința asta, n-a fost nici un fel de neplăceri. Eram îngrijorat ca Hesta să nu se simtă singuratecă fără pianul ei. Dar ea a spus că e bine și așa. Mai tîrziu am uitat s-o întreb dacă-i simte lipsa.

Îi plăcea să cumpere fel de fel de lucruri, ca să ne facă odăile bune de locuit. Strada Cherchez-Midi îi plăcea. O încînta să colinde dimineața prăvăliile, pe cînd eu munceam. De cele mai multe ori venea apoi ațîțată acasă, aducînd un

scaun vechi sau un dulăpior ori un tablou vechi, găsit fie în cel mai dosnic ungher al vreunei prăvălii plină de praf.

— Drăguț, zicea ea, iar eu rîdeam : „Da, are haz", și-mi vedeam mai departe de lucru.

Pentru cîtva timp lăsasem romanul și începusem o dramă. Actul I era gata, ceea ce mă bucura foarte mult. Mi se părea că e ceva de seamă să scrii actul întîi al unei drame. Nu prea eram dumirit în privința lungimii piesei. Nu știam tocmai bine cam cît de lung trebuie să fie un act. N-am pierdut mult timp cu recitirea lui. Pesemne, fiindcă îl știam atît de bine. De-abia priveam frazele, și se prăvăleau pe din afară din memorie. În seara, în care am sfîrșit actul, am ieșit în oraș și am sărbătorit faptul.

Am cinat, ne-am plimbat în taxi în jurul pădurii Boulogne și ne-am oprit la marea cascadă. Era atît de plăcut să te rezemi în jet și să-ți privești iubita. În rochia ei albastră era atît de dulce și era bine să-ți spui : trăim împreună în două odăi în Montparnasse, ne iubim, sîntem amîndoi tineri și știm atît de multe ! Iar eu am sfîrșit tocmai actul întîi al unei drame !

A doua zi i l-am citit și ea a spus că e minunat.

Dar nu eram sigur, dacă pot să mă încred în părerea ei.

— Nu spui așa fiindcă mă iubești ; să-mi spui ce crezi într-adevăr, fără nici o sfială. Mie mi-e totuna.

— Îmi place, îți spun foarte sincer, răspunse ea ; n-aș spune-o firește, dacă n-ar fi așa. Ceva m-a izbit : totul merge de minune ; dar... știi doar cum e publicul : într-o dramă vrea întîi de toate acțiune. Mi se pare că nu prea se petrec multe.

— Nu știu ce vrei, întîmpinai eu ; are acțiune aproape neîncetată. Asta trece într-una de la unul la altul dincolo, dincoace. Acțiunea e în dialog.

— Da, zise Hesta, publicul vrea însă să vadă că se petrece ceva și nu vrea să i se povestească doar.

Iar eroul ?... Mi se pare că vorbește cam mult. În viața obișnuită nici nu se poate ca cineva să vorbească necontenit atît de mult, fără să-și piardă răsuflarea. Multe din cîte spune parcă nu prea au legătură cu subiectul.

— Nerozii, Hesta ! Ia seama numai, te rog, cum fiecare frază e, ca să zic așa, o epigramă : fiecare rînd e șlefuit, asta trebuie s-o spun. Ai citit vreodată pe Wilde ?

— Da.

— Hei, atunci ?

— Da, Dick. Însă frazele lui Wilde sînt scurte, au glume şi jocuri de cuvinte, pe cînd eroul tău vorbeşte, vorbeşte şi nu mai sfîrşeşte.

— E un cugetător. Ăsta e caracterul lui.

— Înţeleg.

— Afară de asta, într-o dramă trebuie să se vorbească. Dialogul e lucrul de căpetenie. Ştii una : O piesă numai cu focuri de revolver, şi omoruri şi gunoi... aşa ceva nu-mi poţi cere mie.

— Nu.

— Fireşte, în actul al doilea e mai multă acţiune. Întîiul e prologul, ca să zic aşa.

— Înţeleg.

— Nu-ţi place ?

— Ba da, de fapt. Cred că eşti foarte talentat.

— Nu, nu-ţi place. Îl socoteşti drept o înfrîngere.

— Dar cum poţi să spui aşa ceva, Dick ?

— O ştiu.

— Pe onoare şi conştiinţă, că e minunat. Ţi-o jur. Abia pricep cum ai izbutit să-l sfîrşeşti.

— Frumos...

— Să nu crezi că nu-mi place.

— Nu pari aşa de încîntată.

— Îmi place foarte mult. Acum mă crezi în sfîrşit ?

— Cît despre mine...

— Vino-ncoa să te sărut. Faci nu ştiu ce fel de impresie cu părul tău ciufulit : ca un băiat rău crescut.

— Acum îţi baţi joc de mine !

— Ah ! Îmi vine doar să rîd, că arăţi aşa de caraghios. Te iubesc atît de mult !

— Văd eu bine : sînt un fleac.

— Nu, îngerul meu, eşti cel mai uimitor scriitor, care a trăit vreodată.

— E o minciună sfruntată.

— Nu fii încăpăţînat, inimioara mea. E într-adevăr o piesă fermecătoare, minunat de frumoasă.

— Crezi ?

— Da.

Am îngenuncheat în faţa ei şi mi-am pus capul în poala ei. Să fii cu dînsa era mai bine decît toată acea mîzgălitură afurisită. Ea se aplecă mult peste mine. Buzele ei mă atinseră.

— Vino ! zisei.
— Trebuie să mai lucrezi, Dick.
Nu mai voiam să muncesc.

*
* *

În iulie s-au lăsat niște călduri îngrozitoare. În odăi era tot atît de cald, pe cît fuseseră iarna de înghețate. Nu adia nici cel mai slab vîntuleț. Am tras saltelele lîngă fereastră şi am dormit pe podea. Hesta muia un prosop în apă și-l atîrna în fața ferestrei. Ne făceam unul altuia vînt, dar efectul era așa de caraghios, că deodată pufneam de rîs ; apoi se făcea și mai cald, fiindcă Hesta era atît de încîntătoare, iar eu nu-i puteam da pace.

Am încercat să lucrez. Mi-am pus comprese reci la cap. Dar tocul asuda şi-mi aluneca dintre degete. Mintea mi-era îmbîcsită şi mînjită. La casa de peste drum lucrau ceva doi meşteşugari. Ridicau o schelă și ciocăneau necontenit de la 6 dimineața. Făceau să bubuie lungi şine de fier de la un cat la celălalt și băteau în ele ichiuri. Unul din lucrători împingea o roabă plină de bolovani, pe care îi descărca la fiecare cîteva minute. Scîrțîitul sapelor în pămînt și nisip, era un fel de colac peste pupăză.

Era un adevărat iad !

Hesta închise ferestrele și obloanele, ca să ne putem feri de căldură și de zgomot. Nu purta decît un capot subțire. Lucrătorii şuierau și o strigau, cum o zăreau întîmplător. Pe dînsa căldura părea că o chinuiește mai mult decît pe mine, deși n-avea nimic de făcut. Arăta foarte galbenă și se mai subțiase. Sta mai toată ziua întinsă pe pat și citea. Se vedea că nu-i pria.

Și pentru actul al doilea al dramei mele căldura era de nesuferit.

Hesta ridică ochii de pe carte.

— Cum merge ? întrebă ea, moleșită.

I-am dat un răspuns supărător, fiindcă nu înaintam de loc, și așternusem de-abia cinci rînduri pe hîrtie. La ce mă mai întreba ? Am căpiat de atîta ședere, din care nu foloseam nimic. Creerul mi-era îmbîcsit și destrămat ca o bucată de postav, trupul era vlăguit, fleșcăit, din lipsă de aer și de mișcare. Și cu un an înainte, îmi adusei aminte, am călărit cu Jake prin munții Norvegiei.

Și mă aprinse o dorință la care aproape că nu mă puteam împotrivi să azvîrl totul : meseria de autor și Parisul și dragostea cu Hesta și s-o iau razna, să fiu pe un vapor, singur, cu vîntul în față, scînduri sub picioare, să miros marea, să aud strigătele marinarilor și să ajung în alt port, pe care nu-l cunoșteam, cu alte chipuri și alte limbi și cu umbre în colțurile uliților. Și din oraș copaci mă vor călăuzi spre un deal și din ce în ce mai sus în munți.

— Ce-i cu tine, Dick ? mă cercetă Hesta. — „Nimic, nimic, dragă", răspunsei și privii mai departe pe fereastră și-mi rodeam tocul, și un vis mi-a fost suflat și a pierit ca un nouraș alb pe cer.

— Pari atît de istovit și de trist, dragă, zise Hesta.

— Căldura. Încolo n-am nimic, zisei.

Dar undeva departe era o corabie și ridica ancora. Un vas cenușiu cu otgoane la remorcă părăsea portul, întindea pînzele și vîntul le umfla, și de la o înălțime amețitoare, de pe catarg, un marinar privea în jos spre punte, iar vîntul îi zburlea părul. Mîinile îi căpătau bătături din trasul otgoanelor, iar coasta pierea dinaintea ochilor. Apele verzi ale mării spumegau de ambele părți ale tălpoaei corăbiei, iar omul era singur și liber.

Undeva erau agățați brazi uriași pe coaste de munți, un soare apunea în spatele unui lanț de munți purpurii și lăsa urme de degete trandafirii pe zăpada neumblată. Cascade se prăvăleau în vale, iar acolo nu era soare, nu era căldură : numai aerul curat și liniștit și o lumină albă.

— Poate că ți-ar face bine, dacă ne-am duce la Barbizon, vorbi Hesta. Am putea sta acolo într-unul din acele mici hanuri drăguțe.

Glasul ei mă readuse le realitate. Văzui Barbizon : unica stradă a coloniei de artiști și linia ferată și auzii hodorogitele mașini de excursioniști golind la prînz încărcăturile lor de turiști.

— Da, zisei, ne putem duce la Barbizon ca ori unde aiurea.

— Acum două luni erai doar așa de încîntat de Barbizon !

— Da.

Plecarăm dar la începutul lui august la Barbizon.

În săptămînile ce urmară, energia strînsă de mult timp în mine păru că se descarcă. Umblam zilnic cîteva mile. Cred că am cercetat pădurea pînă în colțurile cele mai as-

cunse. Hesta obosea repede. La început ţinea pasul cu mine ; apoi îi venea greu. Eu eram totdeauna cu mult înainte ; apoi trebuia să aştept pînă cînd izbutea ea să răzbată printre stînci şi mărăciniş.

Cînd se afla iar lîngă mine, cu rochia ruptă şi picioarele goale pline de zgîrieturi, gîfîia : „Aş vrea să mă odihnesc puţin, numai puţin de tot“, şi-şi aşeza părul după urechi. „Du-te înainte. Nu te opri pentru mine“.

Eram mare secătură că o tîram în aceste excursii, dar ea spunea într-una că nu-i obosită, dar că nu-i obişnuită cu pasul meu.

A mers aşa de cîteva ori ; apoi mi-a spus că aş putea să mă plimb liniştit singur. Dacă m-ar însoţi, mi-ar strica toată plăcerea excursiei .În grădina hotelului nostru din Barbizon se simte foarte mulţumită, mai ales că domneşte o tăcere binefăcătoare. Are o grămadă de cărţi, iar într-o sală pitorească se afla un pian, pe care nu-l folosea nimeni afară de dînsa.

Mai întîi n-am consimţit, dar curînd am socotit că e bine aşa. Puteam să fac drumurile cele mai lungi, fără să trebuiască să mă gîndesc că ea se tîrăşte după mine. O vedeam de multe ori cu ochii minţii cum sta liniştită şi încîntată în grădina hotelului sau cînta la pian, şi era o plăcere să mă întorc seara la ea. Despărţirea de peste zi mă făcea să preţuiesc seara cu atît mai mult întîlnirea noastră.

Am descoperit deodată în mine o pornire cu totul nouă spre singurătate. Înainte n-am avut niciodată astfel de imbolduri. Acum un an, în munţi, n-aş fi putut sta un ceas singur ; aş fi fost pierdut şi sfîrşit fără Jake. Pe atunci m-a zguduit şi neliniştit gîndul la forfoteala oamenilor. Glasuri, rîsete, bărbaţi şi femei, cunoscuţi şi necunoscuţi, frămîntarea, emoţiile lor, zgomotele şi imboldurile vieţii mă aţîţară şi emoţiile lor mă stingheriseră.

Acum îmi dam seama că nu m-am bucurat cum trebuia de vremea aceea petrecută în munţi, că am văzut numai frumuseţea din afară, iar nu pacea lăuntrică şi farmecul ei adevărat. Mă aflam totdeauna într-o stare de aţîţare şi totdeauna zoream să plecăm la locul ce urma. De-aş fi acum acolo, n-aş mai simţi această dorinţă. Ceasuri întregi aş sta întins la umbra aceluiaşi copac şi n-aş dispreţui poteca îngustă, ce şerpuia în sus spre un deal. Acum de-abia aş fi în stare să simt adevărata plăcere a singurătăţii desăvîrşite şi adînci.

Era o simțire deosebită. Era lupta împotriva tărăboiului din Paris și a căldurii și o urmare a prea marii oboseli a creierului. Îmi părea bine că am venit la Barbizon.

Crengile largi ale copacilor foșnitori mă înconjurau ca o apărătoare. În pădure foșnitul frunzelor îmi răsuna ca o vestire de compătimire și înțelegere. De aceea hoinăream și hoinăream, pînă cînd cădeam mort de oboseală între copaci, pe mușchi și iarbă, și stam liniștit, liniștit de tot și mă pierdeam într-un somn fără vise. După această simțire fermecătoare, de neînțeles, a singurătății, îmi pria întoarcerea la Hesta. Îmi făcea bine să-i simt brațele după ceafă și obrazul lipit de al meu. Mă înnebuneam după felul de a fi al Hestei: era simțitoare, duioasă, tăcută, înțelegătoare. Un singur lucru nu-mi plăcea: Prea vroia să le știe pe toate.

— La ce te gîndești, iubitule? Spune-mi ce simți! se ruga ea și nu voia să înțeleagă că asta n-avea nici o legătură cu șederea noastră laolaltă.

— Nimic, drăguțo, răspunsei, și aș fi vrut să tacă. Aș fi dorit ca să nu mai scoată nici un cuvînt, și să mă ia lîngă dînsa și să se lase dezmierdată de mîinile mele.

— Ce se petrece în tine Dick, cînd ești toată ziua singur în pădure? Te frămîntă cărțile tale? Plăzmuiești istorioare? Te mai gîndești și la mine puțin?

— Nu, fetițo, hoinăresc doară, zisei. Cred că nu mă gîndesc la nimic.

— Nici la mine vreodată?

— Dacă mă gîndesc, apoi mi-e gîndul numai la tine.

— Spune-mi la ce te gîndești atunci! Spune-mi!

Mă ținea îmbrățișat.

— Nu știu ce să spun, draga mea.

— Spune-mi lucruri drăguțe, spune-mi-le la ureche!

Ce-ar fi folosit toate astea? Unica vorbă ce-mi trecu prin cap, a fost „te iubesc“, iar asta s-a spus atît de des, încît de bună seamă că nu era lacomă de ea.

Nu pricepeam de fel de ce voia s-aibă cuvinte. N-aveam simțire pentru asta.

— Să rămînem cum sîntem și să fim unul al altuia, zisei, și să nu ne batem capul cu astfel de lucruri.

Așa că a trebuit să cedeze și să se îndepărteze de gîndirea mea. Am băgat-o numaidecît de seamă, pe cînd era afară. Căci acum era între noi o înțelegere deplină. Aveam numai o țintă, ce nu se apropia de amintirile și gîndurile

mele. Acestea erau încătușate, și nu le-am dat drumul. Și ne iubeam fără să ne hărțuim și eram fericiți în felul nostru.

Am petrecut trei săptămîni la Barbizon. Apoi m-am gîndit că pentru un sfîrșit plăcut ne-am mai putea duce pentru patruspezece zile într-un loc vesel. După atîta singurătate trebuia să ne aflăm iar între oameni. Nu puteam să ne îngăduim plăcerea de a azvîrli banii pe fereastră. Despre locurile potrivite nu știam rosturile, nici Hesta. De aceea, fiindcă erau bilete de vacanță cu prețuri scăzute ne-am dus la Dieppe și am tras la un mic hotel.

Piața era mare și colindam cu plăcere prin barăci și cumpăram lucruri de prisos. Ne scăldam de două ori pe zi. Hesta nu mai era galbenă, pielea îi strălucea acum în culoare cafenie. Între toate femeile de acolo, nu era nici una ca ea. Nu meritau nici să-i scoată pantofii. Cînd o vedeam printre celelalte femei —, era de cele mai multe ori în învălmășeala plajei sau la casino, — nu mai puteam de mîndrie ; atît de minunat arăta, iar eu eram amorezat nebunește de ea. Cînd eram în sfîrșit iar singuri, nu puteam s-o las în pace. Ce grozav de multă vreme am pierdut la Barbizon cu singuratecele mele excursii, lăsînd-o singură ! Trebuia să recîștig timpul pierdut la Dieppe. Eram amîndoi ca nebuni. Ne lăsam în voia pornirilor noastre, neprevăzători și fără să ținem seama de ceva. Credeam că o să înnebunesc înainte de a mă vedea iar acasă în strada Cherche-Midi. Voiam să muncesc acolo cum trebuie toată toamna, să mă țin foarte serios de carte, căci banii mei n-or să țină cît lumea. Trebuie să sfîrșesc romanul, să-l dau unui editor și afară de asta să isprăvesc drama. Toate acestea urmau să se întîmple după întoarcerea noastră. Dar pînă atunci nu vroiam să știu de nimic ! Să nu fac nimic decît să fiu împreună cu Hesta ! O iubeam pînă la pierderea simțirii și asta voiam, ca după aceea sătul și obosit de dragoste, să m-apuc în liniște de lucrul meu, iar prezența ei să nu mă mai poată abate. Îmi închipuim : dacă fac acum provizii de iubire, ca să zic așa, la toamnă n-o să mai am nevoie de asta și o să-mi fie mintea limpede pentru carte.

Drept urmare, cît am stat la Dieppe, n-am fost mai departe de plajă și piață. Și la ce bun ? Am fost de cîteva ori la cazino. Hesta a fost la vreo două concerte. Nu mai pot să-mi aduc aminte de toate : numai de odaia noastră de la hotel cu vederea într-o piață și teatrul de peste drum. În

fiecare dimineață un bătrîn strîngător de zdrențe cu un sac în spinare trecea pe sub ferestrele noastre și striga : „Zdrențe, ziare, sticle !“

Hesta alerga tot timpul fără pălărie și ciorapi și părea ca o copilă. Asta îmi pricinuia uneori un năduf grozav. N-ar fi trebuit să fie atît de tînără !

În mintea mea am o imagine : ea sta pe pat cu picioarele încrucișate, fără să facă ceva. Era într-o seară grozav de călduroasă. Lepădase tot de pe ea. Își pieptăna părul. Eu stam întins într-un scaun și fumam, am privit-o și am zis :
— Aș fi vrut să fi fost o tîrfă...

Ea a rîs : — Pentru ce ?

— Fiindcă atunci n-ar mai avea nici o importanță.

— Nici așa n-are.

— Nu știu, zisei, așa nu-i cum trebuie. Ai de-abia 19 ani.

— Nu-i vorba de vîrstă. Mă simt cu atît mai vîrstnică. Am și trăit nesfîrșit de mult.

— Dacă ai fi o prostituată, aș putea să mă port cu tine cum aș vrea, fără să țin seama de nimic, apoi aș fugi.

— Ai vrea asta ?

— Nu, tocmai de aceea e așa de greu pentru noi, ca să fim cu totul *noi*...

— Știi că ai avut pe deplin dreptate cu ceea ce ai spus împotriva căsătoriei. Așa-i mult mai interesant ; vroiam să spun, fiindcă nu ne simțim legați unul de altul. Fiecare dintre noi poate să plece, cînd îi vine pofta.

Eram uimit. La mine avea sens că uram atît de mult căsătoria, dar din gura ei suna prost.

— Ți-ai schimbat părerile ? întrebai.

— Da, da ; după cîtva timp vezi lucrurile cu alți ochi, observă ea.

— Mă urăști pentru asta ?

— Nu mai vorbi prostii, Dick. Te iubesc mai mult decît oricînd.

Faptul era totuși cam ciudat.

— Ar fi bine, dacă n-ar mai trebui să scrii, și am putea călători totdeauna, zise ea.

— Și pianul tău ?

— Asta nu-mi mai spune atît de mult acum. Nu știu de ce. Să fiu cu tine e singurul lucru de seamă. Aș fi vrut să putem călători mereu dintr-un loc într-altul, Dick, și să petrecem tot atît de bine ca aici în Dieppe.

— Atunci am sfîrşi hotărît ca smintiţi, dulceaţa mea, şi am ajunge iute de tot în casa de nebuni.

— Foarte drăguţ să înnebuneşti după metoda asta, zise ea.

— Numai trei zile încă, Hesta ; apoi, acasă la Paris. La începutul săptămînii viitoare. Eşti mulţumită ? Am petrecut bine, nu-i vorbă.

— Da... foarte bine.

— Vrei să mergem la cazino, bombonico, ca să vedem ce mai e pe acolo ?

— Nu... stăm mai bine acasă.

— Nu fii aşa leneşă, iubito. Hai, îmbracă-te.

— Nu.

— De ce nu, drăguţo ?

— N-am poftă de plimbare.

— Nu ?

— Nu... Vino-n-coace, Dick !

CAPITOLUL VI

N-aveam nimic împotrivă să plec din Dieppe ca să mă întorc la Paris. Mi se părea că istovisem toată pofta de plăceri. Gustasem din toate. Cinci săptămîni de zile în şir am avut ce-am vrut şi ce mi-a trebuit. Îmi descărcasem creierii şi-i eliberasem şi nu m-am îngrijit decît de petrecerile şi de odihna mea. Era bine să stai odată fără să te gîndeşti la nimic. Era o mulţumire fizică, ce sorbea puteri noi din ea însăşi, o prospeţime nouă şi o purificare a întregului om.

Acum ştiam că puteam să mă apuc oţelit de lucru. Nu mă mai pomeneam cu vechile mele visuri despre Jake şi Norvegia. Nu se mai înfăţişau, nu-mi mai rodeau cugetul ca în căldura verii. Era ca şi cînd le-aş fi spus adio pe veci. Iar Hesta nu mai însemna pentru mine nici o ispită. Asta era lucrul de căpetenie. Ea nu mai stătea între mine şi munca mea.

Cum am ajuns aici, nu prea pricepeam nici eu.

În iunie stam încă la biroul meu, cu colile goale în fața mea și sentimentul că ea stătea întinsă pe pat cu o carte în mînă, în odaia de alături, făcuse ca scrisul să ajungă cu neputință pentru mine, atît fizicește cît și sufletește. Dar, acum, în sptembrie, îmi venea foarte ușor, și fie că umbla prin odăi sau stătea în pat, nu mă stingherea de la lucru. Am scris aproape necurmat, și ea nu m-a influențat nicidecum. Nu mă stăpînea. Imaginea ei nu mai plutea într-una în fața ochilor mei, ca odinioară. În chip tainic prezența ei trupească pierduse orice putere asupra mea. În iunie nu puteam alt fel ; trebuia să tresar de pe scaunul meu, să mă uit la ea, s-o caut. Numai căutătura ei, simțirea că e în apropiere, mă scoteau din sărite ; nu puteam să mă stăpînesc, să-mi înfrînez dorințele, iar timpul muncii era un fleac în comparație cu simțirea ceasurilor de dragoste.

Acum puteam să stau liniștit și netulburat în odaia mea. Conștiința prezenței ei era atît de tare înrădăcinată în mine, încît nu mai însemna o abatere de la lucru. Și cînd ieșea în oraș, știam că o să se întoarcă. Știam că oricînd aș fi avut nevoie de ea va fi aici, pentru mine. Așa că puteam s-o las cu toată încrederea chiar în grija ei. Mă simțeam liber ca pasărea și puteam să-mi urmăresc șirul gîndurilor după pofta inimii.

În iunie îmi pătrunsese atît de mult în sînge, încît pierdusem orice vlagă și libertate. Eram supus ei. Numai ca să mă dezrobesc, am fost silit să sfărîm hotarele personalității ei. În acele cinci săptămîni, prin iubirea noastră destrăbălată, mi-am recăpătat eul, am silit-o să se supună fără condiții și astfel i-am pus ei lanțurile ce mă încătușau și mi-am recăpătat libertatea.

O iubeam mai mult ca niciodată, dar eram totuși liber. Ea nu mai era stăpînă. Era făptura mea. Era o parte a casei, o parte a vieții mele, o parte a rînduielii obișnuite a lucrurilor. Nu mă întrebam ce credea dînsa. Vara trecuse. Acum puteam să-mi încep munca.

Pentru năzuințele mele trufașe, aventurile și pofta de dragoste mi se părură copilării ireale. Mă aflam într-o stare ciudată. Ea mă copleși cu totul și mă tîrî la înălțimi la care nu se poate ajunge așa de ușor. Stingher și fericit, nu știam ce căutam. Știam doar că era aici și că mă aștepta

ca o fermecătoare taină străină. N-aveam decît să întind mîna ca s-o apuc.

Urmăream glorie și izbîndă ? Doar cuvintele tipărite pe o scoarță cu numele meu însemna înfăptuire pentru mine. Era mulțumire oare că oamenii vor vorbi despre mine ? Că un străin, stînd într-un tren, îmi va citi cartea și mă va cunoaște ? Ori fericirea aceea constă în bucuria lăuntrică, în înfocarea sufletească, căreia totul din afară îi era străin și îndepărtat ? În desfătarea singurătății, pe care n-aveam s-o împărtășesc cu nimeni, în meditarea eului meu ? Nu știam. Vedeam numai un lucru : Nu vroiam să fiu un scriitoraș înfumurat, care nu știa să spună nimic. Nu vroiam să știu nimic despre titluri și ranguri. Vroiam sentimentul, adevărul și sinceritatea.

Undeva exista umbra tatei, care atinsese propria-i perfecțiune, dar nu vroia să creadă același lucru despre fiul său. Dorința de a-l convinge se lega strîns de ambiția mea. El nu mi s-a arătat ca om în carne și-n oase, nu ca tată, care a dat la o parte scrisoarea fiului, pe care l-a născut, o scrisoare plină de nădejde, plină de înrudire sufletească, — nu, el era pentru mine un poet, care nu trebuie să rămînă veșnic necontestat pe culmea lui, în fața căruia dimpotrivă mă voi înfățișa și-l voi privi drept în ochi. Apoi va trebui să se coboare, să-și scoată pălăria și să se rușineze. Nu vroiam să mă las înfricoșat, chiar dacă poteca mea ar fi pietroasă. Simțeam în mine o putere nebănuită, ca să înlătur totul din calea mea. Nimeni nu mă va opri să ajung pe culme. Eu voi fi propria mea călăuză.

Despre toate astea n-am pomenit nimic Hestei. Gîndurile astea erau numai ale mele. Ea era femeie. Drumurile noastre se despărțiseră. A înțeles în cele din urmă, căci n-a mai căutat în sfîrșit să pătrundă în lumea gîndurilor mele. Nu-mi mai punea întrebări. M-a primit așa cum eram, și a luat ce i-am dat. Era o parte din lumea înconjurătoare. Era de față, cînd îmi trebuia. Aveam meseria de literat și o aveam pe ea. Îmi ajungea.

Și stam așa zi de zi în odaia mea și mă lăsam cu totul stăpînit de imboldul scrisului și-i simțeam puterea mult mai primejdioasă decît toate aventurile și mai mulțumitoare decît dragostea.

*
* *

În octombrie am avut o vară aproape indiană. Zece zile în șir soarele a pîrjolit ca în iunie. Parcă îmi șoptea Satana să las lucrul baltă și să plec cu Hesta la țară. Vedeam imaginea pădurii din Fontainebleau. Frunzele erau de un galben auriu, cădeau încet jos, iar măruntele ferige verzi, ce ne înconjuraseră în ajunul verii, erau acum înalte și galbene și se încreţeau.

Într-o seară, chibzuiam dacă să propun sau nu plecarea. După ce am cinat la Rotonde, am pornit spre casă. Ea mă ţinea de braţ și-și bălăbănea bascul. S-o întreb acum : „Scumpo, ai vrea s-o ștergem undeva pe vreo trei zile ? Să ne folosim de această ultimă licărire a vieții : numai tu și cu mine ? Ori să-mi văd de treabă, mai bine să nu spun nimic și să aștept cum o să mă simt a doua zi de dimineață ?“

Am șovăit ; apoi m-am hotărît să aștept pînă a doua zi. Cînd m-am trezit, ploaia bătea în geamuri. Hesta mai dormea, cu capul pe braț. Pe o astfel de ploaie o excursie nu mai avea nici o noimă. Poate se mai schimbă vremea. După ce am chibzuit bine, rece și liniștit, în dimineața cenușie, nu la cafenea, pe cînd o ultimă rază de soare mîngîia aurul părului ei, gîndul mi se părea tare smintit. Hesta dormea. Nu puteam să vorbesc cu ea. Da, era o prostie. Nu mai vroiam să mă gîndesc la asta. Și afară de asta, aveam de scris.

În ziua următoare vremea era schimbătoare ; dar nu mi s-a părut destul de frumoasă ca să am pretext să părăsesc Parisul. De aceea, n-am mai plecat .După o săptămînă căldura trecuse, frunzele cădeau și lăsau crengile pleșuve, iar vîntul șuiera pe la răscruci.

Am uitat de vara indiană. Sfîrșisem cele trei acte ale dramei mele ; numai al treilea nu-mi plăcea încă îndeajuns. Am rescris încă o dată scena întîia. Cu puțină atenție trebuia să izbutească. După aceea, m-am gîndit să-mi revăd încă o dată romanul și să-i schimb sfîrșitul. Apoi voiam să dau întregului o întorsătură mai atrăgătoare. Socoteam că e destul de lung. Încheierea nu părea s-aibă legătură potrivită cu cele înșirate mai înainte.

Munca era ațîțătoare și interesantă. Îmi păream mie însumi, fără înconjur, un om însemnat. După ce voi fi sfîrșit to-

tul, aveam ambiţia să plec la Londra ca să caut editor. Credeam că n-o să meargă greu.

Dar mai era timp destul pentru asta.

Într-o zi mi-a trecut prin minte, că Hesta ar fi trebuit să-şi reînceapă semestrul. Nu-mi spusese nimic în privinţa asta. În după-amiaza aceleiaşi zile, după masă, i-am amintit.

— De altfel, întrebai, ce-i cu lecţiile tale de pian ?

— Da, zise ea, nu-i îngrozitor cît de leneşă am fost ?

— Apoi au reînceput lecţiile, rîsei eu. Acum trebuie să le reiei şi tu.

— Mi se pare o viaţă de om de cînd n-am mai atins o clapă de pian, zise ea. Profesorul meu va fi desigur îngrozit. Adevărat vorbind, mă cam tem.

— Dar poţi să faci ce vrei, nu-i aşa ?

— Da.

A doua zi dimineaţă s-a dus la profesor, ca să se înţeleagă pentru începerea unui curs nou.

Uitasem cu totul de asta, cînd a venit seara la Dôme. Sfîrşisem munca de peste zi. Cît am mîncat, am tăcut amîndoi. Eu mă gîndeam la piesă. Ea era mai tăcută decît altădată şi-mi întindea tăcută felurile.

Mă uitam la ea cum fărîmiţa cu degetele o felie de pîine şi mi-ar fi părut bine s-o văd veselă şi rîzînd. Era încetarea lucrului, şi ar fi trebuit să fie voioasă, nu atît de vlăguită ! Trebuia să fie în voie bună cu mine.

— Ce eşti atît de amărîtă ? o întrebai.

Ea ridică privirea şi zîmbi : — Nu sînt amărîtă.

— Atunci nu mai face mutra asta, iubito !

— Iartă-mă ; nu mi-am dat seama că am o mutră atît de acră. Afară de asta, credeam că te gîndeşti la piesa ta.

— O, nu, despre asta să nu mai vorbim. Sînt cu desăvîrşire liniştit.

— Mă bucură, Dick.

— Tu nici nu-ţi dai seama, fetiţo, ce îmboldire e pentru mine, cînd ştiu că pot să scriu. Nici nu pot să ţi-o spun !

— Pot să-mi închipui.

— Nu, nu poţi. N-ai nici o idee despre asta. E atît de măreţ ! Nimic nu-i mai presus decît scrisul... Dar cu neroadele tale lecţii de pian ce se mai aude ? Pînă acum am uitat cu totul de ele.

— Ah... lecţiile !

— Da, e interesant ?

— Nu, nu prea.
— Plictisitor ?
— A fost curioasă întîlnirea cu profesorul meu.
— Ce-a spus ?
— Nu multe.
— Cămila bătrînă a făcut tărăboi fiindcă n-ai exersat, da ?
— Ah, nu...
— Fără îndoială, că degetele ţi-au fost la început cam ţepene, dar se destind.
— Da.
— Cînd se dă concertul ?
— Către sfîrşitul lui noiembrie, cred, sau începutul lui decembrie.
— Atunci trebuie să te aşterni pe muncă.
— Eu nu cînt la concert.
— Dar de ce nu, pentru numele lui Dumnezeu !
— Nu ştiu destul.
— Cine ţi-a spus ? Mi-ai spus doar chiar tu, că ai să-ţi dai concursul.
— Da, asta a fost acum patru luni. S-au schimbat lucrurile de atunci.
— Nu înţeleg, fetiţo dulce.
— În tot timpul n-am exersat, Dick. Colegii mei au muncit toată vara, fără răgaz şi m-au întrecut. E totul în regulă.
— E o ruşine pentru mine, ruşine afurisită !
— Nu... e numai vina mea. Pricepi foarte bine. Profesorul mi-a spus : „În muzică trebuie să munceşti, să munceşti şi iar să munceşti. Nu trebuie să te îndeletniceşti cu nimic altceva. Altfel, nu înaintezi". Eu nu mi-am dat nici o osteneală, şi acum fac parte doar dintre figurante.
— Eşti tare dezamăgită ?
— La început am fost. Dar acum îmi pasă prea puţin. Nu mai am rîvna de mai înainte. Mi-a trecut pofta de pian.
— Sărmana fată !
— Lasă, că nu-i nimic !
— Vrei să mai iei lecţii ?
— Aş vrea, de două ori pe săptămînă poate. Pot să exersez acolo. Aşa am cel puţin o îndeletnicire.
— E un nenoroc ticălos ! Îmi pare că dascălul acela e un măgar, care nu-şi pricepe deloc meseria. Norocul lui e că i-ai tras clapa.

Scormonii prin buzunare după tabacheră și-l pusei pe chelner să-mi aprindă o ţigară.

— Dar despre ce-am vorbit adineauri ? zisei după aceea. A, da, despre lecţiile tale de pian. Foarte neplăcut pentru tine. Ştii, draga mea, cred că săptămîna viitoare sfîrşesc romanul. Îmi face plăcere să-l revăd tot. Apoi mi-a dat în cap un nou sfîrşit : într-adevăr minunat. Cel de mai înainte, mai ţii minte ? venea cam pe neaşteptate. Uite cum judec eu.

M-am aplecat aţîţat şi am vorbit mai departe despre cartea mea. Se făcuse tîrziu de tot pînă să ajungem acasă. Discuţia asupra noului sfîrşit al romanului mă întărîtase. N-aveam deloc astîmpăr, mă grăbii în odaie și mă așezai la masă cu gîndul să fac una sau două mici însemnări. După ce am început, mi s-a părut cu neputinţă să las condeiul din mînă.

— Nu vii să te culci ?

— Nu ţine mult, strigai îndărăt. Dormi, dacă eşti ostenită. N-am să te trezesc.

A stat cîtva timp liniştită, apoi a strigat iar.

— Dick, o să-ţi facă rău, dacă o să lucrezi aşa de tîrziu. Mai lasă şi pe mîine !

Mă făceam, că n-aud. N-am dat nici un răspuns.

Eram tocmai la un loc însemnat.

Deodată îi aud pasul. Intră în pijama şi îngenunche lîngă mine.

— E aproape două, zise ea, trebuie să dormi. Nu poţi doar să stai toată noaptea aici.

Ce-a apucat-o să dea buzna aşa peste mine ? Trebuia să vadă totuşi, că mă stinghereşte ! Tocmai prinsesem o idee nouă.

— Fetiţo, lasă-mă, te rog, în pace, zisei. Ştii, că asta nu-mi place. Vin la culcare după ce am terminat. Nu poţi să dormi fără mine ?

— Nu e asta, răspunse ea, dar acum se face mereu grozav de tîrziu. Asta merge mai departe şi mai departe...

— La naiba ! ce vrei, dragă, nu pot să schimb nimic... Dacă lucrez totdeauna mai bine noaptea ?

— Bunătate, într-una mîzgăliturile acelea prosteşti ! zise ea şi era galbenă la faţă şi părea ciudat de sluţită, ca şi cum nici n-ar fi fost dînsa. Pentru tine nici nu mai e altceva tot timpul, ziua şi noaptea, într-una numai tu şi mîzgălitura ta.

Eram încremenit. Abia puteam să pricep ce tot înşira ea.

— Scumpa mea, ţi-ai pierdut minţile ! La naiba, ce te-a apucat ?

Ea se feri de mine, se ghemui cu genunchii strînşi pe podea şi era atît de mică şi atît de firavă, şi-i era cam frig în pijama subţire.

— Nu mai e cum era înainte, spuse ea.

Glasul îi suna ciudat de stins, parcă era gata să plîngă.

— În fiecare zi şezi aici la însemnările tale şi foarte adesea şi noaptea. Nu mai ieşim ca astă primăvară şi astă vară.

— Dar unde să mergem ?

— Aici în Paris, undeva la vreo petrecere, să vedem lume, să fim veseli, să rîdem ! Totul e altfel, încă de cînd ne-am întors.

— Hesta, drăguţo, îi spusei şi-i vorbi prieteneşte ca unui copil. Ştii foarte bine că am de lucru. Ştii, că acum ăsta e cel mai însemnat lucru pentru mine. Atunci e cu neputinţă să-mi ceri să hoinăresc cu tine tot timpul, în tot felul de locuri !

— Astă vară ai făcut-o, zise ea.

— Negreşit ! Dar vara nu poate fi asemănată cu timpul de acum, răspunsei. Nu poţi să faci totdeauna aceleaşi lucruri.

— Fiindcă nu vrei.

— E de rîs, copilo !

Eram gata să-mi pierd răbdarea.

— Am petrecut cele mai minunate vacanţe din cîte se pot închipui, iar acum boceşti, fiindcă sîntem iar acasă, zisei.

Ea îşi pironi cu ură ochii asupra mea şi era albă ca varul ; apoi îşi muşcă încheieturile mîinilor.

— Nu-i vorba de vacanţă ; nu-i simt lipsa, răspunse ea anevoie. E pentru tine, pentru noi, pentru plăcerea ce am simţit-o împreună şi care a încetat. Nu mai rîdem laolaltă, noi... nu pot să te lămuresc. Mă simt atît de stingheră...

— Stingheră ? — Nu puteam să înţeleg. — Cum poţi să te simţi stingheră ? Sînt doar totdeauna aici.

— Da, negreşit, eşti aici... ţintuit la masa ta de lucru. Tu şi însemnările tale. Dar totuna este, dacă eu sînt sau nu aici...

— Atunci ascultă-mă, zisei, trebuie să punem odată rînduială în privinţa asta. Ştii că te iubesc. Îmi faci tămbălăul ăsta, numai fiindcă ţi-e urît.

— Nu din pricina asta...

— Bun! Atunci fă și tu ceva! Reîncepe lecțiile de muzică.

— Ce-mi folosește muzica acum? Nu mai pot să cînt.

— Astea sînt copilării. Firește că poți să cînți; să vrei numai.

— Și să zicem că nu vreau?

— Doamne! apoi ăsta-i tot viitorul tău!

— Muzica a fost totul pentru mine, Dick, pînă cînd m-ai făcut tu s-o uit.

— Așa va să zică? Eu te-am făcut s-o uiți?

— O știi prea bine.

Am ridicat-o de pe podea și am strîns-o tare la piept.

— Fetițo dulce, de ce să ne certăm? Nu trebuie. Nu duce la nimic bun. Înțeleg, ești dezamăgită din pricina concertului, și în proastă dispoziție. E, într-adevăr, mare ticăloșie, baby. Dar pentru asta nu trebuie să ne ciondănim. Asta o știi.

Ea îmi încolăci gîtul cu brațele.

— Nu vreau tărăboi, spuse ea; nu te vreau decît pe tine.

— Apoi mă ai.

— Nu. Niciodată n-am fost mai fericiți ca odinioară. Nu mai e cum a fost la Barbizon sau la Dieppe.

— Te iubesc întocmai ca și atunci. Nu înțelegi oare, Hesta, ești o parte din mine însumi. Pricepi?

— Și ce am din asta?! zise ea.

— Ce vrei să zici?

— Ce poate să fie frumos în această pace casnică, în această dragoste potolită? Mi-e dor de tine, așa cum erai înainte, la Dieppe.

O țineam strîns îmbrățișată. Nu spuneam nimic. Astfel de cuvinte din gura ei m-au zguduit adînc, de parcă mă lovise cineva cu o măciucă în cap.

— De cînd ne-am înapoiat, se jeluia ea, am fost de-abia o singură dată așa. Capul ți-e necontenit la însemnările tale, ori ești obosit. Tu n-o bagi de seamă. Dar nu știi cum mă simt eu. Uneori cred că o să înnebunesc.

— Draga mea, zisei, scumpa mea!

Nu știam ce să fac. Nu știam ce să-i spun. De unde era să știu ce-i lipsește? Cum era s-o știu? Din partea ei era îngrozitor să spună așa ceva.

— Hesta, mititico, am sfătuit-o eu, nu trebuie să vorbești așa. E urît, e... n-am cuvinte ca să-ți arăt cum e. O fe-

meie nu trebuie să spună niciodată unui bărbat că simte astfel. Niciodată. E îngrozitor... e rău și nesăbuit...

— De ce ? mă întrebă ea. De ce ? nu văd cu ce-am greșit...

— Copiliţo, e ceva dobitocesc... Nu se pune preț pe asemenea lucru, face impresie... scîrboasă. Astfel de pofte sînt cît se poate de firești la mine, dar nu la tine.. nu-mi vorbi cel puţin de ele. E înspăimîntător, fetiţo.

— Dar nu-i nimic de schimbat, zise ea. Nu pot să fiu altfel. Înainte de a fi început cu asta, n-o știam doar. Nu i-am simțit niciodată lipsa. Dar tu mi-ai cerșit-o și ai cerșit-o, și spuneai că ești nenorocit, că ai ajuns neom, pînă cînd m-am supus și am făcut-o. Iar acum, cînd vreau, acum, cînd m-ai făcut să am nevoie de asta, spui : e dobitocesc ; spui că e ceva urît și nesăbuit.

Era înspăimîntător. Ce furii or fi apucat-o ?

— Îmi pare rău, urmă ea ; n-am știut că o socotești ceva atît de groaznic. Credeam că nu înseamnă nimic. Ai spus-o chiar tu.

În sine nu înseamnă nimic, îi răspunsei.

— Dacă-i așa de scîrbos, urmă ea, atunci e mai bine să mă lași să te părăsesc, sau pleci tu.

— Ascultă odată ce-ți spun ! Nu te mai frămînta, uită toată povestea, și mîine dimineață o să vedem dacă hotelul nostru din Barbizon mai are loc pentru noi o săptămînă. Cîteva zile la țară vor face minuni. Ar fi trebuit s-o facem de mult.

— Dick, să n-o faci de dragul meu. Nu trebuie să te iau de la munca ta.

— În privința asta nu mai încape vorbă, iubito. Plecăm, mă înțelegi ? Trebuie să plec de aici... simt aceeași nevoie ca și tine...

În noaptea aceea n-am mai lucrat. A doua zi a plouat. Pentru Barbizon nu părea tocmai îmbietor. Am hotărît să așteptăm o zi, două, pînă s-o îndrepta timpul.

În loc de asta, am dus-o pe Hesta la un teatru și la o cină, iar pentru seara următoare am cumpărat bilete la un concert. Ea spunea că acum se simte fericită și veselă, și totul era din nou în cea mai desăvîrșită ordine. Dar eram totuși neliniștit. Cuvintele ei mi-au zdruncinat sentimentul de siguranță. N-o înțelesesem deloc. Eram necăjit că mă pricepeam atît de puțin la femei. Din vară pătrunsese în viața mea o regularitate atît de minunat de blîndă, iar acum ea

a nimicit-o iar. Ceea ce mă influențase și-mi făcea atîta bine, era acum stricat prin mărturisirea singurătății ei. Eram împovărat cu o răspundere. Asta nu puteam accepta.

În mintea mea fuseseră pînă acum munca mea și Hesta. Ea se încleștase, și asta nu mă supăra. Acum însă vedeam că amîndouă, dînsa și munca mea, erau despărțite una de alta și nu se potriveau. Aș fi vrut să nu-mi fi spus nimic. Aș fi vrut să mă fi părăsit fără să mă înștiințeze.

Răspundere ? Nu, la asta nu mă așteptasem. Apoi nu se mai sinchisea de muzică, n-o mai bucura talentul ei și nu-i mai plăcea să fie singură ! O vedeam înaintea mea ca atunci, cînd am cunoscut-o : cît de rece, rezervată și fără grijă, abia că asculta ce spuneam, iar bascul portocaliu i se hîțîna pe cap.

Cum putea să se schimbe un om atît de mult ? Eu îi păream acum poate altfel ? Erau întrebări încîlcite, cu tîlc adînc și dureroase. Stînd împreună nu le puteam dezlega. Eram îndrăgostiți. Lucrurile astea nu trebuiau să fie rostite de noi.

Socoteam că dacă doi inși se dăruiesc unul altuia și unul ajunge o parte a celuilalt, trebuie să nu uite niciodată că, în ciuda tuturor, sînt cît se poate de singuri, fără nici o nădejde. De-aș fi avut pe cineva cu care să mă sfătuiesc și care să-mi fi putut spune ce-i de făcut. Aș fi vrut un prieten mai în vîrstă, un om încercat, care să fie priceput la toate, un înțelept.

De cînd Hesta mi-a destăinuit simțirile ei, trei zile în șir n-am putut să mă gîndesc la altceva. O îmbrățișam, mă sileam să petrec, însă, cu toate acestea, gîndul la mărturisirea ei pîndea neîncetat în pragul cugetului meu.

În pauza concertului stam mut lîngă ea și țintеam scena goală. Dînsa îmi luă mîna și o ținu într-ale ei. O privii și ea zîmbi.

— Ești supărat ? Nu-ți place ? întrebă ea.

— Ba da, e un concert frumos.

— La ce te gîndești ?

— La nimic, draga mea.

— Așa spui totdeauna. Dar asta e numai un pretext. Pari atît de posomorît, fața ți-e cenușie de tot. Spune-mi ce ai !

— Nu știu... m-am gîndit la tine.

— La mine ? Anume ce ? Spune-mi !

— M-am gîndit la ce mi-ai spus într-una din nopţile trecute. M-a cam neliniştit. Se pare că nu m-aş fi purtat cum trebuie cu tine. Cîtva timp te-am necăjit mult, Hesta.

— Nu, iubitule, niciodată, niciodată. Nu te mai gîndi la ce-am spus. N-are nici o însemnătate. Eram istovită. Zău că nu trebuie să te nelinişteşti. Sînt mulţumită... nespus de mulţumită...

— Ah ! O știi bine de tot ?

— Da, Dick. Ultimele zile au fost așa de minunate ! Mărturisesc : am fost o mare tîmpită, că ți-am împuiat deunăzi capul cu astfel de povești. Nu trebuie să te mai gîndești la ele, trebuie să-mi făgăduieşti că n-o să te mai gîndești la ele. Sînt fericită, scumpul meu... fericită.

— Adevărat ?

— Uită-te numai la mine !

A doua parte a concertului începu. Îi ţineam mîna, ca și cînd aş fi fost un băieţandru cu iubita lui și ieșeam întîia oară, și de atîta dragoste eram atît de sfioși că nici nu ne atingeam. O priveam cu coada ochiului. Privirea aţîţată pierise, ca şi cearcănele din jurul ochilor şi acea subțire linie amară de la colțul gurii. A spus că e fericită și arăta chiar. Poate că am luat totul prea în serios. La o adică, nici nu era chiar aşa de serios. Fusese necăjită din pricina profesorului ei de muzică, pe lîngă asta era și istovită. Eu eram aţîţat din pricina romanului și supărăcios. Amîndoi ne-am găsit în același timp în toane rele. Peste o săptămînă sau două am să rîd chiar eu de mine şi să recunosc că am fost un tont : O furtună într-un pahar de apă. Să-ți strici cheful în așa hal, doar pentru atîta lucru !

Hesta arăta atît de frumoasă. I-am șoptit în întuneric, la ureche : — Te iubesc.

În dimineaţa următoare am simţit că mi-aş putea urma romanul, dar mai întîi am întrebat-o pe Hesta dacă are ceva împotrivă. Ea a spus, fireşte, nu. Era bine. Am lucrat toată ziua, dar am contenit seara devreme. A doua zi am lucrat ceva mai mult, dar am împăcat-o pe Hesta ducînd-o seara la teatru.

Era frig, cerul cenușiu.

— Ce-i cu Barbizon ? întrebai.

— Asta e grija ta, dragul meu.

— Vremea nu prea pare potrivită.

— Așa cred și eu.

— Cred că dacă am fi plecat și am fi avut apoi vreme ca asta, ar fi fost prost de tot.

— Da, Dick.

— Ce-ar fi să amînăm excursia ?

— Săptămîna viitoare poate, sau peste două săptămîni ?

— Da, cam așa ceva. Știi ceva, tocmai acum merge cu romanul așa strună, că ar fi mare păcat să curm lucrul. Dar mai întîi trebuie să-mi spui, dacă e bine așa. Trebuie să îmi juri că ești mulțumită.

— Îți jur că sînt foarte fericită. Îți jur că sînt foarte mulțumită.

— Oricum, călătoria o facem.

— Negreșit.

— Pînă atunci, de-aș fi în locul tău, aș reîncepe lecțiile de pian, comoara sufletului meu. Zău, că aș face-o. Sînt încredințat că ți-ar face bine. Muzica e ceva minunat, nu-i adevărat ? și oricum... așadar eu aș face-o.

— Da, Dick.

— Bun. Atunci nu mai trebuie să mă tem că o să te plictisești.

— Dar deloc.

— Sîntem fericiți, dragoste, da ?

— Da, sîntem fericiți.

La Barbizon nu ne-am dus însă. Hesta nu mi-a amintit de excursie, așa că am uitat de ea. Părea mulțumită cu lecțiile ei. În felul acesta am fost în stare să mă concentrez asupra lucrării mele.

CAPITOLUL VII

Într-o perindare de fulgerare văd cum toamna înaintează și se apropie iarna : după amieze sure. La patru și jumătate se întunecă. Trag obloanele, dau drumul caloriferului. De ce-i doar călduț ? și înapoi la birou ! Caut tocul, rup foi din bloc. Hesta urcă scările cîntînd, intră în odaia vecină ca să nu mă stingherească, azvîrle mapa de note pe pat, împinge un scaun sau deschide un cufăr.

Eu scriu și simt în același timp în preajma mea urmarea vieții și plăcuta potriveală a lucrurilor mici. Colo pe podea

zace deschisă cartea Hestei. Jacheta ei e atîrnată de speteaza scaunului. Cîteva flori se văd pe masa mea. Hesta le-a pus dimineaţa acolo. Pe căptuşeala caloriferului sunt cutii de ţigări lîngă un cotoi de stofă îndopat cu cîlţi, pe care l-am cumpărat odată de haz, şi o fotografie la minut a Hestei, făcută la Dieppe. Lucrurile ei, lucrurile mele, ăsta e al meu şi aceea a ei, şi toate ţin de viaţa noastră. Divanul e în odaia alăturată. Haina mea veche e atîrnată peste mantaua ei de ploaie de un cîrlig. Pantofii mei zac nefăcuţi sub masa de toaletă, iar ai ei sub scaun, şi periile noastre de dinţii stau într-un vas ; apoi colo atîrnă buretele. Asta e atmosfera noastră.

Hesta vine în odaie. Ridic ochii şi o rog : „Azvîrle-mi o ţigară !", iar ea întreabă : „Ce-i cu cina ?" şi mă piaptănă şi se duce la calorifer.

Scurte crîmpeie de convorbire :

Ea (îşi pune degetul la gît, încruntă fruntea) : Mi se pare că mă doare gîtul.

Eu (care n-am ascultat cu luare-aminte) : N-avem aspirină ?

Seara, cînd ne dezbrăcam.

Hesta (are pielea prea simţitoare, se scarpină în timp ce se dezbracă) : Am uitat de tot. Nenorocita noastră de spălătoreasă e gripată şi e la pat. Ce facem cu rufele săptămîna asta ?

Eu (aplecat pe lighean, cu gura plină de apă ca să fac gargară, ridic deznădăjduit din umeri, scuip în sfîrşit apa, mişcînd peria în apa de dinţi) : O să întreb de alta la fiica gazdei.

În pat. Căldura trupului ei, parfumul apei ei de Colonia mă impresionează. Mă aşez bine lîngă dînsa, o mîngîi ca de obicei, casc : „Adu-mi aminte mîine dimineaţă să-ţi fac rost de carte". *Ea :* „Închipuieşte-ţi, azi după amiază am întîlnit pe una din fetele de la pensiune. Dar ea nici nu m-a văzut".

Adormim. Ea stă culcată pe o parte, eu pe pîntece. Unul e deprins cum stă celălalt. În timpul somnului nu ne mişcăm.

La masa de prînz, la Coupole. *Eu* (îmi arunc ochii pe un ziar englez. Rup o felioară din pîinea ei, fiindcă pe a mea am şi mîncat-o) : Localul ăsta dă îndărăt. Serviciul e o batjocură. *Ea* (trebuie să se ducă la lecţie, pleacă, vine înapoi). Nu uita, Dick, nu mai avem ciocolată, fii aşa de bun de cumpără alta ! *Eu :* Bine ! (mănînc mai departe, mă uit după ea). Iese repede pe uşa turnantă. Mă uit iar la gazetă.

Seara. La masa de lucru, mă legăn într-un scaun larg, încerc să citesc un roman franțuzesc, înțeleg numai pe jumătate. *Hesta* (în fața mea, vrea să cîrpească un ciorap, încearcă să bage ață de țesut în ac, dar nu merge) : Semestrul ăsta sînt la conservator elevi și eleve foarte interesanți. Cu una vreau să cînt la patru mîini. Frate-său e compozitor.

— Adevărat ?

— E mult mai plăcut cînd te apropii de unul sau doi colegi. Înainte nu mă sinchiseam de asta. Și la ce ?

Ce însemna cuvîntul *crépuscule ?* Nu puteam să-i dau de rost. E prea greu să cauți în dicționar.

— Apoi mai e un violonist ,unul nou, nesuferit. Profesorului i se pare că n-are seamăn. Încă nu l-am auzit cîntînd. Ieri m-am izbit de el pe gang. S-a uitat furios la mine.

— Ce însemnează *crépuscule,* mîndro ?

— „Amurg", cred. Uită-te și tu în dicționar, o fi fiind undeva.

— Cred că e spaniol, vorbește englezește fără accent. O cucuvea caraghioasă !

— Caraghios ? căscai eu.

— Știi, Vanda, — e aceea cu care cînt la patru mîini, — m-a poftit pe mîine seară la ea. După masă, am mai putea exersa. Să mă duc ?

— Firește, scumpo.

— N-o să stăm tîrziu. Dar la sfîrșitul săptămînii, cred, vor să facă undeva o serată, ea și fratele ei. M-au și rugat să vin. Se poate petrece bine.

— Da.

— N-o să fie cine știe ce, zise ea.

Am sărit cîteva pagini din cartea franceză : numai descrieri de priveliști. Nu mă interesau.

— Ai să petreci bine, spusei, fără să ascult cu mai multă luare-aminte și întinsei mîna după o țigară.

Ea mușcă o bucată de ață, iar eu mi-am văzut de citit.

*

*   *

Romanul meu era gata.

L-am recitit tot. L-am citit încă odată. Am transcris din nou unele pagini pătate sau cu multe îndreptări. Apoi am așezat frumos paginile unele peste altele și le-am legat cu un elastic lat. Se înfățișa bine. L-am pus cu grijă la o parte, lîngă piesă.

Mai țin minte cum m-am ridicat și m-am întins. Apoi am umblat prin odaie și m-am rezemat de calorifer. Inima îmi bătea foarte tare. Mîinile îmi tremurau de emoție. Nimic nu se poate asemui cu simțirea cu care am scris cel din urmă cuvînt al cărții și cum am tras o linie dedesubtul lui, apoi am pus sugativa peste el. Încordare, ațîțare, străduinți s-au topit în minunatul sentiment al acelui cuvînt de incheiere.

— Iată-l ! mi-am zis : E aici !

Aveam parcă friguri și mă simțeam fericit, atît de fericit, că-mi venea s-o iau razna pe cîmp.

— Eu l-am scris, îmi zisei ; orice s-ar întîmpla, eu l-am plăsmuit.

Mă simțeam cu mult deasupra tuturor celorlalți. Puțin îmi păsa ce-o să spună ei despre carte. O să-mi croiesc singur calea. Vedeam pe tata într-un grup de bărbați și unul spunea : „E într-adevăr fiul d-tale, care a scris asta ?" Iar el se uita de la unul la altul, își îmblînzea privirile și răspundea încurcat : „Da, cred... da, e de Richard". Apoi am să intru eu și o să trec prin fața lui.

Alte imagini mi se îmbulzeau în cap. Stam lîngă calorifer, pierdut în visurile mele. Deodată se deschise ușa și Hesta se repezi ca o furtună în odaie.

— Alo ! exclamă ea, iar am venit încoace. Da, ce ți s-a întîmplat ? Nu-i ceva în regulă cu romanul tău ?

Mi-am stăpînit un zîmbet și am spus așa, într-o doară :

— E gata.

— Bravo, scumpule !

Se repezi la mine, mă sărută și intră repede în odaia de alături. Mă așteptasem la altceva : O mică senzație !

Mă dusei după ea în dormitor : — Ce-i graba asta ? o întrebai.

— Vanda vine să mă ia împreună cu ceilalți, zise ea. Cinăm cu toții, apoi ne ducem la un concert. Nu mi te fîțîi însă pe-aici, îngerul meu. Trebuie să-mi pun rochia de seară.

Ea scotocea prin rochii, iar eu stam alături.

— Nu mi-ai spus că ieșiți, zisei.

— Dar, bineînțeles, dragă. Ți-am spus-o azi dimineață. Se vede că n-ai auzit.

Se schimbă și măsură odaia în lung și în larg.

— Dar pare o prietenie la toartă.

— Da, sînt oameni de petrecere și-mi plac mult. Unde mi-e cordonul ? Dragă, nu l-ai văzut pe undeva ?

— Uite-l colo, pe jos.
— Aici nu găsești niciodată ceva !
— O să stați tîrziu ?
— Nu știu. Depinde de împrejurări .Te rog să nu mă aștepți.
— Nu mă culc pînă nu te întorci.
— Ba trebuie. Ești desigur obosit de romanul tău.
— Dar cîți sînteți ? cerui lămuriri.
— Vanda cu fratele ei, niște minunați soți unguri și Julio.
— Cine ?
— Apoi, știi doar, violonistul, Dick. Ți-am mai vorbit adeseori despre el.
— Nu-mi aduc aminte.
— Dar firește, drăguțule, ți-am vorbit de el. Tu n-asculți însă ce-ți spun. Bagă de seamă, calci pe pantofii cei buni, pe care vreau să-i încalț.
— E amorezat de tine ?
— Nu fi copil ! mi-a răspuns ea.
— E sau nu ?
— Nici vorbă. Arăt bine ? Pălăria îți place ?
— De ce nu mai porți basc ?
— M-am săturat. Nu mai îmi place. Spune, îți place pălăria ?
— Nu știu. Cred că așa trebuie să fie. Pare cam caraghioasă...
— Așa e moda.
— Niciodată nu ți-a păsat de modă. Și la ce-ți ungi buzele cu roșu ? E ceva cu totul nou la tine.
— Te rog, nu vorbi în doi peri ! Îmi plac buzele roșii. Îmi stă bine.
— Cine ți-a spus ?
— O, Vanda și toți.
— Și trebuie să te iei după dînșii ?
Ea înălță din umeri.
— Drăguțule, dar azi ești sîcîitor de tot.
— Toate astea nu sînt pentru tine. Se potrivesc la fete de alt soi ! Roșu de buze ! Pălăria asta ! Aveai o notă a ta. De ce o nimicești ?
— Tu nu pricepi astea, Dick. Te-ai deprins să mă vezi umblînd cam neîngrijită, așa că acum, firește, așa ceva nu-ți place.
— Nu știu.

Tropăiam întărîtat. În stradă, un taximetru claxona într-una la răstimpuri egale.

— Au venit! exclamă Hesta. Trebuie să mă grăbesc.

— Haită de nemernici, zisei. Dar încotro o luați ?

— Mîncăm în oraș. Vanda știe cîteva localuri noi. La revedere, tinerețe! Poftă bună și somn ușor!

Stam la fereastră și mă uitam cum se urca în taxi. Un maimuțoi sta cu pălăria în mînă pe stradă, lîngă poarta casei și fuma o țigară cu o țigaretă lungă. El dădu brațul Hestei și-i zîmbi. Nerușinare! Se urcară în taximetru și porniră. Am plecat de la fereastră și m-am dus în odaia cealaltă. Turbam de mînie. Ce nevoie are să colinde cu ceata aceea de maimuțoi ?! Tropăiam. Trebuia să fie aici. La mine. Trebuia să fie fericită cu mine și să flecărim de cîte-n lună și-n soare! Era a naibii de egoistă! Mi-a stricat toată plăcerea că-mi sfîrșisem cartea.

*

* *

Mai era o săptămînă pînă la Crăciun. M-am hotărît să aștept pînă la Anul Nou, apoi să plec la Londra ca să caut un editor, care să-mi cerceteze cartea și să-și dea poate părerea și asupra dramei. Nu știam cum merg lucrurile. Poate că am s-o trimit de la o firmă la alta, iar fiecare o să mi-o înapoieze, mai ales fiindcă n-au citit-o. Și chiar dacă aș fi vorbit cu editorul, cine îmi chezășuia că a citit chiar cartea ? Fără îndoială, aceste case de editură erau totdeauna sîcîite de autori necunoscuți, care le răpeau mult timp.

Eram hotărît să răzbesc prin propriile mele puteri. Mi-e silă de gîndul de a mă folosi de numele tatei, să obțin prin el o cercetare binevoitoare a lucrărilor mele. Dar toate astea erau destul de încîlcite și m-am hotărît să nu fac nimic înainte de-a fi la Londra.

Am întrebat pe Hesta ce face de Crăciun. Acum, cînd îmi sfîrșisem cărțile, puteam petrece sărbătorile după plac.

— Ce zici în privința asta, drăguțo ? o întrebai.

— Nu știu. Tu ce-ai vrea ? zise ea. Sta pe podea și-și făcea unghiile cu roșu.

— Asta nu-i pentru tine, zisei.

— Zdrăngănitul la pian nu mă încîntă acum.

— Nu mai ai chiar nici o plăcere ?

— Nu ştiu. Nici nu mă mai gîndesc. Ce ai vrut să spui ?
— Da, pentru Crăciun. Unde plecăm, puiule ?
— Să plecăm ?
— Da. La Barbizon ? Ori la mare ? Mie mi-e tot una.
— Dar de ce trebuie neapărat să plecăm, Dick ?
— Tu cum crezi ?
— De ! Parisul e doar destul de atrăgător ! Nu mă ispiteşte deloc să tremur de frig la mare sau să stau amărîtă la Barbizon.
— Aşa ?
— Tu ce zici ? mă întrebă ea.
— Credeam că-ţi place la Barbizon, dragă.
— Da. Vara. Dar nu acum. Şi cît ai fi vrut să stai acolo ?
— Cît vrem. Pînă după Anul Nou.
— Hm !
— Nu prea pari încîntată, mititico.
— Uite ce-i, scumpule, aveam şi eu cîteva planuri drăguţe. Vanda dă o serbare de Anul Nou. Pe lîngă asta, ne-am gîndit că a doua zi de Crăciun să plecăm undeva cu automobilul. Ziceau să vii şi tu cu noi.
— Ce oameni cumsecade !
— Dar nu fii supărat, puiule ! O să petrecem minunat, şi le-ar părea bine să vii şi tu.
— Nu mă sinchisesc de loc de ei.
— Ţi-ar plăcea însă, dacă ai vrea să-i cunoşti. Atunci or să ţi se pară încîntători. Am petrece bine, dacă am fi cu toţii împreună. Vanda e o femeie foarte atrăgătoare. O să-ţi placă.
— Am văzut-o doar. Nu sînt încîntat. Părul încîrlionţat la ceafă... nu.
— Mulţi spun chiar că e o frumuseţe.
— Le-o dăruiesc.
— Faci iar pe băiatul încăpăţînat. Cînd te uiţi aşa ca acum trebuie să te sărut.

După ce m-a sărutat, a trebuit să-mi şterg obrazul cu batista, fiindcă buzele ei îmi lăsaseră mari pete roşii.

— Hesta !
— Ce-i ?
— Pune-mi braţul pe gît !
— Acum ? Aşa, deodată ?
— Da.

— Asta nu se întîmplă des, își dădu ea cu părerea.
— Să se întîmple acum.
Rîse, îmi înfipse unghiile în carne și mă mușcă de lobul urechii.
— Nu ! zisei.
— De ce nu ?
— Fii cum ai fost totdeauna cînd mă îmbrătișai. Nu pot suporta noile tale purtări bădărane.
— Atunci n-am ce-ți face. Ce trebuie să se întîmple trebuie.
— Astea nu-ți șad bine. Lasă-le pe seama mea.
— Dar le putem face doar amîndoi !
Am rîs și am ridicat-o de jos.
— Te-ai făcut o muierușcă aproape fără frîu !
— Dar se pare că-ți plac totuși !
— Nu.
— Tu ești de vină că sînt așa, tinere.
— Nu-i adevărat !
— Ba da. Tu mi-ai dat imboldul.
— Dar, copilo...
Era ușoară, atît de plăpîndă. I-am sărutat ochii închiși.
— Ce să fac cu tine ?
Ea deschise un ochi.
— Hai să trecem în odaia cealaltă !...
M-am supus și am rămas de Crăciun la Paris. Poate că avea dreptate. De bună seamă, că la Barbizon ne-am fi amărît.

În întîia zi de Crăciun ne-am dus pe celălalt mal al Senei, ne-am îmbuibat cum trebuie și am băut prea mult. Ajunși acasă, am dormit pînă seara tîrziu.

La 26 decembrie am făcut la Chantilly excursia cu noii cunoscuți ai Hestei. Așa numitul Julio, mojicul, avea mașină și conducea chiar el. Mi se păru că se simțea fericit, așa cum ședea la volan. Nu m-am sinchisit de el. Hesta sta în față lîngă el, eu cu Vanda și cu o unguroaică pe scaunele dinăuntru. Bărbatul unguroaicei și fratele Vandei stăteau ghemuiți pe jos. Mașina era prostește ticsită. Așteptam mereu să se întîmple o nenorocire. Deodată îmi veni în minte cum m-aș fi purtat acum 18 luni într-o astfel de împrejurare ! M-aș fi urcat în față pe casca motorului și aș fi chiuit, aș fi socotit-o drept o glumă grozavă, mi-ar fi făcut plăcere gîdilitura primejdiei. Iar acum stam aici, eram tot așa de treaz ca un judecător de instrucție, priveam, înțepenit între

două muieri, spatele Hestei și mă plictiseam, mă gîndeam la soarta cărții mele și socoteam pe toți oamenii aceia ca o zgomotoasă ceată de nebuni.

La prînz am mîncat la Chantilly. Castelul nu se putea vedea. Mojicul cu numele de Julio sorbi fumul țigărlor prin țigareta lui de chihlimbar și îndrugă niște tîmpenii cumplite despre muzică. Femeile, cu Hesta împreună, sorbeau fiecare din vorbele lui. Cu bărbiile în mîini, ședeau la masă și-l mîncau din ochi. Mi-era rușine pentru ele toate, plecai și flecării cu bătrîna ce conducea hotelul. Mai era acolo un băiețaș, nepotul ei, care se juca în curte. Era un copil prietenos, care mă apucă numaidecît de mînă și mă trase cu el, ca să-mi arate ceva. Îmi făcea plăcere să aud un copil flecărind franțuzește : suna atît de frumos ! Îi aruncai o minge. Micuțul se poticni cam nesigur pe picioarușele lui scurte și grase.

— *Vous voudrez jouer avec moi ?* mă întrebă el cu glas adînc mormăitor.

— Cu plăcere, rîsei eu și el mă privi, ținînd degetul cel mare în gură. Ne aruncam mereu mingea unul altuia, încoace și încolo. Era minunat. Apoi veniră și ceilalți din hotel.

— Hesta, strigai eu, hai să vezi cum petrec ! E un copil încîntător !

— Dar cum te porți ? se răsti ea. Să pleci așa ! E nemaipomenit !

— Iartă-mă, fetițo, dar uită-te numai ! Arareori am rîs așa.

Ea aruncă o privire repede asupra copilului.

— Ești nebun ? Hai, toți așteaptă. Plecăm în altă parte.

Era nerăbdătoare și se vedea că se grăbește să fie iar în mașină. Am dat copilului meu drag o monedă de doi franci.

— *Pour acheter des sucettes,* zisei, îi întinsei serios mîna și urmai pe Hesta la mașină.

Ea se uită în oglinjoara din capacul săculețului de mînă și-și puse cu degetele roșu pe buze.

— Ne așezăm iar ca înainte ? întrebă ea.

Părea că gustă din plin ziua aceea. Restul săptămînii l-am petrecut destul de liniștiți.

De Anul Nou eram poftiți la prietenii Hestei. Mie mi-era silă să mă duc acolo. Mi s-ar fi părut mai frumos să fi rămas acasă. Chiar dacă am fi mîncat noaptea în oraș în învălmășeala cea mai mare, am fi fost cel puțin la miezul nopții

acasă și am fi stat de vorbă. Era întîiul An Nou al nostru. După mine unul, ar fi trebuit să-l serbăm cum se cuvenea.

Dar Hesta era nebună după petrecerea cu prietenii. Era o serată costumată. Ne-am dus întîi la Vanda acasă, unde am băut ceva, apoi în localul serbării. Hesta era mascată ca apaș. Purta pantaloni negri lungi și o cămașă roșie ca focul. Toată fața, afară de buze, și-o vopsise cu alb și părul și-l strînsese după urechi.

Cu brațele înfipte în șolduri, se înfățișă înaintea mea.

— Drăguț ! zise ea.

Avea iar față de mine cu totul altă purtare. Îmi făcea cu ochiul, ca și cînd de-abia ne cunoscusem. Era grozav de copilăroasă.

— De-ai fi într-adevăr băiat, ar trebui să fii trimisă la o casă de corecție pentru ațîțare la desfrîu împotriva naturii, îi zisei. Trezești în mine cele mai urîte pofte. Hai !

— Nu, se apără ea ; o să mă ciufulești și o să-mi mototolești rochia ! Atingerea oprită !

— Spune-mi, rogu-te, trebuie să mergem napărat la serata asta ?

— Firește, gătește-te mai iute !

N-aveam chef de loc. Îmi cumpărasem niște pantaloni ieftini de catifea și-mi pusei o cămașă veche a Hestei și un șal colorat înnodat la gît. Dracu știe ce trebuia să înfățișeze asta ! Oricum, arătam ca un netot.

Am luat un taxi și ne-am dus la Vanda. Acolo se și adunaseră toți, mulți pe care nu-i cunoșteam, dar pe care Hesta părea că-i cunoaște. Colegul ei, Julio, veni ceva mai tîrziu. Era costumat ca toreador și-și înscenă intrarea cu neobrăzare.

— Nu arată ca-n povești ? exclamă Vanda.

Se îngrămădiseră toți în jurul lui. El rîdea și se făcu că nu se sinchisește de impresia caraghiosului său costum.

Eu stam într-un colț și vorbeam cu o fată prostuță înfășurată în șaluri orientale și împodobită cu brățări răsunătoare. M-a întrebat dacă am fost vreodată în Persia. I-am răspuns : „Nu, n-am fost încă“. Eram amîndoi veseli, cînd cineva strigă : „La masă !“ N-am mai vorbit apoi de loc cu fata prostuță.

Cînd am intrat în sală, era așa îmbulzeală în jurul mesei, că nu puteam găsi locuri pentru fiecare în parte, ci doi sau

trei trebuiră să se strivească. Aerul era înăbușitor, plin de fum de țigări, parfum și nerozii de mascați.

Hesta părea departe de tot de mine. Zîmbea și-mi făcea cu ochiul. I-am făcut și eu cu ochiul. Vanda ședea lîngă mine. Era costumată ca țărancă din Ungaria și arăta bine. Nu părea nebună de tot. M-a întrebat de romanul meu. Părea că se interesează într-adevăr de el, vroia să-i dau tot felul de lămuriri asupra lui și mă întrebă de titlu. Întrebările ei nu erau supărătoare, iar dînsa arăta orișicum bine.

Comesenii erau foarte veseli, iar băutură era din belșug. După cîtva timp ne-am sculat și am dansat. Vanda se îndesa cam mult în mine, dar asta mă lăsa rece. Dansa bine și avea un parfum plăcut.

— De ce nu vii și dumneata mai des cu noi ? mă întrebă ea.

— Nu știu, răspunsei ; de cele mai multe ori lucrez.

— Muncești prea mult, socoti ea de cuviință să răspundă.

Capela a cîntat un dans drăguț, ce m-a mișcat. Vanda îngînă încet.

— Îmi place, zise ea.

— Și mie.

Am mai dansat o dată amîndoi.

— Azi pari ceva mai lesne de apropiat, răspunse Vanda ; altfel, mă tem totdeauna de dumneata.

Am rîs, exclamînd : — La naiba !

Hesta trecu pe dinaintea mea, dansînd cu Julio. Îmi zîmbea nesigură. Mă chinuia c-o văd la brațul lui. Ce zor avea adică să danseze cu el ? Îi făcea plăcere ?

Trebuie să fie neplăcut pentru o fată să trebuiască să spună „da“, cînd vine unul s-o poftească la dans. Cînd am văzut pe Hesta dansînd cu Julio, mi-a pierit cheful să dansez cu Vanda.

Cînd a încetat muzica, ne-am întors la masă. Nădăjduiam s-ajungem înainte de a fi fost iar tixită. Altfel, ar fi trebuit s-o poftesc iar pe Vanda la dans.

M-am îmbulzit, ca s-ajung la timp la masă.

Era aproape miezul nopții, cînd putui în sfîrșit să dansez cu Hesta. Era poftită într-una. Era curios s-o vezi așa între oameni și să știi cum se purta, cînd era numai cu mine. În lume părea cu totul alta. Cînd rîdea, ridica sprîncenele și îndruga verzi și uscate ; și mai tare, mi se părea.

— Hai să dansezi cu mine ! mă rugă ea.

Cum am luat-o în brațe, am simțit ce puțin a însemnat pentru mine s-o țin pe Vanda : nimic. O simțeam acum cu Hesta. Mîna mea sta pe trupul cunoscut, bărbia mea îi atingea capul.

— Scumpo ! zisei și oftai fără să vreau.

— Pare că ai petrecut foarte bine cu Vanda, zise ea.

— Nu-i urîtă.

— Ați rîs și flecărit într-una. V-am văzut. Și mai spuneai că nu vrei să vii ! Dar despre ce ați rîs atîta, cînd am trecut dansînd pe lîngă voi ?

— Nu-mi mai aduc aminte.

— Ai îndrăgi-o ?

— Nu fii netoată, te rog, dragă !

Era bine că eu nu spuneam nimic despre dansurile Hestei cu Julio ; dar din partea Hestei mi se părea fără nici un rost să aibe bănuieli în privința dansului meu cu Vanda. Era mai ales caraghios să spui vreo vorbă despre asta !

— Iubito, zisei : Îți mai amintești de dansul nostru din primăvară ?... N-am scos nici un cuvînt, apoi luarăm un taxi... mai ții minte ?

— Hm ! făcu ea.

— A fost totuși frumos, nu ți se pare și ție ? Aș vrea să se întoarcă vremurile acelea...

M-am pomenit iar în aceeași stare ca atunci : sentimental, ciudat, smintit. Se vede că băusem prea mult. Doream să fiu cu ea acasă în strada Cherche-Midi.

— Hai să mergem, o rugai.

— Dar nu se poate, răspunse ea. Nu ești deloc cuminte !

— E aproape miezul nopții, fetițo. Nu vrei să fim singuri ? La douăsprezece dansăm.

— Sigur, dacă-or dansa și alții.

Ea aplaudă. Muzica mai cîntă o bucată.

— Putem să dansăm iar, zisei, muzica urmează.

Am mai dansat un dans, apoi ea s-a întors la masă. Mi-a părut rău că pleacă.

Era un adevărat teatru cu serpentine, tichii de hîrtie și fel de fel de tămbălău. Deodată se stinseră luminile, și urmă o harababură, rîsete și o gălăgie îndrăcită.

— Ce s-a întîmplat ? întrebă Vanda, care sta lîngă mine și mă ținea de braț.

— Trebuie să fie douăsprezece, zisei. Era desigur un fleac. Căutai pe Hesta, dar nu putui s-o văd, căci tot mai era întuneric. Ceasul bătu douăsprezece. Luminile se reaprinse-

ră. Răsunară țipete tari. Își scuturau cu toții mîinile, se sărutau. Capela reîncepu să cînte și toți strigară și cîntară. Părea ceva silit de tot. Acum o văzui iar pe Hesta. Rîdea și arunca cuiva serpentine. Pe mine părea că nu mă vede. A trebuit să mă ridic și să dansez cu una în verde, pe care n-o cunoșteam.

*

* *

Era într-o duminică la dejun. Stam în pat și beam cafeaua. Hesta, pe jumătate îmbrăcată, se ghemuise în capătul celălalt și-mi ungea un corn cu unt.

— Cred că plec marți la Londra, zisei.

— Da, cu adevărat ?

— Cred doar, dragă. Trebuie să stau de vorbă cu diferiți editori. Dumnezeu știe cît timp o să-mi ia asta ! Știi că dacă îți primește chiar îndată cartea, tot mai trec cîteva luni pînă să iasă de sub tipar. Trebuie să încerc să capăt un avans.

— Cum stai cu banii ?

— Nu tocmai strălucit. Sînt pe isprăvite. Cecul acela — știi doar — a ținut tocmai un an. Dar nu trebuie să fii îngrijorată.

— Am și eu leafa mea lunară.

— Negreșit, dar îmi place mai curînd să trăiești din banii mei.

— Mai vrei o ceașcă de cafea, Dick ?

— Bucuros. Mulțumesc. Va să zică, dacă plec marți, pot să atac pe editorul tatei chiar miercuri înaintea prînzului.

— Te-ai hotărît pentru asta ?

— Cred că e singura cale. E foarte neplăcut, dar n-am încotro. Altminteri, n-o să mă primească nicăieri.

— Vin și eu cu tine ?

— Ce... la Londra ?

— Da.

— Dragă copiliță... nu-i ceva nimerit pentru tine. Te iubesc cu înfocare, firește, știi foarte bine, dar sincer vorbind trebuie să răzbesc singur în lupta cu editorii.

— Ce mă fac eu fără tine ?

— Nu lipsesc mult, dragă. O să te simți foarte bine cu Vanda și cu toți ceilalți.

— Da.

— N-o să fii singuratică, nu-i așa ?

— Socotesc că nu.

— Poţi să te plimbi mai des, în toată voia.

— O să mi se pară foarte neobişnuit.

— Mă întorc cît oi putea de repede. Şi închipuieşte-ţi ce bine ar fi să vin acasă avînd cartea vîndută.

— Hm !

— O să-ţi simt lipsa grozav. Dar sînt încredinţat, că n-ar fi bine să te iau cu mine. Te-ai plictisi dacă ar trebui să stai acolo tot timpul.

— Da.

— Capul sus, fetiţă dulce ! Dacă izbutesc, putem sta toată viaţa împreună.

Călătoria la Londra era pentru mine mare belea. A trebuit să cumpăr un geamantan şi tot felul de alte lucruri. Trăisem mult de tot într-un singur loc.

Hesta a împachetat, nu prea cu multă dibăcie, dar oricum, mai bine decît mine.

— Manuscrisul pune-l dedesubt, o îndrumai, și bagă de seamă să nu se mototolească. Nu pot să dau în mîna editorului ceva ce arată ca hîrtia igienică.

— O să pun costumul tău deasupra, zise ea, apoi o să-l apăs frumos şi o să stea cum trebuie. Fireşte că ar fi fost mai bine dacă era scris la maşină.

— Pun să-l scrie la Londra.

— Crezi că-ţi trebuie două pijamale ?

— Ce ? Nici vorbă. Dar hai, pune-le.

Împachetatul era un chin. De unde puteam să ştiu de ce-o să am nevoie la Londra ?

— Toate cravatele astea ? întrebă Hesta.

Am răscolit cu deznădejde într-un sertar. Nu puteam să dau cu nici un preţ de o pereche de şireturi de pantofi.

— Să fie al dracului ! Nu găseşti nimic în casa asta ! Ce-ai zis ?

— Ia vezi de cravate. Pe cea albastră doar n-o porţi niciodată.

— Nu mă face şi tu să turbez acum ! Nu ştiu unde mi-e capul. Aruncă-le pe toate în geamantan ! Mi-e doar tot una. Vrei să fii atît de bună să-mi împrumuţi pieptenele tău ?

— Da, pot să-mi cumpăr altul.

— Doamne ! ia uită-te puţin la pantofii ăştia. Tocurile sînt scîlciate de tot. Ai fi putut să vezi la timp şi să-i fi dat la reparat.

— Pe ăștia nu-i porți niciodată. De unde era să știu ? Ascultă, Dick, mi se pare că n-ai ciorapi care să meargă cu hainele închise... Ăștia sînt găuriți de tot.

— Ia uită-te la pălăria asta, iubito. Nu-i îngrozitoare ?

— Da, destul de urîtă. Poate dacă ai purta-o mai într-o parte, te-ar lua drept pictor.

— Mai bine n-am fi așteptat cu toate pînă în ultima clipă, zisei.

În noaptea din ajunul plecării mai că n-am dormit. Mă gîndeam mereu la Londra, la editor și ce are să spună, și la Hesta. Era îngrozitor pentru mine s-o părăsesc. M-am sculat dis-de-dimineață.

— Aș fi vrut să nu pleci, zise Hesta.

Chipul îi era încruntat și străin pentru mine. Ea își întoarse fața.

— Aș fi vrut și eu, răspunsei... Dar n-o credeam serios. Am sărutat-o înfrigurat și m-am repezit în odaia de alături să-mi iau pașaportul, care avea ștampila consulatului englez din Nantes. Ce ciudat să-l țin iar în mînă și să-l privesc ! Mi se părea că asta s-a petrecut în vremuri stăvechi. Dar acum veni Hesta și mă sîcîi pentru chei.

— Ce drăguț ești în fotografia asta, spuse ea. Ca un băiețaș rătăcit !

Am împăturit pașaportul, l-am pus în buzunar și m-am aplecat peste cufăr, ca să-l încui.

— Vrei să fii atît de bună, ca să-mi aduci un taxi de pe bulevard ? o rugai.

Nu era vreme de stat pe gînduri. Era zor mare. Hesta m-a petrecut la Gara de Nord. Trenul pleca la 10. Am luat clasa a doua. Hamalul mi-a îndesat geamantanul în plasa vagonului, pe cînd eu cu Hesta ne plimbam pe peron.

— Îți făgăduiesc să nu stau mult, zisei, dar tu nu trebuie să stai singură. Să te plimbi și să petreci.

— Unde o să stai ? întrebă ea.

— Nu știu încă. La vreun hotel ieftin.

— Ai să-mi scrii, da ?

— Nu pot să-ți făgăduiesc. Nu prea o să am vreme. Oricum, nu te aștepta să-ți scriu.

— *En voitures... messieurs, mesdames*, strigă cineva.

— Trebuie să urc în vagon, draga mea.

Am sărutat-o în grabă. Nu voiam să-mi mărturisesc neliniștea mea. M-am aplecat pe fereastră și am văzut-o pe peron. Părea atît de mică, întocmai ca un copil, și se uita speriată.

— Nu m-ai părăsit încă niciodată, zise ea.

— Lasă că o să fie bine, căutai eu s-o liniștesc. Mă întorc repede. Londra n-o să mă facă să-mi pierd cumpătul.

— Nu-i vorba de asta, zise ea.

— Dar de ce ?

Dar în clipa aceea trenul se puse în mișcare.

— Dick ! exclamă ea. Dick !

Eu îi făceam semn și rîdeam. Era cu neputință ca față de toată lumea de pe peron să-i strig că o iubesc.

— Păzește-te, Hesta ! am strigat și m-am uitat afară. Chipul ei se micșora din ce în ce, pînă ce se făcu nevăzută în mulțimea care făcea semne celor care plecau.

Apoi veni o curbă, și peronul nu se mai vedea.

M-am așezat pe canapea, am scos un ziar și am citit. Dar deși mă gîndeam la Londra și la roman, mă simțeam mîhnit și încurcat.

CAPITOLUL VIII

Am sosit la Londra la patru și un sfert. Mi-am adus aminte că lîngă strada Bloomsburg sînt hoteluri mici. Am luat deci un taxi și am spus șoferului să mă ducă într-acolo, în dreptul hotelului ales de mine am să-i bat în geam.

Vremea părea să fie mai caldă ca la Paris, și era totuși altfel : cețoasă, obosită și adormitoare. Nici un loc frumos, ca să te duci singur acolo. Pe străzi era greu să vezi multe și lămurit. Erau pline de oameni, care făceau coadă la stațiile de autobuze. Prăvăliile îți lăsau o impresie de lînced și vlăguit. Crăciunul trecuse și se apropiau lunile reci.

Taximetrul se poticni pe lîngă scuarul Russel. Ceața se îngroșa. Fiecare casă părea să fie un hotel, dar nici unul ceva mai ademenitor. În cele din urmă am bătut în geam în fața unei case din strada Guilford. Un servitor a deschis ușa mașinii și mi-a luat geamantanul.

— Ați oprit o odaie, domnule ? întrebă el.

— Nu, am răspuns.

L-am urmat la birou și am văzut la ghișeu o doamnă cu ochelari. Mai întîi mi-a făcut greutăți, spunînd că n-are nici o odaie liberă.

— Stau o săptămînă, poate și mai mult, zisei.

— O, atunci... se răzgîndi ea. Pe cînd ea căuta cheile, a trebuit să mă trec într-o condică.

— Du pe domnul la numărul 58, porunci ea.

Ascensor n-aveau, așa că ne-am urcat pe scări pînă la etajul al patrulea, unde sluga m-a dus într-o odaie cu tavan pieziș. Nu era încălzită. Tapetele erau vărgate. În cămin era un ventilator. Chelnerița a adus apă caldă într-o cană de alamă. Cînd am deschis fereastra, am mirosit ceața. De la celălalt capăt al străzii am auzit pe un vînzător de ziare strigînd ultima ediție de seară.

— Cînd doriți să vă scol mîine ? întrebă chelnerița.

— Nu știu, zisei.

— Dejunul în restaurant, începe de la 8, mă înștiință ea.

Doream cu înfocare să mă văd iar la Paris, să mă duc la Dôme și să beau ceva. Londra nu era ce-mi trebuia mie.

Coborîi scările în hol, unde cîțiva călători erau strînși în fața căminului. O doamnă căruntă sta de vorbă cu un domn. Acesta purta monoclu, doamna tricota. Ceilalți citeau gazete. Luai și eu una. Dar noutățile zilei nu mă interesau. Lipsisem prea mult din Anglia. La 7, un gong cu sunet sec de cimitir chemă lumea la masă. Stam singur la o măsuță dintr-un colț, împodobită cu flori ofilite.

Serveau fete bătrîne. Glasurile lor nu erau decît șoapte. La început, am crezut că a murit cineva. De-abia după cîteva clipe mi-am dat seama : era Anglia. Pîinea a fost tăiată în felioare dintr-o pîine mare învelită în foi de cositor. Am mîncat o ciorbă călduță de roșii, urmată de batoc călduț, o friptură caldă cu cartofi prăjiți și varză și de o budincă, de asemenea călduță.

— Cafea în hol, sir ? întrebă o chelneriță.

— Nu, mulțumesc.

Îmi aprinsei o țigară și căutai în cartea de telefon adresa editorului. Am găsit-o repede : „John Torrence, Ltd., 33, Lower Bedford street".

Torrence murise de mult. Dar mi-am adus aminte de asociatul lui : Ernest Grey. El venea adesea la noi la Lessington. Unul lung și slab. De bună seamă, că și el o să-și amintească de mine. Ce povești îi vor fi îndrugat părinții mei

după fuga mea? Vor fi spus adevărul sau au scornit ceva despre o călătorie în străinătate? Mult aş fi dat să ştiu.

Grey venea la noi de două ori pe an. Afară de aceasta, tata îl vedea, fireşte, cînd se ducea la Londra la vreun banchet sau pentru vreo conferinţă. Aveam de gînd să-i scriu scurt de tot. Voiam să-l rog pentru o convorbire, amintind de romanul meu. În hol am găsit hîrtie de scrisori şi toc.

Scrisei dar:

Iubite d-le Grey,

Veţi fi desigur foarte mirat, cînd veţi primi această scrisoare de la mine. Am fost aproape doi ani în străinătate.

V-aş fi foarte îndatorat să vă pot vorbi. Am scris un roman, afară de aceasta o dramă, şi m-aş bucura sincer să am în privinţa lor sfatul şi părerea d-voastră. Mai stau săptămîna asta aici şi sper să am în curînd ştiri de la d-voastră.

Să fi fost acesta tonul cuvenit? Nu era prea rece? Era destul de rece? Nu mă pricepeam la ticluit scrisori.

Am pus scrisoarea la cutie.

Mîine dimineaţă va fi deschisă de Grey ori de unul din secretarii lui. N-aveam altceva de făcut decît să aştept. Nesigur şi cam copleşit, m-am urcat în odaia mea.

*

*   *

Nu văzusem multe din Londra. Pe vremuri veneam aici cu mama pentru cîteva zile. Pe atunci stam la Langham-Hotel. Cînd se ducea după tîrguieli, mă lua şi pe mine. Am fost la Robinson şi Shoolbred. Asta mai ţin minte. Ca semn de deosebită dragoste, îmi lua o îngheţată la Gunter.

Cînd am mai crescut, mă ducea la teatru sau la un ceai după amiază, iar seara la nesfîrşite sindrofii tîmpite la prietenii părinţilor mei. Acolo stam posomorît la masă, nu spuneam un cuvînt şi mă jucam nervos cu furculiţa şi cuţitul. Convorbirile de la masă îmi zbîrnîiau în urechi.

Pe atunci mă ruşinam, cînd din pricina tinereţii mele trebuia să părăsesc după masă sufrageria împreună cu doamnele şi să mă duc sus în salon. Şi acolo mi se părea că sînt aşa de prisos, încît, stîngaci cum eram, mă duceam la

dulapul de cărți și mă făceam că mă uit la legătura și la culorile cărților. N-auzeam bine într-adins vorbele mamei, care șoptea gazdei: „Da, lui Richard îi place mult să citească".

Apoi m-au lăsat în pace. Richard va ajunge doar într-o zi scriitor. Ce minunat, dacă va fi moștenit ceva din geniul tatălui său! spuneau doamnele și habar n-aveau că tînărului serios și nemlădios, care le întorcea spatele, îi păsa prea puțin de șirurile de cărți și că dorea cu înfocare să scape de acea atmosferă pustie, s-o ia razna undeva pe străzile Londrei, la alți bărbați, alte femei, alte lucruri și curiozități, despre care ei nici nu visau măcar.

Asta era va să zică o amintire despre Londra. Apoi veni a doua: amintirea foamei și a deznădejdii, părăsirea în sărăcie. Gînduri negre ciocăneau în creierii mei și mă duseră la un pod, ce se întindea peste fluviu. Mă rezemam de parmaclîc și priveam țintă în jos în apa rece, cenușie, iar o mînă mi s-a lăsat pe umăr și auzii un glas în ureche.

Această amintire fu pentru mine ca o solie de nădejde, ca niște șoapte de îmbărbătare despre ceva frumos și m-a durut, fiindcă a fost odată... și a fost atît de frumos! Nu vroiam să mă gîndesc la asta, nici la restaurantul îndoielnic cu masa în ungherul întunecos, nici la ulițele nespus de întortocheate, nici la vuietul circulației, la aerul cald plin de praf, la ispita aventurii în dosul unui stăvilar și la apariția rapidă a unei corăbii în mjlocul luminilor și umbrelor la Lower Pool. Aceasta era o altfel de Londră. Făcea parte din alte vremuri. Acum eram scriitor, care urma să aibă o convorbire cu un mare editor, și locuia singur cu manuscrisul lui, pe care-l încuiase într-un cufăr, și avea o femeie la Paris, care îl aștepta. Viața era serioasă. Nu mai hoinăream pe ulițe cu mîinile în buzunarele pantalonilor. Stam în City la al doilea dejun și aveam un număr din *Spectator* rezemat de pahar și cercetam chipurile vecinilor. Seara am văzut o dramă rusească: „E minunată" îmi zisei; dar la o adică, mi se părea că autorul își bate joc de mine.

M-am agățat de amăgirea că am grozav de multe treburi. M-am apucat iar de manuscris, am prins foile cu agrafe de birou și l-am dus să fie bătut la mașină. Nu l-am lăsat cu plăcere acolo, dar după două zile era iar la mine. Acum trebuia să-l revăd iar.

Scris la mașină, făcea cu totul altă impresie, de ceva mai serios. Am citit cîteva reviste literare, am cercetat înde-

aproape criticile despre cărțile noi, ce păreau să fie la fel cu lucrarea mea. Le-am aruncat pe toate. Mi s-a părut, mai ales, că în Anglia prea mulți fac pe autorii. Mult prea mulți au așa zise idei.

Vineri am primit o scrisoare. Pe dosul plicului era tipărit numele firmei „John Torrence, Ltd".

Cuprinsul era : D-l Ernest Grey ar fi gata să vă primească marți înaintea prînzului la $11^1/_2$.

Încolo nimic. Scrisoarea era făcută și semnată de un slujbaș. Așa se obișnuia. Nu prea m-aș fi putut aștepta la o scrisoare făcută chiar de mîna lui Grey.

Așadar trebuia să aștept pînă marți. Cît de greu mi se părea că trec zilele ! Mai ales iarna. Colindam din cinematograf în cinematograf. Mă plictiseau fiecare în parte și toate la un loc. Nu înțelegeam că faptul de a fi singur într-un oraș ar fi putut să mă încînte. Aerul acela de hotel ! Pustietatea aceea tristă ! Nici un om cu care să poți vorbi ! Și să n-ai nimic de făcut !

Întîia oară în viața mea pizmuiam pe oamenii care aveau un adevărat cămin, care era al lor : cu lucruri și mobile familiare, pe care ei înșiși le-au cumpărat, cu o hrană, care nu era mîncarea aceea groaznică de birt. Mi-era dor fierbinte de dulapul meu în care să-mi atîrn hainele. Îmi închipuiam o căsuță cu grădină, la care să mă întorc seara ostenit și mulțumit. Îmi zugrăveam o viață rînduită, o cale a vieții, liniștită și netedă, nu să trăiesc de azi pe mîine ! Fără să se bage de seamă, trebuia să fie totul pregătit pentru cineva. Slugi pricepute, plăcuta regularitate a rînduielii casnice. Mi-o închipuiam pe Hesta cum îngrijea grădina. Părul i s-ar ciufuli, dar ea s-ar schimba și ar aranja toate. Fata în casă mi-ar aduce ziarul de seară, ar lăsa perdelele. În cămin ar pîlpîi un foc plăcut, la picioarele mele mi s-ar întinde cîinii care ar mîrîi mulțumiți.

Hesta ar sta întinsă pe un divan și ar citi o carte.

Mă gîndeam ce bine ar fi să am un venit sigur, apoi și ceva la bancă, în garaj o mașină, iar cînd aș veni acasă aș putea să-mi iau poșta din cutie. Apoi să-mi arunc ochii în preajmă și să strig „Hesta" !, să aud exclamația de bucurie a unui copil, care s-ar arăta numaidecît în capul scării și s-ar uita în jos prin parmaclîc. Eu m-aș uita în sus și aș rîde și aș spune „Alo !"

De ce am dispreţuit toate acestea pînă acum ? De ce mi s-au părut aşa de groaznice că-mi făceau părul măciucă ? De ce am simţit deodată nevoia de pacea unui cămin ? De ce nu mă mai ispitea împilarea de pe o corabie şi dorul de largul mării ?

Odinioară o potecă ducea de-a curmezişul munţilor şi era străduinţă neobosită şi dorul de luptă şi visuri despre oarecare femei. Iar acum ? Acum sta în faţa mea o casă, casa mea, şi pace şi odihnă — nici un vis despre femei, ci femeia mea. Nu ştiam : m-am schimbat eu atît de mult, sau lumea din jurul meu s-a făcut altfel ? Dar oricum ar fi, nu mai puteam să-mi rechem visele.

*

* *

Stam pe treptele casei cu numărul 33 din strada Lower Bedford. Fui dus într-o încăpere cu tablouri pe pereţi şi cărţi multe pe o masă. Cu manuscrisul meu legat prost în hîrtie cafenie eram parcă un petiţionar. Aici a stat cîteodată tata, s-a rezemat în baston, s-a uitat la tipărituri ; apoi cu sentimentul sigur al demnităţii sale a trecut agale în cealaltă odaie, unde Grey îi întindea mîinile şi zicea : „Sper că n-ai fost lăsat să aştepţi".

Eu însă, ca un fleac ce eram, a trebuit s-aştept zece minute, cu pachetul meu, pînă cînd uşa, pe care venisem, s-a deschis iar şi fui dus printr-un gang lung într-altă încăpere.

Cu spatele către mine. Grey sta la un cămin şi-şi încălzea mîinile. La intrarea mea s-a întors încet spre mine şi zîmbi prietenos. Nu se schimbase.

— Hei, Richard ! zise el.

Mă dusei la el şi-i întinsei mîna.

— Mi-aţi arătat mare bunăvoinţă că m-aţi primit.

— Ah ! te rog, zise el. Cînd ţi-am primit scrisoarea, mi-a părut foarte bine. Poate că am fost şi cam mirat, desigur. Ia loc.

M-am aşezat şi am tăcut. Eram nesigur, dacă trebuie să vorbesc eu mai întîi sau să aştept ce-o să spună el.

— Unde ai fost tot timpul ? întrebă el.

— De mai bine de un an trăiesc la Paris, răspunsei. Înainte am călătorit. Am fost pe mare şi am văzut toată Scandinavia.

— Întîmplări prețioase, observă el.

— Da.

— De mult n-am mai fost la Paris, urmă el. Cred că în răstimp orașul s-a schimbat cu totul ; s-a americanizat, nu-i așa ?

— Îmi place acolo.

La ce bun toată vorbăria asta ? Cînd o s-ajungă în sfîrșit să vorbească de cartea mea ?

— Nu cunosc Scandinavia, zise el. Acolo trebuie să fie fără îndoială foarte frumos. Fiordurile, nopțile albe ! Ai mers departe spre nord ?

— Nu tocmai pînă la Capul Nord.

— O, ăsta ar fi trebuit să-l vezi, spuse el. Și acum ești iar în Anglia. Cît ai de gînd să stai la noi ?

— Depinde de împrejurări...

— Acasă ai fost ?

— Nu.

— Părinții d-tale nu știu că ești aici ?

— Nu.

— Acum cîteva luni am fost la ei. Tatăl dumitale mi s-a părut cam istovit. Muncește prea mult. Săptămîna asta iese la noi o nouă carte a sa.

— Ah !

— Da. După părerea mea, cea mai frumoasă pe care a scris-o vreodată. E o poemă epică, știi, și e de o putere și de un farmec, că ți se taie răsuflarea. N-aș fi crezut niciodată, că la vîrsta lui ar mai putea scrie așa ceva. Ciudată această pătrundere psihologică a firii omenești ! Opera are titlul *Conflict*.

— Ah !

— Am mai pus în volum cîteva bucăți mai scurte. Așa e, de pildă, un mic și încîntător studiu, în care nu descrie decît o seară de vară după ploaie. Auzi aievea tăcerea adîncă și căderea stropilor de ploaie de pe frunze. Păcat că nu am un exemplar aici.

— Da.

Ședea pe scaun și se uita țintă drept înainte. Era cu gîndul la tata. Eu nu spuneam nimic. Mă uitam la covor și îmi țineam manuscrisul pe genunchi. Apoi se reculese, zîmbi, luă o țigară și se apucă de lucruri mai puțin însemnate.

— Așadar, ce-i cu lucrarea dumitale, Richard ? întrebă el.

Văzui pierind vedenia tatei. Cel care nu poate fi clintit de pe piedestalul lui s-a retras în cîmpii îndepărtate, iar eu cel neînsemnat ședeam aici adînc mîhnit.

M-am bîlbîit, am șovăit, am căutat cuvinte.

— L-am adus cu mine. Aș fi bucuros să știu, dacă... El dădu din cap, îmbărbătîndu-mă. Avea privirea binevoitoare. Era privirea vîrstei asupra tinereții.

— E roman ? întrebă el prietenos, aproape cam prea prietenos.

— Da, răspunsei. Acum îmi țîșneau vorbele din gură și se prăvăleau unele peste altele. Am lucrat la el aproape tot anul. Parcă eram stăpînit de diavol. Nu mi-a lăsat nici o clipă de răgaz, afară firește în timpul căldurilor mari și la vreo împrejurare oarecare. Dar m-apucam iar de el, l-am refăcut de cîteva ori și acum cred că n-are nici un pasaj de prisos. Bineînțeles, că eu însumi nu pot să-l judec. Pot să spun doar atîta : am lucrat la el din răsputeri și nădăjduiesc că e bun. Cred că se abate cu desăvîrșire de la forma obișnuită a romanului englez. Am încercat să înfățișez lucrurile dintr-un nou punct de vedere.

Răsuflai adînc și căutai să citesc pe chipul lui. El își scutură scrumul țigării într-o ceașcă.

— Și piesa ? întrebă el. În scrisoarea dumitale ai pomenit ceva parcă despre o dramă, nu ?

— Da, întării eu, și credeam că apoi o să se întoarcă la roman. Am și o piesă. În cu totul alt gen, firește. Am scris-o înaintea romanului. Acesta mi se pare mai bun : e mai omenesc. El îi privește pe oameni dintr-un punct de vedere mai înalt, mai nepărtinitor și se uită adînc în sufletele lor. Drama e mai ușoară, ironică... eu... e greu de lămurit..

— Înțeleg.

Așteptam să-mi ceară să-i citesc ceva din roman. Și începusem să-mi dreg glasul.

— Dragă Richard, zise el, să-ți fac o propunere. După obișnuitul mers al lucrurilor, manuscrisul dumitale ar fi înmînat unuia dintre lectorii noștri, care și-ar face raportul pînă peste vreo săptămînă. Dar știu ce datorez tatălui dumitale. De aceea, te-aș ruga să-mi lași mie masuscrisul. Îl iau cu mine și-l citesc la sfîrșitul săptămînii. E bine așa ?

Am bîlbîit ceva despre „grozav de recunoscător". El se sculă și-mi întinse mîna.

— Acum trebuie să ne despărțim, iartă-mă ! Dar am foarte mult de lucru. Îți scriu după sfîrșitul săptămînii. A-

poi vom vedea, ce se poate face. Mi-a părut foarte bine că te-am revăzut.

Am trecut iar prin gangul cel lung și am ieșit în fața porții și am sperat c-o să treacă cineva, că mă va vedea stînd moleșit pe treptele marii case de editură și se va întreba : Cine-o fi ?

Am coborît încet, căscînd alene scara și-mi închipuiam singur ceva. Dar în mine se ridică întrebarea neliniștitoare : ce am să fac toată săptămîna pînă cînd Grey va răspunde ceva.

*

* *

Ori de cîte ori îmi cădea un ziar în mînă, găseam cîte o recenzie despre poemul tatei. *Times* a publicat o coloană întreagă. Din *Telegraph* mă privea portretul lui. Cînd treceam pe la o librărie, volumul îngust de culoare cenușie închisă sta în galantar, iar dedesubt „Operele complete" ale tatei.

Mă așteptasem ca vreun critic tînăr mai bătăios se va folosi de acest prilej și-l va ataca cu asprime. Dar nu se simțea nimic. Parcă tata ar fi stat pe mica lui culme nespus de sus peste restul omenirii.

„La măiestria stilului său n-a ajuns încă nici unul din autorii englezi în viață", am citit într-o dare de seamă. „Fermecătoarea simetrie a construcției frazelor și frumusețea limbii sale sînt o mărturie unică a geniului său. Pătrunderea cu care cercetează tainele sufletului..."

Am pufnit în rîs și am azvîrlit ziarul. Pătrunderea sufletului ! A fost odată un tată. El avea un fiu. Despre asta n-a scris nici o poezie.

„*Conflict,* citii în altă gazetă, arată firea dublă a omului și lupta necontenită din sufletul său. Înțelegerea poetului pentru nestrămutatul suflet al omenirii". „Înțelegere" era chiar cuvîntul nimerit. Am trăit 20 de ani cu el. Trebuia s-o știu ! „Felul mișcător cum tălmăcește dorințele înfocate, ce stau tăinuite în sufletul fiecărui om..." Nu mai puteam citi mai departe ziarul. Îl vedeam în fața mea, acasă, în sufragerie, cum își îndrepta privirea spre mine : „Da, desigur că Richard trebuie să meargă cu bicicleta la Lessington". Om foarte simțitor ! Iar eu pedalam pe șoseaua pustie. Ce grozav de înțelegător se dovedise !

Am citit ziarele în holul hotelului, mi-am cumpărat numărul cel mai nou din *Tit-Bits,* am rîs de glumele citite, am văzut apoi la un cinematograf de lîngă Euston Road un film, în care nişte coriste gîdilau pe nişte bărbaţi mai în vîrstă între coaste — şi asta avea haz.

Dar nu mă simţeam tocmai bine, deşi după aceea, hoinării pe străzi cu pălăria pe ceafă. Am intrat într-o librărie, am cumpărat cartea şi m-am urcat în odaia mea singuratică de la hotel. Şi cum citeam şi citeam, recunoscui că tot ce-au scris ziarele despre el era adevărul adevărat. Nu avea nici un rost să te răzvrăteşti împotriva lui. Căci aici era frumuseţe neprihănită, aici se afla tîlcuirea viselor mele. Nelinişte sufletească şi încîntare a minţii, tot ce dorisem cu înfocare vreodată, totul era aici. Şi despre toate astea nu am ştiut nimic. Aici erau viaţa înfiorată, marile nevoi şi chemarea sufletelor stinghere în pustii. Iar el îmi vorbea din singurătăţi îndepărtate, nu ca un tată, nu ca un bărbat, ci ca un suflet bun. Şi acum îl cunoşteam aşa cum nu l-aş fi cunoscut niciodată în carne şi în oase, şi din înălţimea lui întindea mîna şi mă ridica alături de el.

Iar toate astea le-a scris stingher în biblioteca lui, pe cînd eu pluteam cu o corabie şi am naufragiat şi am iubit ! Niciodată n-o să ne întîlnim, ca să stăm de vorbă despre toate astea. Eram laolaltă şi ne înţelegeam numai prin poemul lui.

*

* *

Aşa a trecut şi săptămîna asta : cu vederea multor lucruri, cu hoinăreală, cu gîndul la Hesta şi cu cititul. Am pierdut duşmănia împotriva Londrei. Oraşul era îngăduitor şi aspru în acelaşi timp. În dosul posomorîtelor bariere cenuşii, ce păreau la început straşnice şi neprietenoase, era un tîlc mai puternic şi mai adînc decît în dosul flecărelii şi zumzetul Parisului. Aici era o trăinicie, ce nu putea fi clintită. Sînge şi trăznete, rîsete şi lacrimi nu puteau niciodată să stăpînească aici. Căci aici domnea în regulă credinţa statornică şi înţelegerea sănătoasă despre bărbat şi femeie. Aici simţeai tradiţie şi trecut, iar în dosul recii nepăsări erau frămîntare sufletească şi pace. O să am să povestesc Hestei multe despre Londra...

În tot timpul zilei de duminică mi-l închipuiam pe Grey ţinînd manuscrisele mele în mîini. Îl vedeam mişcînd

buzele, oprindu-se la unele fraze. De bună seamă că va citi întîi romanul, apoi piesa. Oare va înțelege de ce le-am scris pe amîndouă ? O să vadă ce-am văzut eu ?

Dar poate că nici nu era în cuvenita stare sufletească ? Poate că avea musafiri la prînz cu nelipsitul bridge și după aceea o să se trîntească într-un jilț și o să ofteze : „Doamne ! mai trebuie să citesc manuscrisele tînărului !“

Aş fi dorit ca la citirea lui să fie serios, tăcut. Nădăjduiam că le va citi încet și temeinic, stînd la gura sobei cu focul aproape stins, se va gîndi puțin în liniște, apoi va spune soției sale : „Cred că am descoperit un talent !“ Dar nu : Să nu ne clădim castele de nisip !

Luni am primit o scrisoare de la el. Era scrisă de mîna lui. Inima îmi pocnea, mîinile îmi tremurau. Scria :

Dragă Richard,

Ai putea să iei masa cu mine la Savoy, mîine, marți, pe la unu ? Dacă n-ai nimic împotrivă, te rog să telefonezi secretarului meu.

Devotatul dumitale

Ernest Grey

Întîiul meu gînd a fost să telegrafiez Hestei. Dar era mai cuminte să aștept. Nu voiam cu nici un chip să mă fac de rîs.

A doua zi, eram la Savoy cu cinci minute înainte de unu. Grey a venit singur. Nu adusese pe nimeni ca să mă recomande.

— Îmi pare bine că ai avut timp, zise el.

Eu n-am spus firește nici o vorbă, că mi-a fost cu neputință să pot statornici o înțelegere în privința întîlnirii și că am aşteptat toată săptămîna.

Ne-am așezat la o masă de lîngă fereastră.

— Ce feluri îți plac ? întrebă el. Îmi aruncai ochii pe listă. Mi-era totuna. Lui i-a trebuit cîtva timp pînă s-aleagă și să comande. Am ales aceleași bucate ca și el. Zîmbeam încrezător chipurile, dar mîinile mi-erau ude de emoție.

— Frigul nu-mi face bine, zise el, privind fereastra. Nici dumitale ? Ar trebui să-mi iau o lună vacanță și să plec în sud. Dar așa-i viața. Nimic altceva decît griji, nimic decît afaceri ! Cunoști Riviera ?

— Nu, răspunsei, și-mi împinsei o bucată de pîine prăjită în gură, dar mi-ar plăcea s-o văd.

— Ei, eşti tînăr încă, mai ai timp, zise el. Îţi plac mult călătoriile, şi o să mai vezi multe. Spune-mi te rog : Stockholm face să fie văzut ?

Mi-am spus că n-aveam încotro. Trebuia să consimt la o convorbire în toată regula. De teamă să nu mă creadă prost şi dorind din suflet să-i plac, m-am apucat să-i înşir tot ce era vrednic de văzut în capitala Suediei. Îmi adusei aminte de amănunte care nădăjduiam că o să-l intereseze : culorile caselor, priveliști, pe care abia dacă le văzusem.

— Foarte interesant ! zise el.

Iar timpul trecea. El îşi mesteca mîncarea dus pe gînduri, povestea cîte o întîmplare veselă din viaţa lui, la care trebuia, fireşte, să rîd. Deodată încetă vorba, aruncă o privire chelnerului : — Adu, te rog, două cafele.

Stam mut. Priveam nişte miez de pîine uscată pe masă. El îşi aprinse încet, — ah ! cît de încet ! o ţigară.

— Aşadar, dragă Richard, începu el în sfîrşit. Precum ţi-am făgăduit, ţi-am văzut duminică lucrările. Spune-mi te rog, cît ai muncit la ele ?

— Cam vreun an, răspunsei.

— Da, da, un an...

Chelnerul aduse cafelele. Fără să-mi iau ochii de la ceaşcă, amestecam într-una cu linguriţa.

— Dragă Richard, am să încerc pe cît voi putea să-ţi arăt ce am simţit la citirea romanului dumitale. De la pagina întîia am avut sentimentul că eşti stăpînit de un singur gînd : gîndul la tatăl dumitale. Imaginea lui îţi stă atît de neclintit înaintea ochilor, încît strîmtorează şi împiedică propria-ţi personalitate. E vădit că nu poţi să scapi, să te descătuşezi de imaginea strălucirii. Înţelegi ce vreau să spun ?

— Da.

— Scrii aşa ca şi cum ai vrea să fii răsunetul lui. E ca şi cînd te-ai furişa în umbra lui. Dar urmarea străduinţelor dumitale nu-i aceeaşi ca a sa, ci mai curînd o ediţie nouă, chinuită, cam sucită, a stilului său. Asemănarea e caraghioasă ca la o caricatură. Dar nu-i o caricatură, ci doar un fals netrăit.

Eu tot mai amestecam cafeaua.

— La mijloc, urmă el, stilul se schimbă deodată. Acolo nu mai eşti o copie înfrigurată, ci *dumneata* însuţi. Dar acest *eu* al *dumitale,* dragă Richard, nu este *eul* unui poet, ci dimpotrivă, acela al unui tînăr care şovăie, influenţat ba de cutare stare sufletească, ba de alta, care se zbate în nesigu-

ranţă, îndoială, poate şi în dragoste şi care se canoneşte să scrie, deşi nu are darul scrisului.

Îţi spun toate astea, deoarece cred că adevărul trebuie spus. Şi cred, — şi de asta trebuie să ţinem toţi seama — : viaţa trebuie s-o priveşti drept în faţă, iar dumneata, Richard, eşti fiul tatălui dumitale. De asta nu poţi să te lepezi, nu poţi să dezertezi.

Inima nu-mi mai bătea. Stam nemişcat.

— Va să zică, nu vi se pare bun, zisei. Credeţi că nu se poate face nimic ?

— N-aş vrea să te amărăsc, răspunse el. Te rog să nu crezi că aş fi deasupra sau nepăsător faţă de dumneata. Acum nu pot să judec dacă mai tîrziu, după o exeperienţă mai îndelungată, poate şi după suferinţe mai adînci, vei fi în stare să scrii. Se poate întîmpla ca după cîtva timp să te încredinţezi că imboldul acesta spre scris, ce ţi-a venit anul trecut, nu era altceva decît o izbucnire a tinereţii : o fază de care aveai nevoie, o treaptă spre deplină dezvoltare. Ai scris fiindcă scrie şi tatăl dumitale. De te-ai fi născut fiul unui pictor sau compozitor, de bună seamă că ai fi început să pictezi ori să compui. Dar orice ai fi făcut, n-ai fi avut nici o izbîndă, fiindcă niciodată nu s-ar fi potrivit cu dumneata şi cu talentul dumitale, nici cu firea dumitale. Tatăl dumitale, Richard, e singuratic, e unic. El nu se uită nici la dreapta, nici la stînga. Dumneata însă trăieşti şi iubeşti şi te chinuieşti, eşti fericit ori nenorocit şi... nu eşti geniu. Eşti un om obişnuit. Poate că vorbele mele ţi se par aspre şi necruţătoare. Dar într-o zi o să-ţi pară bine că ţi-am vorbit aşa. Odată şi odată ai să mă înţelegi.

Am auzit o capelă cîntînd sub palmieri o melodie veselă. O doamnă trecu înaintea mesei noastre şi rîse către cineva, care venea în urma ei. M-am auzit spunînd : „Da, înţeleg, înţeleg“.

— Am să pun să-ţi trimită manuscrisele la hotel. Desigur, că o să le păstrezi bucuros. Mi-am aruncat ochii şi pe piesă, Richard ; dar îmi pare rău că trebuie să-ţi spun, că nici cu ea nu se poate face nimic. Dacă aş fi văzut cea mai mică licărire de izbîndă pentru lucrările dumitale, te-aş fi sfătuit să te duci la o editură mică, dar mă tem că nici acolo nu ţi s-ar plăti nimic pe ele. Fireşte că ar mai putea fi primite undeva, dar numai pentru numele dumitale.

— N-am chef pentru aşa ceva, zisei.

— Nici nu mă aşteptam la altceva din partea dumitale.

Şi acum spune-mi, te rog: ai ceva planuri pentru viitor?
Ce fel de planuri să am!

— Nu ştiu, zisei. Cred că am să mă întorc la Paris.

M-a întrebat de adresă şi i-am spus-o pe aceea a locuinţei noastre din strada Cherche-Midi.

— Dacă vei fi vreodată strîmtorat, Richard, înştiinţează-mă, te rog. Am impresia că Parisul ţi-a dat tot ce putea să-ţi dea pentru dezvoltarea dumitale. Cred că acum Londra ar fi locul cel mai nimerit pentru dumneata.

— Poate.

Ceru socoteala, plăti, se sculă.

— Încotro o iei acum? întrebă el.

I-am spus că am o întîlnire.

— Pot să te duc cu maşina pînă acolo, zise el.

N-am primit şi i-am mulţumit.

— Nu fii mîhnit pentru cele ce ţi-am spus, adăugă el. Şi nu te simţi ca un om care a dat greş. S-o socoteşti mai curînd ca o fază, o staţie de tranzit, ca o scuturare de tinereţea dumitale. Eşti făcut pentru altceva, Richard, pentru cu totul altceva.

Îmi zîmbi şi un servitor al restaurantului îi deschise uşa maşinii.

— Oricînd sînt gata să fac orice pentru dumneata, încheie el şi-mi dădu mîna. Rămîi cu bine!

Îl văzui plecînd. Apoi mă întorsei şi mă aşezai pe o bancă din micul parc de pe chei, în spatele hotelului Savoy.

CAPITOLUL IX

N-avea nici un sens să mai rămîn la Londra. Dacă am fi sfîrşit masa mai devreme, aş fi prins trenul de seară. Acum era prea tîrziu. Puteam să plec de-abia a doua zi dimineaţa. Pînă atunci puteam să-mi scot biletul, să împachetez şi să plătesc hotelul. Astea o să-mi ia negreşit numai o mică parte din timp, dar mi-am zis că e o parte însemnată a îndatoririlor mele. În grădina de pe cheiurile Tamisei am stat aproape un ceas. Apoi s-a întunecat şi s-a lăsat frig. M-am sculat şi am plecat cu gulerul ridicat şi pălăria adînc trasă peste ochi. Mîine pe vremea asta am să fiu iar la Paris, la Hesta.

Voiam să mă îndeletnicesc cu lucruri practice, pe care aveam nevoie să le lămuresc acum, dar gîndurile mele nici

nu voiau să știe de ele. Pribegeam de la Hesta la tata și de la tata la Jake. Acolo zăboveam mai îndelungat. Parcă-i simțeam mîna pe umăr, parcă-i vedeam zîmbetul și ca de la mare depărtare glasul său spunînd : „Ai s-ajungi bine, Dick... ai s-ajungi bine“.

Ce-o fi vrut să zică ? Ca și cînd ar fi știut cum o să se întîmple toate ?

Cuvintele lui mi se păreau grăite în pustiu. Eu eram aici și duceam o viață fără un scop mai măreț, iar el acolo, o umbră trecătoare, care a fost uitat și s-a înecat în golful Trépassés.

Am trecut mai departe prin parc, am luat-o după colț, am dat de o stație de metrou, am luat un tren spre Russel Square și după puțin timp mă aflam iar în fața hotelului meu.

Cu toată lovitura ce am căpătat-o prin spulberarea speranțelor mele, viața trebuia trăită, oricît m-ar fi durut.

În hol am vorbit cu un bătrîn prietenos despre vreme. La birou am înștiințat zîmbind, pe secretară, că plec a doua zi. Apoi mi-am aruncat ochii pe un ziar de seară și mi se părea că aud glasul domol al lui Grey, cum îmi spunea, ce am știut totdeauna : că sînt un om de rînd. Nu sînt un geniu. M-am născut fără darul scrisului. A fost numai o stație de tranzit, spusese el : scuturarea de tinerețe. O știusem. Chiar înainte de a fi citit poema tatei, eram încredințat de asta de la început. De m-aș fi născut poet, atunci totul ar fi țîșnit din nevoia cea mai lăuntrică, ar fi izvorît fără frămîntări, fără trudă.

Și nu m-aș fi lăsat influențat de nimic, n-aș fi fost abătut de nimic, de nici o întîmplare, de nici o atingere. Dar în loc de acestea, m-am îngîmfat, am fost ba prea fricos, ba prea semeț, am făcut din mine o momîie, o caricatură a eului meu. Și eram totuși numai un om de rînd.

Așa răsfoiam ziarul, și citeam că în Wood Street, Ponders End, o anume femeie Marsden a fost călcată de tramvai și a murit, lăsînd doi copii, unul de 5 și altul de 3 ani. Dar ce fel de legătură avea asta cu mine... ce fel ?

Grey își părăsește acum biroul și la plecare o să-și aducă aminte să spună secretarului să-mi trimită cele două manuscrise. Apoi va porni cu un oftat de ușurare, obosit de munca de peste zi, se va urca în mașina lui și nu se va mai gîndi la mine.

Se pare că Aston Villa a jucat azi după amiază contra echipei Sheffield United şi a cîştigat cu 2 la 0. Ceea ce a pricinuit tulburare în unele case.

Stam în hol şi aşteptam gongul, apoi luai masa. Am stat după aceea iar în hol, şi aşa a trecut seara.

Manuscrisele mele au sosit cu ultima poştă de seară. Cînd mi-am făcut valiza, le-am pus tot cu atîta grijă ca Hesta pe fund. De astă dată poemul tatei a venit deasupra lor. Apoi le-am acoperit pe amîndouă cu pijamalele mele. Asta era sfîrşitul : trecerea prin staţia mea de tranzit.

Cînd am părăsit Londra, soarele strălucea puternic. Cerul era senin de tot, aerul dimineţii adia tare şi proaspăt, prevestind o zi frumoasă. Drumul pînă la Paris mi se părea că nu se mai sfîrşeşte. Nu-mi cumpărasem nici o carte, nici gazete şi mă uitam mereu ţintă pe fereastră la peisaje.

Nu telegrafiasem Hestei, dar ştiam că o să fie acasă.

Nu ticluisem nici un plan pentru noi. La Paris nu rămînem. Fireşte că o să ne vină greu de tot pînă cînd ne vom deprinde cu noua stare de lucruri. Veşnica mea nelinişte, nehotărîrea mea molatecă trebuiau să piară odată pentru totdeauna. Acum aveam să ne aruncăm ochii în preajma noastră ; apoi, după scurt timp să începem cu puteri proaspete. Viaţa pe care o dusesem pînă atunci, nu priise Hestei. Nici mie. Nu trebuia să umblu aşa hai-hui, să mă apuc ba de una, ba de alta, şi să mă las subjugat de stări sufleteşti şi de toane. Mă obosise nesiguranţa. Mă săturasem de ea. Vroiam să văd în faţa mea în sfîrşit o viaţă ca lumea. Vechea prostie despre farmecul primejdiei nu mai era decît o poveste, o nălucire copilărească.

Mă gîndeam la puterea de rezistenţă a Londrei şi la munca ei stăruitoare şi le asemănam cu Montparnasse cu tăndăluitul şi talmeş-balmeşul lui. Mă gîndeam la cunoscuţii Hestei, cum hoinăreau dintr-o cafenea într-alta, la zăpăceala şi uşurinţa lor. Trebuie s-o scot neapărat pe Hesta dintre ei. O să ne căsătorim şi vom întemeia undeva un cămin trainic. Zbenguitul ăsta nu mai avea rost. A ţinut un an de zile. Adevărata noastră viaţă nici n-a început încă. Dar acum ne cununăm. Mi-am adus aminte că de mult, foarte de mult, Hesta spusese ceva despre asta şi că ar vrea un copil. Nu auzisem cum trebuie. Dar de ce ?... Gîndul mi-era la alte lucruri. Poate că tocmai asta trebuia Hestei, un copil. Asta trebuie doar oricărei femei. Muzica, pianul n-o mai încîntau. Poate că şi asta era doar o staţie de tranzit.

Poate că Hesta era o femeie obişnuită, neînsemnată, cum eram și eu un bărbat neînsemnat.

Într-o zi, îmi spusese Grey, o să-mi pară bine că sînt așa. Acum părea firește de rîs și cam trist : un bărbat obișnuit și o femeie obișnuită !

Pe cînd trenul străbătea peisajele monotone, șesuri, din nordul Franței, văzui aievea această viață a noastră. În fața mea : domnul cărunt cu ziarul și lîngă el soția lui tăcută, căscînd, care dincolo de Amiens abia își mai ținea ochii deschiși, — aceștia eram noi, îmi ziceam eu ; doar că și ei își aveau în urma lor o mai mare bucată de drum.

Domnul a căscat și el, strînse ziarul, puse ochelarii în toc și zise : „Mai avem peste două ceasuri", și : „Mai tîrziu putem să bem ceai în vagonul-restaurant. E foarte bun în trenul ăsta francez".

Nevastă-sa zîmbi, încuviință din cap, se jucă cu revista ce zăcea pe genunchii ei, și căută să nu pară obosită. După care soțul ei se așeză mai bine în colțul lui, își destinse chipul cu un oftat de mulțumire, închise ochii și începu să moțăie. Poate că în tinerețe a scris și el un roman și a plutit pe o corabie de mărfuri și a călărit prin munți. Odinioară, cu ani de zile în urmă, a iubit cu patimă pe femeia aceasta, și au fost doi îndrăgostiți. Acum bărbia îi atîrna, capul îi căzu de pe pernă în mînă. M-a mișcat și faptul că soția lui luă paltonul ei și acoperi picioarele bărbatului, ca să nu-i fie frig.

Și în ațipeala sa simțea că cineva se îngrijea de el. Peste chipul liniștit din colț, trecu repede un zîmbet.

Mă uitai iar afară, la pămînturile pe unde treceam, lungile șosele albe, rarele șiruri de copaci și mă întrebai, dacă întoarcerea mea ca scriitor neizbutit e într-adevăr atît de jalnică, precum părea, sau dacă pentru viața mea nu însemna la o adică decît un nor, ce-l zărești dimineața pe cer.

*

* *

Din Gara de Nord am plecat acasă cu un taximetru. Trenul sosise la timp. Nu m-am pregătit ce să spun Hestei. Eram obosit de călătorie și de urmările celor petrecute cu o zi înainte. Oricum, n-o să mă dezvinovățesc, n-o să mă apăr sau să mă plîng de soartă. Să-mi pună numai ea mîna pe gît și să mă înțeleagă. Voiam să fiu un tinerel, să-mi pun capul în poala ei, să nu vorbesc nimic, să-i simt doar mîinile. Cînd s-a oprit taxiul în fața locuinței noastre, m-am

uitat în sus la fereastră. Nu se zărea nici o lumină. Se vede că nu era acasă.

Am plătit taxiul, am dus valiza încet pe scări și nădăjduiam să fie poate în odaia din dos. Dar intrînd în casă și aprinzînd lumina, am văzut că nu era acolo. Amîndouă odăile erau goale.

Pusei cufărul jos și trecui dintr-o odaie într-alta și speram să găsesc în intimitatea lor o mîngîiere pentru dezamăgirea mea. Dar ele nu răspîndeau căldura așteptată. Păreau neprietenoase, părăsite și pustii.

Lucrurile ei nu erau împrăștiate pe pat, pe dușumea nu era scrum, nici o foaie de note pe vreun scaun. Nimic din obișnuita neorînduială nu arăta prezența ei.

Odăile erau prea dereticate, prea reci. Păreau să fi fost părăsite de mult și să fi pierdut atmosfera ce o creasem noi în ele. Patul nu era patul nostru, ci o mobilă țeapănă, fără rost. Parcă aici nu s-ar fi iubit niciodată doi oameni. M-am trîntit pe un scaun, mi-am aprins o țigară și m-am simțit părăsit. Simțeam că trebuie să mi se întîmple ceva, nu știam ce.

Afară se întunecase. Eu tot mai ședeam. Era ceasul cînd cafenelele se umpleau de lume, ceasul cinci, dar eu ședeam și nu știam ce să fac. Îmi spuneam : dacă mai aștept, trebuie să vină îndată și Hesta.

Mi-era foame și asta mă supăra, căci dacă plecam acum să mănînc ceva, ea ar putea să vină acasă în lipsa mea, și atunci revederea noastră și-ar pierde tot efectul. Voiam să mă găsească aici, în aceste triste încăperi, singur și flămînd, ca un nenorocit înapoiat, căruia nimeni nu i-a urat bun sosit. Speram că asta o s-o miște dureros, și această suferință a ei, mă făcea să uit amărăciunea mea.

Firește că ar fi trebuit să-i telegrafiez. Dar în starea în care mă aflam acum, asta nu mi s-a părut o scuză pentru lipsa ei. Ar fi trebuit să-mi simtă întoarcerea.

În cele din urmă foamea mă chinui așa de mult, încît plecai și mă dusei prin bulevardul Montparnasse la Coupole, unde am cinat.

Începuse să plouă. Asta mă mîhni și mai mult. Alergai pe străzi. Voiam să mă îmbolnăvesc, ca la întoarcerea ei să mă găsească suferind și slab, zăcînd cu friguri și dureri pe patul nostru, bolnav de moarte poate... Mă apucai de coaste și tușii. Da, mă și îmbolnăvisem. M-am tîrît acasă și-mi spuneam hotărît, că acum am s-o găsesc, că mă așteaptă mus-

trîndu-se singură, după ce mi-a văzut valiza. Acum o să fie lumină !

Dar nu era nici țipenie de om în casă. Tăcerea odăilor părea că mă batjocorește, că rîde de buna mea credință.

M-am aplecat peste geamantanul meu și am început să despachetez. Am azvîrlit lucrurile pe un scaun și am ajuns la manuscrisele mele și la poemul tatei. Vederea lor mă cufundă puțin în năluciri despre o fază, o stație de tranzit, ce erau în urma mea.

Apoi am deschis dulapul de haine. Ce ciudat de gol părea, cînd lucrurile mele nu erau orînduite în el, îmi zisei la început. Apoi am văzut că această impresie de gol avea și alte pricini. Nu lipseau numai hainele mele. Mai lipseau și din ale ei : rochii, pe care le purtase nu de mult, paltonul și rochia, care de obicei atîrnau în dosul costumului meu vechi.

Am deschis sertarul mesei de toaletă. Și cuprinsul ei se micșorase. Lipseau periile, diferitele creme, cutii de pudră, toate fleacurile ei păreau luate. Stam în mijlocul odăii. Mă uitam de la dulapul căscat la masa de toaletă golită. Am încercat să înțeleg, dar nu puteam. Nu eram în stare să cuget. Țineam doar privirea ațintită ca un nebun asupra unui tub de roșu de buze, pe care-l țineam în mînă. Îl luasem dintr-un sertar gol.

*

* *

Cînd m-am trezit, lumina zilei intra din plin în dormitorul nostru. Înainte de a adormi, uitasem să închid obloanele. Mă uitai la ceas. Era nouă și jumătate. Îmbrăcat cum eram, am stat întins pe pat și am dormit pînă m-a trezit lumina zilei.

Mi-am adus aminte deodată că mă aflam iar în locuința mea din strada Cherche-Midi, iar Hesta nu era lîngă mine. Mi-am aprins o țigară și am încercat să-mi dau bine seama cum stau lucrurile. Poate că-i era urît și a dormit la Vanda. Poate că i-a fost frică singură în locuința noastră. În prima zi duă sosirea mea la Londra, i-am scris. Apoi nu. Dar ea știa doar că nu prea îmi plăcea să fac scrisori. Într-adevăr, nu putea să se aștepte ca să-i scriu în fiecare zi. Știa doar că mă întorc. Asta era lucrul cel mai de seamă. Nu mi-am dat măcar osteneala să-i scriu la ce hotel stau. Și la ce ? Ne cunoșteam, ne înțelegeam. Gata !

Da. Fireşte! E de la sine înțeles, că era la Vanda. Vor fi făcut împreună o excursie; o fi crezînd că sînt încă la Londra.

Mă sculai cu cîrcei în stomac, deschisei fereastra, mă uitai în jos pe stradă și credeam că trebuie să vină din minut în minut, să se uite la ceas, să mă vadă, să-mi facă semne cu ochiul! Dar nu erau decît strada și vuietul forfotelii din depărtare. O femeie mătura treptele din fața unei prăvălii.

Am început să mă rad. M-am uitat în oglindă și am văzut un chip ce părea să nu fie al meu, așa de ciudat mă privea. Fiorii înțelegerii pătrunseseră și mă înhățară cu gheare de gheață.

De pe stradă am auzit un taxi claxonînd. Veni mai aproape. Frînele scîrțîiră chiar în fața casei.

Stam nemișcat, așa cum eram, cu pensula de ras în mînă.

Am auzit închizîndu-se o ușă jos. Am auzit pași urcînd scara. Taxiul nu plecă și nu opri motorul. Aștepta. De ce nu-i da drumul?

Ușa din odaia alăturată se deschise. I-auzii pașii, dar nu veni în dormitorul nostru. Am șovăit o clipă; apoi m-am dus la ușă, cu obrazul plin de săpun, cu pensula încă în mînă.

Hesta sta aplecată pe masă. Nu puteam să văd ce face. Așteptam.

Deodată a tresărit, s-a uitat înapoi, m-a privit țintă.

Nici unul n-am scos un cuvînt. Ne priveam doar întruna.

— Te-ai întors? zise ea cu glas ciudat de tărăgănat și și de nesigur.

— Da.

De ce stam unul față de altul atît de străini?

Am zîmbit și m-am apropiat de ea.

— Aseară m-am înapoiat, zisei. M-am mirat, unde te vei fi ascuns.

Am zărit în mîinile ei o coală de hîrtie. Ea o aruncă.

— Vroiam tocmai să-ți scriu, zise ea.

— Apoi nici nu știai adresa mea din Londra, zisei. A fost prostia mea. Trebuia să ți-o fi dat. Putea să se întîmple ceva.

Pentru ce voia să-mi scrie o scrisoare, fără să știe unde s-o trimită? Ciudat!

— Păi nici n-ai fi putut s-o trimiți!

— Ți-am spus să nu pleci, zise ea. Am știut ce are să se întîmple.

Vorbele ei erau pentru mine greu de înțeles. Am încruntat fruntea.

— La ce era să rămîn ? întrebai. Nu văd temeiul.

Ea a făcut cîțiva pași și s-a oprit apoi lîngă calorifer. Desfăcea șnurul perdelei, ce se încurcase. Fața ei privea străină, schimonosită, cu totul altfel ca de obicei. Acum era rîndul meu să întreb. Nu mai trebuia să mă încînt, că totul era cum se cuvenea să fie. Aici se petrecuse ceva.

— Ce s-a întîmplat ? întrebai.

Privirea ei se întoarse spre mine.

— N-ar fi trebuit să pleci, repetă ea. Ți-am spus-o la timp, dar nu m-ai ascultat. N-ar fi trebuit să pleci...

Săpunul de pe obrazul meu se întărise și se uscase. Nu l-am șters.

M-am dus la ea, ca s-o îmbrățișez. Dînsa clătină din cap și mă împinse înapoi.

— Nu, zise ea, nu, asta nu merge.

— Dar vorbește odată ! o rugai și n-o privii, jucîndu-mă cu o fundă a rochiei ei. Hesta așteptă mult, ca și cum căuta cuvinte. Cînd a început să vorbească în sfîrșit, mi se părea că aud un glas cu totul străin.

— Nu mai merge, zise ea, trebuie să sfîrșim.

— Ce vrei să zici ?

Ea spuse : — Nu mai merge. Nu se mai poate. S-a sfîrșit. Asta voiam să-ți scriu. Pentru asta am venit încoace. Totul s-a sfîrșit.

— Nu înțeleg, zisei, și-i apucai mîna, strîngînd-o tare, ca și cînd asta mi-ar fi putut da o siguranță.

Prostește și monoton repeta într-una același lucru :

— Ți-am spus să nu pleci... Am știut ce-o să se întîmple. N-are nici un rost să cer iertare. Mai curînd ori mai tîrziu, trebuia să se întîmple. Tu n-ai vrut să înțelegi. Ai plecat, și gata ! Puțin îți păsa.

— Asta o fi însemnînd că nu mă mai iubești ? o întrebai. Că trebuie să se sfîrșească ?

— Să te iubesc ? rîse ea și făcu un gest de dispreț. Nu mai era rîsul ei. Suna nesimțitor.

— Nu vreau să știu nimic de iubire și nu știu nimic despre ea, zise ea. Dar orice ar fi fost între noi, dragoste sau nu, e nimicită și sfîrșită. Nu ne mai potrivim. N-am încotro. S-a întîmplat. Așa-i viața. Are haz. Îmi pare rău. Altceva nu mai pot să spun.

— Dar ce s-a întîmplat ? De ce trebuie să fie deodată altfel între noi ? stăruii eu. Nu puteam să cred că vorbele ei erau adevărate. Socoteam că i-a năzărit vreo trăznaie.

— Tocmai asta-i, că nu-ți dai seama ce mi-ai făcut și că nu mai însemni nimic pentru mine, zise ea. Da, odată ai fost ceva pentru mine. Dar ce-ai fost pentru mine s-a dus la naiba ! De cînd ai plecat trăiesc cu altul.

— Nu, strigai, nu !

— Da. N-aveam încotro. Am vrut. Știi ce-mi trebuie, știi bine. Nu trebuia să pleci.

N-auzeam nici un cuvînt din cîte spunea. Înaintea ochilor mei sta ca o arătare imaginea Hestei în brațele unui bărbat ; așa cum sta odinioară în brațele mele.

— Nimeni n-a putut să se apropie de tine, Hesta ! exclamai eu. N-a fost nimeni la tine.

— Cu toate acestea...

O privii țintă.

— Nu, zisei, nu-i adevărat. Tu nu ești așa, atît de proastă, atît de flușturatecă, spre a te da oricui îți iese în cale.

— E adevărat.

Mă trîntii pe un scaun și mă apucai de cap. Căutam vreo cale de scăpare.

— Nu, am stăruit eu, nu-i adevărat ! Minți ! E prea murdar, prea scîrbos, prea cîinește ! am repetat într-una, ca și cînd asta ar putea-o desmetici, ar putea-o convinge.

— Prea scîrbos, prea cîinesc, nespus de josnic !

Dar ea nu ținea seama de toate astea.

— Ai spus odată : „Asta n-are nici cea mai mică însemnătate“, zise ea. Au fost chiar cuvintele tale. Aici, în odaia asta mi le-ai spus. Atunci, întîia oară...

— Atunci a fost altceva, am sărit eu în sus. Nu poate fi asemănare. Dar tu nici nu știi ce vorbești.

— Nu poți s-o tăgăduiești, îmi răspunse ea. Ce s-a petrecut între noi, n-o mai poți face neavenit — și cu atît mai puțin ce s-a petrecut cu alții. Tu m-ai adus la asta. Acum nu se mai poate schimba nimic. Trebuie să plec. Nu ne putem întoarce la trecut.

— E Julio ? izbucnii eu. Ticălosul acela !

— Da, Julio. Cum te-ai văzut plecat, ți s-a părut că nu mai trebuie să-ți pese de nimic, zise ea foarte rece și liniștită. Ținea mîinile ușor încrucișate.

— Draga mea Hesta... reîncepui eu. Copilo... dar ce ți-am făcut ?

— Nu te mai necăji. La început a fost ceva groaznic pentru mine, desigur. Apoi însă a fost lucrul cel mai firesc din lume. Pentru mine în orice caz era neapărată nevoie.

Habar n-avea ce îndruga. Nu pricepea nimic din toate astea. Era copilă încă.

— Nu trebuie să te porţi aşa, o sfătuiam eu. Hesta, scumpa mea, dă-ţi bine seama ce faci ! Nu-i un fleac. E începutul sfîrşitului. Tot ce era în tine frumos şi desăvîrşit, piere. E începutul unei vieţi ce nu duce la nimic altceva, decît la înjosiri şi la cea mai groaznică ticăloşie...

— Cum ? întrebă ea. Nu înţeleg. Afară de asta : ce-mi mai pasă ?

— Trebuie să-ţi pese mult, Hesta, foarte mult.

— Văd lucrurile tocmai altfel, zise ea. Îmi trebuie asta, fiindcă asta spune totul. Ce-mi pasă cine e.

— Nu, nu, Hesta...

— E prea tîrziu, Dick. Nu mai vorbi în zadar. Prea tîrziu. Îmi duc viaţa aşa cum e mai plăcută, mai fericită pentru mine. Mai înainte era muzica. Apoi ai fost tu, iar acum e el. N-am încotro, nu pot să schimb nimic.

— Hesta ! O să biruim luptînd împreună. Trebuie să scăpăm de toate astea. Să ne căsătorim. Auzi, iubito ? Nu mă înţelegi : Mă însor cu tine. Ne căsătorim !

— Nu.

— Ba da, desigur, fetiţo ! Poţi să mă crezi.

— Nu, Dick. Te rog, nu te face de rîs ! Pesemne că n-ai înţeles încă ce ţi-am spus. Noi doi am sfîrşit-o. S-a isprăvit. Nu mai trebuie să trăim împreună. Îmi trebuie schimbare...

— Hesta, fetiţo dulce, spusele tale mă dor atît de grozav, cum n-aş fi crezut niciodată că ar putea să mă doară ceva. Dar trebuie să înlăturăm toate astea, şi o să izbutim, dacă vom încerca împreună. Acum trebuie să-ţi port de grijă şi să te iau de acolo. Apoi o luăm iar de la capăt. Asta trebuie să facem. Ne căsătorim...

— Nu, nu vreau să mă mărit. Înainte da, anul trecut. Dar pe atunci nici nu voiai s-auzi măcar de asta. Pe atunci ai spus că e ceva demodat căsătoria şi o nerozie. Acum îţi dau deplină dreptate. Ar fi o neghiobie. Eu nu sînt făcută pentru căsnicie... Vreau să plec... Vreau să petrec. Trăiesc cu Julio.

Groaza de viitorul ce-o aştepta era nespus de mare şi gîndul la ce vroia să facă mă îngreţoşă, şi cît pe aici să-mi vină rău.

— N-o să trăieşti cu el ! m-am răstit la ea. Dînsul nu trebuie să aibă ce-i al meu. Nu trebuie să te aibă, Hesta, nu trebuie...

— Ce noimă au toate astea ! zise ea nesăbuită. La asta ar fi trebuit să te gîndești mai înainte. Încă de acum cîteva luni. Dar asta n-a jucat nici un rol pentru tine. Nu te-ai gîndit la nimic și la nimeni decît numai la tine.

— Hesta !...

— Nu, niciodată, nici o clipă măcar. Totdeauna numai tu, tu tot timpul. Nimic n-avea importanță afară de ce te privea pe tine personal. Întîi veneai tu, apoi de-abia venea viața noastră și dragostea. La mine nu te-ai gîndit niciodată, și cum mă simțeam eu. De mine nu țineai socoteală. Și acum ți-a venit așa deodată să-mi porți de grijă ?

Pe cînd dînsa vorbea astfel, mi se părea că nu mai sînt în odaia aceea, ci mă aflu în întunecoasa Londră lîngă un felinar, ce-și arunca lumina pe obrazul lui Jake. Stam lîngă el și mă uitam în jos și mi-era rușine de curiozitatea mea și întrebam totuși : „Ce-a făcut la o adică ?“ Iar Jake mă privea binevoitor și serios și răspundea : „Era egoist ; se gîndea numai la el“. Apoi de departe, de foarte departe, pătrunse suflarea unui glas : „L-am ucis, fiindcă a făcut să se prăpădească o femeie pe care nici n-o cunoșteam măcar“.

Și zăceam sub un cort de circ. Din mine curgea viața, care îmi plăcea — și care acum mă durea și se făcea din ce în ce mai nelămurită, iar Jake se uita la mine în jos : Ochii lui Jake, care nu mă vor părăsi niciodată...

— Nu trebuie să fii îngrijorat, zise Hesta. Nu te mai chinui. Poate că nici tu, nici eu n-am fost vinovați. Poate că s-a întîmplat așa, fiindcă sîntem amîndoi tineri.

Dar nu eu eram acela care mueam acolo, Jake murise. El se înecase în golful Trépassés, iar eu eram aici, singur și auzeam pe Hesta vorbind...

— Și acum ce-o să se întîmple ? o întrebai și o privii ca și cînd mi-ar fi străină : o femeie oarecare dintr-altă țară.

— Mă duc la Julio, răspunse ea.

Eu stam liniștit, dezinteresat. Orice simțire părea că mi se tocise.

— N-o să țină mult, zisei eu. N-o să stați pe veci împreună. Și apoi ? Apoi ce ?

— Nu fac planuri înainte, zise ea. Am să aștept și am să văd. Vreau să-mi trăiesc viața. O să vină vreunul odată și odată.

— Aș vrea să rămîi la mine, zisei, dar glasul meu n-avea tăria cuvenită și nu mai avea puterea de convingere.

— Nu, zise ea, cu noi doi s-a sfîrșit. Tu mă rogi numai, fiindcă te simți răspunzător. Vrei să-ți liniștești cugetul.

Dar consolează-te, după cele întîmplate, n-am mai putea să trăim ca înainte. La asta ar fi trebuit să te gîndești. Tu nu simți ca mine, iar eu nu ca tine. Chiar și acum, după ce ți-am spus tot, simți altfel decît mine, cu totul altfel.

— Nu, o încredințai, nu ; dar știam că spunea adevărul. Căci de pe acum eram alt bărbat, iar dînsa altă femeie.

— De altfel, tu nici nu mai ai nevoie de mine, urmă ea. Asta am și băgat-o de seamă de mult. Tu trăiești numai și numai pentru plăsmuirile tale.

— Plăsmuirile mele ? o întrebai, pierzîndu-mi cumpătul.

— Da. Pentru ele părăsești pe toată lumea. Pe mine, orice-ai spune, pentru ele m-ai părăsit.

O privii, fără să spun ceva.

— S-ar întîmpla iar ca astă toamnă, spuse ea, și n-aș mai putea răbda. Tu vei uita toate foarte repede : pe noi, și ce-am fost noi. Acum va ieși romanul tău, drama ta va fi jucată, o să ai succes, toți vor vorbi despre tine. Asta îți trebuie. Pentru asta trăiești. Nu ?

— Ai o presimțire ?

— Mă pricep eu, zise ea. La o adică, am știut-o totdeauna. Primăvara trecută mai doream să mă mărit și să am un copil, un cămin și să te îngrijesc pe tine și să fiu totdeauna în preajma ta... întocmai ca niște oameni cumsecade. Dar tu ai spus să-mi scot trăznăile astea din cap : n-au nici un preț și sînt nerozii. Ei, acum ți s-a împlinit dorința : ești liber, propriul tău stăpîn, vei ajunge renumit prin romanul tău și fericit. Iar eu — o să fiu și eu fericită, în felul meu, așa cum m-ai învățat tu.

Își luă pălăria și săculețul de pe scaun și-și pudră nasul.

— Totdeauna spuneai „să nu fim niciodată serioși“, e sau nu-i așa ? În timpul din urmă m-am gîndit adeseori la vorbele astea. Nu mai sînt serioasă. Îmi bat joc de toată viața. Iar acum îți spun și ție același lucru, tinere : să nu fii serios..., viața e prea scurtă.

A rîs și și-a așezat pălăria în fața oglinzii, s-a uitat prin odaie : Cred că nu mai trebuie să iau nimic. Tot ce mi-a trebuit am luat încă de săptămîna trecută. Ai de gînd să mai rămîi în casa asta ?

Tonul acela liniștit, nesilit al glasului ei ! Era totuși cu neputință. Nu putea să fie adevărat !

— Am să plec cu Julio în sud, urmă dînsa pe același ton. Îmi pare bine că o să pot să stau toată ziua întinsă la

soare. Cred că are ceva bani. Nu știu de unde, pesemne oarecari învîrteli. Puțin îmi pasă ! Oricum, e foarte drăguț, Dick.

Cum îmi vorbea ! Ca și cum ne-am fi cunoscut întîmplător la un ceai ! Eu vroiam să ne întoarcem la fapte.

— Nu ești fericită, îi suflai în obraz.

Ea mă privi drept în față.

— Eu ? făcu ea. Eu ? Ei, dragă băiete, sînt chiar nespus de fericită. Te simți grozav de bine, cînd toate, dar chiar toate îți merg din plin.

O Hesta nouă mă privi și zîmbi increzută și ațîțătoare.

— Așadar n-avem ce să ne mai spunem, flăcăule. Îmi pare bine că am dat cărțile pe față și că ești înțelegător : nu ca în romane, unde te pomenești numaidecît cu omoruri. La o adică, n-am petrecut amîndoi tocmai prost, hai ? Pentru numele lui Dumnezeu ! Ceasul taximetrului ticăie și ticăie, iar eu flecăresc aici !

— Doar n-oi fi vrînd să pleci ?

Tot nu puteam încă să pricep adevărul.

— Ba da. N-are într-adevăr nici un rost să mai stau aici să casc gura. Am venit încoace numai ca să scriu scrisoarea. Am tras o spaimă bună, cînd te-am văzut deodată stînd în prag. De aceea, la început am fost cam buimăcită.

Se uită prin odaie și zise cu un zîmbet nehotărît :

— Ce odaie drăguță... la urma urmelor a fost bine aici... la început... mai tîrziu mă îngrozea uneori. Ar fi însă mai cuminte dacă te-ai îmbrăca acum, Dick. Nici n-ai sfîrșit cu rasul măcar !

Avea mîna pe clanță.

— O să aibă haz, tinere, dacă o să ne întîlnim iar peste ani de zile : Tu ca înspăimîntător de renumit, iar eu mă apropii de tine, tu mă privești și nu poți să-ți aduci bine aminte : „Doamne ! te întrebi apoi, cine-o fi mititica asta ?“ și te uiți în jos la mine peste capetele admiratoarelor și admiratorilor tăi... Noroc, Dick, cu pana ta și femeile tale, care îți ațin calea ! De mine să n-ai nici o grijă. Mă rostuiesc eu..

Încă o privire scurtă, apoi a plecat. I-am auzit pașii pe scară, am auzit poarta casei închizîndu-se, ușa mașinii trîntită : aceleași zgomote ca la venirea ei, dar în ordine inversă. Taxiul porni claxonînd ; tonul slăbi și se pierdu în vuietul bulevardului.

Stam nemișcat, ca și înainte. Apoi luai pensula de ras ce zăcea în fața mea pe masă.

CAPITOLUL X

Dacă s-ar fi întîmplat cu un an înainte, acum aş fi ieşit şi m-aş fi îmbătat. Aş fi băut într-una pînă la pierderea conştiinţei, apoi m-aş fi împleticit pînă acasă, aş fi căzut pe pat şi nu m-aş fi trezit trei zile în şir. Apoi, cînd m-aş fi deşteptat în sfîrşit şi aş fi fost treaz, aş fi pornit şi aş fi băut iar. Acum nu s-a întîmplat aşa.

M-am dus la oglinda din dormitor şi am sfîrşit rasul. Cred că m-am ras chiar cu deosebită îngrijire.

Apoi m-am îmbrăcat.

După aceea, mi-am aşezat lucrurile.

Fiindcă mi-era foame, am plecat, am mîncat undeva şi am trecut pe celălalt mal al Senei. Peste apă se întindea un pod, dar nu m-am oprit, nu m-am aplecat peste parmaclîc, nu m-am uitat jos în apă. Asta făcea parte dintr-o altă staţie de tranzit îndepărtată şi pe care am şi uitat-o aproape. Seara m-am întors acasă şi am avut o convorbire mai lungă cu femeia de la parter, de la care am închiriat odăile.

Am înştiinţat-o că nu mai putem rămîne ; se poate să plecăm în călătorie chiar săptămîna asta. Mi-a spus că-i pare foarte rău. I-am răspuns că şi mie îmi pare rău. Mi-a zis că am fost totdeauna *„très gentils“*, şi niciodată nu i-am căşunat *„des soucis“*.

I-am mulţumit pentru aceste cuvinte prietenoase. Spunea că n-o să ne uite niciodată. M-a întrebat ce aveam de gînd şi unde plecăm. I-am spus că n-aveam încă un plan hotărît. Totul ar fi cam greu ; a venit pe negîndite. Mi-a spus că înţelege foarte bine. Aşa este viaţa, zise ea. *„On ne sait jamais“*... de la o zi la alta... aşa se întîmplă oricui. Eu am spus de mai multe ori : „Da“. Şi ridicam amîndoi din umeri, îi lăsam să recadă şi oftam. I-am spus că duduia a lăsat sus cîteva lucruri, pe care n-a mai vrut să le ia. Nu le-ar putea lua dînsa sau fiica ei ? Ea bătu din palme şi, de mişcată ce era, o podidiră lacrimile. Sîntem aşa de buni cu ea, prea buni, credea. Eu am spus însă : „Nu, nu, nicidecum“, şi ea veni numaidecît cu mine sus. Am lăsat-o să cotrobăiască în dormitor să caute ce i se părea că se poate folosi. A scormonit printre rămăşiţe şi a făcut din toate o legătură. Era un palton vechi, o bluză, o cămaşă purtată, o rochie roşie urîtă, care nu mi-a plăcut niciodată. Socotea că ar fi cam strîmtă, dar o s-o aranjeze. Mi-a mulţumit foarte mişcată, pentru fiecare bucată în parte. Nu ştiam ce să spun

şi ziceam mereu : „*Ça va. Ça va...*“ Dar nu astea erau cuvintele nimerite. Cînd a plecat în sfîrşit, am văzut sus de tot pe legătură bascul portocaliu. Era plin de praf şi ieşit la soare.

Apoi am mers la Dôme şi am băut.

Seara am tras patul în odaia cealaltă şi mi l-am aşezat într-un colţ. A mers foarte bine. La ce îmi trebuiau amîndouă odăile ? Tot de ce aveam nevoie am pus în geamantan şi am lăsat capacul deschis. În felul ăsta puteam să scot oricînd tot ce-mi trebuia .Odaia alăturată era goală. Părea că n-a stat nimeni vreodată în ea. Am încuiat uşa. Acum era iar ca la început, cînd mă mutasem aici.

Astfel totul părea în regulă. Cea mai mare parte a timpului eram în oraş şi veneam acasă numai la culcare. Îmi pierdeam vremea privind vitrinele diferitelor birouri de călătorie. Priveam ţintă afişele cu culori bătătoare la ochi, ce făceau reclamă pentru tot felul de localităţi din Franţa, din restul Europei şi din toată lumea.

Mi-am adus aminte de îndeletnicirea mea de odinioară într-unul din aceste birouri de călătorie şi cum ajunsesem să ştiu toate drumurile exprese ale continentului. Mă simţeam ispitit să iau unul din ele. Nicăieri nu erau atît de multe hotare ca aici. Dar nu puteam să cred în ele, tot atît de puţin ca în adevărul acelor afişe. Mi se păreau atît de mincinoase : nu la fel cu vreun ţinut de pe acest pămînt. Nu credeam în înălţimea acelor munţi, nici în desimea codrilor. Mările erau prea netede, prea albastre. Arătau a ceva nebunesc. Vapoarele nu erau vapoare, ci şarlatanie zugrăvită. Insulele erau insule de vis, soarele african era o caraghioasă minge roşie, iar băştinaşii erau bărbaţi şi femei obişnuiţi, care şi-au pus în glumă pene în păr. Nu puteam să mă hotărăsc cu nici un chip să cercetez acea lume de măşti.

Nu-mi făceau nici cea mai mică impresie nici bisericile unui oraş strălucitor, nici crengile unui copac pitoresc, nici forfoteala unei plaje aurii, nici albăstrimea adîncă a mării.

Înainte da, aş fi cercetat cu plăcere acele ţinuturi ,acum nu mă mai ademeneau. Ştiam că nu sînt atît de frumoase cum arătau pe afişe.

Cei mai cuminţi erau acei care rămîneau acasă, stăteau liniştiţi în jelţ, puneau picioarele pe gratiile căminului şi citeau o descriere de călătorie. Mîncau, lucrau, dormeau şi mureau. Aşa le trecea viaţa, şi-i pizmuiam.

Tot nu ştiam încă încotro s-o iau. Spre est sau spre apus, spre China ori Peru. De bună seamă, că amîndouă ţările ar face să le vezi. Gîndul la neplăcerile de pe drum mi-a tăiat pofta de orice fel de călătorie. Mai aveam doar foarte puţini bani. Asta însemna să mă strecor cu greu. O călătorie pe o corabie la clasa a III-a nu mi se părea deloc ademenitoare. Mi-am închipuit murdăria, gălăgia şi groaznica sărăcie. Vasele cu pînze erau mai ales strîmte şi murdare. Şi n-aveam chef deloc să-mi pun pielea în saramură şi să plec ca marinar obişnuit. O mare furtunoasă nu mă putea momi. Asta însemna primejdie, iar primejdia era ceva neplăcut. Atunci mai bine să umbli cu un tren expres ! Dar aici veneau într-una granițe noi, revizie vamală, revizia paşaportului, tot felul de întrebări şi de limbi străine, pe care nu le înţelegeam. La ce bun dintr-un oraş într-altul ? L-ai văzut sau nu l-ai văzut — nu e acelaşi lucru ? Aventura îşi pierduse farmecul pentru mine.

Dar o hotărîre oarecare trebuia s-o iau. Am spus gazdei din Cherche-Midi că plec peste trei zile. Asta voiam s-o fac orişicum. Sfîrşisem cu Parisul.

După cină m-am dus acasă cu o hartă în buzunar. Eram hotărît să plec, de-ar fi chiar la Polul Sud ! Voiam să fac ca în copilărie : Să desfăşor harta pe masă, să închid ochii şi s-arăt undeva cu degetul. Orice ar fi, aceea era apoi ţinta mea. Ar avea haz cel puţin. Am grăbit paşii.

Cînd am intrat în odaia mea, am zărit o telegramă pe masă.

Am luat-o. Am ţinut-o în mînă. Îmi părea o minune. Mi se părea că mă trezisem dintr-un vis urît. N-am deschis-o încă. Voiam să ghicesc cuvintele prin care Hesta recunoştea că n-a avut dreptate. Sau mă înştiinţa cu ce tren vine ? O fi părăsit-o undeva fără bani ? Sau mă ruga să vin s-o iau ? Sau i-a venit greu să mi se adreseze mie ? Ori se căia de ce a făcut ?

Am desfăcut telegrama şi am citit-o. Depeşa nu era de la Hesta. Venea de la Grey. Mă vestea că tata murise.

*

* *

Cînd am ajuns la Lessington, soarele apunea după turla bisericii. Şeful gării mă salută, cînd m-a recunoscut. I-am strîns mîna. Era serios, cum se cuvine într-o astfel de împrejurare.

— E o mare pierdere pentru ţară, zise el, şi o cruntă pierdere pentru dumneata. Întreg Lessington-ul e cuprins de jale adîncă.

— Da, zisei eu.

El mă privi nesigur, ca şi cum nu s-ar fi aşteptat la răspunsul ăsta.

— N-ai mai fost de mult pe aici ? zise el.

— Da, i-am răspuns.

În fața gării aştepta maşina noastră Daimler. M-am urcat în ea și am stat înțepat și singur pe scaunul din fund. Altă dată m-aş fi aşezat lîngă șofer. E mult de atunci. Am trecut pe şoseaua, pe care, ca băiat, am umblat uneori cu bicicleta. La căsuța portarului, am cîrmit şi am apucat pe aleea cea lungă.

Anotimpul şi mirosurile erau schimbate, dar încolo nimic.

Am intrat şovăind în casă.

Acolo şedeau mama şi Ernest Grey. În rochia ei de doliu arăta mai scundă ca înainte şi mi-era străină. M-am dus la ea şi am sărutat-o. Are să plîngă ? îmi zisei. O să vorbească cu mine despre tata ? Nu. M-a întrebat dacă am trecut cu bine Canalului Mînecii şi dacă vreau ceai.

Am spus „nu“, nu vroiam nimic. Atunci mă privi şi spuse : — Ai crescut, Richard. Te-ai făcut mai spătos şi mai gras.

Eu am zis : — Da, se prea poate.

— Desigur că eşti mai înalt şi mai vonic. Nu ți se pare şi d-tale ? se întoarse ea către Grey : Asta nu se poate tăgădui.

— Nu, zise Grey. Ai dreptate.

— Tata spunea totdeauna că o să fii înalt. Cînd ai plecat, erai fireşte încă tare ruşinos.

Stam toți trei şi nici unul nu ştia ce să spună.

— Noroc că te-a prins telegrama mea, spuse în sfîrşit Grey. Mă temeam să nu te fi mutat.

— Nu, nu m-am mutat, răspunsei.

— Ți-am dat odăița de la apus, Richard, zise mama. De cînd ai plecat, odaia ta n-a mai fost întrebuințată. Mă temeam să nu fie cam frig acolo.

— Da, zisei, mi-e tot una oriunde aş sta.

— În odaia de la apus eşti aproape de dl. Grey, adăugase ea. Vreau să mă odihnesc puțin înainte de masă. Mîncăm ca de obicei la 7½. Dacă vrei, poți să faci o baie. Soba e încălzită.

— Da, zisei.

Ea se sculă şi ieşi. M-am sculat şi eu, şi m-am dus la fereastră. Se lăsa amurgul.

— Mama d-tale a suportat lovitura cu o linişte uimitoare, zise Grey. Să sperăm, că mîine, la înmormîntare, nu va leşina. E o grea încercare pentru dînsa. Îmi pare bine că ai venit îndată, Richard.

— Cum a murit ?

— Atac de inimă. Vineri seara. La cină s-a plîns că e obosit. Apoi s-a dus în bibliotecă, iar mama dumitale a venit aici. Pe la 10 s-a dus să vadă dacă nu vrea să se culce. L-a găsit acolo în jeîlţul lui, la birou. Murise. Părea că nu s-a chinuit. Era aplecat înainte în scaun. Mîna îi atîrna peste masă. Se vede că voise să ia tocul. Pentru mama d-tale trebuie să fi fost îngrozitor : singură de tot cu mortul.

— Da, zisei eu.

— Eu am venit sîmbătă dimineaţa. Am găsit o droaie de reporteri ; persoane oficiale, telegrame de condoleanţe soseau mereu, şi toate celelalte. O adevărată binecuvîntare că n-aveţi telefon aici ! Desigur, că ai citit ziarele. Primul ministru a trimis condoleanţe în numele guvernului. Mama dumitale a citit toate necrologurile din presă. Cred că e mîndră de asta.

— Ce o să se întîmple acum ? întrebai. Acum, cînd tata a murit, dînsa n-o să mai vrea, cred, să stea aici.

— Azi după amiază a vorbit cu mine în privinţa asta, Richard. Vorbeşte cu cea mai mare linişte de răposat. Mi-a spus că n-ar vrea să plece niciodată de aici... Pentru el trebuie să rămînă aici. Cred că vrea să lase casa cu tot ce cuprinde în starea în care a fost totdeauna : ca şi cînd el ar mai trăi.

— Eu n-aş mai putea, zisei, să trăiesc aici, întocmai aşa ca înainte ! Eu aş pleca.

— Dar nu uita, Richard, că nu mai e tînără, şi ăsta e căminul ei. Aici e înrădăcinată. Casa asta e înţelesul vieţii sale. Chiar şi acum, cînd dînsul a murit, ea vrea să trăiască tot aşa, numai în amintirea lui. Asta e mîngîierea ei.

— Mîngîiere ?

— Da, Richard. Amintirile sînt ceva minunat, cînd eşti bătrîn.

Am plecat de la fereastră şi am spus : — Aş vrea să văd biblioteca.

Am părăsit salonul şi ne-am dus prin hol la bibliotecă. Am deschis uşa.

Nimeni nu intrase în încăpere şi perdelele erau lăsate.

— Mama dumitale dorește ca totul să rămînă așa, neatins. Vrea chiar dînsa să șteargă praful. Uită-te aici pe birou florile ! Le-a pus azi dimineață.

Am aprins lampa de pe masă.

— Ce-o fi scris, cînd a murit ?

— Dacă ar fi fost în putere la primăvară, ar fi ținut studenților de la universitatea din Edinburgh o cuvîntare. Cred că își făcea însemnări pentru asta : aici, pe fițuica asta, vezi : „Dumneavoastră, tinerilor, care vă aflați în fața mea...", și aici, mai jos și subliniat : „curajul de a stărui". Asta era, se vede, introducerea cuvîntării sale. Cred că sînt cele din urmă cuvinte pe care le-a scris.

Țineam fițuica în mînă. De ce o fi scris asta ? îmi ziceam.

— Mama dumitale dorește ca hîrtiile sale să nu fie atinse, Richard.

Am pus fițuica pe birou.

— N-am observat niciodată că biblioteca asta e o încăpere atît de liniștită, zise Grey. Acum înțeleg de ce lucra tatăl dumitale aici cu atîta plăcere. Nici un zgomot, nici o stînjenire... iar vara ferestrele înalte deschise spre pajiște.

— Da, zisei eu.

Am părăsit încăperea, și am încuiat ușa. Stăteam în hol și ne încălzeam mîinile la focul din cămin.

— Ce ai de gînd să faci acum, Richard ? mă întrebă Grey.

— N-am nici un plan, am răspuns. Numai că la Paris nu mă mai duc.

— Cît despre bani, să n-ai nici o grijă, observă el.

— Presupunerea asta, zisei, e cam pripită.

— Nu. Nu cred. Ai să vezi că tatăl dumitale nu te-a uitat.

— Nu, exclamai eu, nu !

— Mi-a arătat odată testamentul. Acum vreun an. Nu cred să fi schimbat ceva de atunci.

— Acum un an ?

— Da.

Cu un an înainte îi scrisesm și el mi-a trimis un cec de 500 de lire, și nici un rînd, nici o vorbă măcar.

— Ți-a vorbit vreodată de mine ?

— Nu, Richard.

— Niciodată ? Nici după ce am plecat de acasă ? Nici acum un an ? Niciodată în tot timpul ăsta ?

— Nu, Richard.

Îmi apropiai mîinile de foc.

— N-am nevoie de bani, zisei. Nu vreau banii lui. Dacă e adevărat ce-mi spui d-ta, atunci să aibe mama tot, ca să întreţină casa. Cred că are dreptate vrînd s-o lase aşa, ca şi cum el ar mai fi aici.

— Dumneata trebuie să ai un ţel bine lămurit, îmi spuse Grey. Trebuie să trăieşti la Londra. Te-ai lăsat de năzuinţele dumitale literare ?

— Da, s-a sfîrşit.

— Te-ai gîndit vreodată să te duci în City şi să te faci om de afaceri ?

— Nu ştiu.

— Aş putea să-ţi dau o recomandare către sir Malcolm Fordryd. Desigur că numele ţi-e cunoscut ?

— Pe cîte ştiu, nu.

— Un financiar de seamă. Dacă ai putea începe în banca lui, ar fi pentru dumneata începutul a ceva bun, Richard. La început, fireşte trebuie să-ţi ţii dinţii încleştaţi ! Ştii bine : Ceasuri hotărîte de birou, muncă exactă şi migăloasă — îndeletnicirea regulată a multor oameni. Cred că ăsta ar fi cel mai bun lucru pentru dumneata.

— Eşti foarte binevoitor, îi răspunsei. Am să mă gîndesc.

— O să se găsească o locuinţă frumoasă pentru d-ta, zise Grey. Atunci poţi să te apuci de ceva serios. Ai să faci cunoştinţă cu oameni interesanţi.

— Da ?

— Nu mai eşti copil. Trebuie să-ţi rostuieşti viaţa.

— Da.

— Dacă ţi-ar face plăcere, te-aş propune ca membru al clubului meu. Cînd trăieşti la Londra, ai nevoie de un club bun.

— Îţi mulţumesc, zisei.

— Acum du-te sus şi fă-ţi liniştit baia.

— Da, îi răspunsei şi plecai.

Nu vroiam însă să mă duc încă în odaia de la apus. M-am oprit pe sală, m-am răzgîndit, am pregetat ; apoi m-am îndreptat încet în direcţia contrarie.

Stam în faţa dormitorului tatei, pusei mîna pe clanţă, deschisei uşa. Încăperea era cufundată în întuneric. Am bîjbîit spre butonul de lumină, l-am învîrtit. Lampa de deasupra patului se aprinse.

Acolo zăcea tata, neschimbat. Rămăsese acelaşi. Numai ochii îi erau închişi. Privirea lui nu mai era îndreptată asupra mea. De asta mă temusem.

Acolo zăcea tata și ațipise liniștit ? Murise ? Nu era oare el, care se odhinea acolo ? De ce mi-a dăruit făptura trupească și nu mi-a dat mintea lui ? Întrebări ciudate, la care nu aveam nici un răspuns. Să-mi fi lăsat totuși o solie, o singură manifestare, ca să-mi arate că m-a înțeles. Nu bani, nu, ci vreun cuvînt, un lucru, un semn destinat numai mie. Nimic. În loc de asta trebuia să mă mulțumesc cu trei vorbe, pe care le-a mîzgălit pe o fițuică mică pentru o puzderie de tineri, pe care nici nu-i cunoștea. Un rămas bun rece de tot...

Adio, tată, te las aici, în casa ta, în tăcutul tău parc, în atmosfera creată de tine însuți, cu femeia care mi-e mamă. Nu înțeleg că ai putut părăsi astfel lumea asta.

În amintirea mea nu păstrez decît solia către copii altora... „curajul de a stărui"... și vreau să n-o uit.

CAPITOLUL XI

Îmi place la Londra. Nicăieri n-am găsit atîta bună înțelegere ca aici. Locuința mea răspunde spre o mică piață pătrată în mijlocul căreia e o grădiniță cu cîțiva arbori și copăcei. Forfoteala de pe stradă nu pătrunde pînă la mine sus.

Locuința e plăcută. Am un servitor, care-mi poartă de grijă. Adesea vorbim mult despre oameni și țări.

Mi l-a trimis Ernest Grey.

Grey mi-e prieten adevărat. Tot el mi-a găsit locuința. Mi-a dat o recomandare către bancherul sir Malcolm Fordryd. Cred că cu timpul am să mă înfățișez bine. Cum a prezis Grey, la început munca a fost obositoare și interminabilă. Dar acum îmi place. E pe gustul meu, timpul regulat de lucru. Îndeletnicirea nu-i lipsită de interes.

Fordryd i-a spus cam așa ceva lui Grey despre mine : Îmi place, îmi face impresia de slujbaș foarte bun.

O astfel de declarație te îmbărbătează.

Grey m-a dus la clubul lui .Adesea cinez acolo. Membri au fost numaidecît foarte binevoitori cu mine.

Ies adesea și în oraș și mă gîndesc la Jake și la vorbele lui : o să ai odată succes. Cred că prevederea lui o să se adeverească, firește cu totul altfel decît a visat el. Dar la urma urmelor, viața nu-i vis, iar visul nu-i viață. Cînd înaintezi în vîrstă, devii mai înțelept...

Jake ar rîde, dacă m-ar putea vedea acum. „Ai să ajungi bine, Dick“, a spus el. Şi întotdeauna a avut dreptate. Aventuri, emoţii, griji, necazuri şi întîmplări amoroase au fost în viaţa mea etape necesare de tranziţie.

Jake şi marea, Paris şi Hesta şi încercările literare... au fost faze, trepte, şi nimic mai mult.

Într-o zi am găsit manuscrisul pe fundul unui sertar. O seară întreagă am stat şi l-am recitit. Am rîs adesea. Cum am putut să scriu vreodată aşa ceva ! Nici nu-mi semăna. Era un ton străin. Tot acolo zăcea şi o veche fotografie, pe jumătate ruptă, a Hestei la Barbizon. O uitasem cu totul : nu mai ştiam că avea părul tuns atît de scurt. Am pus la loc în sertar fotografia şi manuscrisul, aparţineau altei lumi.

E plăcut să vezi din cînd în cînd astfel de lucruri !

Zilele trecute, întorcîndu-mă acasă din City, am trecut cu o maşină pe podul Tamisei, unde l-am întîlnit prima oară pe Jake. Era seara. Soarele apunea şi arunca pe apă reflexe de aur şi roşu aprins. Atunci mi-am dat seama de liniştea paşnică a Londrei. Am văzut prin ceaţa uşoară contururile şterse ale clădirilor. Am simţit puternica frumuseţe a catedralei Sfîntul Paul. Apa curgea repede sub pod şi se învolbura ca atunci, cînd un tînăr stătea aplecat pe balustrada podului şi visa aventuri : mări străine, ţări ciudate, corăbii cu catarge înalte, strigătele sălbatice ale marinarilor şi drăgălăşenia multor femei.

Am coborît din maşină, am stat puţin în acelaşi loc şi m-am gîndit la visurile mele de atunci...

Cînd mă gîndesc bine, am risipit mulţi ani. Am lăsat să mi se strecoare tinereţea printre degete şi astfel m-am jefuit de frumuseţea ei. Cu ochii închişi, revedeam toţi anii aceia. Dacă tinereţea s-ar mai întoarce... aş face oare altfel ?

Dar orice s-a întîmplat, am trăit. Asta nu mi se poate lua nicicînd.

De la fereastra mea am peste drum o privelişte odihnitoare. În grădină înverzesc arborii şi copăceii.

E seară. A plouat. Aerul e curat şi proaspăt. De undev de prin ramurile arborilor aud o pasăre cîntînd. Dulce ş limpede răsună trilul ei. Uneori e plin de nespusă fericire, apoi iar de mîhnire adîncă. Se simte pasărea stingheră ? Acum cîntă iar voioasă.

E ca şi cînd ar spune : „Să fii încă o dată tînăr ? Nu... N-aş mai vrea să fiu tînăr“.

Coperta : ADRIANA IONIȚĂ

I.S.B.N. 973-95 008-1-1

Tipărit la I.I.T.E.A. APIMONDIA

Cînd mă gîndesc bine, am risipit mulţi ani. Am lăsat să mi se strecoare tinereţea printre degete şi astfel m-am jefuit de frumuseţea ei. Cu ochii închişi, revedeam toţi anii aceia. Dacă tinereţea s-ar mai întoarce... aş face oare altfel?

Dar orice s-a întîmplat, am trăit. Asta nu mi se poate lua nicicînd.

Preţ 398 +
2 T.L.
400 Lei

I.S.B.N. 973-95008-1-1